

Емануел Сведенборг

**АНГЕЛСКАТА МЪДРОСТ
ЗА БОЖЕСТВЕНАТА ЛЮБОВ И
ЗА БОЖЕСТВЕНАТА МЪДРОСТ**

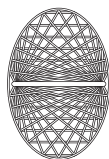
ЕМАНУЕЛ СВЕДЕНБОРГ

**АНГЕЛСКАТА МЪДРОСТ
ЗА БОЖЕСТВЕНАТА ЛЮБОВ И
БОЖЕСТВЕНАТА МЪДРОСТ**

EMANUELIS SWEDENBORG

SAPIENTIA ANGELICA DE
DIVINO AMORE ET
DE DIVINA SAPIENTIA

STANDARD EDITION

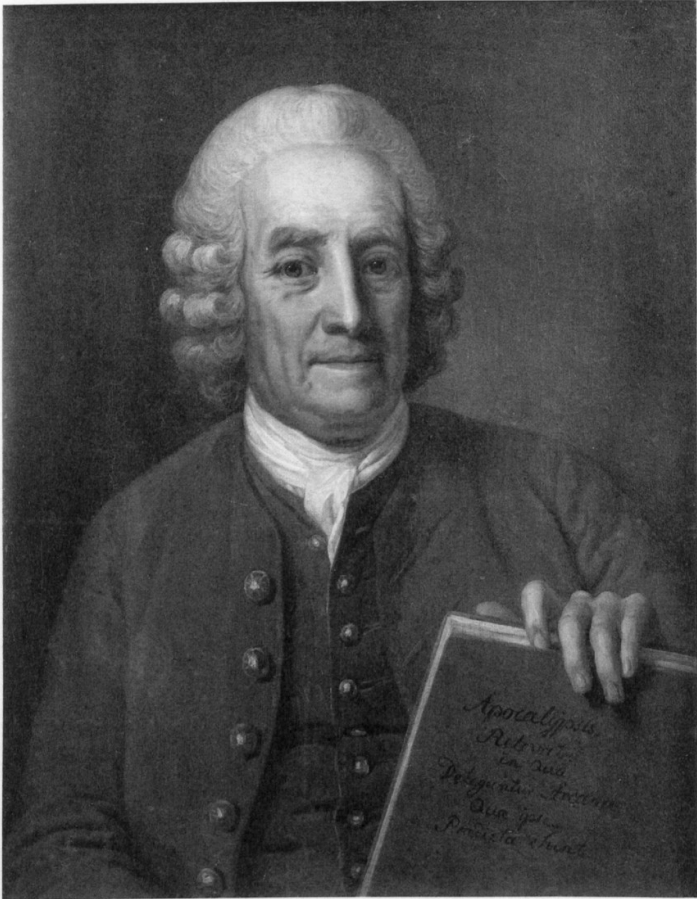
ИЗДАТЕЛСТВО
БЛАГОДАТЬ

2021 г.

ISBN 978-619-91046-5-1

Съдържание

Част първа – Създателят	7
Част втора – Способите на Сътворението	46
Част трета – Структура на Сътворението.....	84
Част четвърта – Методът на Сътворението.....	150
Част пета – Целта на Сътворението.....	194
Показалец	257
Речник на латинските думи пояснени в скоби	263

Pehr Krafft, senior, pinx. circa 1768.

Lagrellius et Westphal photo.

Em. Swedenborg.

ПРЕДГОВОР

Ангелската мъдрост за Божествената Любов и Божествената Мъдрост е философски труд, публикуван за първи път на латински през 1763 година. В стегнат и подреден вид описва философията на Сътворението, която е в основата на всички богословски трудове на Сведенборг. Тази философия на Сътворението за първи път може да бъде идентифицирана със сигурност в две творби, които той публикува през 1734 г.: неговите *Принцип, Безкрайна и окончателна причина за Сътворението*, които се основават на презумпцията, че Вселената е сътворена. Сведенборг постоянно се придържа към това схващане от този момент до края на живота си. В част трета, стих 188, авторът ясно посочва, че „целта на тази книга е да разкрие причините и от тях да бъдат прозрени следствията – и по този начин да бъде разпръсната тъмнината, в която живее човекът от Църквата относно Бога и Господ и въобще относно Божественото, след като нарича себе си духовен“.

Ангелската мъдрост за Божествената Любов и Божествената Мъдрост за първи път е преведена на английски през 1788 г. от Натаниел Тъкър и е отпечатана в Манчестър, Англия. Копие от това издание се съхранява в библиотеката на Британския музей с ръкописни бележки от Уилям Блейк. Настоящата версия е преведена от Джон Ейджър (John C. Agee) и е публикувана за първи път от Фондация *Сведенборг* през 1885 г. Това произведение е отпечатано и на още няколко езика, включително датски, френски, немски, исландски, италиански, руски и шведски.

(Посочените библейски цитати в този български превод са от виенското издание на Библията от 1885г. с осъвременен правопис – бел. прев.)

Част Първа Създателят

1. Любовта е самият живот за човека. Човек знае, че Любовта съществува като понятие, но не познава каква е самата Любов. В разговорната реч любовта е това, за което обикновено казваме: „Този човек ме обича“, „Царят обича поданиците си, поданиците обичат своя цар“, „Мъжът обича жена си, майката обича детето си – и обратно“; или: „Този човек обича родината, сънародниците си, ближния“; както и за неодушевените предмети: „Този човек обича това и онова нещо“. Въпреки че толкова говорим за Любовта, едва разбираме какво всъщност представлява тя. И когато някой разсъждава за Любовта, без да има някаква ясна представа, той или казва, че Любовта не е някакво определено нещо, или – че е движеща сила, която можем да възприемем с очите, с ушите, с обонянieto, с общуването. Такъв човек по никакъв начин не може да разбере, че всъщност Любовта е именно животът – и не само животът на тялото и на мислите като цяло, а и животът на всички изграждащи ги части.

Мъдрият човек може да разбере, ако някой му каже: „Ако ти отнемат чувството (*affectio*), което съответства на любовта, ще можеш ли да мислиш и да правиш нещо без любов; и когато охладнява чувството, съответстващо на любовта, не охладняват ли и мислите, думите и действията ти, а когато се възпламенява чувството ти, не се ли възпламеняват и те?“. Но мъдрият човек разбира всичко това не защото знае, че Любовта е животът на човека, а защото го вижда от опит.

2. Никой не може да знае какво представлява животът на човека, ако не знае, че любовта е животът. Без това познание едни смятат, че животът на човека е да чувства и да действа, други – само да мисли; а всъщност мисленето е първичното

действие на живота, а чувстването и действането са вторичното. Казвам, че мисленето е първичното действие на живота, като то бива вътрешно и още по-вътрешно, както и външно и още по-външно. Най-вътрешното мислене, което всъщност е усещането (*perceptio*) на целите, е наистина първичното действие на живота; но за това ще разкажа по-нататък при степените на живота.

3. Че Любовта е самият живот, можем да разберем от аналогията с топлината, идваща от Слънцето към света. Тя е като живот, всеобщ за всички растения, познати на Земята, и когато се появява през пролетта, всички растения се показват от почвата, украсяват се с листа, после с цветове и накрая с плодове – и така имат живот, а когато през есента и зимата топлината намалее, признаците на живота в тях изчезват и тогава те умират. Подобно нещо може да се каже и за любовта в човека, а тъй като топлината и любовта са взаимно съответни, затова и любовта стопля.

4. Сам Господ, следователно Бог, е Самата Любов, защото Той е и Самият Живот, а ангелите и човеците са приемащи (*receptivietes*) Живота от Него. Това е обяснено в трактатите ми *Божественото Провидение* и *Животът*. Тук трябва да кажа единствено, че Бог, Който е Господ на Вселената, е Несътворен и Безкраен, а човекът и ангелите са сътворени и крайни; и тъй като Господ е Несътворен и Безкраен, то Той, с името *Йехова*, е Самото Битие и Самият Живот, или Живот в Себе Си (*ipse*).

От Несътвореното, Безкрайното, Самото Битие и Самия Живот – никое от тях не може да бъде сътворено непосредствено, защото Божественото е единно и неделимо и нещо може да бъде сътворено единствено от нещо сътворено и крайно, образувано така, че Божественото да им е присъщо – такива са хората и ангелите и затова те са само приемници на живота. Ето защо, ако някой допусне, че не е приемник на живота, а че той е Животът, веднага ще бъде завладян и от следващата мисъл – че той е Бог. Това, че човекът чувства, а оттам и мисли, че сякаш той е самият живот, идва от заблудението, че второстепенната причина и главната причина се възприемат като едно. Това, че Господ е Жи-

вотът Сам по Себе Си, разкрива Самият Той в Евангелие от Йоан 5:26: „Защото както Отец има в Себе Си живот, така е дал и на Сина да има живот в Себе Си“; и че Той Самият е Живот – пак там, в 11:25 и 14:6. А тъй като животът и любовта са едно, както е ясно от гореказаното в № 1 и 2, то следва, че Господ както е Самият Живот, така е и Самата Любов.

5. Но за да може това да бъде достъпно за ума (*intellectus*), нужно е да се знае, че Господ като Любов в самата Есенция (*essentia*), т.е. в Божествената Любов, се явява (*appareat*) пред ангелите в Небето като Слънце, от Което произлизат топлината и светлината и че есенцията на топлината, идваща от Него, е Любовта, а есенцията на светлината, идваща от Него, е Мъдростта. Ангелите са възприематели на духовната топлина и духовната светлина, които всъщност са Любовта и Мъдростта, но те не я възприемат сами от себе си, а от Господ. Тази духовна топлина и тази духовна светлина влияят (*influent*) не само на ангелите и предизвикват в тях предразположение (*afficient*), но влияят също и на хората и предизвикват и в тях същите предразположения; и така и едните, и другите се превръщат в съвършени възприематели, като стават такива в съответствие с любовта си към Господ и с любовта си към ближните. Самото Слънце, т.е. Божествената Любов, чрез топлината и светлината си не би могло да сътвори нещо непосредствено от себе си, защото Есенцията на сътвореното по този начин би била Любовта, която е Сам Господ, като тя може да сътвори нещо от вече създадените субстанции и материи, които възприемат топлината и светлината. Това е подобно на Слънцето, което не може непосредствено чрез своите топлина и светлина да създаде растения на Земята, но може да ги създава от материята на почвата, на която са присъщи топлина и светлина, и точно по този начин то създава растителността. Затова, че в Духовния свят Божествената Любов на Господ е видима като Слънце и че от него излизат духовната топлина и духовната светлина, благодарение на които ангелите получават Любовта и Мъдростта, виж в книгата *Небе и ад* № 116 до 140.

6. И понеже човекът не е [самият] живот, а само получател, приемащ живота, то следва, че зачеването на човека от баща му

не е зачеване на живот, а представлява зачеване само на първата и най-чиста форма, приспособена да приема Живота, а към нея, подобно на притоци към първоначалното течение, към мястото на зачеване постепенно се присъединяват субстанции и материи, приспособени да приемат живота в определена последователност и до определена степен.

7. Божественото не е в пространството. Това, че Божественото, т.е. Бог, не е в пространството, макар да е Вездесъщо във всеки човек от света (навсякъде под *света* се подразбира земно-материалният свят – *бел. прев.*) и във всеки ангел от Небето, и във всеки дух под Небето, не може да бъде разбрано като чиста идея, но можем да схванем в него идеята за духовното. Чистата идея за това не може да бъде разбрана чрез материалното мислене, защото на последното е присъщо пространството, т.е. то се състои от предметите, които се намират в света, а във всички тях като цяло и във всеки поотделно присъства пространство и всяка частица в тях, голяма или малка, принадлежи на пространството; всяка тяхна дължина, ширина и височина е характеристика на пространството; т.е. всяка мярка, фигура и форма принадлежи на пространството и затова не можем да разберем материалната идея как може Божественото да не се намира в пространството, след като казваме, че то е навсякъде.

Човекът може да разбере тази идея с обикновеното мислене единствено и само ако допусне в него известна духовна светлина. Ето защо първо ще кажа нещо за духовната идея и за породеното от нея духовно мислене. Духовната идея не заимства нищо от пространството, а всичко в себе си взема от състоянието. В състоянието се говори за любов, за живот, за мъдрост и за предразположенията и за удоволствията, произлизащи от тях, и въобще – за доброто и истинното.

Идеята за всички тези състояния е изцяло духовна. Тя няма нищо общо с пространството, като се намира над него, а идеите за пространството остават под нея, както земята е под небето. Но понеже ангелите и духовете също гледат с очите си, както и хората от света, и те също виждат обектите само в пространството,

затова в Духовния свят, където пребивават духовете и ангелите, те виждат пространства, подобни на тези на Земята, но които не са пространства, а само илюзии, защото не са фиксирани и статични както на Земята, а могат да се удължават и смаяват и да се изменят и да приемат различни форми; и както поради това не могат да бъдат определени с измерения, така и не могат да бъдат разбрани с никаква материална идея, а подлежат само на духовната идея, в която съотношението на разстоянията в пространството съответства на съотношението на разстоянията до доброто, или на разстоянията до истинното, които малко или много са сродни и се пресичат в тях, съдейки по състоянието.

8. От всичко това може да се види, че чрез своето чисто материално мислене човекът не може да разбере как Божественото е навсякъде и едновременно с това е извън пространството. Ангелите и духовете ясно разбират това, ето защо и човекът може да го разбере, но единствено и само ако пропусне в мисленето си известна духовна светлина. Причината, поради която човекът също може да разбере това, е защото не тялото мисли в човека, а неговият дух, т.е. не материалното в него, а духовното.

9. Но причината, поради която мнозина не разбират това, е, че те обичат материалното и заради това не искат да извисят мислите си над материалния разум в Духовния свят. Така всички, които не искат това, не могат да мислят иначе, освен според пространството, дори и за Бога; а да мислиш за Бога според пространството значи да мислиш за разширяването на материята.

Казах всичко това предварително, защото човек няма да може да проумее Божествения Живот, който е Любовта и Мъдростта, за които говоря тук, ако не знае и не разбира, че Божественото е извън пространството; както и ще проумее малко, да не кажа нищо, и за Божественото Провидение, за Всеприсъствието, за Всевиждането, за Всемогъществото, за Божествената Безкрайност и за Вечността, за които ще трябва да разкажа последователно.

10. Вече споменах, че пространствата, а следователно и разстоянията, са видими както в материалния, така и в Духовния

свят, но че в Духовния свят те са само илюзии, съответстващи по духовно родство, т.е. с родството им с Любовта и Мъдростта, или с Доброто и Истинното. Ето защо, въпреки че Господ пребивава навсякъде в Небесата сред ангелите, ние Го виждаме високо над тях като Слънце. А тъй като родството с Него се получава от възприемането на Любовта и Мъдростта, то за разлика от тези, които са най-отдалечени, най-близките до Него са онези Небеса, в които ангелите най-много Му съответстват по своето възприятие. Ето защо Небесата, които са три на брой, са разделени помежду си, разделени са и обществата във всяко Небе. По същия начин адовете под тях са отдалечени съразмерно на отразяването на Любовта и Мъдростта от тях. Същото може да се каже и за хората, тъй като в тях и в тях Господ присъства във всички светове и това е възможно отново защото Господ не се намира в пространството.

11. Бог е Самият Човек (*ipse Homo*). В нито едно от Небесата няма друга идея за Бога освен като за Човек – и това е така, защото Небето като цяло и неговите части съществуват в същата форма, т.е. като Човек; и Божественото, присъстващо в ангелите, представлява Небето, а тъй като там мисленето съответства на формата на Небето, то невъзможно е ангелите да мислят за Бога иначе. По същата причина и в Света всички, които са свързани с Небето, мислят за Бога по този начин, защото те мислят вътре в самите себе си, или в своя дух. Всички ангели и всички духове в същността си са човеци в свършената им форма именно защото Бог е Човек; и формата им е такава заради формата на Небето, която навсякъде е подобна сама на себе си както в най-голямото, така и в най-малкото. За това, че Небето като цяло и във всяка своя част пребивава във формата на Човек, виж в книгата *Небе и ад*, № 59 до 87 и че мисленето тече според формата на Небето, пак там, в № 203, 204; че хората са сътворени по образ и подобие Божие, е известно от Битие в 1:26 – 27 също и това, че Бог се е явявал на Авраам и на други като Човек.

Древните мъдреци, а и обикновените хора, са мислели за Бога като за Човек и дори впоследствие, когато са започнали да почитат много богове, както в Атина и Рим, пак са ги почитали като

човеци. Мога да поясня това със следния цитат от една малка моя книга: „Различни племена, особено африканските, които признават и почитат Единия Бог, Създател на Вселената, разбират Бога като Човек и казват, че не е възможно да съществува друго разбиране за Бога освен като за Човек. И когато им казаха, че мнозина поддържат идеята за Бога като за нещо мъгляво в средата [на Вселената], те попитаха къде има такива хора; и когато им казаха, че такива има измежду християните, те отхвърлиха това като нещо невъзможно, на което им беше отговорено, че такава идея съществува в християните поради факта, че в Словото е написано Бог Дух (*Spiritus*), а под *дух* те си представят нещо като *облак*, без да знаят, че всеки дух и всеки ангел е човек. Беше изследвано, след като материалното им разбиране е такова, дали е такова и духовното им разбиране, и се установи, че то е различно при хората, които вътрешно признават Господ за Бог на Небето и Земята. Веднъж слушах един християнски презвитер да казва, че никой не може да има идея за Божествената Човечност, и после видях как го изпращат при различни племена, постепенно от вътрешни към още по-вътрешни, и от тях – към техните Небеса и накрая – при Небето на християните; и навсякъде на него му се даваше вътрешното им знание за Бога, и навсякъде то беше едно и също – за Бога като Човек, т.е. идеята за Божествената Човечност.

12. Общоприетото разбиране на християните за Бога като за Човек идва от това, че в Афанасиевото учение за Троицата Бог е наречен *Лице*; но по-сведущите обявяват Бога за нещо недостъпно за очите и не могат да проумеят по какъв начин Бог, бидейки Човек, може да създаде Небето и Земята и да изпълва с присъствието Си Вселената, както и много други моменти, неразбираеми за разума; и те ще се разпространяват, докато християните не се съгласят с факта, че Божественото не присъства в пространството, защото всички, които се молят на Единия Господ, подразбират в Него Божествена Човечност и така мислят за Бога като за Човек.

13. Колко важно е да съществува правилно разбиране за Бога съдим от факта, че схващането за Бога представлява най-вътрешното

начало в мисленето на всеки религиозен човек – защото както в религията, така и в култовете хората се молят на Бога и защото както в религията, така и в култовете Бог всеобщо и поединично присъства във всичко, от което следва, че където няма правилно разбиране за Бога, там не може да има общуване с Небесата. В Духовния свят всяко племе заема мястото си според разбирането си за Бога като за Човек, защото единствено то и никое друго съдържа правилната идея за Господ. Че състоянието на Живота след смъртта за човека съответства на онова разбиране за Бога, в което той вярва, е очевидно от противоположното, а именно – че адът представлява отрицанието на Бога, а в християнството – отрицание на Господнята Божественост.

14. Битието (*Esse*) и Съществуването (*Existere*) в Бога-Човек са единно разпознаваемо Цяло (*distinctus unum*). Където има Битие, там има и Съществуване и не е възможно те да са едно без друго, защото Битието има битийност [реалност] чрез Съществуването, а не без него. Разсъждавайки, човек може да разбере тази истина, ако види, че не е възможно да има Битие без Съществуването му и не е възможно да има някакво Съществуване, което не е произлязло от Битието; да види също как едно-то е възможно само при наличие на другото, но не и без него, от което следва, че те са едно очевидно Цяло. Същото е при Любовта и Мъдростта, тъй като Любовта е Битие, а Мъдростта – Съществуване, и Любовта е възможна само в Мъдростта, а Мъдростта е възможна само чрез Любовта, защото само когато Любовта пребивава в Мъдростта, тя съществува и се изявява. Двете заедно представляват едно цяло и въпреки че мислено могат да бъдат отделени [разграничени], те не могат да бъдат разделени в действителност (*non actii*). И тъй като могат да бъдат разделени само мислено, но не и в действителност, за тях се казва, че са едно цяло.

Битието и Съществуването в Бога-Човек са разпознаваемо цяло, също както са Душата (*Anima*) и тялото. Душата не може да съществува без своето тяло, така както и тялото – без своята душа. Божествената Душа на Бога-Човек е това, което се подразбира под *Божествено Битие*, а Божественото тяло е това, което се подразбира под *Божествено Съществуване*. Мнението, че ду-

шата може да съществува без своето [духовно] тяло и че без него тя може да мисли и да опознава, е грешно, дължащо се на заблуди. Душата на всеки човек пребивава в духовно тяло, след напускане на материалната си обвивка, с която е била облечена в света.

15. Че Битието е реално само тогава, когато съществува, е вярно, защото докато не съществува, то не е в определена форма, а когато няма форма, то няма и качества, а нещо, което няма качества, всъщност е нищо. Това, което съществува от Битието, представлява едно цяло с него, защото произлиза от него, и оттук следва тяхното съединяване, като едното принадлежи на другото и обратно; а също и едното представлява всичко в другото точно както в себе си.

16. Оттук може да се види, че Бог е Човек, и затова Той е Съществуващ не от Себе Си, но вътре в Себе Си. Който съществува в Себе Си, Той е Бог, от Когото е произлязло всичко останало.

17. В Бога-Човек Безкрайностите също са едно различно цяло. Знаем, че Бог е Безкраен, защото същността Му е Безкрайност, но че Той е Абсолютно Битие [Реалност] и Съществуване в Себе Си – от това все още не следва Неговата Безкрайност. Той е Безкраен именно защото в Него присъстват безкрайности и без тях Неговата Безкрайност би била само на думи. За безкрайностите в Бог не може да се каже, че са безкрайно много или безкрайно всичко, поради това, че разбирането за „много“ и „всичко“ е материално. Материалната идея за безкрайно-многого съдържа в себе си ограничения, а идеята за безкрайно-всичкото, въпреки че няма такива ограничения, все пак заимства от ограничеността на предметите във Вселената. Ето защо човекът, който мисли земно и материално, не може чрез извисяване и приближаване да достигне до разбирането за Безкрайностите в Бога. Един ангел обаче, пребивавайки винаги в духовно мислене, може чрез фино извисяване и приближаване да надскочи степената на човешките разбирания, но пак не до такава висота, че да достигне до идеята за самата Безкрайност.

18. Всеки, който донякъде вярва, че Бог е Човек, може да затвърди в себе си схващането, че в Бога се съдържат безкрай-

ностите и че бидейки Човек, Той притежава Тяло и всичко, което принадлежи на тялото: лице, гърди, корем, черва, крака, тъй като без тях Той не би бил Човек; като освен тях има и очи, уши, ноздри, уста, език и всичко, което се намира вътре в човешкото тяло, както и сърце и бели дробове и всичко останало, което, взето заедно, прави човека човек. В сътворения човек всички тези части са многобройни, а по своите съставни части са и почти безбройни; но в Бога-Човек те са Безкрайни, като в тях няма нищо излишно, поради което Неговото съвършенство е Безкрайно. Тук сравнявам Несътворения Човек, който е Бога, със сътворения човек, защото Бог е Човек и сам Той е казал в Битие, 1:26 – 27, че човекът в света е сътворен по Негов Образ и Подобие.

19. Че Безкрайностите се съдържат в Бога – за ангелите това е очевидно, защото, съдейки по Небесата, цялото Небе, състоящо се от безброй ангели, във всеобщата си форма представлява подобие на човек. Същото важи и за всяко общество на Небето – както голямо, така и малко. Всеки отделен ангел също е човек, защото ангелът е умален вид на Небето. За това виж в книгата *Небе и ад*, № 51 до 86. Цялото Небе пребивава в такава форма както като цяло, така и във всяка своя част и във всяка своя обособеност и това идва именно от онова Божествено, което възприемат ангелите. Доколкото ангелът възприема в себе си Божественото, толкова е повече или по-малко съвършен човек, поради което се казва, че ангелите пребивават в Бога и Бог в тях, а също, че Богът е всички те. Невъзможно е да се опише колко огромно е множеството в Небето и затова Божественото от Само Себе Си представлява Небето; и както в Божественото съществува това безкрайно множество, населяващо Небето, така и в Самия Човек, който е Бога, съществуват безкрайностите.

20. Това заключение следва и от сътворената Вселена, ако тя се разглежда според нейните служения¹ (*usus*) и нейните съответствия (*correspondentia*). Но за да изясня това, нужно е да дам някои предварителни пояснения.

¹ Служби, функции, ползи за добро, полезности – бел. прев.

21. Тъй като Безкрайностите, проявени в Небето, в ангела и в човека, като в огледало се съдържат в Бога-Човек и тъй като Богът-Човек не присъства в пространството, виж тук в № 7, 8, 9, 10, то може в известен смисъл да се види и разбере как Бог може да е Вездесъщ, Всезнаещ и Всевиждащ, а също и как, бидейки Човек, Той може винаги да поддържа реда във всичко, сътворено от Него.

22. Това, че Безкрайностите в Бога-Човек са едно разделено цяло, може да се види отразено върху човека. В човека, както казах по-горе, се съдържа многото и безбройното и въпреки това човекът усеща всичко в себе си като едно. Той обаче не може да почувства или да усети никакво знание нито за мозъка си, нито за белите дробове, нито за черния дроб, нито за далака, нито за задстомашната жлеза; както не знае нищо и за безбройните съставни части на очите, ушите, езика, стомаха, детеродните органи и всичко останало; и именно защото не ги познава чрез сетивата си, той мисли, че то е едно цяло. А причината за това е, че всички части са в такава форма, че в нея няма нищо излишно, защото тя е формата, приемаща живот от Бога-Човек, както доказах по-горе в № 4, 5, 6, и поради разпределението и връзката между всички части в тази форма, в човека възниква усещането, а оттам и схващането, че всичко това представлява не нещо многобройно и безбройно, а сякаш е едно общо цяло. От това следва, че всичко многобройно и безбройно, което в човека сякаш представлява едно цяло, в Самия Човек, Който е Бога, представлява нещо разделено, или по-точно – най-разделеното едно.

23. Един е Богът-Човек, от Който произлиза всичко. В рационалния ум (*ratio*) на човека всичко се обединява и като че ли се съсредоточава върху това, че съществува Един Бог – Творец на Вселената и затова човекът с рационален ум не мисли и не може да мисли по друг начин, освен от общия си разум. Кажете на някого със здрав разум, че съществуват двама творци на Вселената, и ще видите несъгласието му, а може и да усетите това в тона на гласа му. Оттук е ясно, че всичко в разума на човека се обединява и съсредоточава върху това, че Бог е един. Причините за това

са две. *Първата* е, че самата възможност да мисли разсъдъчно сам по себе си (*inse*) принадлежи не на човека, а на Бога вътре в човека. След като от тази възможност зависи целият разсъдък на човека като цяло, то от това цяло в разсъдъка си човекът вижда тази истина като че ли от само себе си. *Втората* причина е, че чрез тази си възможност човекът се намира или в светлината на Небето, или заимства от Небето общите положения в мисленето си, а те са, че Бог е един. Обратното се получава, когато чрез тази си възможност човекът превърне нисшето в свой разум. Тогава, въпреки че използва тази способност, но от това, че разумът му е увреден от нисшето, той обръща способността си да вижда чрез Бога в нейната противоположност; и тогава се казва, че неговият разум е нездрав.

24. Всеки човек, без да знае защо, мисли за обществото като за човек, а именно: той веднага разбира, когато му казват, че Царят е *главата*, а поданиците – *тялото*; или когато му казват, че този и този са такива и такива в обществото, т.е. в царството. Същото се случва и по отношение на духовното тяло, както и на гражданското тяло. Духовното тяло е *Църквата*, а Главата му е *Богът-Човек*. Ще стане ясно защо Църквата може да е Човек, когато за момент допуснем, че Богът Творец и Вседържител не е един, а много. Тогава Църквата би била едно тяло с много глави и вече не би приличала на човек, а на чудовище. Ако приемем, че тези глави са от едно естество и затова заедно могат да представляват една Глава, то веднага следва, че тази глава или има много лица, или тези много глави имат едно лице, като и в двата случая Църквата отново би изглеждала обезобразена. Действително е така: Единият Бог е *Главата*, а Църквата е *Тялото*, което се движи по повеля на Главата, а не от само себе си, както е и при човека; затова в едно царство има само един цар – като многото царе биха го разпокъсали на части, докато един цар би го поддържал неразделено.

25. Същото важи и за Църквата, разпростираща се върху пространството на всички светове и наричана Общение, защото тя също прилича на едно тяло с една глава. Известно е, че главата

управлява по собствено усмотрение тялото, което се намира под нея, защото по принцип главата е седалище (*residet*) на разума и волята и те управляват действията на цялото тяло, а то само се подчинява. Точно както тялото не може да действа по друг начин, освен през разума и волята, намиращи се в главата, така и човекът на Църквата не може да действа по друг начин, освен чрез Бога. И макар да изглежда, че тялото действа от себе си, че ръцете и краката се движат от себе си, че устата и езикът при говорене се движат от себе си, всъщност нито една част на тялото не действа от себе си, а от предразположението на волята (*voluntatis*) и от произтичащата от нея мисъл на разума в главата. Сега си представете, че едно тяло има много глави и всяка действа независимо от останалите със свой разум и своя воля – би ли могло да съществува такова тяло? Тогава би било невъзможно онова единое действие, което се получава с една глава. Същото важи и за Небесата, състоящи се от безброй ангели – ако всички те и всеки поотделно не се молеха само на един Бог, то биха се изключвали взаимно и Небето би се разрушило. Ето защо, ако един ангел от Небето само за миг си помисли за много богове, той веднага изчезва, защото такова мислене го изхвърля накрая на Небесата и той пада.

26. Тъй като цялото Небе и всичко на Небето се отнася към един Бог, то и ангелският език (*loquela*) е такъв, че по силата на някаква вътрешна съгласуваност (*concentum*) и като следствие от съгласуваността на Небето, думите му имат еднакво окончание (*desinat in unum*); и това също е знак, че ангелите не могат да мислят по друг начин за Бога, освен като за един-единствен, и речта им също произлиза от това мислене.

27. Всеки човек със здрав разум ще разбере, че Божественото е неделимо и че не може да съществуват много безкрайни, несътворени, всемогъщи богове. Но ако някой, лишен от здрав разум, каже, че може да съществуват много безкрайни, несътворени, всемогъщи богове, ако имат еднаква природа и затова да могат да бъдат един безкраен, несътворен, Всемогъщ Бог, то няма ли от това да следва, че тази им обща природа трябва да е съвършено еднаква в всички тях? Но тъй като такава съвършена еднаквост не може да съществува на много места едновременно, ако този

някой каже, че едното може да произхожда от друго такова, в този случай това, което произхожда от другото, вече няма да бъде Бог в самия Себе Си, тъй като Бог в самия Себе Си е такъв Бог, от Който произлиза всичко (*a Quo omnia*), за което виж по-горе № 16.

28. Самото естество на Божественото е Любов и Мъдрост.

Ако съберете всичко, което знаете, ако го подложите на критиката на ума и проведете изследване при известно възвисяване на духа, вие непременно ще стигнете до извода, че всеобщото е Любов и Мъдрост, защото именно те са двете основи на всичко в живота на човека, и всичко в живота – физическо, психическо и духовно се крепи на тях и без тях не представлява нищо. Същото важи и за всичко в целия живот на човека, а именно, както вече обясних как важи за обществото – за голямото и малкото, за Царството и Империята, за Църквата и Небето на ангелите. И ако им отнемете Любовта и Мъдростта, дали те ще представляват нещо? Без своите начала те са нищо.

29. Никой не може да отрече, че Любовта, а заедно с нея и Мъдростта, пребивават в Бога в своята същност, защото Той обича всички чрез самата Любов (*Amor inse*), която живее в Него, и води всички чрез самата Мъдрост (*Sapientia inse*), която носи в Себе Си. Цялата сътворена Вселена в своята подреденост също е изпълнена с Мъдростта от Любовта до такава степен, че всичко в нея в своята всеобщост представлява тази Мъдрост. Защото всичко безгранично (*indefinita*) в нея се намира в такава подреденост както поотделно, така и съвкупно, че всичко това, взето заедно, представлява едно цяло, като именно заради това, а не заради нещо друго, всичко може да се държи заедно и да се запазва така винаги.

30. Поради това, че самото Божествено естество е Любов и Мъдрост, човекът има две способности на живота. Според едната си способност притежава разум, а според другата притежава воля. Способността, от която човек притежава разума, заимства всичко, което е, от влиянието на Мъдростта от Бога, а другата способност, от която човек притежава воля, заимства всичко, което е, от влиянието на Любовта от Бога. Ако човек неправил-

но мъдрува (*sapiat*) и неправилно обича, това не отнема от него способностите на разума и волята, а само ги заключва и докато те са заключени, разумът на човека само се нарича разум и волята – воля, но те собствено не представляват нито разум, нито воля; обаче ако тези способности бъдат отнети от човека въобще, то в него ще загине всичко човешко, което се състои в способността му да мисли и след като помисли – да говори, и още – в способността на човека да желае (*velle*) и след като пожелае, да действа. От това се вижда, че седалището (*residet*) на Божественото в човека е в тези две способности – да бъде мъдър и да обича, т.е. в това да може да бъде мъдър и да може да обича. Че човек може да обича, но понякога не е мъдър и че не обича толкова, колкото би могъл, установих от множество опитности, за които ще разкажа по-нататък.

31. Поради това, че самото естество на Божественото е Любов и Мъдрост, всичко във Вселената се отнася към Доброто и Истинното, защото се казва, че всичко, произлизащо от Любовта, е Добро, а всичко, произлизащо от Мъдростта, е Истинно. Но и за това ще разкажа по-нататък.

32. Също така от това, че самата Божествена същност е Любов и Мъдрост, следва, че цялата Вселена и всичко в нея, както живо, така и неживо, се състои (*subsistunt*) от Топлина и Светлина, тъй като Топлината съответства на Любовта, а Светлината – на Мъдростта, както и духовната топлина представлява Любовта, а духовната светлина представлява Мъдростта; но за това ще разкажа по-нататък.

33. Всички чувства и мисли в човека произлизат от Божествената Любов и от Божествената Мъдрост, представляващи самата Същност, която е Бог. Чувствата произлизат от Божествената Любов, а мислите от Божествената Мъдрост. Всичко в човека се състои от чувства и мисли. Те са двата извора на неговия живот и всички приятни изживявания и удоволствия в живота произлизат от тях: изживяванията – от предразположенията на любовта, а удоволствията – от мисленето, породено от тези чувства. А тъй като човекът е създаден да бъде приемник, той възприема Божественото според това как обича Бога, като от любовта си към Бога

става мъдър или според това как чувства излизащото от Бога, като мисли според това чувство. Тогава Божествената Същност на Твореца (*Creatrix*) са Божествената Любов и Божествената Мъдрост.

34. Божествената Любов принадлежи на Божествената Мъдрост, а Божествената Мъдрост принадлежи на Божествената Любов. Че Божественото Битие и Божественото Съществуване в Бога-Човек представляват едно разделно цяло, за това виж по-горе в № 14 до 16. А тъй като Божественото битие е Божествената Любов, а Божественото съществуване е Божествената Мъдрост, то последните също са едно разделно (на разграничими, отличителни части и дялове – *бел. прев.*) цяло. Те се наричат *едно разделно цяло*, защото Любовта и Мъдростта са две отделни начала, но са обединени така, че Любовта принадлежи на Мъдростта, а Мъдростта – на Любовта, защото Любовта има битие в Мъдростта, а Мъдростта има съществуване в Любовта. И както Мъдростта заимства съществуването си от Любовта, за което е казано по-горе в № 15, то Божествената Мъдрост също има Битие, от което следва, че взети заедно, Любовта и Мъдростта са същността на Божественото Битие, а взети отделно, се наричат: Любовта – *Божествено Битие*, а Мъдростта – *Божествено Съществуване*. Такова е ангелското разбиране за Божествената Любов и за Божествената Мъдрост.

35. Тъй като такава е единството на Любовта с Мъдростта и на Мъдростта – с Любовта в Бога-Човек, то и Божественото естество е едно цяло. Божественото естество е Божествената Любов, понеже Божествената Любов принадлежи на Божествената Мъдрост; и то е Божествената Мъдрост, понеже Божествената Мъдрост принадлежи на Божествената Любов; и поради това тяхно единство – Божественият Живот също е едно цяло, защото Животът е Божественото Естество. Божествената Любов и Мъдрост в същността си са едно, защото тяхното единство е взаимно, а взаимността води до единство. Но за взаимното единство ще кажа на друго място.

36. Единството на Любовта и Мъдростта е характерно също и за всяко Божествено Дело (*Opere*), от което всяко Божествено Дело става вечно и непрекъсваемо. Ако в някое произведение

на изкуството присъства повече Божествена Любов, отколкото Божествена Мъдрост, или повече Божествена Мъдрост, отколкото Божествена Любов, то би престанало да съществува, защото нищо не може да съществува, ако двете не присъстват поравно: в едно нещо всичко излишно, което нарушава равенството от едната или от другата страна, е преходно.

37. Божественото Провидение влага в човеците, способни да се преобразят и спасят, по равно от Божествената Любов и от Божествената Мъдрост, като превесът на Божествената Любов над Божествената Мъдрост или на Божествената Мъдрост над Божествената Любов би означавал за човека невъзможност за преобразяване, възраждане и спасение. Божествената Любов желае да спаси всички, но не може да направи това по друг начин, освен чрез Божествената Мъдрост, защото на Божествената Мъдрост принадлежат всички закони, по които се извършва спасението, и Любовта не може да ги престъпи, тъй като Божествената Любов и Божествената Мъдрост са едно и действат в единство.

38. Божествената Любов и Божествената Мъдрост в Словото се подразбират като *Правда* и *Съд*: Божествената Любов – от Правдата, а Божествената Мъдрост – от Съда. Ето защо и в Словото се говори за Правда и Съд по отношение на Бога, например: *Псалом 89:14* „Правдата и съдът са основата на престола Ти“; в *Псалом 37:6*: „И ще изведе като виделина правдата Ти и съдът ти – като пладнина“; *Осия 2:19*: „Ще те сгодя за Себе Си вовеки, ей ще те сгодя за Себе Си в правда и съд“; *Иеремия 23:5*: „Ще въздигна на Давид отрасъл праведен; и Цар ще царува и благоденства, и върши съд и правда по Земята“; *Исаия 9:7*: „Върху Давидовия престол и неговото царство, за да го нареди и да го утвърди в съд и правда, от нине и до века. Ревността на Господ Саваота ще извърши това“ и пак там, в *33:5*: „Господ е превъзвишен, защото живее на високо: напълни Сион с правосъдие и правда“; *Псалом 119:7, 164*: „Ще Те славя с незлобие сърдечно, когато науча съдовете на правдата Ти. [...] Седем пъти на ден Те хваля за Твоите праведни съдби“.

Същото се има предвид под *Живот* и *Светлина* в *Евангелие от Йоан 1:4*: „В Него имаше живот, и животът беше Виделината на

човеците“. Тук под *Живот* се подразбира *Божествената Любов на Господ*, а под *Виделина [Светлина]* – *Божествена Мъдрост*. Същото се подразбира под думите *Живот* и *Дух* в Евангелие от Йоан, в 6:63 „Думите, що ви говоря, дух и живот са“.

39. В човека любовта и мъдростта изглеждат като отделени, но сами по себе си са едно цяло, защото мъдростта му е такава, каквато е и любовта му, а любовта му е такава, каквато е мъдростта му. Мъдрост, която не е едно със своята любов, само изглежда като мъдрост, но не е мъдрост; и любов, която не е едно със своята мъдрост, само изглежда като любов към мъдростта, но не е любов към мъдростта, защото всяка от тях заимства своето естество и своя живот от другата и обратното. Че любовта и мъдростта в човека изглеждат като отделни, се дължи на това, че способността му за разбиране може да се издигне до Небето, но способността на любовта може да се издига само благодарение на това какво прави човекът според своето разбиране, защото в илюзорната мъдрост всичко, което не е едно с любовта към мъдростта, отива при онази любов, която е едно с нея и която може да не е любов към мъдростта, а любов към безумието. Това е така, понеже от мъдростта си човек може да знае, че трябва да направи нещо, обаче не го прави, когато не го обича, защото като образ и подобие (*imago*) Божие той прави с любов само това, което идва от мъдростта му.

40. Божествената Любов и Божествената Мъдрост са Субстанция и Форма. Представата на обикновените хора за Любовта и Мъдростта е като за нещо ефирно, флуидно във финия въздух или етер, или като за някакво изпарение от тях. Едва ли някой се замисля дали Субстанцията и Формата наистина съществуват. Дори онези, които подозират, че Любовта и Мъдростта са Субстанция и Форма, все пак ги разглеждат като начала извън субекта, като изтичащи от него, и разглеждайки ги като изтичащи от него, си ги представят като нещо ефирно и флуидно, въпреки че ги наричат Субстанция и Форма; и не знаят, че Любовта и Мъдростта представляват самия субект, а това, което приемат за нещо ефирно и флуидно извън него, е само илюзията за онова състояние на самия су-

бект (*inse*). Много са причините, поради които това не е било установено, и една от тях е, че илюзиите са първото нещо, от което човешкият дух оформя своя разум, и той може да открие тези илюзии само след като установи причините за тях. Но когато причината е дълбоко скрита, то той не може да я открие без продължително потапяне на разума в духовната светлина. А човекът не може да потопи задълго разума си в духовната светлина заради материалната светлина, която непрестанно отвлича вниманието му. Обаче истината е, че Любовта и Мъдростта са най-реалната и истинска Субстанция и Форма, представляващи самия субект.

41. Обаче, тъй като тази истина противоречи на илюзията, хората не ѝ вярват, докато не бъде доказана – а това може да стане само чрез сетивата на тялото и затова тук ще я докажа по този начин. Човекът има пет външни сетива, наречени осезание, вкус, обоняние, слух и зрение. Субектът на осезанието е кожата, покриваща човешкото тяло, като самата субстанция и самата форма на кожата са такива, че тя усеща всичко, което се допре до нея. Чувството за осезание се намира не в това, което се допира до кожата, а в самата субстанция и форма на кожата, които са същността ѝ като субект на осезанието, като това усещане е само въздействие върху кожата, породено от допиращите се до него предмети. Същото е и при вкуса, като усещането е само някакво въздействие върху субстанцията и формата на езика, а езикът е неговият субект. Същото е и при обонянието – знаем, че миризмата въздейства върху ноздрите по определен начин и че обонянието се намира в ноздрите и представлява възбуждането им при приближаване до ароматни обекти. Същото е и при слуха и колкото и да ни се струва, че слухът се намира в това, което произвежда звука, то всъщност той се намира в ухото и представлява въздействието върху неговата субстанция и форма. Същото е и при зрението, въпреки че когато човек гледа отдалечени обекти, му се струва, че зрението му се намира в обектите, а всъщност то е в окоето, което е субект; и затова зрението също представлява възбуждане на рецепторите в окоето, а обектът ни се струва на разстояние само привидно, по умозаключението, направено за пространството по

околните предмети или заради смаляването и потъмняването на този обект, чийто образ се произвежда вътре в окоето според ъгъла на падане.

От всичко това става ясно, че не зрението излиза от окоето към обекта, а че образът на обекта влиза в окоето и въздейства върху неговата субстанция и форма. Като зрението е и слухът, като не самият той излиза от ухото, за да улови звука, а звукът влиза в ухото и го възбужда.

От всичко това виждаме, че усещането се състои във въздействието върху субстанцията и формата и не е нещо отделно от субекта, а само произвежда изменение в него, като субектът си остава такъв, какъвто си е бил и преди. От това следва, че зрението, слухът, обонянието, вкусът и осезанието не са нещо ефимерно и флуидно, изтичащо от съответните органи, а представляват самите органи, взети като субстанция и форма, въздействието върху които поражда усещането.

42. Същото е и при Любовта и Мъдростта с тази разлика, че субстанциите и формите, представляващи Любовта и Мъдростта, не се виждат с очите, които са външен сетивен орган, вследствие на което никой не може да отрече, че това, което наричаме мисли, възприятия и чувства, представлява субстанции и форми на Любовта и Мъдростта и без съмнение те не се изпаряват и не изтичат отникъде или не се извличат от действителната субстанция и форма, които са самите субекти. Така в мозъка има безброй субстанции и форми, които са вместилище (*residex*) на всяко вътрешно усещане, отнасящо се до разума и волята. Че всички чувства, знания и мисли там не просто са излъчени от разума и волята, а са действителни субекти, които не изливат нищо от себе си, а само претърпяват изменения според въздействията, които ги възбуждат или им предизвикват различни чувства, това може да се види от казаното по-горе за външните сетива. За възбуждащите въздействия ще разкажа по-нататък.

43. От всичко това най-напред можем да видим, че Божествената Любов и Божествената Мъдрост са Субстанция и Форма

сами по себе си, които всъщност са самото Битие¹ и Съществуване², а такова Битие и Съществуване, ако не беше Субстанция и Форма, каквото действително е, би било някаква приумица, която сама по себе си не представлява нищо.

44. Божествената Любов и Божествената Мъдрост са Субстанция и Форма сами по себе си и така те са Самòто и Единственото. Че Божествената Любов и Божествената Мъдрост са Субстанция и Форма, доказахме малко по-горе; и че Божественото Битие и Съществуване са в себе си, за това също казахме по-горе. Не можем да кажем, че Битието и Съществуването са извлечени от себе си, защото тези понятия предполагат наличието на начало, т.е. възникване от нещо подобно на него, което има същото Битие и Съществуване. Тъй като Абсолютното Битие и неговото Съществуване в себе си идват от Вечността, са Несътворени и само от Несътвореното може да съществува всичко сътворено, което е ограничено, и като такова може да произлиза единствено и само от Безкрайното.

45. Този, който чрез мисълта си може да разбере Битието и Съществуването в самите себе си, определено ще се съгласи и че то е Самòто [Абсолютното] и Единственото [Уникалното]. *Самò* се нарича това, което е Едно и има Битийност (*quod solum est*), а *Единствено* се нарича това, чрез което съществува всичко останало. А тъй като Самòто и Единственото са Субстанция и Форма, то следва, че те са Абсолютната и Единствена Субстанция и Форма, а понеже Субстанция и Форма са и Божествената Любов и Мъдрост, то следва също, че тя е Самата и Единствена Любов и Самата и Единствена Мъдрост, а следователно – Самата и Единствена Същност [Същина], както и Самият и Единствен Живот, защото Любовта и Мъдростта са Животът.

46. Впоследствие се вижда как само чрез сетивните усещания на тези (т.е. усещания чрез тялото, но които са в неведение за духовните неща), които смятат, че материята произлиза от само себе си, защото всички те мислят само посредством зрението си, а не са в състояние да мислят чрез разбирането. Мисленето посредством

¹ Самата Абсолютна Реалност – превод *New Century Edition (Swedenborg Foundation)*

² Изява, Проява – превод *New Century Edition (Swedenborg Foundation)*

зрението затваря разбирането, а мисленето чрез разбирането отваря зрението. Те не могат да мислят за Битието и Съществуването като за сами в себе си и за това, че Битието и Съществуването са Вечни, Несътворени и Безкрайни; не могат да мислят също и за живота по друг начин, освен като за нещо ефирно, преминаващо в нищо, не могат да мислят също и за Любовта и Мъдростта и няма как да мислят, че всички неща от материята произлизат от Тях. Няма как да се види тази истина освен чрез схващането за материята според нейната полезност за тяхната свързаност и подредба, а не според някакви нейни форми, достъпни само за окото. Понеже полезностите идват само от живота, а свързаността и редът им идват от Любовта и Мъдростта, то формите всъщност са само приемници на полезности и служби, защото, ако разглеждаме формите самостоятелно, то няма да видим в материята никакъв живот, а още по-малко Любов и Мъдрост, следователно не ще видим и нищо от Господ.

47. Божествената Любов и Божествената Мъдрост неизменно присъстват и имат форма във всичко, сътворено от тях. Любовта се състои не в това да обичаш себе си, а в това, да обичаш другите и да се свързваш с тях чрез любовта; затова любовта също е и в това да бъдеш любим на другите, защото само по такъв начин става свързването. Естеството на всяка любов е в свързването, а животът ѝ е в приятните изживявания: удоволствие, страст, наслада, блаженство, благополучие и щастие. Любовта е в това да споделяш с другия всичко свое и да го чувстваш както себе си – и именно това означава да обичаш. Да чувстваш само своята приятност в другия, но да не чувстваш в себе си неговата приятност – това не значи да обичаш, то значи да обичаш само себе си, а не ближния. Тези два вида любов са коренно противоположни, въпреки че и в двата вида съществува свързване. И макар да не е видно, че когато обичаш себе си в другия, това би могло да ви разделя, такава любов действително разделя и разделя дотолкова, че колкото някой обича другия по този начин, толкова го и ненавижда след това, защото подобен съюз постепенно се разтрогва от само себе си и тогава тази любов се превръща в ненавист от същата степен.

48. Всеки, който може да вникне в естеството на любовта, ще може да види и това, защото какво е да обичаш само себе си и да не обичаш никой друг освен себе си? И на кого тогава ще бъдеш любим (*a quo redametux*)? Това по-скоро означава разтрогване, отколкото свързване. Свързването в любовта зависи от взаимността, а взаимността не може да е със самия себе си и дори да съществува, то тя е привидна взаимност с другите. От всичко това е ясно, че Божествената Любов не може да съществува иначе, освен в другите, които обичаш и на които си любим. И тъй като такава е свойството на всяка любов, то в най-голяма, т.е. в безкрайна степен, такава е свойството и на самата Любов.

49. А що се отнася до Бога, би било невъзможно взаимно да обича и да бъде обичан някой, Който се характеризира с нещо безкрайно или с нещо от естеството и живота на любовта сама в себе си, т.е. с нещо Божествено, защото ако в Него имаше нещо безкрайно или нещо от естеството и живота на любовта сама в себе си, т.е. нещо Божествено, то Той би бил любим не на другите, а на Самия Себе Си, тъй като безкрайното и Божественото е само едно и след като то е в другите, то в тях би било и Самото Божествено, като това Божествено би представлявало самата Любов към Себе Си, която обаче няма как да присъства в Бога, понеже такава любов абсолютно противоречи на Божествената Природа. Следователно, за да бъде възможна тази връзка, трябва да има други същества, в които няма нищо от Божественото. За това, че любовта се намира в същества, сътворени от Божественото, ще кажа по-нататък. Тя се намира в тях вследствие на безкрайната Мъдрост, т.е. вследствие на това, че Божествената Любов принадлежи на Божествената Мъдрост и Божествената Мъдрост принадлежи на Божествената Любов, за което виж по-горе в № 34 до 39.

50. От осъзнаването и разбирането на тази тайна зависят осъзнаването и разбирането на всичко съществуващо и сътворено, както и на продължаването на живота и съхраняването на всичко съществуващо и създадено от Бога, т.е. на всички Божии Дела в сътворената Вселена, за които ще говоря по-нататък.

51. Но ви моля да не привнасяте своята идея за пространство и време в идеята, която аз представям, защото, когато четете по-

нататък, колкото повече от вашите представи за пространство и време присъстват в моята идея, толкова по-трудно ще разберете това, за което ще говоря. Божественото е извън времето и пространството, както ще ви стане ясно по-нататък, особено там, където става дума за Вечността, Безкрайността и Всеприсъствието.

52. Всичко във Вселената е създадено от Божествената Любов и от Божествената Мъдрост на Бога-Човек. Вселената е толкова преизпълнена с Божествената Любов и с Божествената Мъдрост както в голямото, така и в малкото, както в първото, така и в последното, и за нея мога да кажа в известен смисъл, че самата Вселена е Божествена Любов и Божествена Мъдрост. Това е ясно от съответствията на всичко във Вселената с всичко в човека. Всичко и всяко нещо, което съществува в сътворената Вселена, има такова съответствие във всичко и във всяко нещо в човека, затова мога да кажа, че в някакъв смисъл човекът е Вселената. Всички негови предразположения и оттам – и всичките му мисли имат съответствия в представителите на животинското царство; неговата воля и оттам – и неговият разум имат съответствия в растителното царство, а последните [начала] в неговия живот съответстват на всички представители на минералното царство. Съществуването на такова съответствие не е очевидно за никого в материалния свят, но за всеки, който се самовглъби, то е видно в Духовния свят. За тези, които пребивават там, в него има всичко, което има и в материалния свят с трите му царства, и той всъщност представлява съответствия на чувства и мисли: чувства, идващи от волята, и мисли, идващи от разума, както и последните [начала] в неговия живот, като разликата е само в това, че всичко съществува около тях в същия вид, както и сътворената Вселена, само че там той е по-нисш. От всичко това ангелите са наясно, че сътворената Вселена представлява образ на Бога-Човек и че Неговата Любов и Мъдрост са това, което се вижда в творенията във Вселената. Обаче сътворената Вселена не е самият Бог-Човек, а само съществува от Него, понеже нищо в сътворената Вселена не е субстанция и форма сами по себе си, нито самият Живот или самата Любов и Мъдрост, и дори човекът не е човек сам по себе си, а всичко е само от Бога, Който е самият Човек, самата Мъдрост и Любов, самата Форма и Суб-

станция, които, като съществуващи сами по себе си, всъщност представляват Несътвореното и Безкрайното; а всичко, което е създадено от Несътвореното и Безкрайното, е сътворено и крайно, защото не съдържа в себе си нищо, което да е Съществуване само по себе си, и затова всичко това представлява само Образ на Този, Който има Битийност и Съществуване.

53. За нещата, които са сътворени и крайни, мога да кажа, че те също имат битийност и съществуване, че те също са субстанция и форма, че те също са Живот, дори и Любов и Мъдрост, но са сътворени и крайни. Казвам това не защото те имат в себе си нещо Божествено, а защото се намират в Божественото и Божественото присъства в тях, тъй като иначе само по себе си всяко нещо е бездушно и мъртво и се одушевява и одухотворява единствено от това, че Божественото присъства в него, също и от това, че то се намира в Божественото.

54. Самото Божествено е еднакво в един или друг субект, но всеки сътворен субект е различен от останалите и не може да има дори два еднакви субекта. Така всеки субект притежава особено съдържание, различно от това на останалите, и така Божественото изглежда разнообразно поради различните образи и подобия в Него. За присъствието на Божественото в Неговата противоположност ще кажа по-нататък.

55. Всички неща в сътворената Вселена представляват само приемници от Божествената Любов и Божествената Мъдрост на Бога-Човек. Знаем, че всичко и всяко нещо е създадено от Бога, затова и Вселената с общото и частното в нея в Словото се нарича *Дело на Ръцете на Йехова*. Обикновено казват, че Светът и всичко в него е създаден от Нищото, като под *нищо* обикновено разбират *абсолютното нищо*. Но от него не може да бъде създадено нещо или каквото и да било друго и това е неоспорима истина. Затова и Вселената като образ на Бога и изпълнена с Бога не би могла да бъде сътворена по друг начин, освен в Бога от Бога, защото Бог е самото Битие и само от Битието може да бъде създадено това, което е, а да се създава нещо от нищо, т.е. да се създава нещо, което е, от нещо, което не е – това е абсолютно противоречие.

Обаче сътвореното в Бога от Бога не е Негово продължение (*continuum*), защото Бог е Битието Само в Себе Си (*inse*) и в никое от творенията Му няма нещо, което да е такова Битие (*inse*). И ако в някое Негово творение присъства такова Битие, то сътвореното би било продължение от Бога, а продължението от Бога би било Бог. Ангелското разбиране за това е такова, че сътвореното в Бога от Бога е аналогия на следното – ако човек вземе нещо от своя живот, но отнеме живота от него, то ще има подобие с нещо живо, но няма да е живо. Ангелите потвърждават това със своето съществуване в тяхното Небе, където, както те казват, пребивават в Бога и Бог – в тях, но при все това те нямат в Битието си нищо Божие, което да е Бог. В следващите абзаци ще ви приведа доказателства, потвърждаващи това, а тук го казвам само за сведение.

56. Всичко, сътворено от това начало, е възприемател на Бога не чрез продължение, а чрез съприкосновение (*per continuum*), защото само чрез това последното, а не чрез първото, е възможна съединимост, и понеже сътвореното е сходно с Бога като сътворено в Бога от Бога, то представлява и аналогия [с Него], бидейки чрез това съединяване огледален образ на Бога.

57. Затова ангелите всъщност са ангели не сами по себе си (*a se*), а са ангели поради това съединяване с Бога-Човек и това съединяване е според възприемането на Божественото Добро и Божественото Истинно, които са Самият Бог и за които само ни се струва, че излизат от Него, а в действителност те пребивават в Него и ангелите ги възприемат според това доколко прилагат Законите на Редата, т.е. Божествените Истини – а те ги прилагат според свободата да мислят и да желаят по разума си, която те имат от Господ, сякаш е тяхна собствена. Именно чрез тази свобода те сякаш сами от себе си приемат Божественото Добро и Божественото Истинно и пак чрез нея притежават взаимността на любовта, защото, както казах по-горе, любовта е възможна само при взаимност. Същото може да се каже и за човеците на Земята, от което можем да видим, че в сътворената Вселена всички неща са приемници на Божествената Любов и на Божествената Мъдрост на Бога-Човек.

58. Че всички останали субекти във Вселената освен ангелите и човеците са също приемници на Божествената Любов и на

Божествената Мъдрост на Бога-Човек, като например съществата от животинското царство като по-нисши от хората и съществата от растителното царство като по-нисши от животните и също като съществата от минералното царство като по-нисши от растенията, това не може да бъде казано така, че да е ясно за разума, защото преди това трябва да бъдат казани още много неща за степените на живота и за степените на приемниците на живота. Свързването между тях е според тяхната полезност, тъй като всички служения произлизат от свързването на еднаквостта им с Бога и заедно с това от свързването на различието между тях според степента им на приемане на Бога, като това свързване между тях и сливането към по-нисшето накрая става такова, че в субектите не остава никаква свобода вследствие на отсъствието на разум в тях (*raxionis*), като освен това в тях не остава и никаква илюзорност за живота, въпреки че с всички тези характеристики те се смятат за приемници. Обаче поради това, че са приемащи, те също са и противодействащи, тъй като единствено благодарение на своето противодействие те могат да бъдат възприемници. За съединяването с полезностите, които не са добри, ще разкажа, след като ви посоча произхода (*origo*) на злото.

59. От това се вижда, че Божественото присъства в сътворената Вселена и е във всичко и във всяко нещо и затова Сътворената Вселена, както се казва в Словото, е Дело на ръцете на Йехова, т.е. Дело на Божествената Любов и Божествената Мъдрост, тъй като именно те са ръцете на Йехова. И макар че Божественото присъства във всичко и във всяко нещо в Сътворената Вселена, в битието няма нищо, което е [Самият] Бог, защото сътворената Вселена не е Бог, а само произлиза от Бога и именно защото е от Бога, в нея присъства Неговия образ подобно образа на човека в огледалото, където макар да ни се струва, че човекът е в огледалото, там няма никаква частица от него.

60. В Духовния свят съм чувал мнозина около мен да казват, че макар и да им се иска да признаят, че Божественото се намира във всичко и във всяко нещо във Вселената, защото в нея са видими Божиите чудеса и че колкото по-навътре се навлиза, толкова по-удивителни са нещата в нея, но на фона на всичко това

те не са съгласни с твърдението, че Божественото действително присъства във всичко и във всяко нещо в Сътворената Вселена. Това без съмнение означава, че те само говорят за Божественото присъствие във Вселената, но не вярват в това, за което говорят. Ето защо им беше отговорено да се опитат да видят това в удивителната способност на всяко семе да произвежда растения от своя вид в толкова чудна последователност от покълването до появата на следващите семена, като във всяко семе е скрита идеята за безкрайното и вечното като стремеж да се опложда и размножава вечно и до безкрайност; също така да се опитат да видят това във всяко животно, даже в най-дребното, което има сетивни органи, мозък, сърце, бели дробове и всичко останало с всичките му артерии, вени, влакна и мускули, което си има характерно поведение, а да не говорим за нравите на различните животни, за които са изписани томове книги. Всички тези чудеса идват от Бога и формите, в които ги виждаме, са заимствани от елементите на Земята и от тях се състоят растенията, както и хората като най-висшето създание, като за човека е казано, че е направен от кал, че представлява прах от Земята и че за да живее, му е вдъхната душа (Битие 2:7). От това става ясно, че на човека не му принадлежи Божественото, а То е присъединено към него.

61. Всички сътворени неща имат взаимовръзка по някакъв начин и наподобяват образа на човека. Това се вижда от всичко и от всяко нещо в животинския свят, от всичко и от всяко нещо в растителния свят и от всичко и от всяко нещо в минералния свят. Връзката на човека с всичко и с всяко нещо в животинския свят се вижда от следното: всички видове животни имат крайници, с които се движат, сетивни органи, с които усещат, и вътрешности, благодарение на които работят крайниците и сетивните органи, и всичко това е както при човека; имат също желаниа и предразположения, подобно на тези в растенията и в човека, също имат и придобити знания, съответстващи на предразположенията им, като в някои от тях се прокрадва и нещо духовно, което при зверовете на сушата, при птиците в небето, при пчелите, червеите, мравките и други е малко или много забележимо за очите, поради което напълно материалните хора смятат, че животните са одушевени толкова, колкото и хората, и се различават

от хората само по т.нар. дар слово. Връзката с човека на всичко и на всяко нещо в растителния свят се вижда от следното: растенията съществуват благодарение на семето, последователно преминават от възраст във възраст, като имат нещо подобно на брак, последван от оплождане, а растителната душа е полезността, с която те служат чрез формите, както и много други прилики, описани в доста съчинения. Връзката с човека на всичко и на всяко нещо в минералния свят се оказва единствено стремежът (*conatus*), свързан с човека, за проява чрез формите, които, както вече казах, представляват всичко и всяко нещо и в растителното царство и с този си стремеж те носят полза. Защото, когато семето попадне в земята, тя го сгръва и му дава изобилно всичко необходимо, за да порасне и да се прояви във форма, полезна за човека. Такъв стремеж притежават дори сухите им части, което се вижда при коралите в дълбините на морето и при цветята, които израстват на минералите, дори и на металите, и този стремеж към израстване и полезност е служенето от Божественото в сътвореното.

62. Така, както минералите имат стремеж към израстване, така и растенията имат стремеж към оживотворяване: затова има толкова много видове насекоми, съответстващи на различните аромати при растенията. По-нататък ще покажа, че това явление идва не от слънчевата топлина, а идва чрез нея от живота и е според възприемащите я обекти.

63. Това, че всичко в сътворената Вселена е свързано с човека, е истина, която се съдържа в изброените по-горе факти, но ние я долавяме в тях само смътно, докато в Духовния свят тя е очевидна. Там също съществуват всичките три природни царства и сред всичко се намира ангелът. Той вижда всичко това около себе си и едновременно знае, че всичко представлява трансформации на самия него, и когато в неговия разум се отваря най-вътрешното знание, той познава себе си и вижда образа си във всичко около себе си почти като в огледало.

64. От тези и от други подобни примери, които няма как да изброявам, можем достоверно да установим, че Бог е Човек и че Сътворената Вселена е Негов Образ, тъй като всичко е свързано с Него в общото, точно както е свързано с човека в частност.

65. Предназначението* на всички сътворени неща се увеличава постепенно от последното нещо към човека и от човека – към Бога Творец, от Когото всички те произлизат. *Последните неща*, както казах по-горе, са всичко и всяко нещо в минералното царство, представляващи различен вид материя, образувани от няколко субстанции – каменна, солена, маслена, минерална и метална, намиращи се в почвата, която пък се образува от останките от растения и животни, превърнати в най-фин прах. Тези видове материя притежават вътрешната цел и вътрешното начало на всички полезности, произтичащи от живота, като целта на всички полезности е стремежът им към умножаване, а началото им е в силата за действие благодарение на този стремеж. Такова е значението на минералното царство. *Средните неща* са всички и всяко нещо в растителното царство, каквито са зърнените и тревистите растения от всякакъв вид, различните цветя и храсти и всички видове дървета. Тяхната полезност е насочена към всичко и всяко нещо в животинското царство – както за съвършеното, така и за несъвършеното. Те служат за храна на животните, доставят им удовлетворение, хранят телата им със своите вещества, предизвикват в тях приятни усещания и с вкусове, мизми и привлекателен вид възбуждат сетивата им, като стремежът им към тези неща присъства в растенията също от живота. *Първите неща* са всички в животинското царство, като най-нисши са червеите и насекомите, средни са птиците и животните, а най-висши са хората, което показва, че всяко от царствата също си има нисше, средно и висше, като нисшето е полезно на средното, а средното е полезно на висшето. По този начин полезностите на всичко сътворено се издигат последователно от последните [сътворени] неща към човека, който е първото. **(полезността, службата, функцията – бел. прев.)*

66. Съществуват три степени на издигане в материалния свят и три степени на издигане в Духовния свят: всички животни представляват възприемащи субекти, като съвършените животни са възприемащи живота в трите степени на материалния свят, по-малко съвършените са възприемащи живота в две степени на същия свят, а несъвършените са възприемащи живота в една степен. Единствено човекът е възприемник на живота и в трите степени

не само на материалния свят, но и в трите степени на Духовния и само той може да се издигне над материята, което не може никак животно, и само той може да мисли аналитично и разумно за гражданското и за нравственото, съществуващо вътре в материята, а и едновременно за духовното и небесното, стоящи над материята, и дори, в своята мъдрост, може да се въздигне до ниво да види Бога. Но за тези шест степени, по които полезностите на всичко сътворено се издигат последователно до Самия Бог Творец, ще разкажа специално на подходящото място. Тук ги изложих най-общо, от което можем да видим, че във всичко сътворено има издигане към Първопричинното, като То е самият живот и че полезностите на всичко, както и формите на полезност, са всъщност само приемници на живота.

67. Сега ще кажа нещо и за това по какъв начин се издига човекът, т.е. как се извисява от последната до първата степен. Той се ражда на последната степен на материалния свят, чрез познанията си се издига до втората степен и според това как чрез знанията усъвършенства разума си, той се издига до третата степен – и тогава става разумен. Трите степени на издигане в Духовния свят се намират над трите материални степени и не могат да бъдат постигнати в тяло. Когато човекът остави земното си тяло, тогава се отваря първата духовна му степен, после – втората и накрая – третата, която е само за тези, които стават ангели на третото Небе – именно те виждат Бога. Ангели на второто и последното Небе стават онези, на които може да се отвори втората и последната степен.

Всяка духовна степен се отваря пред човека в зависимост от възприемането на Божествената Любов и на Божествената Мъдрост от Господ. Тези, които не я възприемат напълно, попадат на първата, или на последната духовна степен, а които я възприемат повече, попадат на втората, или на средната духовна степен; тези, които я възприемат напълно, попадат на третата, или на висшата степен. Тези, които нищо не възприемат, остават в материалните степени и от духовните степени заимстват само това, че могат да мислят, а оттам – и да говорят и че могат да желаят и оттам и да действат, но неразумно (*non intelligentem*).

68. За вътрешното издигане на човека, принадлежащо на съзнанието (*mentis*) в него, трябва да знаете следното. Във всичко, което е създадено от Бога, съществува противодействие. Действието принадлежи единствено на Живота, а противодействието се възбужда от действието на Живота. Това противодействие изглежда като принадлежност на самото сътворено същество, тъй като то съществува в неговото действие. В човека противодействието изглежда като негова характеристика (*sicut sit ejus*), защото той чувства, че животът е негова принадлежност, а всъщност той е само приемник на живота. Тук се корени причината за това, че човекът, поради наследеното зло в себе си, противодейства на Бога, но доколкото той вярва, че целият му живот е от Бога и всичко добро в живота му се дължи на действието на Бога, то следва, че всяко зло в живота идва от противодействието на човека. Така противодействието се превръща в принадлежност на действието и човекът действа заедно с Бога, сякаш действа самият човек. Равновесието на всичко зависи от действието и заедно с него от противодействието, защото равновесие трябва да има във всичко. Казвам това, за да не мисли човекът, че той сам от себе си (със собствени сили – *бел. прев.*) се издига до Бога, а да знае, че Самият Господ извършва това в него.

69. Божественото, бидейки отвъд пространството, изпълва със Себе Си всички пространства на Вселената. Пространството и времето са две характеристики, принадлежащи на материята. От тях в материалния свят човек изгражда представите в своето мислене, а след това и в разума си. Но ако остане само в тези представи и не издигне своето съзнание над тях, той по никакъв начин няма да може да осъзнае нищо от духовното и Божественото, тъй като ще ги облича в идеи, които са характерни само за пространството и времето, и поради това светлината на разума му ще остане чисто материална, а разсъжденията му за духовното и Божественото ще приличат на това да съди по видяното в нощния мрак за онова, което се вижда само на дневна светлина, откъдето и произлиза материализмът. Но който умее да издигне своето съзнание над представите си, базирани на пространството и времето, той преминава от мрака в светлината и започва да разбира (*sapit*) духовното и Божественото; и накрая вижда това,

което е в тях и което произхожда от тях; и тогава тази светлина разсейва мрака на материалното и отстранява измамностите от центъра към периферията. Всеки човек, притежаващ разум, може да мисли извън двете характеристики на материята и когато действително започне да мисли по този начин, тогава ще твърди и вижда, че Божественото като Всеприсъстващо не се намира в пространството, както и ще може да потвърди и да види всичко, казано по-горе. Но ако той отрича Божественото Всеприсъствие и приписва всичко на материята, тогава той не желае да се издигне, макар че би могъл.

70. Всички онези, които след смъртта си се превръщат в ангели, се отказват от двете характеристики на материята – пространство и време, защото те отиват в духовната светлина, където обектите на мисленето са всъщност истините, а обектите на зрението са същите, както и в материалния свят, с тази разлика, че тук те съответстват на техните мисли. Обектите на тяхното мислене, както вече казах, всъщност са истините и те не заимстват нищо от пространството и времето; обектите на тяхното зрение, макар да изглежда, че се намират в пространството и във времето, според ангелското мислене не принадлежат нито на едното, нито на другото. Причината за това е, че там пространствата и времената не са толкова устойчиви (*stata*) както в материалния свят, а се променят (*mutabilia*) според състоянието на живота на ангелите. Ето защо не идеите на мисленето им се заменят със състоянията на живота, като пространството се заменя с това, което се отнася до състоянията на любовта, а времето – с това, което се отнася до състоянията на мъдростта. Затова духовното мислене и духовният език са различни от материалното мислене и език дотолкова, че нямат нищо общо, освен това, което е вътре в нещата и което навсякъде е духовно; но за това ще кажа повече на друго място. По този начин, тъй като мисленето на ангелите няма нищо общо с пространството и времето, а само със състоянията на живота, то е очевидно, че те няма да разберат, като им кажете, че Божественото изпълва пространството, защото те не знаят какво е пространство, но лесно ще разберат, ако, без да споменавате пространството, им кажете, че Божественото изпълва със Себе Си всичко.

71. Следният факт обяснява, че чисто материалният човек мисли от пространството за духовното и за Божественото, а духовният човек мисли без пространството: чисто материалният човек мисли с представите, които си създава чрез обектите на зрението, при които във всеки от тях има фигура със задължителната дължина, ширина и височина, които определят всяка форма – ъглова или кръгла. По този начин човек мисли за всичко невидимо – например за всичко гражданско и нравствено, което не вижда, но има представа за него като за нещо, имащо размерности. Духовният човек мисли иначе, особено ангелът от Небето. Неговото мислене няма нищо общо с фигурата и формата в пространството, която е с дължина, ширина и височина, а има общо само със състоянието на нещата, идващо от състоянието на живота. Затова вместо за дължината на нещото той мисли за доброто в него, идващо от добрия живот; вместо за ширината на нещото той мисли за истинното в него, идващо от истинния живот, и вместо за височината на нещата той мисли за тяхната степен. По този начин той мисли според съответствието, в което се намират помежду си материалните и духовните неща, като според Словото дължината е доброто в нещата, ширината – истинното, а височината – тяхната степен. От това следва, че ангелът от Небето, мислейки за Вездесъщото Божествено, не може да мисли за Него по друг начин, освен че Божественото изпълва всичко без пространството, а каквото мисли ангелът, то е истинно, защото разумът му се озарява от светлината на Божествената Мъдрост.

72. В това се състои основното разбиране за Бога, защото без него, въпреки че е възможно да схванете това, което ще кажа за Сътворението на Вселената от Бога-Човек, за Неговото Провидение, Всемогъщество, Всеприсъствие и Всезнание, няма да можете да го задържите в себе си, защото чисто материалният човек разбира това, но отново се потапя в любовта към своя живот, принадлежаща на неговата воля, а от нея се разсейва всичко останало и мисълта му потъва в пространството, в което пребивава неговата светлина, която той нарича рационална поради незнанието си на истината, че Бог е Човек. Внимателно прочетете казаното по-горе в № 11 до 13 и следващото и ще разберете, че това е така. Но когато върнете мисленето си обратно в материал-

ния свят, водещ началото си от пространството, всичко това ще ви се струва парадоксално, а ако дълго време задържите мисълта си в тази светлина, ще отхвърлите и всичко, казано дотук. Ето защо ви казвам, че не Бог-Човек, а Божественото изпълва цялото пространство във Вселената, защото ако кажа, че Бог-Човек изпълва всички пространства, то чисто материалната светлина няма да го понесе, обаче ще понесе това, че ги изпълва Божественото, защото това разбиране съвпада с израза на богословите, че Бог е Вездесъщ и че всичко чува и всичко знае. Повече за това можете да видите по-горе, от № 7 до 10.

73. Божественото присъства във всяко време, но е отвъд времето. Както Божественото, присъствайки извън пространството, е присъщо на всяко пространство, по същия начин Самото То, намирайки се извън времето, е присъщо на всяко време. Пространството и времето представляват характеристика на материята, но само от тази характеристика не може да се обясни за това що е Божественото. Пространството в материята е измеримо, както и времето, което се измерва в дни, седмици, месеци, години и векове, като дните се измерват с часове, седмиците и месеците – с дни, годината – със сезони и вековете – с години. Това измерване се заимства в материята от мисленото въртене и движение на Слънцето в този свят, а в Духовния свят то е различно и протичането (*progressio*) на живота, макар да изглежда, че се случва във времето, тъй като в Духовния свят [духовете] също продължават да живеят, както и хората в своя свят, това не би било без илюзията на времето, но там времето не се дели на времена както в света. Там Слънцето се намира винаги на изток, без ни най-малко да се придвижва, защото там Божествената Любов се явява като Слънце и затова няма нито дни, нито седмици, нито месеци, нито години, нито векове, а те са заменени със състоянията на живота и макар че при тях съществува нещо, което би могло да се нарече разделение, то е разделение не на времена, а на състояния. Ето защо ангелите не познават времето и когато им назовават думата *време*, те вместо нея подразбират *състояние*, тъй като по този начин при тях времето се определя от състоянието, а за тях времето е само илюзия. Когато състоянието ни е приятно, времето ни се струва кратко, а когато състоянието ни е неприятно, времето ни се струва дълго; и оттук се

вижда, че в Духовния свят времето не е нищо друго освен качество на състоянието. Оттук и от Словото следва, че дните, седмиците, месеците и годините са състояния и протичат във взаимна връзка и в пълен обем. И когато в него времената се назовават във връзка с Църквата, то сутринта е началното ѝ състояние, на обяд е пълно-тата ѝ, вечерта е нейното намаляване, а през нощта е краят ѝ. По същия начин се означава протичането на времената във връзка със сезоните през Пролетта, Лятото, Есента и Зимата.

74. От това можем да видим, че Времето представлява едно с мисленето, произлизащо от чувствата, защото от него зависи качеството на състоянието в човека. Че разстоянията при преминаване през пространствата в Духовния свят представляват едно в последователността на времената, се обяснява по много начини. Там действително пътят се съкращава според желанието, което винаги принадлежи на мисленето, произлизащо от чувствата и обратното – пътят се удължава според желанието и затова се говори за пространство-време. Ето защо, когато мисълта не се съединява с определеното ѝ чувство в човека, то времето не се усеща – както когато човек сънува.

75. А тъй както времената са характеристики на материята в нейния свят, в Духовния свят те всъщност са чисти състояния, които там се явяват преходни (*progressivi*), защото ангелите и духовете са крайни, но можем да забележим, че те не могат да бъдат преходни в Бога, защото Той е Безкраен и безкрайностите в Него са едно, което доказахме по-горе в № 17 до 22. От това следва, че Божественото, бидейки присъщо на всяко време, Самото То пребивава извън времето.

76. Който не умее и не може да мисли за Бога без времето, той няма как да схване Вечното освен като нещо вечно във времето; затова ще блуждае в размишленията си за Бога – защото ще ги свързва с началото, което принадлежи единствено на времето. Тогава заблудата му се състои в твърдението, че Бог се е зародил от Себе Си; и оттук той лесно се заплита в схващането за възникването на материята от самата себе си и не може да се отърве от него, освен чрез духовното или ангелското разбиране за вечното,

което е без време, а при разбирането без време Вечното и Божественото са едно, като Божественото е Божествено в Себе Си, а не от Себе Си.

Ангелите казват, че макар да могат да разберат Бога като съществуващ от Вечността, по никакъв начин не могат да разберат материята като съществуваща от Вечността и още по-малко – като съществуваща от само себе си; и по никакъв начин не могат да я разберат като материя сама в себе си, тъй като това, което е само в себе си, е Самото Битие, от което произлиза всичко, а Битието Само в Себе Си е Самият Живот, който е Божествената Любов на Божествената Мъдрост и Божествената Мъдрост на Божествената Любов. Такова Битие разбират ангелите под *Вечно* и следователно схващат Вечното толкова отвлечено от времето, както Несътвореното спрямо сътвореното или Безкрайното спрямо крайното, между които дори няма никаква връзка.

77. Божественото и в най-големите, и в най-малките неща е едно* и също. Това следва от казаното в предишните два абзаца, а именно: Божественото, бидейки Самото То извън пространството, се намира във всяко пространство и бидейки Самото То отвъд времето, присъства във всяко време. А пространствата биват големи и най-големи, както и малки и най-малки; и както пространството и времето според казаното по-горе представляват едно, то и за времената може да се каже същото. Божественото в тях винаги е едно и също, защото То не е различно и изменяемо, както е различно и изменяемо всичко, което се състои от пространство и време, или всичко, което се състои от материя; докато Божественото е еднaкво и неизменно и затова навсякъде и винаги е едно и също (*idem*).
*(Единосъщно, Неизменно – бел. прев.)

78. Обикновено мислим, че Божественото в един човек не е същото като при друг и сякаш не е едно и също в мъдрия и в простия или не е едно и също в стареца и в детето. Но това е само заблудата от илюзорността, защото хората са различни, но не и Божественото в тях. Човекът е приемник и само приемниците са различни. Мъдрият човек е по-подходящ възприемник на Божествената Любов и на Божествената Мъдрост и затова е по-пълен отколкото простия човек; така е и за стареца като по-мъдър от де-

тето и от младежа, но Божественото във всички тях е едно и също. Същата е заблудата и по отношение на Божественото в ангелите от Небето и в хората на Земята и тя идва от това, че ангелите от Небето пребивават в Неизречената мъдрост не както хората и илюзорната разлика между тях не се заключава в Господ, а само в субекта и е според това как той възприема в себе си Божественото.

79. Че Божественото е еднакво както в най-големите, така и в най-малките неща, мога да изясня с примера за Самото Небе и ангела от Небето. Божественото в цялото Небе и Божественото в ангела е едно и също, защото цялото Небе може да представлява един ангел. Същото може да се каже и за Църквата, и за човека в Църквата: най-голямото, в което се намира Божественото, е цялото Небе, както и цялата Църква; най-малкото е ангелът от Небето, както и човекът от Църквата. Понякога съм виждал цялото общество на Небето като един Човек-Ангел, при това беше казано, че той може да изглежда като един огромен човек колкото великан и като малък човек колкото дете именно защото Божественото е еднакво както в най-големите, така и в най-малките неща.

80. Божественото е еднакво и в сътворените неща, които не са живи, като при тях То пак е едно и също, както в най-големите, така и в най-малките, защото за всички тях полезната им служба се характеризира с доброто, а те са неживи поради това, че не са форми на живота, а са форми на служенето и разликата между тези форми идва от разликата дали предназначението им е за добро. За това по какъв начин Божественото присъства в тях ще разкажа по-нататък, когато ще говоря за Сътворението.

81. Пренебрегнете пространството и напълно отхвърлете празнотата – тогава отново помислете за Божествената Любов и за Божествената Мъдрост, че Те са Самото Естество, отстранено от пространството, но и не в празнотата; после помислете за тях, изхождайки от пространството, и ще разберете, че Божественото трябва да е еднакво както в най-големите, така и в най-малките [части] на пространството, тъй като в Естеството, отстранено от пространството, не може да съществува нещо нито по-голямо, нито по-малко, а всичко е еднакво.

82. Тук ще кажа нещо за празното пространство (*вакуума* – бел. прев.). Веднъж чух как ангелите разговаряха с Нютон за празното пространство и му казаха, че за тях идеята за празнотата е непоносима, подобно на идеята за нищото, защото в Духовния свят, който представлява вътрешното, или това, което е над пространствата и времената на материалния свят, те пак усещат, мислят, имат чувства, обичат, желаят, дишат, също говорят и действат, което няма как да се случва в празнотата като в нищо, защото нищото си е нищо и за него не може да се каже нищо. Нютон им отговори, че вече знае за Божественото, Кое е Същността (*quod Est*), изпълва всичко и че той самият изпитва ужас от идеята за нищото, като я нарече умопомрачение, защото в нищото не е възможна каквато и да е активност на духа (*actualitas mentis*).

Част Втора Способите на Сътворението

83. Божествената Любов и Божествената Мъдрост в Духовния свят се виждат като Слънце. Има два свята: Духовен и материален, като Духовният свят не заимства нищо от материалния, както и материалният свят не заимства нищо от Духовния. Те са абсолютно разделени (*distincti*) и се обединяват само чрез Съответствията. На много други места тук показах в какво се състоят тези съответствия, а следващият пример ги обяснява.

Топлината на материалния свят съответства в Духовния свят на добродетелта на милосърдието (*charitatis*), а Светлината на материалния свят съответства в Духовния свят на Истинността на Вярата. А дали има някой, който не вижда топлината и добродетелта на милосърдието, както и Светлината и Истинността на Вярата като различни? На пръв поглед те изглеждат толкова различни и ще ни се струват такива докато се питаме какво общо имат добродетелта на милосърдието с топлината и истинността на вярата със светлината. Всъщност духовната топлина е именно добродетелта, а духовната светлина е именно истинното. И дори да са толкова различни помежду си, въпреки това според съответствието си те представляват едно цяло и то е такова, че когато човек прочете в Словото думите *топлина* и *светлина*, то духовете и ангелите, които се намират около човека, вместо *топлина* подразбират *милосърдие*, а вместо *светлина* – *вяра*. Привеждам този пример, за да покажа, че двата свята – Духовният и материалният, са толкова различни помежду си, че въобще нямат нищо общо; и в тази светлина те са създадени така, че се обединяват и дори се съединяват помежду си според това кой на какво съответства.

84. Но тъй като тези два свята са толкова различни помежду си, то при известна проникателност можете да забележите, че Духовният свят трябва да се намира не под същото Слънце, под което се намира материалният свят, защото в Духовния свят

също има топлина и светлина като в материалния, само че там имаме Духовна светлина и топлина. Духовната топлина е добротелта на милосърдието, а духовната светлина е истинността на вярата. И тъй като топлината и светлината не могат да бъдат създадени от никакво друго начало освен от Слънцето, то е ясно, че в Духовния свят има друго Слънце, различаващо се от Слънцето в материалния свят и че естеството на Слънцето в Духовния свят е такова, че то може да създава духовна топлина и светлина, а естеството на Слънцето в материалния свят е такова, че то може да създава материални топлина и светлина. Но всичко духовно, отнасящо се до доброто и истинното, може да бъде създадено само от Божествената Любов и от Божествената Мъдрост, защото всичко добро принадлежи на Любовта, а всичко истинно – на Мъдростта, и всеки проникателен човек го знае.

85. Досега не бе никому известно, че Слънцето в материалния свят е различно от Слънцето в Духовния свят и причината за това е, че духовното в човека дотолкова се преплита с материалното, че той дори не знае какво представлява духовното и следователно не знае, че съществува Духовен свят, в който пребивават духове и ангели и че той е много различен от материалния. Тъй като Духовният свят е бил до такава степен скрит от живеещите в материалния свят, то беше угодно на Господ да отвори зрението на моя дух и да видя това, което се намира в Онзи свят, точно както виждам това, което се намира в материалния свят, и да мога да го опиша. Това е направено в книгата „Небе и ад“, в една от частите на която говоря за Слънцето на Онзи свят, защото аз действително го видях и то беше толкова голямо, колкото и Слънцето в материалния свят, и също толкова огнено, само че по-ярко. При това ми беше дадено и да узная, че всеобщото ангелско Небе е под това Слънце и че ангелите от Третото Небе го виждат постоянно, ангелите от Второто Небе – често, а ангелите от Първото, или Последното Небе – само понякога и че всяка Топлина и всяка Светлина в тях, както и всичко видимо в Онзи свят, е създадено от това Слънце, което ще покажа в следващия абзац.

86. Слънцето не е Самият Господ, а е създадено от Господ и Божествената Любов и Божествената Мъдрост са видими в Онзи свят като Слънце. Поради това, че Любовта и Мъдростта са едно с Господ, както вече бе показано в *част първа*, то за Слънцето се казва, че е Божествена Любов. И понеже Божествената Мъдрост принадлежи на Божествената Любов, заради това то е Любов.

87. Ангелите виждат Слънцето като огнено, защото Любовта и огънят си съответстват, но тъй като ангелите не могат да видят с очите си Любовта, затова вместо нея виждат нейното съответствие. Ангелите, както и хората, имат вътрешно и външно състояние. Вътрешното в тях е това, което мисли и разбира, което желае и обича, а външното е това, което усеща, вижда, говори и действа, като всичко външно в тях съответства на вътрешното, но това съответствие не е материално, а духовно. Божествената Любов се усеща от духовните същества като огън, затова в Словото, където се говори за *Огън*, се подразбира *Любов*. Свещеният огън на израелската църква означава Любовта и затова обикновено в молитвите си хората си казват в сърцето им да се възпламени Небесен Огън, т.е. Божествена Любов.

88. Благодарение на разликата между Духовното и материалното, посочена в № 83, нищо от Слънцето в материалния свят не може да премине в Духовния, т.е. нищо от неговата Светлина и Топлина, както и въобще нищо друго от Земята. Светлината на материалния свят е мрак в Духовния, а топлината на материалния свят там е смърт, но въпреки това топлината на материалния свят може да се съживява чрез влиянието на Небесната топлина, както и светлината на материалния свят може да се осветява чрез влиянието на Небесната светлина; това влияние съществува по съответствие и не може да съществува линейно.

89. **От Слънцето, което съществува благодарение на Божествената Любов и Божествената Мъдрост, произлизат Топлината и Светлината.** В Духовния свят, в който пребивават ангелите и духовете, също има Топлина и Светлина както и в материалния свят, в който пребивават хората. Също така Топлината там се усеща като топлина и Светлината там се вижда като светлина, но при все това топлината и светлината на Духовния и на материалния

свят са толкова различни помежду си, че нямат нищо общо, както казах по-горе. Те са различни помежду си както живото и мъртвото. Топлината на Духовния свят сама по себе си е жива, жива е и Духовната светлина. Топлината на материалния свят сама по себе си е мъртва. Материалната светлина е мъртва, понеже топлината и светлината на Духовния свят идват от Слънце, което е чиста Любов, а топлината и светлината на материалния свят идват от едно слънце, което е чист огън. Любовта е жива и Божествената Любов е Самият Живот, а огънят е мъртъв; слънчевият огън е самата смърт и е наречен така, защото в него няма абсолютно никакъв живот.

90. Понеже ангелите са духовни не могат да живеят в друга Топлина и в друга Светлина освен в духовната, а хората не могат да живеят в друга топлина и в друга светлина освен в материалната, защото духовното е сходно с духовно, а материалното – с материално. И ако някой ангел приеме макар и малко материална топлина и светлина, той ще умре, защото те са му абсолютно несвойствени. По отношение на вътрешното [състояние] всеки човек в своето самосъзнание е дух и при смъртта той напълно напуска материалния свят; и оставяйки там всичко, което принадлежи на този свят, влиза в такъв свят, в който няма нищо материално. В Онзи свят той живее толкова разграничен от материята, че няма с нея никакъв пряк допир, какъвто съществува между по-финото и по-грубото, а има такъв допир с нея, какъвто съществува между предходното и следващото, които се докосват помежду си само чрез съответствието. От това е ясно, че Духовната топлина не е някаква изключително фина материална топлина и Духовната светлина не е някаква изключително фина материална светлина, а в своето естество са абсолютно различни помежду си. Това е така, защото Духовните топлина и светлина са създадени от такова Слънце, което е чиста Любов, а тази Любов е Самият Живот, докато материалната топлина и светлина са създадени от такова Слънце, което е чист огън, а този огън няма абсолютно никакъв живот, както казах по-горе.

91. От разликата между Топлината и Светлината на двата свята става ясно защо тези, които се намират в единия свят, не могат да видят тези, които се намират в другия свят. Очите на човека,

виждащ в материалния свят, са изградени от субстанцията на този свят, а очите на ангела – от субстанцията на другия свят; и едните, и другите са устроени да възприемат светлината на собствения си свят. Оттук можем да видим в какво неведение на мисълта пребивават онези, които не вярват, че ангелите и духовете са хора само заради това, че не ги виждат с очите си.

92. Досега не се знаеше, че ангелите и духовете пребивават в напълно различна светлина и в напълно различна топлина в сравнение с хората. Не се знаеше също и това, че съществува друга светлина и друга топлина, защото мисълта на човека не можеше да проникне по-дълбоко от най-вътрешните и най-фините нива на материята, поради което хората смятат, че местоживеенето на някои от ангелите и духовете е в етера, за други – на звездите, т.е. пак в материята, а не над нея или извън нея. Обаче ангелите и духовете се намират абсолютно над, или извън материята, всъщност те са в своя свят под друго Слънце и в него пространствата са само илюзия, както доказахме по-горе. Не може да се говори, че те живеят в етера или на звездите, защото те представляват едно цяло с човека, бидейки съединени с чувствата и мислите на неговия дух, тъй като човекът е дух и мисли и желае чрез духа. Ето защо Духовният свят е там, където е и човекът, и никак не е от далечен от него. С една дума – всеки човек вътре в своето съзнание пребивава в онзи свят, сред духовете и ангелите в него, като чрез Светлината на онзи свят мисли, а чрез топлината на онзи свят човек обича.

93. Слънцето в Духовния свят не е Бог, но то произлиза (*procedens*) от Божествената Любов и Божествената Мъдрост на Бога-Човек, а същото се отнася и за топлината и светлината. Така че като казвам *Слънце*, видимо за ангелите, от което те получават Топлина и Светлина, не трябва да разбираме *Самия Господ*, а първото Произлизащо от Него, което представлява най-висшата степен (*summit*) на Духовна топлина. Най-висшата степен на тази топлина е Духовният огън, който е Божествена Любов и Божествена Мъдрост в първото си съответствие. Именно заради това то се нарича *Огнено [Слънце]* и наистина за ангелите то е огнено, но не и за хората. Огнът, който познават хората,

не е духовен, а материален и между него и Духовния огън има такава разлика, каквато е между живото и мъртвото; и затова Духовното Слънце дава живот с топлината си на Духовните същества и поддържа Духовното, а материалното слънце дава живот на материалните същества и поддържа материалното, макар не само по себе си, а чрез влиянието на Духовната топлина, като играе ролята само на спомагателно оръдие.

94. Този Духовен огън, в който пребивава и Светлината от своето създаване, дава Духовна Топлина и Светлина, които намаляват според пътя, който са изминали (*in procedendo*), и това намаляване съответства на степените, за които ще разкажа по-нататък. Древните са го изобразявали като огнегорящ и светлинно блестящ кръг около Божията Глава; по този начин и понастоящем изобразяват Бога като Човек.

95. Че Любовта създава Топлина, а Мъдростта – Светлина е ясно от следния опит: човек се стопля от Любовта, а когато мисли, чрез Мъдростта вижда предметите като осветени. Оттук следва, че първото, произлизащо от Любовта, е топлината, а първото, произлизащо от Мъдростта, е светлината. Това съответствие е явно, защото топлината съществува не в самата Любов, а от Любовта преминава във волята и оттук – в тялото; а светлината съществува не в самата Мъдрост, а от нея преминава в мисленето на разума, и оттук – в общуването. Затова, както Любовта и Мъдростта са естеството и животът на топлината и светлината, така топлината и светлината произлизат от тях; и тъй като са техни производни, то също са и техни съответствия.

96. Че Духовната и материалната светлина са абсолютно различни, може да разбере всеки, който поне малко насочи мисленето си към своето съзнание, защото, когато мисли, той вижда своите обекти в светлина, а тези, които мислят духовно, виждат същите истини еднакво ясно както през деня, така и през нощта. Затова и се казва, че разумът е светлина, чрез която човек вижда. Така когато някой говори, хората понякога казват, че виждат какво казва, т.е. че им е ясно; но тъй като разумът е духовен, той не може да вижда чрез материалната светлина, защото материалната светлина не съществува без своето слънце и изчезва заедно с него.

Оттук следва, че разумът използва друга светлина, не каквато използват очите и че тя произлиза от друг източник.

97. Но да не си помисли някой, че Слънцето на Духовния свят е Самият Бог. Самият Бог е Човек; и първата производна от Самата Любов и Мъдрост е това Огнено и Духовно, което ангелите виждат като Слънце. Затова, когато Господ се явява на ангелите, Той се явява като Човек, понякога в Слънцето, а понякога – извън него.

98. Според това съответствие в Словото Господ е наричан не само *Слънце*, но и *Огън* и *Светлина*; под *Слънце* се има предвид Той по отношение на Божествената Любов и Божествената Мъдрост, взети като едно цяло, под *Огън* – по отношение на Божествената Любов, а под *Светлина* – по отношение на Божествената Мъдрост.

99. Духовната Топлина и Светлина, проявени от Господ като Слънце, представляват едно цяло, както Божествена Любов и Божествена Мъдрост създават Единство. По какъв начин Божествената Любов и Божествената Мъдрост в Господ представляват едно цяло беше казано в *Част първа*. Топлината и Светлината също представляват едно цяло, защото произлизат от тях и като техни производни представляват едно по съответствие, защото Топлината съответства на Любовта, а Светлината на Мъдростта. Оттук следва, че както Божествената Любов е Божественото Битие, а Божествената Мъдрост е Божественото Съществуване, както беше казано в *Част първа*, № 14 до 16, така и Духовната Топлина е Божествена проява от Божественото Битие, а Духовната Светлина е Божествена проява от Божественото Съществуване. Чрез това единство Божествената Любов принадлежи на Божествената Мъдрост, а Божествената Мъдрост принадлежи на Божествената Любов, както казах тук в № 34 до 39, така и Духовната Топлина принадлежи на Духовната Светлина и Духовната Светлина принадлежи на Духовната Топлина. От това единство следва, че Топлината и Светлината, произлизащи от Господ като Слънце, представляват едно цяло, обаче ангелите и хората не ги възприемат като едно цяло, за което ще разкажа по-нататък.

100. Топлината и Светлината, произлизащи от Господ като Слънце, предимно се наричат *Духовни*; и тъй като представляват едно цяло, те се наричат Духовни в единственото и затова тук, където се говори за Духовното, трябва да подразбирате топлината и светлината заедно. От названието на това Духовно, целият този свят се нарича Духовен и от това Духовно произлизат всички предмети от този свят и също се наричат *Духовни*. Тази Топлина и тази Светлина се наричат *Духовни*, защото Бог се нарича *Дух*, а Бог като Дух представлява това Произлизащо по Своето Естество, Коего се нарича *Йехова*; и чрез това произлизащо Той дава живот и озарява ангелите от Небето и хората от Църквата, затова се казва, че духът на Йехова дава живот и озарява.

101. Топлината и Светлината, т.е. Духовното, произлизащо от Господ, представляват едно цяло и това може да се обясни с Топлината и Светлината, произлизащи от Слънцето на материалния свят. Тези две неща представляват едно цяло също и поради това, че идват от своето Слънце, а това, че на Земята (*in terris*) не са едно цяло, зависи не от Слънцето, а от Земята (*ex Tellure*). Тъй като тя ежедневно се върти около оста си и ежегодно – по еклиптиката, на това се дължи илюзията, че Топлината и Светлината не са едно цяло и че през Лятото има повече Топлина, отколкото Светлина, а през Зимата има повече Светлина, отколкото Топлина. Подобно нещо съществува и в Духовния свят, но там не Земята се върти около оста си и около Слънцето, а ангелите малко или много се обръщат към Господ; и тези, които по-често се обръщат към Него, приемат повече Топлина и по-малко Светлина, а тези, които по-рядко се обръщат към Него, приемат повече Светлина и по-малко Топлина. Вследствие на това Небесата като състоящи се от ангелите са разделени на *Две Царства*: едното се нарича *Небесно*, а другото – *Духовно*; и Небесните ангели приемат повече Топлината, а Духовните ангели – повече Светлината. Доколкото те приемат Топлина и Светлина, дотолкова са илюзорни земите, които обитават. Съответствието ще е пълно, ако вместо промяната във въртенето на Земята там разглеждаме промяната в състоянието на ангелите.

102. От следващите редове ще стане ясно как всичко духовно, създадено от Топлината и Светлината на своето Слънце, само

по себе си (*in se*) представлява едно цяло, но като произлизащо от състоянието на ангелите, вече не представлява едно цяло. Когато Топлината и Светлината станат едно цяло в Небесата, тогава при ангелите сякаш е пролет, а когато не са едно цяло, времето при ангелите е или като лятно, или като зимно, но не толкова зимно, колкото в студените пояси, а толкова зимно, колкото в топлите пояси, тъй като равномерното приемане на Любовта и Мъдростта е самата ангелска същност (*ipsam angelicum*), като ангелът е ангел от Небето според това доколко има в себе си единство на Любов и Мъдрост. Същото можем да кажем и за човека от Църквата, ако в него Любовта и Мъдростта или Милосърдието и Вярата представляват едно цяло.

103. Ангелите виждат Слънцето в Духовния свят на средна височина така, както хората в материалния свят виждат Слънцето. Мнозина от света донасят със себе си идеята, че Бог се намира във висините и над главите им, а Господ е в Небето, между ангелите. Причината, поради която те носят със себе си идеята, че Бог се намира във висините над главите им, е тази, че в Словото Бог се нарича Всевишния и се казва, че обитава висините; поради това при молитва и богослужение те вдигат очи към небето, и ръцете си също, но не знаят, че всъщност под *най-високото* се разбира *най-вътрешното*. Причината, поради която носят със себе си идеята, че Господ се намира в Небето, между ангелите, е тази, че някои мислят за Него като за човек, а някои мислят за Него като за ангел, като не знаят, че Господ е Самият и Единният Бог, управляващ Вселената, Който, ако беше на Небето, между ангелите, не би могъл да управлява Вселената, и ако не сияеше като Слънце над тези, които се намират в Духовния свят, то ангелите нямаше да имат никаква Светлина, защото ангелите са Духовни същества и само Духовната светлина е сходна с тяхното естество. Че Светлината в Небето безкрайно превъзхожда светлината на Земята, за това ще разкажа по-нататък, когато говоря за степените.

104. Що се отнася до това Слънце, което дава Топлина и Светлина на ангелите, нужно е да знаете, че то се вижда над земите, в които живеят ангелите, на височина 45 градуса, т.е. на средна

височина, и изглежда толкова далеч от тях, колкото Слънцето от хората в света. Слънцето е видимо на такава височина и на такава разстояние постоянно, тъй като там то не променя мястото си. Ето защо при ангелите няма време, разделено на дни и години, както и денят не тече от сутрин през пладнe към вечер и нощ; или годината не тече от Пролет към Лято, Есен и Зима. При тях е непрестанна Светлина и непрестанна Пролет. Ето защо вместо за време те говорят за състояние, както казах по-горе.

105. Има специални причини Слънцето да е видимо на средна височина. *Първата причина* е, че така Топлината и Светлината, идващи от това Слънце, са в своята средна степен и заради това са в своето равенство и следователно в своята оптимална температура. Защото, ако Слънцето се намираще на височина над средната, то би изпращало повече топлина, отколкото светлина, а ако се намираще на височина под средната, то би изпращало повече светлина, отколкото топлина, както се случва на Земята: когато е по-високо, изпраща повече топлина, отколкото светлина, а когато е по-ниско, изпраща повече светлина, отколкото топлина; а когато е на средна височина, светлината си остава еднаква, а топлината намалява или се увеличава според степента на височината на Слънцето. *Втората причина* Слънцето в Духовния свят да е видимо на средна височина е, че така във всички ангелски Небеса е непрестанна Пролет; и заради това ангелите успяват да са в състояние на постоянен мир, което на Земята винаги съответства на Пролетта. *Третата причина* е, че така ангелите могат да обръщат лице към Господ и да Го виждат с очите си, защото при това положение на Слънцето както и да е обърнато тялото [на ангела], пред лицето им е Изток, следователно е Господ. Това е особеността на този свят; и нямаше да е така, ако Слънцето там беше по-високо или по-ниско от средната височина или ако беше над главите им в зенита си.

106. Ако ли пък Слънцето в Духовния свят не беше на известно разстояние от тях, както и Слънцето в материалния свят е на разстояние от хората, то нито ангелското Небе, нито адът под него, нито земното кълбо под тях двете не биха могли да се намират под Господно Наблюдение, Всеприсъствие, Всезнание, Всемогъщество и Провидение. Така, ако не беше на такава раз-

стояние от нас, и Слънцето в света не би могло да е присъщо и действащо (*potens*) над цялата Земя с топлината и светлината си и следователно не би могло да служи като спомагателно оръдие на Слънцето в Духовния свят.

107. Абсолютно необходимо е да знаете, че има две слънца: едното – Духовно, а другото – материално. Духовното Слънце е за намиращите се в Духовния свят, а материалното Слънце е за намиращите се в материалния свят. Без да сте наясно с тези две слънца, няма да можете да придобиете правилно разбиране за Сътворението и за Човека, за които предстои да разкажа тук, защото, ако виждате някакви действия, но не схващате причините за тези действия, то за вас те ще бъдат неясни като през мъгла.

108. В Духовния свят разстоянието между Слънцето и ангелите се възприема дотолкова, доколкото се възприема Божествената Любов и Божествената Мъдрост. Всички заблуди, преобладаващи в злите и прости хора, идват от затвърдените илюзии. Докато илюзиите съществуват като такива, те ще са само илюзорни истини, според които всеки може да си мисли и да говори, но когато се приемат за истина, а именно – когато се утвърдят като такива, то тези илюзорни истини се превръщат в лъжи и измами (*falsitatis et falluciae*). Пример за една илюзия е, когато ни се струва, че Слънцето ежедневно обикаля около Земята и ежегодно обикаля по еклиптиката; и докато не бъде утвърдена за истинска, тази илюзия е илюзорна истина, според която мислим и казваме, че Слънцето изгрява и залязва и затова е сутрин, обед, вечер или нощ; или казваме, че Слънцето се намира на толкова градуса по еклиптиката или на толкова градуса височина и затова е Пролет, Лято, Есен или Зима; но веднага, след като тази представа се приеме за самата истина, тогава този, който я твърди, вече мисли и говори лъжа и измама. Същото може да се каже и за безброй много други илюзорни представи, както материални, граждански и нравствени, така и духовни.

109. Същото може да се каже и за разстоянието до Слънцето в Духовния свят, което е Първата Проява на Божествената Любов и Мъдрост на Господ. Тук истината е, че няма никакво разстояние, а има само илюзия за разстояние вследствие различ-

ната степен на възприемане на Божествената Любов и Божествената Мъдрост от ангелите. Това, че в Духовния свят разстоянията са само илюзии, можете да видите от доказаното в № 7 до 9, че Божественото е извън пространството, или в доказаното в № 69 до 72, че бидейки извън пространството, за Божественото не съществува пространство, както не съществува и разстояние; и след като пространството е илюзия, то и разстоянието като характеристика на пространството също е само илюзия.

110. В Божествения свят Слънцето е на разстояние от ангелите, понеже те приемат Божествената Любов и Божествената Мъдрост в определена (*adaequato*) степен на топлината и светлината, тъй като един ангел, като същество сътворено и крайно, не може да приеме в себе си Господ в първа степен на топлината и светлината, каквито са те на Слънцето, защото то би го изпепелило. Ето защо ангелите приемат Господ в такава степен, която съответства на тяхната любов и мъдрост. Това става ясно от факта, че един ангел от последното Небе не може да се издигне при ангелите от Третото Небе, защото щом се издигне и влезе там, той изпада сякаш в умопомрачение, животът му сякаш ще се бори със смъртта и неговата любов и мъдрост, както и топлината на любовта му и светлината на мъдростта му, са в сравнително по-ниска степен. Какво би станало, ако един ангел се издигне на самото Слънце и влезе в неговия огън? Небесата са условно разделени помежду си според това, че ангелите възприемат Господ различно. Висшето Небе, което се нарича *Трето Небе*, е сякаш над Второто, а то е над Първото, и това не е защото те са на разстояние едно над друго, а защото такава е илюзията на разстоянието. Господ е равномерно навсякъде – както в тези, които са на Третото Небе, така и в тези, които са в последното Небе, и илюзията на разстоянието зависи само от субектите, т.е. от ангелите, а не от Господ.

111. Трудно ще разберете това, ако изхождате само от материалното мислене, защото в него има пространство, но ще можете да го разберете чрез духовното мислене, защото в него няма пространство и именно там се намират ангелите. Обаче можете да схванете материалната идея, че Любовта и Мъдростта (или същото – Господ, Който е Божествена Любов и Божествена Мъдрост) не може да преминава чрез пространството, а присъства във всеки

според способността му да възприема. Затова е казано, че Господ се намира във всеки (Ев. от Матей 28:20), както и че Той пребивава в тези, които Го обичат (Ев. от Йоан 14:23).

112. Това може да ви се стори предмет на висша мъдрост, защото се доказва само по Небесата и по ангелите, обаче същото съществува и при хората. По отношение на вътрешната си същност в своето съзнание хората се стоплят и осветяват от същото Слънце – неговата топлина ги сгрява, а светлината му ги осветява според това колко Любов и колко Мъдрост приемат от Господ. Тук разликата между ангелите и хората е само в това, че ангелите се намират под Духовното Слънце, а хората се намират не само под него, но и под Слънцето на материалния свят, тъй като телата на хората, ако не бяха под едното и под другото слънце, не биха могли нито да съществуват, нито да продължат съществуването си – за разлика от телата на ангелите, които са духовни.

113. Ангелите пребивават в Господ и Господ е в тях и тъй като ангелите са само приемници, то Самият Господ е Небето. Небето се нарича *Жилище на Бога и Негов Престол*, затова някои си мислят, че Господ присъства там, както царят в своето царство, но Господ (Който е и Бог), се намира в Слънцето над Небесата и се намира там само чрез присъствието Си в Топлина и Светлина, както доказахме в предишните два абзаца. Но независимо че Господ се намира по такъв начин на Небето, Той присъства в него като Сам в Себе Си. И както беше доказано по-горе (№ 108 до 112), разстоянието между Слънцето и Небето не е разстояние, а е само илюзия. От това следва, че Сам Господ се намира в Небето, тъй като е в Любовта и Мъдростта на ангелите на Небето; и като се намира в Любовта и Мъдростта на всички ангели, а Небето се състои от ангели, то Той се намира в цялото Небе.

114. Господ не само е в Небето, но Той също е и Самото Небе; това е така, защото ангелът е съставен от Любовта и от Мъдростта, а те двете принадлежат на Господ в ангела, от което следва, че Господ е Небето. Ангелите са ангели не от само себе си (*proprium*), но тяхното притежание, както и собствено притежание на човека, е злото. Злото представлява част от вродената същност на ангелите, защото всички ангели са били хора и това собствено притежание е прикачено към тях по рождение; то само

се отдалечава от тях и когато се отдалечи, те приемат в себе си Любов и Мъдрост, т.е. Господ. Всеки, който дори малко извиси разбирането си, може да види, че Господ обитава в ангелите не по друг начин, а чрез Своята собствена същност, която е Любов и Мъдрост, но не и в собствената същност на ангелите, която е зло, вследствие на което само според това доколко злото се отдалечава от тях, дотолкова Господ пребивава в тях; и според това те са ангели. Ангелското в Небето е Божествената Любов и Божествената Мъдрост и именно пребиваването на Божественото в ангелите се нарича ангелско. От това се вижда, че ангелите са ангели чрез Господ, а не от самите себе си, като същото можем да кажем и за Небето.

115. Но не можем да разберем по какъв начин Господ пребивава в ангела и ангелът – в Господ, ако не знаем в какво се състои това единение между тях. То е съединяване на Господ с ангела и на ангела – с Господ и затова казваме, че е взаимно. От страна на ангела то изглежда така: ангелът си мисли (*percipio*), че пребивава в любов и мъдрост от себе си, човекът – също, затова те си мислят, че любовта и мъдростта им принадлежат и че са в самите тях, или че са техни собствени; и ако не мислеха така, то нямаше да се осъществи никакво съединяване; и тогава Господ нямаше да пребивава в тях, нито те – в Господ, защото невъзможно е Господ да пребивава с Любов и Мъдрост в някой ангел или човек, ако този, в когото пребивава, не мисли и не чувства, че те са собствено негови. По такъв начин Господ не само бива приет, но бива задържан от възприятията и остава там любим (*redamatur*). Именно вследствие на тази илюзия ангелът става мъдър и пребивава в мъдростта си. Иначе кой би желал да обича Господ и ближния и кой би желал да бъде мъдър, ако не чувства и не мисли, че обича, че придобива знания и ги задържа и че самият той прави това? Иначе кой би могъл да задържи в себе си тези способности? Ако това не беше така, никаква любов отвън не би намерила мястото си в своя приемник и би преливала извън него към околните, без въобще да въздейства. Тогава ангелът нямаше да е ангел, а човекът – човек, а биха били нещо неодоушевано. От това следва, че за да съществува каквото и да е съединяване, е необходима взаимност.

116. Сега ще разкажа как става така, че ангелът мисли (*percipio*) и чувства и по този начин приема и задържа в себе си като свое собствено това, което всъщност не е негово, защото както казах по-горе, ангелът не е ангел от само себе си, а от това, което присъства в него от Господ. Това става така: всеки ангел има свобода (*liberum*) и разсъдливост (*rationalitus*) и има тези две способности, за да може да приема от Господ Любов и Мъдрост. Но свободата и разсъдливостта принадлежат не на него, а на Господ в него и тъй като те са най-вътрешно съединени с неговия живот и дори са толкова вътрешно съединени с него, че можем да ги наречем вродени (*injuncta*) в самия живот, затова му се струва, че са негови собствени и че чрез тях той може да мисли и да желае, да говори и да действа; и всичко, което измисли, почувства, каже или направи чрез тях, му се струва, че го прави той самия. Именно в това се състои тази взаимност, чрез която съществува съединяването. При все това, ако някой ангел убеди себе си, че Любовта и Мъдростта действително се намират в него и ги присвои като свои собствени и принадлежащи именно и само на него, то няма да му остане нищо ангелско и като следствие на това няма да може да се съединява с Господ, тъй като в такъв случай той няма да се намира в истината, и понеже истината е едно със Светлината на Небето, тогава няма да може да бъде и в Небето, защото е отхвърлил идеята, че животът му е от Господ, и вярва, че животът му е от него и че носи в себе си Божествено естество. По този начин в тези две способности – свободата и разсъдливостта, се състои животът, който се нарича ангелски и човешки. Оттук можем да видим, че взаимността в ангела съществува, за да може той да се съединява с Господ и че самата взаимност, разглеждана като способност, принадлежи не на ангела, а на Господ. Затова, ако ангелът злоупотреби с тази взаимност, чрез която той осмисля и усеща като свое нещо, което принадлежи на Господ в него, какво би станало веднага след като той си го присвои? Тогава той би напуснал своето ангелско състояние. Че съединяването е взаимно, за това говори Господ в *Евангелие от Йоан 14:20 – 24*; и в глава *15:4 – 6*, както говори и за това, че съединяването на Господ с човека и на човека с Господ се извършва в това, което принадлежи на Господ, и Той говори за него в *Йоан 15:7*.

117. Някои мислят, че може би Адам е имал такава свобода, или свободен избор (*Liberum Arbitrium*), че е можел самият той да обича Бога и да бъде мъдър, но че потомците му са изгубили възможността за този свободен избор. Такава мисъл е заблуда, защото човекът не е животът, а само възприемник на живота, както се вижда от казаното по-горе, в № 4 до 6; № 54 до 60. А този, който само е приемник на живота, не може чрез нещо не свое да обича и да бъде мъдър. Затова и Адам, веднага след като пожелал да бъде мъдър и да обича от само себе си, отпаднал от Мъдростта и от Любовта, т.е. бил изгонен от Рая.

118. Това, което казваме тук за ангелите, важи и за Небето, което се състои от ангели, тъй като Божественото е едно и също както в голямото, така и в малкото, както доказахме по-горе, в № 77 до 82. Това, което казваме за ангелите и за Небето, важи и за човека, и за Църквата, защото ангелът от Небето и човекът от Църквата са едно цяло по своето съединение; човекът от Църквата по отношение на своето съзнание също е ангел, като под *човек от Църквата* разбирам само *човекът, в който е Църквата*.

119. В Духовния свят Изток е там, където е Господ, Който се явява като Слънце, и по Него се определят другите посоки. По-горе вече казах за Слънцето в Духовния свят – за неговото естество, топлина и светлина и за присъствието на Господ чрез него. Сега ще разкажа за посоките на Духовния свят. Разказвам ви за него и за Слънцето в него, защото имат връзка с Бога, с Любовта и с Мъдростта, и не мога да ги използвам, без да съм обяснил откъде идват (*origo*), защото това е все едно да говоря за нещо, изхождайки от следствията му, а не от причините. Следствията обясняват единствено следствията, но самите те, колкото и добре да са разгледани и обяснени, не могат да разкрият причината, която ги поражда, докато причините разкриват следствията. Оpozнаването на следствията от причините е дело на Мъдростта, а търсенето на причините от следствията не е мъдрост, защото така нещата се виждат измамно и изследователят приема тях за причини, а това значи да подменя мъдростта с безумие. Това е така, защото причините са предходни, а следствията са резултат, а от този резултат не можем да видим предходното, докато от предходното можем да

видим следствието; и такъв е редът на нещата. Затова и тук говоря първо за Духовния свят, тъй като той съдържа в себе си Причините, а едва после ще говоря за материалния свят, където всичко видимо в него представлява следствията.

120. Ето защо е толкова трудно да обясня посоките в Духовния свят. Там също има посоки, както в материалния свят, но те, както и самият свят, са духовни, а посоките на материалния свят са материални, затова те са толкова различни помежду си, че дори нямат нищо общо. И в двата свята посоките са четири – изток, запад, юг и север. В материалния свят те са постоянни, тъй като се определят от Слънцето в юга, като срещу него е северът, от едната му страна е изтокът, а от другата – западът. В този свят те се определят по юга на всяко място, защото положението на Слънцето на юг навсякъде и винаги тук е еднакво и затова е постоянно. В Духовния свят е различно. Там посоките се определят от Слънцето, което е постоянно видимо на своето място – и натам е изток. Затова и в Духовния свят посоките се определят не по юг, както в материалния, а по изток, като срещу него е запад, от едната му страна е юг, а от другата – север. Впоследствие ще разкажа защо посоките не зависят от положението на Слънцето, а от обитателите на Духовния свят – ангелите и духовете.

121. Посоките водят началото си от Господ като Слънце и затова и обиталищата на ангелите и Духовете относно тези посоки също са духовни, защото зависят от това доколко е приета Любовта и Мъдростта от Господ. Така пребиваващите във висшата степен на Любовта живеят на Изток, в нисшата степен на Любовта – на Запад, във висшата степен на Мъдростта – на Юг, и в нисшата степен на Мъдростта – на Север. Заради това в Словото във висш смисъл под *Изток* се подразбира *Господ*, а в преносен смисъл – *Любовта към Него*, а под *Запад* – *намаляващата Любов към Него*, под *Юг* – *Мъдростта в нейната Светлина*, и под *Север* – *Мъдростта в помрачената светлина*. И всичко това, разбира се, е относно състоянието на тези, за които се говори.

122. Тъй като от Изток се определят всички посоки в Духовния свят и под *Изток* във висш смисъл се разбира *Господ*, както и *Божествената Любов*, то е ясно, че всичко съществува от Господ и

от Любовта към Него и че доколкото някой не пребивава в тази Любов, дотолкова той е отдалечен от Него и живее било то на Запад, на Юг или на Север на разстояние, съответстващо на приетата Любов.

123. Заради това, че Господ като Слънце постоянно се намира на Изток, древните, за които всичко е било преобразуване на Духовното, се молели с лице на изток; и за да могат и богослуженията да са на Изток, всички храмове са били обрънати на изток, като и сега се строят така.

124. В Духовния свят местообиталищата¹ не са от Господ като Слънце, а се определят според възприемчивостта на ангелите. Вече казах, че местообитанията на ангелите са разделени – едни се намират в източни, други – в западни, някои – в южни, а други – в северни места. Казах също, че които живеят на Изток, пребивават във висшата степен на Любовта, които са на Запад, пребивават в нисшата степен на Любовта; които са на Юг – в светлата Мъдрост, а които са в северната – в затъмнената мъдрост. Различното местообитание, макар да изглежда, че зависи от Господ като Слънце, всъщност зависи единствено от ангелите. Защото Господ не може да е с по-голяма или с по-малка степен на Любов и Мъдрост или като Слънце не може да е с по-голяма или с по-малка степен на Топлина и Светлина в един или друг ангел, а навсякъде е еднакъв, но само се възприема от всеки в различна степен; и затова на приемащите им се струва, че са по-близко или по-далече помежду си или че са в различни местоположения в Духовния свят. От всичко това следва, че там различните местоположения не са нещо друго, а различно възприемане на Любовта и Мъдростта – и от тях на Топлината и Светлината от Господ като Слънце; че разстоянията в Духовния свят са само илюзия, показана по-горе, в № 108 до 112.

125. Тъй като тези обиталища представляват различна възприемчивост на Любовта и Мъдростта от ангелите, нужно е да кажа нещо повече, според което съществува разнообразието при тях. Както казах по-горе, Господ пребивава в ангелите и ангелите – в Господ, затова изглежда, че Господ като Слънце се намира

¹ среда, жилища, квартали, места за пребиваване – бел.прев.

извън ангела и че Господ вижда ангела чрез Слънцето и че ангелът вижда Господ в Слънцето както се вижда изображение в огледало. И затова, във връзка с тази илюзия, трябва да кажа, че Господ вижда всеки и гледа всеки лице в лице, докато ангелите Го виждат по друг начин, а именно: онези, които пребивават в Любов към Господ от Господ, го виждат пряко, затова и се намират на Изток или на Запад, а тези, които пребивават в повече Мъдрост, Го виждат косвено отдясно; тези, които пребивават в по-малко Мъдрост, Го виждат косвено отляво, затова първите се намират на Юг, а вторите – на Север. Те Го виждат косвено, защото Любовта и Мъдростта идват от Господ като едно цяло, а ангелите ги възприемат не като едно цяло, както доказах по-горе и че прекаленият излишък на Мъдрост в сравнение с Любовта, макар да изглежда, че е мъдрост не е, защото в прекаления излишък на мъдрост го няма животът, произлизащ от Любовта. Сега вече е ясно от какво зависи разликата във възприемането, според която ангелите привидно обитават различни местообиталища на Духовния свят.

126. Това, че обиталищата в Духовния свят зависят от различното приемане на Любовта и Мъдростта, се вижда и от факта, че един ангел може да промени своето място, в което обитава, според увеличаването или намаляването на Любовта в себе си, от което е ясно, че местообитанието зависи не от Господ като Слънце, а от възприемчивостта на самия ангел. Същото важи и за човека по отношение на неговия дух (*spiritus*), защото спрямо него човек непременно се намира в някоя от посоките в Духовния свят, независимо от посоката в материалния свят. В материалния свят той се намира по отношение на тялото си, а в Духовния – по отношение на духа си.

127. Както Любовта и Мъдростта и в ангела, и в човека, представляват едно цяло, така и частите на тялото са по двойки – две ръце, два крака, две полукълба на мозъка, две камери на сърцето, два бели дроба и всичко останало, и тялото като цяло има две страни – дясна и лява, като цялата дясна страна и всичко в нея се отнася към Любовта, от която произлиза Мъдростта, а цялата лява страна и всичко в нея се отнася към Мъдростта, от която произ-

лиза Любовта; или дясната страна се отнася към Добродетелта, а лявата страна – към истината, произлизаща от добродетелта. Тези двойки при ангела и при човека съществуват, за да могат Любовта и Мъдростта, както и Добродетелта и Истината, да действат в тях като едно цяло и да са обърнати към Господ като едно цяло – но за това ще кажа по-нататък.

128. От гореказаното става ясно в каква заблуда пребивават тези, които си мислят, че Господ произволно на едни дава повече Мъдрост и Любов, а на други – по-малко. Той желае за всеки еднакво да бъде мъдър и да бъде спасен, като за всеки е предвидил средствата, за да постигне това; и всеки според това доколко приема тези средства и живее според тях, дотолкова бива мъдър и се спасява, защото Господ е един и същ във всеки един, но възприемащите (ангелите и хората) са различни – според приемането и начина, по който живеят. Това може да се види и от казаното по-горе относно местоживеенето на ангелите в различни места на техния свят и от това, че разликата в местообитанията се дължи не на Господ, а на възприемащите.

129. Ангелите непрекъснато са обърнати с лице към Господ като Слънце, така че дясно им е Юг, ляво – Север, а Запад остава зад тях. Всичко, което казвам тук за ангелите и за това как са обърнати към Господ като към Слънце, се подразбира и за човека, т.е. за неговия дух, защото човек по отношение на съзнанието си е също дух и ако се намира в Любовта и в Мъдростта, той е ангел; и тогава след смъртта на външното, заимствано от материалния свят тяло, човекът става дух или ангел; и както ангелите са непрекъснато обърнати с лице към Изтока на Слънцето, т.е. към Господ, така и за човека, който живее в Любовта и Мъдростта, се казва, че вижда Бога, гледа Го и Той е пред очите му. За такъв човек се казва, че живее като ангел, защото така е и на Небето, така е действително и в духа на човека. Така той вижда Бога пред себе си по време на молитва, независимо в коя посока е обърнат.

130. Ангелите непрекъснато са обърнати с лице към Господ като към Слънце, защото те се намират в Господ и Господ е в тях, Той управлява техните мисли и чувства и непрекъснато ги насочва към Себе Си. Ето защо те няма как да гледат в друга посока, освен

на Изток, където Господ се явява като Слънце. От това е видно, че не ангелите обръщат лице към Господ, а Господ ги обръща към Себе Си. И когато ангелите вътрешно мислят за Господ, те мислят за Него като за намиращ се вътре в тях. За вътрешната мисъл няма разстояние, защото то съществува само за външната мисъл, която се отъждествява със зрението и затова задължително се намира в пространството. А където няма пространство, както е в Духовния свят, тя се намира не в пространството, а в илюзията за пространство. Но това е трудно разбираемо за онези, които мислят за Бога, изхождайки от пространството, защото въпреки че Той е навсякъде, всъщност е отвъд пространството, и затова присъства както вътре в ангела, така и около него; и поради това той може да види Бога, т.е. Господ, вътре и извън себе си, а именно: вътре в себе си Го вижда, когато мисли чрез Любовта и Мъдростта, а извън себе си Го вижда, когато мисли за Любовта и Мъдростта. Специално за това ще разкажа в трактатите за „*Божественото Всеприсъствие, Всезнаене и Всемогъщество*“. И така, всеки трябва да внимава да не попадне в подобна лъжлива доктрина – че когато Бог е вложил Себе Си в хората, намирайки се в тях, вече не е Самият Той; но Господ е навсякъде Един и същ [Единосъщен] – както вътре в човека, така и извън него, и намирайки се отвъд пространството, е присъщ на всяко пространство, както показах по-горе, в № 7 до 10 и № 69 до 72. Ако се намираще единствено в човека, то Той би бил не само разделен на много части, но и би бил заключен в пространство; и тогава човек би могъл да си помисли, че той е Бога. Такава ерес е толкова мерзка, че в Духовния свят тя вони, като миризма на труп.

131. Обръщането на ангелите към Господ е такова, че както и да застанат, те виждат Господ като Слънце пред очите си. Ангелът може да се върти на различни посоки, да пребивава на много места и вижда всичко около себе си, но Господ винаги е пред очите му като Слънце; и това прилича на чудо, но е истина. На мен също ми е дадено да виждам Господ по този начин – като Слънце. Виждам Го пред очите си от много години и на която и посока на света да се обърна, Го виждам еднакво.

132. Тъй като Господ е като Слънце, поради което и посоката Изток се намира винаги пред ангелите на Небето, то отдясно на тях е Юг, отляво – Север, а отзад – Запад; и така е независимо от позицията на тялото, защото, както казах по-горе, в Духовния свят всички посоки и обиталища се определят по Изтока; и затова във всички посоки Изток е винаги пред очите на ангелите, тъй като те представляват или те определят чрез себе си тези посоки, които, както казах, в № 124 до 128, зависят не от Господ като Слънце, а от самите ангели според тяхната възприемчивост.

133. А понеже ангелите представляват Небето и понеже те са такива, каквито вече казах, то следва, че въобще цялото Небе се обръща към Господ и чрез това обръщане то бива управлявано от Него като един човек. Ето защо то се намира в полезрението на Господ (*in conspectu*). Това е видно от книгата „*Небе и ад*“, в № 59 до 87. Такива са и всички квартали на Небето.

134. Вследствие на това, че тези местообитания, както за ангела, така и за цялото Небе, са сякаш закодирани в тях, то където и да отиде, всеки ангел знае дома си и мястото, където живее, но не е както при човека в света, където той не ги познава, защото те не са закодирани в човека, така както в ангела. А те са непознати за човека също поради това, че тук той мисли чрез пространството и следователно – чрез посоките на материалния свят, а тези посоки нямат нищо общо с посоките на Духовния свят. Птиците и животните обаче имат в себе си закодирано разпознаване на посоките; и както е известно от многобройни опити, те имат е вродена (*illis insitum*) способността да знаят къде е жилището им и къде е тяхното място. Това е признак, че това е така в Духовния свят, тъй като всичко, съществуващо в материалния свят, е следствие-то, а всичко, съществуващо в Духовния свят, е причината за това следствие и нямаше да има нищо материално без тази Духовна причина.

135. При ангелите всичко вътрешно – както разумът*, така и тялото са обърнати към Господ като Слънце. Ангелите имат разбиране и воля, имат лице и тяло, имат и вътрешна страна както на разбирането и волята, така и на лицето и тялото. Вътрешният разум и вътрешната воля при тях се отнасят до вътрешните им

чувства и до вътрешните им мисли; вътрешното лице е мозъкът, а вътрешното тяло са техните вътрешности и на първо място – сърцето и белите дробове. С една дума – при ангелите има всичко като цяло и всяко нещо поотделно, което има и в човека на Земята. Ето защо ангелите всъщност са човеци, но само външната им форма без вътрешното съдържание не би могла да ги направи човеци, защото, за да са хора, трябва да има съединяване на вътрешните им страни т.е. заради съществуването на тези вътрешни страни, а иначе биха били само изображение на човека, в което няма да има живот, защото вътре в себе си те нямаше да имат формите на живота.

**(съзнание, ум и мисъл – бел. прев.)*

136. Знаем, че разумът и волята управляват тялото по свое усмотрение, защото каквото мисли разумът, това говорят устата, и каквото пожелае волята, тялото го прави. И както за разума и волята може да се каже, че са форми, така и се казва, че формата на тялото съответства на формата на разума и волята. Тук все още няма да мога да опиша в какво именно се състои едната и другата форма, защото и двете имат безброй части, които действат като едно цяло, защото взаимно си съответстват едни на други. Вследствие на това съзнанието, или волята в единство с разума, управлява цялото тяло по собствено усмотрение и сякаш напълно от само себе си. От това следва също, че вътрешното в съзнанието действа заедно с вътрешното на тялото и външното в съзнанието действа заедно с външното на тялото. По-нататък ще кажа за вътрешното в съзнанието на човека, но преди това ще разкажа за степените на живота и за вътрешното на тялото.

137. Тъй като вътрешното в съзнанието действа заедно с вътрешното на тялото, то следва, че когато вътрешното на съзнанието е обърнато към Господ като към Слънце, същото става и с вътрешното на тялото, а понеже външното както на съзнанието, така и на тялото зависи от тяхното вътрешно, то същото става и с тях, защото всичко, което се случва с външното, се случва чрез вътрешното, тъй като всичко общо заимства своето от частите, от които е изградено. Оттук става ясно, че когато ангелът обръща лицето и тялото си към Господ като към Слънце, то и вътрешното в съзнанието му и вътрешното на тялото му се обръщат нататък.

Същото става и с човека, когато той непрекъснато държи пред себе си Господ, и това, е когато пребивава в Любовта и в Мъдростта. Тогава човек Го вижда не само с очите на тялото, но и с цялото си съзнание и с цялото си сърце, т.е. с всичко във волята и в разума и заедно с това с всичко в тялото.

138. Това обръщане (*conversio*) към Господ е действително обръщане, като въздигане (*elevatio*) към Него, тъй като тогава се въздига цялото съзнание на ангела към топлината и светлината на Небето. Това става, защото по този начин в съзнанието се отваря неговото вътрешно, вследствие на което Любовта и Мъдростта започват да влияят на това вътрешно. Заедно с това топлината и светлината на Небето влияят на вътрешното на тялото и затова става въздигането му подобно преминаването от мъглата към въздух или от въздуха към етер. Любовта и Мъдростта с тяхната топлина и светлина са Самият Господ в човека и Той, както вече казах, обръща човека към Себе Си. Но не е така при тези, които не пребивават в Любовта и Мъдростта, и особено при тези, които се противопоставят на Любовта и Мъдростта. Вътрешното в тях, както в съзнанието, така и в тялото им, е затворено, а когато вътрешното е затворено, външното се противопоставя на Господ, защото противодействието е присъщо на самата природа на външното. Ето защо такива хора се отвърщат от Него, което значи, че се обръщат към ада.

139. Действителното обръщане към Господ става от Любовта и заедно с нея – от Мъдростта, а не само от Любовта или само от Мъдростта. Когато имаме само Любов, това е сякаш битие без съществуване, защото Любовта съществува само в Мъдростта. Мъдростта пък без Любов е като съществуване без битие, защото Мъдростта съществува само в Любовта. Макар че има любов без мъдрост, която е присъща само на човека, но не и на Господ; и макар да има мъдрост без любов, но тя, въпреки че е от Господ, не съдържа в себе си Господ, а прилича на светлината през зимата, която макар, и да произлиза от Слънцето, не съдържа в себе си нито същността му, нито слънчевата топлина.

140. Всеки дух, какъвто и да е, според качествата си се обръща към своята преобладаваща* любов. Преди това трябва

да кажа какво представлява духът и какво – ангелът. Всеки човек след смъртта си първо попада в света на духовете, който е по средата между Небето и ада. Той остава там известно време и преминава определени жизнени състояния, като според това, какъв е бил животът му се подготвя или за Небето, или за ада. Докато се намира в този свят, той се нарича дух и онзи, който се качва в Небето, се нарича ангел, а онзи, който слиза в ада, се нарича сатана или дявол. Докато са в света на духовете, тези, които се подготвят за Небето, се наричат ангелски духове, а тези, които се приготвят за ада, се наричат адски духове. В същото време ангелските духове пребивават в съединение с Небето, а адските духове – в съединение с ада. Всички духове, намиращи се в света на духовете, са присъединени към човека, тъй като всички хора по отношение на вътрешното в своето съзнание също се намират между Небето и ада и чрез тях се свързват или с Небето, или с ада – според това как живеят. Но трябва да подчертая, че светът на духовете не е Духовният свят. Светът на духовете е този, за който говорим сега, а Духовният свят съдържа в себе си както света на духовете, така и Небето и ада в пълен обем.
**(доминираща, господстваща – бел. прев.)*

141. Сега ще кажа нещо и за видовете любов, тъй като казваме, че ангелите и духовете се обръщат чрез преобладаващата си любов към същите тези различни видове любов. Цялото Небе е разделено на общества според различните степени на Любовта също както са разделени и адът, и светът на духовете. Небето е разделено на общества според различната небесна Любов, адът е разделен на общества според различията на адската любов, а светът на духовете е разделен на общества според различията и в небесните, и в адските видове любов. Има два вида любов, които представляват двете глави на всички останали любви, с други думи – всички останали любви се съотнасят към тях. Едната е Любовта, към която се отнасят всички Небесни видове Любов, или това е Любовта към Господ, а другата глава е любовта, към която се отнасят всички видове адска любов, или това е любовта за господстването, произлизаща от любовта към себе си. Тези два вида любов са абсолютно противоположни една на друга.

142. А както тези два вида любов – Любовта към Господ и любовта към господстването от любов към себе си, са точно противоположни и както тези, които пребивават в Любовта към Господ, се обръщат към Него като към Слънце, както показах в предходните абзаци, то очевидно е, че всички, които пребивават в любовта към господстването от любов към себе си, се отвръщат от Господ. Те се отвръщат от Него поради противоположността, защото онези, които пребивават в Любовта към Господ, най-много обичат да бъдат ръководени от Господ и желаят единствено Господ да господства над тях, докато онези, които пребивават в любовта към господстването от любов към себе си, от всичко най-много обичат да бъдат ръководени от самите себе си и желаят да господстват самостоятелно. Тук говоря за любовта към господстване от любов към себе си, защото има и друга любов към господстване от любов към служенето (*faciendi usus*), която представлява едно с любовта към ближния и се явява Духовна любов. Всъщност тази любов не може да се нарече любов към господство, а любов към служенето.

143. Всеки дух, какъвто и да е той, се обръща към своята господстваща любов, защото животът на всеки дух е Любовта, както показах в *Част първа*, № 1 до 3, а животът обръща частите, които го възприемат, наречени крайници, органи и вътрешности, и по този начин обръща целия човек към това общество, в което любовта е еднаква с неговата, и така го направлява натам, накъдето е неговата присъща любов.

144. Тъй като любовта към господство от любовта към себе си е съвършено противоположна на Любовта към Господ, то духовете, пребиваващи в тази любов, отвръщат лицето си от Господ и като следствие очите им се насочват към Запада в техния свят; и тъй като са с гръб към Него, то Изток е зад тях, Север е отдясно, а Юг – отляво. Изток е зад гърба им, защото ненавиждат Господ, Север им е отдясно, защото обичат измамността и лъжливостта, а Юг им е наляво, защото презират Светлината на Мъдростта. Те могат да се въртят около себе си, но всичко, което виждат, е според тяхната любов. Всички те са чувствено-страстни духове и ня-

кои от тях смятат, че са единствените, които са живи, а на другите гледат като на изображения, при това си мислят, че самите те са най-умните, но всъщност са безумни.

145. В Духовния свят пътищата са видими както в материалния свят, като едни водят към Небето, а други – към ада. Пътищата, водещи към ада, са невидими за онези, които отиват към Небето, а пътищата, водещи към Небето, са невидими за онези, които отиват към ада. Тези пътища са безброй много, защото всеки от тях води към всяко едно общество на Небето или към всяко едно общество от ада. Всеки дух навлиза в такъв път, който води към обществото с присъщата за него любов, и не вижда пътищата, водещи към другите общества. Следователно всеки дух се обръща в съответствие с това коя любов господства в него.

146. Божествената Любов и Божествената Мъдрост, произлизащи от Господ като Слънце и произвеждащи Топлината и Светлината на Небето, представляват Божествена Проява, която е Светият Дух. В „Учението на Новия Йерусалим за Господ“ е показано, че Бог е Един като Личност и Същност, Който е и Троицата и че този Господ е Бог; също, че Неговата Троица се именува *Отец, Син и Свети Дух* и че Божественото, от което съществува всичко, се нарича *Отец*; Божественото Човешко се нарича *Син*, а Божественото Проявление – *Свети Дух*. Тук казваме „Божественото Проявление“, но никой не знае защо се нарича *Проявление*, защото до днес не е било известно, че Господ се явява пред ангелите като Слънце и че от това Слънце произлиза Топлината, чието естество е Божествена Любов, както произлиза и Светлината, чието естество е Божествена Мъдрост. А докато това не ни беше известно, не можехме да не си мислим, че Божественото Проявление е Божественото, съществуващо Само чрез Себе Си. Ето защо в Учението на Атанасий за Троицата се казва, че Лицето на Отец, Лицето на Сина и Лицето на Светия Дух са различни неща. А когато вече ни стана известно, че Господ се явява като Слънце, то вече можем да придобием правилно понятие за Божественото Проявление, което се нарича *Свети Дух*, а именно – че той представлява едно с Господ, произлизайки от Него,

както топлината и светлината произлизат от Слънцето. Вследствие на това ангелите пребивават в Божествената Топлина и в Божествената Светлина според това доколко пребивават в Любо-вта и Мъдростта. Без знанието за това, че в Духовния свят Господ се явява като Слънце и по този начин съществува Божественото Проявление, нямаше да знаем как трябва да тълкуваме това, че е Божествена Проява, освен да си мислим, че всичко, принадлежащо на Отца и на Сина, се обменя чрез Светия Дух, или поне това, че той озарява и поучава. Но и с такова разбиране не би следвало просветеният разум да Го признава за Божествено, съществуващо само чрез Себе си, да го нарича Бог и да Го отдели, когато е ясно, че Бог е Един и е Вездесъщ.

147. По-горе показах, че Бог не се намира в пространството, че е Вездесъщ и че Божественото навсякъде е еднакво, при което илюзията при ангелите и хората, че То е различно, идва единствено от това, че те възприемат Божественото по различен начин. Вследствие на това Божественото Проявление от Господ като от Слънце е присъщо в Светлината и в Топлината, а Светлината и Топлината поначало влияят на възприеманите предмети, които в света се наричат атмосфера и се виждат като облаци (*sund recipientia nubium*), виждаме, че вътрешното, което принадлежи на разума в човека и на ангела, също е обвито в такива облаци и по този начин представлява приемник на Божественото Проявление. Под *облаци* разбирам *духовните облаци*, които представляват мислите; и ако те произхождат от Истината, те се съгласуват с Божествената Мъдрост, а ако произхождат от лъжата, те противоречат на Божествената Мъдрост. Ето защо в Духовния свят си представяме мислите като облаци; ако произхождат от Истината, са бели, а ако произхождат от лъжата – черни. Оттук виждаме, че макар Божественото да се намира във всеки човек, при всеки То е облечено различно.

148. Тъй като Самото Божествено е присъщо на ангела и на човека чрез Топлината и Светлината, то за онези, които събудят в себе си Истинното на Божествената Мъдрост и Добродетелта на Божествената Любов и от чувствата си мислят за него чрез него, се казва, че се разпалват от Бога, като това понякога е явно

и осезаемо в някои проповедници, които говорят ревностно, като за Вярата на такива хора се казва също, че те са озарени от Бога, защото Господ чрез Своята Божествена Проява не само възпламенява волята им с Духовна топлина, но също така озарява разума им с Духовна светлина.

149. Че Светият Дух, както и Господ, е Самата Истина, от която човек получава Озарение (*Illustratio*), се вижда от следните места в Словото в *Йоан 16:13*: „А когато дойде онзи, Духът на Истината, ще ви научи на всяка истина; защото няма да говори от себе си, но каквото чуе, това ще говори, и ще ви извести това, що има да бъде“, в *Йоан 16:14*: „Той Мене ще прослави, защото от Моето ще взема и ще ви извести“ и още *Йоан 14:17*: „Пребъдва с вас, и във вас ще бъде“, *Йоан 6:63*: „Думите, които Аз ви говоря, Дух са и Живот са“. Оттук става ясно, че Истината, произлизаща от Господ, се нарича *Свети Дух*, защото е озаряваща Светлина.

150. Озарението, което е атрибут на Светия Дух, става в човека от Господ посредством духовете и ангелите. Все още не мога да опиша в какво се състои това посредничество, но тук ще кажа само, че ангелите и духовете по никакъв начин не могат да озаряват човека от само себе си, защото те също са озарени от Господ; и понеже самите те се озаряват само чрез Него, следователно всяко озаряване идва единствено от Господ и съществува чрез посредничеството на ангелите и духовете, които повече от другите възприемат озарението от Единия Господ.

151. Господ е сътворил Вселената и всичко в нея посредством Духовното Слънце, което е първоначалната проява на Божествената Любов и Божествената Мъдрост. Под *Бог* тук се разбира *Господ от Вечността*, който е Йехова, наричан *Отец* и *Създател*, защото Господ е едно с Него, както е показано в „*Учението на Новия Йерусалим за Господ*“. Затова навсякъде, където се говори за Сътворението, Той е наричан *Бог*.

152. Че всичко във Вселената е сътворено от Божествената Любов и от Божествената Мъдрост, това беше показано в *Част първа* (№ 52, 53). Тук трябва да покажа, че всичко в нея е сътворено посредством Слънцето, представляващо първата проява на

Божествената Любов и Мъдрост. Никой, който е способен да види следствието от причината и след това причината на самото следствие в тяхната последователност и връзка, не би могъл да отрече, че Слънцето е сътворено първо от всичко друго. След него всичко продължава съществуването си и затова ако е така, то и чрез него би трябвало всичко и да получи съществуването си. От едното следва и се доказва другото. Всичко се намира под неговото въздействие (*infuitu*) именно защото всичко е произведено от него така, че да може да получава от него съществуване. То поддържа всичко под себе си в такъв ред, именно защото привежда всичко към съществуване. И действително, ако напълно премахнем едно от атмосферните влияния на Слънцето, то всичко веднага ще се разруши. И понеже чрез атмосферите, които са една от друга по-чисти, и защото Слънцето привежда в действие техните сили, всичко се поддържа във взаимовръзка. От това е ясно, че тъй като продължаването на съществуването на Вселената и всичко в нея зависи от Слънцето, значи то е първо в Сътворението и от него съществува всичко останало. Казвам от Слънцето, но имам предвид от Бог чрез Слънцето, защото самото то също е сътворено от Бога.

153. Има две слънца, чрез които Господ е сътворил всичко – Слънцето на Духовния свят и Слънцето на материалния свят, но всъщност всичко е сътворено чрез Слънцето на Духовния свят, а не чрез Слънцето на материалния свят, защото второто е далеч по-ниско от първото и то се намира по средата, над него е Духовният свят, а под него е материалният свят и второто слънце е създадено само като спомагателно средство за първото Слънце; в следващия абзац ще се говори за него.

154. Вселената и всичко в нея е създадено от Бога чрез посредничеството на Слънцето на Духовния свят и това следва от факта, че това Слънце е първата проява на Божествената Любов и Божествената Мъдрост, от които всичко съществува, както е посочено по-горе, в № 52 до 82. Във всяко творение, както в голямото, така и в малкото, присъстват три главни начала: *цел, причина и следствие*. Да бъде сътворено каквото и да било без тези трите е невъзможно. От най-голямото във Вселената, тези три начала са

в следната последователност: в Слънцето, което е първата проява на Божествената Любов и Божествената Мъдрост, е *целта* на всичко; в Духовния свят са *причините* за всичко; в материалния свят са *следствията* на всичко. За това как тези три начала присъстват в първото и в последното ще разкажа по-нататък. Където отсъстват тези [начала], не може да има нищо живо; и от това следва, че Вселената и всичко в нея е създадено от Господ чрез Слънцето като от целта на всичко.

155. Самото Творение не може да бъде обхванато с мисълта, ако мисленето не се освободи от пространствено-времените си представи, но ако се освободи от тях, тогава познанието е възможно. Освободи се, ако можеш и доколкото можеш, и задръж ума си върху схващане, абстрахирано от пространството и от времето, и ти ще разбереш, че не съществува разлика между пространствения максимум и пространствения минимум. Заради това няма как да имаш някакво познато схващане за сътворението на Вселената, освен като за някакво изолирано моментно творение във Вселената. От него съществуват разнообразията в сътвореното, които са безкрайни в Бога-Човек и затова пребивават неизчислимо (*indefinita*) в Слънцето като първата Негова проява и съществуват под формата на безбройни отражения в живите твари във Вселената. От това следва, че никъде не може да съществува нещо, което да е съвършено еднакво с друго, и оттук идва цялото разнообразие, което виждаме в съвкупност с пространството в материалния свят и в илюзията за пространство в Духовния свят. Това разнообразие съществува както във всички общности, така и във всички частности. В *Част първа* това беше доказано, а именно – че в Бога-Човек безкрайностите представляват едно разделно цяло, виж в № 17 до 22; че всичко във Вселената е създадено от Божествената Любов и от Божествената Мъдрост, в № 52, 53; че всичко в сътворената Вселена представлява приемник на Божествената Любов и Божествената Мъдрост на Бога-Човек, в № 54 до 60; че Божественото не се намира в пространството, в № 7 до 10; че Божественото, бидейки Самото То отвъд пространството, изпълва със Себе Си всички пространства, в № 66 до 72; и че Божественото е едно и също както в най-голямото, така и в най-малкото, в № 77 до 82.

156. За сътворението на Вселената и всичко в нея не може да се каже, че е било извършено от пространство до пространство и от време до време, и също не може да се каже, че е било извършено постепенно и последователно, защото е било извършено от вечното и от безкрайното, и не от вечното във времето, което няма как да стане, а от вечното, което е отвъд времето, защото тази Вечност е едно с Божественото; и не от безкрайното в пространството, което няма как да стане, а от Безкрайното отвъд пространството, което е едно с Божественото. Зная, че тези истини надхвърлят схващанията на материалното мислене, ала те съответстват на мисленето в Духовния свят, защото там въобще отсъства пространство и време. Всъщност тези истини надхвърлят отчасти схващанията в материалния свят, защото, когато някой казва, че не е възможно да има безкрайно пространство, всъщност всеки по разум потвърждава тази истина. Същото трябва да се каже и за вечното, тъй като под *вечно* се разбира *безкрайно време*, защото обикновено за вечното се мисли по отношение на времето, а не чрез Вечността, освен ако не се абстрахираме от времето.

157. Слънцето в материалния свят е чист огън и затова е неживо, следователно материята, произлизаща от Слънцето, също е нежива. Самото Сътворение по нищо не може да бъде приписано на материалното Слънце, но по всичко личи, че Сътворението наистина принадлежи на Слънцето в Духовния свят, защото Слънцето в материалния свят е напълно мъртво, докато Слънцето в Духовния свят е живо (*vivus*), тъй като е първата проява на Божествената Любов и Божествената Мъдрост. Нищо мъртво не може да действа само по себе си, а само може да бъде приведено в действие. Ето защо да му се приписва някаква роля в Сътворението е все едно на четката, привеждана в действие от ръката на художника, да приписваме създаването на художественото произведение. Слънцето в материалния свят е чист огън, който няма сам по себе си нищо жизнено, докато Слънцето в Духовния свят е такъв Огън, на който е присъщ Божественият живот. Ангелското схващане за Слънцето в материалния свят и за Слънцето в Духовния свят се състои в това, че Божественият живот е вътрешно присъщ в огъня на Слънцето в Духовния свят и външно присъщ в огъня на Слънцето в материалния свят. От това можем

да видим, че действието на материалното Слънце съществува не само по себе си, а от живата Сила, произлизаща от Слънцето в Духовния свят, и то така, че ако живата Сила бъде премахната от Духовното Слънце или бъде отнета от материалното Слънце, то би се унищожило. Затова преклонението пред [материалното] Слънце е най-нисшето от всички преклонения, защото то само по себе си е напълно мъртво и затова в Словото преклонението пред Слънцето се нарича *мерзост*.

158. Тъй като Слънцето в материалния свят е само огън и затова е неживо, то също е мъртва и топлината, произлизаща от него, както и неговата светлина, мъртви са и атмосферите, наричани *етер* и *въздух*, които приемат в себе си и разпространяват топлината и светлината от това Слънце. А понеже всички те са мъртви, то мъртво е и всичко като цяло и всяко нещо поотделно на земното кълбо, което е изложено на тяхното действие. Обаче всичко като цяло и всяко нещо поотделно в тях е обгърнато от Духовното, произлизащо и изливащо се от Слънцето в Духовния свят, без което земните недра не биха могли нито да действат, нито да произвеждат функциите на формите, т.е. растителността, нито формите на живот, т.е. животните, и не биха могли да осигуряват материалите, от които човек започва и продължава своето съществуване.

159. Тъй като материята води началото си от Слънцето и тъй като всичко, което започва и продължава съществуването си от него, е материално, то и цялата материя с всичко и с всяко нещо в нея също е нежива. А това, че материята в човека и в животните изглежда жива, се дължи на самия Живот, който обвива материята и я привежда в действие.

160. А понеже най-нисшето в материята, т.е. земната почва, е мъртво и не подлежи на промени и видоизменения според състоянието на чувствата и мислите, които се случват в Духовния свят, но си остават неизменни и неподвижни, то в нея съществуват пространства и разстояния. Най-нисшето в материята е такова, защото в него творението се преустановява и остава в покой. От това става ясно, че пространствата са собственост на материята и сякаш в нея е не само илюзията за пространство, проявяващо чрез

себе си различни жизнени състояния, както в Духовния свят, то и [пространството] също може да бъде наречено мъртво.

161. И тъй като по този начин времената са постоянни, те също са присъщи на материята. Така времето за едно денонощие винаги е 24 часа и времето за една година винаги е 365 и 1/4 дни. Самите състояния на светлина и тъмнина, на топлина и студ, произвеждащи тези различия, постоянно се повтарят в еднаква последователност. Тези състояния, повтарящи се ежедневно, са сутрин, обед, вечер и нощ, а повтарящите се ежегодно са пролет, лято, есен и зима. От състоянията на годината постоянно се изменят състоянията на дните; и всички тези състояния не са състояния на живота, както в Духовния свят, и следователно също са мъртви. В Духовния свят Светлината и Топлината са непрестанни, като там Светлината съответства на състоянието на Мъдростта, а Топлината съответства на състоянието на Любовта в ангелите, вследствие на което те действително живеят.

162. От всичко това също се вижда колко неразумно мисли онзи, който приписва всичко на материята; и когато твърди това, той изпада в такова състояние, че вече не иска да издигне своето съзнание над нея, вследствие на което то се затваря отгоре и се отваря отдолу и по този начин човек става материално-плътско същество, което е духовно мъртво. Тогава той мисли само въз основа на това, което черпи от сетивата на тялото и чрез тях – от света, и така отхвърля със сърцето си Бога. По този начин той прекъсва съединяването си с Небето, като при него започва съединяване с ада, при което се запазва способността му да мисли и да желае, като способността да мисли е от разума, а способността да желае – от свободата, които всеки човек има от Господ и те никога не изчезват. Тези две способности притежават както ангелите, така и дяволите, но дяволите ги използват за безумия и да правят зло, а ангелите – за Мъдрост и да правят Добро.

163. Без двете слънца (едното живо, а другото – мъртво) не би могло да има Творение. Вселената е разделена на два свята: Духовен и материален. В Духовния се намират ангелите и духовете, а в материалния се намират хората. Тези два свята са така

сходни помежду си по отношение на своя външен вид, че дори е трудно да се различат, но по отношение на своето вътрешно състояние са коренно различни. Самите хора, намиращи се в Духовния свят, които наричаме ангели и духове, са духовни, и след като са духовни, те разсъждават и говорят духовно, а хората, които се намират в материалния свят, са материални и затова разсъждават и говорят материално. Духовното мислене и общуване няма нищо общо с материалното мислене и общуване. Оттук се вижда, че тези два свята – Духовният и материалният, са изначално различни помежду си, и то толкова, че по никакъв начин не могат да бъдат заедно.

164. А след като тези два свята са толкова различни, то трябва да имат и две различни слънца, едното от които да създава всичко Духовно, а другото – всичко материално. И тъй като всичко Духовно по своя произход е живо, а [само по себе си] всичко материално по своя произход е неживо, и понеже техният произход е от съответното слънце, то следва, че едното Слънце е живо, а другото – мъртво и че мъртвото слънце е създадено от Господ чрез Живото Слънце.

165. Мъртвото слънце е създадено, за да може всичко в материалното творение да е неподвижно, устойчиво и постоянно и по този начин всичко да съществува чрез изграждане и продължаване [на съществуването]; в противен случай Сътворението не би имало основа. Земното кълбо, в което, върху което и около което се намира всичко, представлява основата и твърдостта на всичко това, защото самото то представлява онова последно творение, в което всичко завършва и върху което всичко остава в покой. По-нататък ще кажа, че земното кълбо представлява също и матрица, от която произлизат всички следствия, които са целите на Творението.

166. Всичко е създадено от Бог чрез Живото Слънце и нищо не е създадено чрез мъртвото слънце; и това е видимо от факта, че всичко живо разполага с мъртвото така, че второто е подчинено на първото и го образува заради полезностите, което е и неговата цел, а обратното действие е невъзможно. Да мисли, че всичко произлиза от материята и че от нея произлиза дори и животът, може

само човек, лишен от разум и непознаващ живота. Материята по никакъв начин не може да разполага с живота, защото от само себе си е абсолютно бездейна; затова въздействието на мъртвото върху живота и на мъртвата сила върху живата сила; или, което е едно и също – на материалното върху духовното, абсолютно противоречи на реда и последователността. Ето защо да се разсъждава така е противно на светлината на здравия разум. Мъртвото, или материалното, макар че може под външно въздействие да се преобразява многозначно и да се изменя, никога не може да въздейства върху живота, а обратно – животът въздейства върху материалното в съответствие с различните промени на неговите форми.

167. Целта на Творението се осъществява в последното и се състои в това – всичко сътворено да се завърне отново към Твореца и по този начин да се получи единение с Него. Преди всичко е нужно да кажем нещо за тези цели на Творението. Три цели следват последователно една след друга и са наречени *цел първа, цел средна и цел последна*, или още *цел, причина и следствие*. И трите трябва да присъстват задължително заедно във всеки предмет, за да може той да представлява нещо. Защото *цел първа* не може да е без *цел втора* и заедно с нея е *цел трета* или което е едно и също, целта не може да съществува сама, без причината и следствието; както не може да съществува само причината без целта, от която е породена, както и без следствието, в което да се vyplъти; както не може да съществува само следствието без причината и без целта. Това действително е така, защото, ако размислим, ще разберем, че цел без следствие или отделена от него не е нещо съществуващо, а е само на думи. Защото целта, за да бъде истинска цел, трябва да бъде включена в определени граници, а това може да стане само в следствието, в което тя за първи път се назовава като цел, защото само тогава тя действително е *цел*; и макар да изглежда, че следствието съществува само чрез себе си, това е само илюзия, произлизаща от факта, че целта се осъществява в следствието. И наистина, целта, отделена от следствието, мигновено би изчез-

нала. Отгук виждаме, че трите неща: *цел, причина* и *следствие*, трябва да присъстват във всичко, за да може то да съществува.

168. Трябва да знаем и още, че целта представлява всичко в причината и оттам – в следствието. Затова целта, причината и следствието се наричат още *цел първа, цел средна* и *цел последна*. Но за да може целта да представлява всичко в причината, е необходимо нещо, което да съществува от целта и в което тя да пребивава. А за да може тя да представлява всичко в следствието, също е необходимо нещо, което да съществува от нея чрез причината и в което тя да пребивава; защото *целта* не може да пребивава единствено самостоятелно в себе си, а трябва да присъства и в нещо, което съществува чрез нея, на което тя да е присъща по отношение на всичко свое и би могла действайки да го поражда, докато самата тя продължава да съществува. Това, в което продължава нейното съществуване, е последната цел, която наричаме *следствие*.

169. В сътворената Вселена и всичко в нея, от най-голямото, до най-малкото, присъстват и три начала: *цел, причина* и *следствие*. Това е така, защото те присъстват и в Бога Творец, Който е Бог от Вечността. Но както Той е Безкраен, а в Безкрайността тези отделни безкрайности представляват отчетливо-разграничимо цяло (показано по-горе, в № 17 до 22), както в Него, така и в Неговите безкрайности, тези *три начала* представляват едно отчетливо-разграничимо цяло. Затова и цялата Вселена като сътворена от Неговата Същност (*Esse*) за полезност е Негов Образ и също притежава тези *три начала*.

170. Всеобщата цел, или целта на всичко в Творението, е в това да има вечно единение между Твореца и сътворената Вселена, а това не би могло да стане по друг начин, освен в такива субекти, в които да се намира неговото Божествено като в самото себе си и по този начин в тях Той да може да си направи обиталище и да пребивава там. За да бъдат негови обиталища, сътворените неща сякаш сами по себе си трябва да са приемници на неговата Любов и Мъдрост и по този начин, като че ли напълно самостоятелно, трябва да се въздигат към Твореца и да се съеди-

няват с Него, като без такава взаимност единението не би могло да съществува. Тези субекти по същността си са хора, които могат да се въздигат към Него и да се съединяват с Него сякаш от самите себе си. Че хората са точно такива субекти сякаш сами по себе си и че те наистина са приемници на Божественото – това беше нееднократно показано. Чрез това единяване Господ бива представен във всяко Свое творение, защото целта на всичко сътворено от Него е човекът. Затова и ползата от всичко сътворено се издига по степени от последното сътворено до човека и от човека – към Бога Творец, от и чрез Когото просъществуват те, както беше показано, по-горе в № 65 до 68.

171. Творението непрекъснато се движи към последната си цел чрез тези три начала: *цел, причина* и *следствие*, защото те са именно в Бога Творец, както казах по-горе. И Божественото във всяко пространство пребивава отвъд пространството (№ 69 до 72) и е Божествено както в най-голямото, такова и в най-малкото (№ 77 до 82). По този начин Господ Творец непрекъснато създава от земята форми, които се използват в тяхната последователност до самата цел – човекът, чието тяло е от тези земни форми, и след това човекът може да се въздига посредством приемането на Любовта и Мъдростта от Господ. За да се приема Любовта и Мъдростта от Господ, Той е предвидил всички средства, защото човекът е създаден, за да бъде възприемащ, но само ако пожелае това. От казаното виждаме, но само като цяло, че целта на Творението пребивава в последните и се състои в това, че всичко се връща към Твореца и чрез това съществува съединяването.

172. Тези трите: *цел, причина* и *следствие*, са във всичко и във всяко нещо, което е било сътворено, и от това заключаваме, че всички следствия, наричани *последни цели*, отново стават *първи цели* в непрекъснатата верига – от Първото, т.е. от Бога Творец, и така без прекъсване до последното, което е съчетаването на човека с Него. От това, че *последните цели* отново стават първи, следва, че няма нищо толкова инертно и мъртво, което да не съдържа в себе си поне малко съзидателно усилие. Дори в пясъка има някакво дихание и възможност за създаване на нещо, което да има ефект спрямо друго.

Част Трета
Структура на Сътворението

173. В Духовния свят има атмосфери, води и почви както и в материалния свят, но при първия формите са духовни, а при втория – материални. Духовният и материалният свят са сходни помежду си, като се различават по това, че всичко и всяко нещо в Духовния свят е духовно, а всичко в материалния свят е материално; за което писах по-горе, а е показано и в книгата „Небе и ад“. Тъй като тези два свята си приличат, то и в тях има атмосфери, води и почви, които са общата основа, чрез която и от която всичко и всяко нещо съществува в безкрайно разнообразие.

174. Що се отнася до атмосферите, наречени *етер* и *въздух*, то те и в двата свята са сходни, като се различават по това, че в Духовния свят са духовни, а в материалния свят – материални. В Духовния свят те са духовни, защото там съществуват благодарение на Слънцето, което е първата проява от Божествената Любов и от Божествената Мъдрост на Бога, и от това Слънце приемат в себе си Божествения огън, който е Любов и Божествената Светлина, която е Мъдрост, и ги разнасят по Небесата, където пребивават ангелите. Така атмосферите осъществяват присъствието на Слънцето както в най-голямото, така и в най-малкото, намиращо се там. Духовните атмосфери всъщност са разделени субстанции, т.е. най-малките форми са създадени от своето Слънце; и тъй като с най-малките си частици те приемат Слънцето, то неговият огън, разделен между множеството субстанции и форми и сякаш обгърнат от тях и уравновесен, накрая се превръща в топлина, приложена към любовта на ангелите в Небето и на духовете под Небето. Същото важи и за Светлината на Духовното Слънце. Материалните атмосфери си приличат с Духовните по

това, че и те са разделени субстанции, т.е. най-малките форми, произлизащи от Слънцето в материалния свят, които също са най-малките частици от тях, като приемат Слънцето и поемайки в себе си този огън, го урівновесяват и го разнасят като топлина по земното кълбо, където пребивават хората.

175. Разликата между Духовните и материалните атмосфери се състои в това, че Духовните атмосфери са приемници на Божествения огън и на Божествената светлина и по този начин – и на Любовта и Мъдростта, от които те се състоят, докато материалните атмосфери не приемат [пряко] Божествения огън и Божествената светлина, а само възприемат огъня и светлината от своето материално Слънце, което само по себе си е неживо, както показах по-горе, и затова в тези атмосфери няма нищо от Слънцето на Духовния свят; обаче те са обгърнати от Духовните атмосфери, произлизащи от Духовното Слънце. Такава е разликата между Духовните и материалните атмосфери, изучена според ангелската мъдрост.

176. В Духовния свят също има атмосфери като в материалния и това се вижда от следното: ангелите и духовете също дишат, говорят и чуват подобно на хората в материалния свят, а за дишането, говоренето и умат е необходима по-нисша атмосфера, наречена *въздух*; те виждат също като хората от материалния свят, а за зрението е необходима атмосфера, по-чиста от въздуха; и накрая те също като хората мислят и чувстват, а за тези последните е необходимо посредничеството на още по-чиста атмосфера (*етер*). И освен това всичко в тялото на ангелите и духовете, както външно, така и вътрешно, е взаимно свързано: външното посредством *въздуха*, а вътрешното – посредством *етера*, тъй като очевидно при определено свиване и въздействие на тези атмосфери биха се разпаднали всички форми на тялото, както вътрешните, така и външните. Понеже ангелите са духовни и всичко и всяко нещо в тялото се намира във взаимна връзка, форма и ред чрез атмосферите, то следва, че атмосферите също са духовни именно защото произлизат от Духовното Слънце, което е първата проява на Божествената Любов и Божествената Мъдрост на Господ.

177. По-горе казах, че в Духовния свят има води и почви като в материалния свят с тази разлика, че водите и почвите в Духовния свят са духовни, и това е показано в книгата „*Небе и ад*“. И тъй като водите и почвите в Духовния свят са духовни, те се задействат и се променят чрез Топлината и Светлината на Духовното Слънце с посредничеството на атмосферите, произлизащи от него, и това става по абсолютно същия начин, както в материалния свят почвите и водите се задействат и променят чрез топлината и светлината на своя свят, а също и чрез посредничеството на своите атмосфери.

178. Тук говоря за атмосферите, водите и почвите, защото тези три основни начала представляват онова общото, чрез което и от което съществува всичко и в такова безкрайно разнообразие. Атмосферите са активно действащи сили, водите са средно действащи сили, а почвите са пасивни сили и от тях съществуват всички следствия. Това, че тези три начала наистина са сили в тази последователност, идва от Добродетелите на живота, произлизащи от Господ като Слънце и предизвикващ тяхната активност.

179. Любовта и Мъдростта имат степени, а оттам степени имат топлината и светлината, като и атмосферите. Ако не изясня съществуването на *степените* – какво представляват и какви (*quales*) са те, то няма да можете да разберете нищо от това, което следва, защото във всеки сътворен предмет, следователно и във всяка форма, има степени. Ето защо в тази част на ангелската Мъдрост ще говоря за степените. Какви са степените на Любовта и Мъдростта можем да видим от трите ангелски Небеса. Ангелите в *Третото Небе* превъзхождат по Любов и Мъдрост ангелите от *Второто Небе*, а те пък превъзхождат ангелите от *Последното Небе*, и то дотолкова, че им е невъзможно да бъдат заедно. Тази разлика и това разделение между тях зависят именно от степените на Любовта и на Мъдростта в тях. Ето защо ангелите от долните Небеса не могат да се изкачват сами до ангелите от горните Небеса и ако им бъде разрешено да се издигнат до тях, то те не виждат нито [другите] ангели, нито нещо друго, което пребивава там, а това е така, защото Любовта и Мъдростта на тамошните ангели се намира на по-висока степен, превъзхожда-

ща достигнатата от тях. Защото всеки ангел представлява своята любов и своята мъдрост, а Любовта в единение с Мъдростта по своята форма представлява човека, затова и Бог, Който е Самата Любов и Самата Мъдрост, е Човек. Многократно ми беше дадено да видя как ангелите от Последното Небе се издигаха до ангелите от Третото Небе и когато стигаха там, аз ги чувах да се оплакват, че не виждат никого, въпреки че са сред ангели. После ми обясниха, че тези ангели са останали невидими за тях, защото Любовта и Мъдростта прави така, че ангелът да прилича на човек.

180. Съществуването на степените на Любовта и Мъдростта се вижда по-ясно от любовта и мъдростта на ангелите спрямо човешките любов и мъдрост. Известно е, че ангелската мъдрост е сравнително неизяснима, а по-долу ще видим, че тя е непонятна за хората, които пребивават в материалната любов. Причината, поради която тя ни се струва неизяснима и непонятна, е тази, че пребивава в своята висша степен.

181. Както има степени на Любовта и Мъдростта, така има степени на топлината и светлината. Под *топлина* и *светлина* се разбират Духовните топлина и светлина, каквито са те в ангелите в Небето и каквито са в хората по отношение на тяхната вътрешна [страна], принадлежаща на съзнанието им, защото хората също като ангелите носят топлината на любовта и светлината на мъдростта. В Небесата това е така, а именно: с каквото качество е Любовта и колкото е голяма тя в ангела, с такова качество и толкова голяма е и топлината му; и същото е съотношението на светлината спрямо Мъдростта, защото Любовта пребивава в топлината, а Мъдростта – в светлината, както вече показах. Същото е и при човека на Земята с тази разлика, че ангелите чувстват тази топлина и виждат тази светлина, а хората не ги усещат и не ги виждат, защото пребивават в материалната топлина и в материалната светлина; и докато са в тях, те чувстват Духовната топлина като някакъв вид удоволствие от Любовта, а Духовната светлина виждат само като опознаване на Истината. По този начин, докато човекът пребивава в материалната топлина и в материалната светлина, не знае нищо за Духовните топлина и светлина, намиращи се в него, защото те могат да се опознаят само от опит в Духов-

ния свят. Затова тук трябва да разкажа специално за топлината и светлината, в които пребивават ангелите и Небесата им, защото от никое друго място не можем да получим по-добро обяснение на този въпрос, освен от Духовния свят.

182. Степените на Духовната топлина не могат да бъдат описани от опит, защото Любовта, на която съответства Духовната топлина, не може да бъде описана от рационалното мислене; докато степените на Духовната светлина могат да бъдат описани, защото светлината подхожда на рационалното мислене, понеже принадлежи на мисълта. Затова от степените на светлината могат да се разберат и степените на Духовната топлина, тъй като топлината и светлината пребивават в еднакви степени. И така, що се отнася до Духовната светлина, в която пребивават ангелите, ето какво ми се даде да видя със собствените си очи: светлината (*виделината – бел. прев.*) при ангелите във висшите Небеса беше с такава неописуема белота, много по-различна от белотата на снега и толкова ярка, че надхвърля всяко сравнение със сиянието на Слънцето в материалния свят. С други думи тази светлина хилядократно надхвърля по яркост земната светлина дори когато Слънцето е в зенита си; но светлината на ангелите в нисшите Небеса в известен смисъл може да се опише със сравнения, макар че и тя надхвърля по яркост и най-ярката светлина в нашия свят. Невъзможно е да се опише светлината при ангелите от висшите Небеса, защото тяхната светлина представлява едно цяло с тяхната Мъдрост, а тъй като тяхната Мъдрост в сравнение с мъдростта на човека е неизразима, то такава е и тяхната светлина. От няколкото неща казани дотук, виждаме, че и в светлината има степени, понеже Любовта и Мъдростта имат степени, то следва, че и в топлината има такива степени.

183. Тъй като атмосферите представляват място на топлината и светлината, то следва също, че колкото степени имат топлината и светлината и колкото степени имат Любовта и Мъдростта, толкова степени имат и атмосферите; че има много атмосфери и че те са разделени помежду си на степени, това можах да видя от множеството свои опитности в Духовния свят. Това беше особено явно, когато видях, че ангелите от нисшите Небеса не могат

да дишат в областта на ангелите от по-висшите Небеса и им се струва, че се задъхват там. Подобно нещо изпитват животните, които обикновено живеят във въздуха, а се издигнат в етера; или които обикновено живеят във водата, а излязат на сушата. Духовете, намиращи се под Небесата, изглеждат като в мъгла. Че има много атмосфери и че те са разделени помежду си по степени, виж по-горе, в № 176.

184. Степените биват два вида: степени за височина¹ и степени за ширина². Познаването на степените представлява един вид ключ към разбирането на причините за нещата и вход към тези причини. Без това знание едва ли можем да разберем която и да е причина, защото обектите и субектите от двата свята без тези степени изглеждат толкова еднозначни, сякаш в тях няма нищо друго освен това, което се вижда само с очите. Всъщност видимото за очите в сравнение с това, което се разкрива пред вътрешното [зрение], е както едно към хиляди и дори едно към безкрайност. Вътрешното, което е незримо, не може да бъде разбрано по никакъв друг начин, освен чрез познаването на степените. Външното се движи към вътрешното и от вътрешното към най-вътрешното по тези степени, но не по *линейните* степени (*continuus*)³, а по *разделните* степени (*discretus*)⁴. *Линейни степени* се наричат удълженията, или отлаганията при преминаването между състоянията – от сгъстеното към течното или от течно към плътно – точно както е при преминаването от тъмнина към светлина или от топлина към студ. *Разделните степени* са напълно различни от тях и са подобни на предишното, следващото към крайното, т.е. на цел, причина и следствие. Наричат се *разделни*, защото първата от тях съществува от само себе си, следващата съществува също само чрез себе си и крайната също има битийност само чрез себе си; въпреки това, взети заедно, те образуват едно цяло. Атмосферите, наречени етер и въздух, от най-ви-

1. Вертикални, т.нар. *разделни* – на дялове, обособени, отделени, автономни

2. Хоризонтални, т.нар. *линейни* – продължаващи, непрекъснати

3. *Continui gradus* – степени линейни, непрекъснати, продължаващи

4. *Discreti gradus* – разделни степени, на дялове, отделени една от друга

сшата до най-нисшата, т.е. от Слънцето до Земята, са разделени на такива степени и представляват сякаш нещо просто – сложно от простото и сложно от първото сложно, като всичко това, взето заедно, се нарича най-сложното (*compositum*). Тези степени са степени *разделни*, защото съществуват отделени една от друга и се подразбират като *степени за височина*, докато първите степени са *линейни*, тъй като в тях нарастването е непрекъснато и те се подразбират като *степени за ширина*.

185. Всичко и всяко нещо, намиращо се в Духовния и в материалния свят, съществува от разделните степени и заедно с тях от линейните степени, т.е. от степените за *височина* и степените за *ширина*. Измерение (*dimensio*), което се състои от разделни степени, се нарича *височинно*, а измерение, което се състои от линейни степени, се нарича *широчинно*. Положението им относно виждането с очите не променя тяхното наименование. Без познаването на тези степени не е възможно да се разбере нищо – нито за разликата между Трите небеса, нито за разликата между Любовта и Мъдростта в ангелите, които се намират там, нито за разликата между Топлината и Светлината, в които пребивават те; нито за разликата между атмосферите, които ги заобикалят и ги съдържат. Без познаването на тези *степени* не е възможно да се разбере нищо и за разликата между вътрешните възможности на духовното в хората, следователно не е възможно да се разбере нищо и за състоянието им относно преобразяването и обновлението, както не е възможно да се разбере нищо и за разликата между външните възможности, принадлежащи на тялото, както при хората, така и при ангелите; и абсолютно не е възможно да се разбере нищо за разликата между Духовното и материалното, както и за съответствията. Без тези *степени* не е възможно също да се разбере разликата между живота на хората и живота на животните, нито разликата между повече или по-малко съвършените животни, нито за разликата между формите в растителното царство и материите в минералното царство. От това можете да видите, че тези, които не познават *степените*, не могат чрез никакви разсъждения да видят причините, тъй като те виждат само следствията и чрез тях съдят за причините, в повечето случаи по подразбиране (*ex inductions*). Но причините произвеж-

дат следствията не чрез последователност, а чрез разделност, тъй като причината е едно, а следствието – друго нещо, те не са едно и също и разликата между тях е такава, каквато между предишно и следващо или както между образуващо и образувано.

186. Но за да разберете по-добре какво представляват и какви са *разделните степени* и по какво се различават от *линейните степени*, ще ви дам един пример от ангелските Небеса. Има три Небеса и те са разделени по *степените на височина*. Така едното Небе се намира под другото и те контактуват помежду си чрез влиянието, което идва от Господ в определена последователност през всичките Небеса до най-нисшето, а не обратно. Но всяко Небе вътре в себе си се разделя не по степените за *височина*, а по *степените за ширина*. Така тези, които се намират в средата, т.е. в Централното Небе, пребивават в Светлината на Мъдростта, а тези, които се намират около центъра и достигат до периферията, пребивават в потъмняване на Мъдростта. По този начин там Мъдростта намалява до пълно неведение както светлината намалява до пълна тъмнина, което става чрез *линейността*. Същото мога да кажа и за хората: тяхното вътрешно [състояние], принадлежащо на духовното им съзнание, се разделя на толкова степени, на колкото се разделят ангелските Небеса, и всяка от тях е по-висока от другата. Вследствие на това вътрешното в човека, принадлежащо на неговото съзнание, също е разделено по *разделните степени*, т.е. по *степени на височина*. Ето защо човекът може да пребивава първо в нисшата степен, после – във висшата и накрая – в най-висшата според степените на мъдростта си; и когато той пребивава само в нисшата степен, то висшата степен е затворена за него и се отваря само според степента на приемане на Мъдростта от Бога. Освен това в човека, както и в Небето, има и степени на дължина, или степени за ширина, като той прилича на Небесата по това, че отвътре неговото духовно съзнание представлява Небето в умален мащаб според това доколко той пребивава в Любовта и Мъдростта от Господ. Че съзнанието на човека отвътре представлява Небето в умален мащаб, може да се види в книгата „*Небе и ад*“ (№ 51 до 58).

187. От всичко, което казах тук, можем да видим, че който не знае нищо за *разделните степени*, т.е. за *височината*, той не може да разбере нищо и за състоянието на човека, що се касае за неговото преобразяване и прераждане, което се извършва чрез приемането на Любовта и Мъдростта от Господ, то пък води до отваряне в определен ред на вътрешните степени в неговото съзнание. Също така този човек не може да знае нищо за влиянието на Господ чрез Небесата и за последователността, в която е бил сътворен самият той. Затова, който мисли за тези неща, не изхождайки от *разделните степени*, т.е. *степени за височина*, или от *линейните степени*, т.е. *степени за ширина*, значи той съди за нещата само от следствията им, а не от техните причини. Да се съди за нещата, изхождайки само от следствията им, значи да се съди за тях в заблуда. Именно отгук произтичат една след друга всичките заблуди и грешки, които чрез нови погрешни изводи (*per inductiones*) могат дотолкова да се умножат, че накрая и най-големите неистини да бъдат приети за истини.

188. Не знам досега имахме ли яснота относно *разделните степени*, т.е. за *височина*, тъй като ми се струва, че ни бяха известни само *линейните степени*, т.е. за *ширина*. Всъщност нищо не може да бъде разбрано без едните или без другите *степени*, затова им отделям една цяла част, тъй като целта на тази книга е да разкрие причините и от тях да бъдат прозрени следствията, произтичащи от тях, като по този начин бъде разпръсната тъмнината, в която живее човекът от Църквата относно Бога и Господ и Божественото, и като цяло всичко, което се нарича духовно. Тук мога да кажа, че ангелите се огорчават от съществуването на този мрак по Земята, и самите те казват, че само тук-там успяват да видят светлина и че хората приемат само заблуди и ги утвърждават, чрез което се трупат лъжовност върху лъжовност; и за да ги утвърдят чрез своите умувания, изхождащи от лъжовното, или от измамното, хората се нуждаят от такива „доказателства“, които не могат да бъдат оборени – било то поради неведението за причините, било поради непознаването на истините. За ангелите са особено скръбни „доказателствата“ на хората относно Вярата, която хората отделят от милосърдието, и относно оправдаването им с Вярата; също така погрешните схващания за Бога, за ангелите, за духовете и неведението относно това какво е Любов и Мъдрост.

189. Степените за височина са хомогенни помежду си и произлизат една от друга в последователността, каквато е между цел, причина и следствие. Тъй като *степените* за *ширина*, т.е. *линейни*, са подобни на преминаването между състоянията от светлина към тъмнина, от топлина към студ, от твърдо към меко, от плътно към рядко, от грубо към фино и т.н., и тъй като тези степени са познати от опит, чрез обонянието и зрението, доста повече, отколкото степените за височина (т.е. *разделните*), то затова в тази част ще говоря по-специално за последните, защото, без да ги познавате, не ще видите и причините. И макар да знаем, че цел, причина и следствие следват последователността както предишно, следващо и крайно и че целта поражда причината и чрез причината идва следствието, с което се осъществява самата цел, но без да знаем как се прилага това на практика, знанието за всичко това би било само отвлечено понятие и ще си остава обект само на мислите дотогава, докато те са заети само с чисто аналитичните проблеми на метафизиката. Ето защо досега, независимо че цел, причина и следствие се движат по *разделните степени*, в света има толкова малко, ако не и нищо, известно за тези степени. Защото разсъждението за нещо отвлечено е ефимерно и неясно, докато не бъде подкрепено с примери от света, като нещо нагледно, което лесно се задържа в паметта.

190. Всичко, което съществува в света и което притежава три измерения, или, както го наричат – *съединение*, се състои от степените за височина, т.е. от *разделните степени*. Това се обяснява най-добре с примери: от нагледния опит ни е известно, че всеки мускул в човешкото тяло се състои от най-фини влакна, които, сплетени по определен начин, изграждат по-грубите влакна, наречени двигателни, които от своя страна, сплетени по определен начин, изграждат нещо трето по съединение, наречено мускул. Същото наблюдаваме и при нервите – в тях най-дребните влакна изграждат по-големи движещи се с влакънца, и при обединяването на тези влакънца се изгражда нерв. Същото се забелязва и при други съчетания, съвкупности и сплитания, които изграждат останалите органи и вътрешности, образувани също от съединяването на влакна и канали, обединени по различен начин според тези *степени*. Същото се отнася и за всичко и за всяко нещо в рас-

тителното царството, а също и за всичко и за всяко нещо в изкопаемото царство. В дървото също има тройно съчетаване на влакна; в металите и в камъните е забелязано същото тройно наслояване на частите им. Оттук се вижда какво представляват *разделните степени* и че именно в тези степени от едното съществува другото; и чрез него съществува третото, наречено *съчетание* и че всяка степен в тях е отделена от другата.

191. От тези примери можем да направим изводи и за нещата, които не виждаме с очите си, тъй като в това отношение те би трябвало да са еднакви с видимите. Например такива са органичните субстанции, представляващи приемници и жилища на мислите и чувствата в мозъка. Същото важи и за атмосферите, за топлината и светлината, за Любовта и Мъдростта, защото атмосферите всъщност са приемници на топлина и светлина, а топлината и светлината са приемници на Любовта и Мъдростта; и затова, ако атмосферите имат степени, такива ще са и степените на топлината и светлината, каквито са и на Любовта и Мъдростта, защото те са в еднакви взаимоотношения помежду си.

192. Че тези степени са хомогенни, т.е. еднакви по своите свойства си и по природата си, е видно от гореказаното. Така и всички двигателни влакна, т.е. мускули – малки, големи и най-големи, са хомогенни помежду си; всички влакна на нервите – малки, големи и най-големи, също са такива; всички влакна в дървото, започвайки от простите и стигайки до най-сложните, също са хомогенни; всички частици в камъка и в метала от всякакъв вид също са хомогенни; всички органични субстанции, представляващи приемници и обиталища на мислите и чувствата, от най-простите до тяхната съвкупност, т.е. до мозъка, също са такива; всички атмосфери от чистия етер до въздуха също са еднородни, затова и всички степени на топлината и светлината в тяхната последователност, в зависимост от степените на атмосферите, също са хомогенни, поради което са хомогенни и всички степени на Любовта и Мъдростта. Нещата, които не са с еднакви свойства и с еднаква природа, са разнородни помежду си и не се съгласуват с еднородните, затова не могат да образуват с тях *разделните степени*, а могат да ги образуват само с такива предмети, които

са еднакви с тях по свойства и по природа, т.е. с такива, които са еднородни с тях.

193. Ясно е, че тези неща в своята последователност се отнасят помежду си в следната последователност: *цел, причина и следствие*, защото първото (т.е. *целта*), което е и най-малко, поражда ефект върху *причината*, която е средното, и завършва в *следствието*, което е и последното.

194. Трябва да знаем, че всяка степен винаги е отделна от другата чрез собствено покритие, като всички степени са отделени под общо покритие, или обвивка, и това покритие има известна връзка с всичко вътрешно и най-вътрешно, поради което всички са съединени и действат в синхрон.

195. Първата степен присъства във всички следващи степени. Това е така, защото степените във всеки субект и във всяко нещо са хомогенни помежду си, а са такива, защото са породени от първата степен. Те се образуват по такъв начин, че *първата* чрез съчетание, или наслояване, т.е. чрез събиране заедно, поражда *втората*, а чрез нея – *третата* степен; и всяка от тях се отделя от другата, като се обвива със свое покритие. Оттук е видно, че първата степен представлява главна и поотделно господстваща¹ във всички следващи степени, и затова в останалите степени тя е всичко.

196. Като казвам, че такива са степените помежду си, имам предвид, че такава е самата субстанция в степените, защото думата *степен* е отвлечена и обобщена дума, която може да се отнася до всеки субект и предмет, които се състоят от такъв род степени.

197. Това може да се отнася и за всичко, което изброих в предишния абзац, а именно: за мускулите, нервите, за материите и частите на отделните царства, както растителното, така и минералното; за органичните субстанции, представляващи субектите на мислите и чувствата в човека; за атмосферите; за топлината и светлината и за Любовета и Мъдростта. Във всички присъства първото, което е висшето във всички последващи; и тъй като е господстващо, то представлява всичко в тях. Че това е така, се

¹ преобладаваща, висша, водеща, главна – бел. ред.

вижда от онова, което вече знаем, а именно – че целта представлява всичко в *причината* и чрез причината е всичко в *следствието*; затова *целта*, *причината* и *следствието* се наричат: *цел първа*, *цел средна* и *крайна цел*. Освен това причината е *причина* поради това, че в нея няма нищо по-съществено от *целта*, а в *следствието* няма нищо по-съществено от усилието (*conatus*); също така субстанция, която съществува сама по себе си, е единствената (и основна – *бел.ред.*) субстанция.

198. Оттук е видно, че Божественото, което е Субстанция сама по себе си, или субстанция Единствена и Самостоятелна (*sola*), е такава Субстанция, от която всичко и всяко нещо е сътворено. Това че Бог е Всичкото във всички неща според това, което показахме в *Част първа*, а именно: Божествената Любов и Божествената Мъдрост са субстанция и форма, за което виж в № 40 до 43; че Божествената Любов и Божествената Мъдрост са субстанция и форма сама по себе си и оттам са Самото и Единственото, виж в № 44 до 46; че всичко е създадено от Божествената Любов и Божествената Мъдрост, виж в № 52 до 60; че вследствие на това сътворената Вселена е Образ на Него Самия, виж в № 61 до 65; че Бог Сам е Небето, където пребивават ангелите, виж в № 113 до 118.

199. **Всички съвършенства нарастват и се издигат по степени и съгласно степените.** По-горе, в № 184 до 188, беше показано, че степените са два вида: *степен за ширина* и *степен за височина* и че *степените за ширина* са подобни на преминаването на светлината към тъмнината, или на мъдростта към неведението, а *степените за височина* всъщност се отнасят както цел, причина и следствие, или както първо, следващо и последно. Затова за тези степени се казва, че се издигат или слизат, защото са *степени за височина*; а за другите, че нарастват или намаляват, защото са *степени за ширина*. Тези степени са толкова различни помежду си, че между тях няма нищо общо, затова и трябва добре да се възприеме разликата между тях, а и да не се смесва.

200. Всички съвършенства нарастват и се издигат заедно със степените и според степени, защото всяко предходно

следва своя предмет, то съвършенството и несъвършенството представляват предхождащи, общи за всички предмети, тъй като те се приписват на живота, на силите и на формите. Съвършенствата на живота са съвършенства на Любовта и на Мъдростта, а понеже волята и разбирането са техни вместилища*, то съвършенството на живота също е съвършенство на волята и на разума, както и на чувствата и мислите. И както съдържащото Любов е Духовната топлина, а съдържащото Мъдрост – Духовната светлина, то и съвършенството на последните може да бъде отнесено към съвършенството на живота. Съвършенството на силите е съвършенство на всичко, което чрез живота се привежда в действие и в движение, въпреки че само по себе си то няма живот. Такива сили са атмосферите по отношение на тяхната активност, органичните субстанции, вътрешни и външни, както в човека, така и в различните видове животни, и накрая всичко в материалния свят, което непосредствено и косвено заимства от Слънцето своята деятелност. Съвършенството на формите е едно цяло със съвършенството на силите, защото каквито са силите, такива са и формите, с тази разлика, че формите са субстанции, а силите са тяхната активност, затова и техните степени на съвършенство са еднакви. Формите, които не са сили в същото време, също са съвършени според степените.

**(т.е. контейнер, съсъд, резервоар - бел.ред.)*

201. Тук няма да се дискутира съвършенството на живота, на силите и формите, нарастващи или смаляващи се според степените за ширина, т.е. по *линейни*, тъй като тези степени са познати в света. Тук ще говоря за съвършенството на живота, на силите и на формите, издигащи се или спускащи се по степените за височина, т.е. *разделните*, тъй като тези степени все още не са познати в света. Но начинът, по който съвършенствата се издигат или се спускат по тези степени, не може да се разкрие много добре чрез това, което е видимо за очите в материалния свят, докато в Духовния свят се схващат много лесно. И така, видимото в материалния свят се разбира само чрез навлизане във вътрешността му, където се разкриват удивителни тайнства. Например в очите, в ушите, езика, мускулите, сърцето, белите дробове, черния дроб, в панкреаса, в бъбреците и в другите вътрешни органи, както в семена-

та, плодовете и цветовете, така също и в металите, минералите и камъните, в които, както знаем, има толкова удивителни тайнства с навлизането навътре в тях; и дори при такова вътрешно разглеждане е било малко известно, че тяхното съвършенство нараства навътре по степените за височина, т.е. разделни степени, тъй като самите тези степени все още не са опознати. Но тъй като в Духовния свят те са очевидни, защото целият този свят, от най-висшето до най-нисшето, е разделно разграничено по тези степени, от това можем да почерпим познанието за тях и едва след това да правим изводи за съвършенството на силите и формите, съдържащи се в такава степен в материалния свят.

202. В Духовния свят има три Небеса, разположени по степените за височина. В най-високото [Висше] Небе се намират ангели, превъзхождащи с всякакви съвършенства ангелите от Средното Небе, а в Средното Небе се намират ангели, превъзхождащи с всякакви съвършенства ангелите от най-ниското [Нисше] Небе. Тези степени на съвършенство са такива, че ангелите от нисшето Небе не могат да достигнат дори до първото стъпало на съвършенствата на ангелите от Средното Небе, а последните също не могат да достигнат дори до първото стъпало на съвършенствата на ангелите от Висшето Небе. Всичко това може да изглежда невероятно, но е истина. Причината за такова подразделение се състои в това, че връзката между тях се осъществява по *разделните*, а не по *линейните степени*. От опит разбрах, че разликата на чувствата и мислите, а оттам – и на общуването при ангелите от Висшите и нисшите Небеса, е такава, че те нямат нищо общо помежду си и връзката между тях се осъществява само чрез съответствията, съществуващи от непосредственото влияние на Бог върху всички Небеса и чрез косвеното Му влияние на Висшето Небе върху нисшото. Поради тези разлики не могат да бъдат изразени на материален език, а следователно не могат да бъдат описани, защото мислите на ангелите не могат да се вместят в материалните схващания, тъй като са духовни. Те са изразени и описани само от самите ангели на техния език, с техните думи и с техните букви, а не с човешките. Затова се казва, че това, което се чува и вижда в Небето, е неопикуемо. Тези разлики могат да бъдат обяснени в известен смисъл така: мисленето на ангелите от

Висшето, т.е. Третото Небе, представлява мислене според *целите*; мисленето на ангелите от Средното, т.е. Второто Небе, представлява мислене според *причините*, а мисленето на ангелите от нисшето, т.е. от Първото Небе, представлява мислене според *следствията*. При това е нужно да знаете, че има разлика между мисленето според *целите* и мисленето *относно целите* и между мисленето според *причините* и мисленето *относно причините*, както и между мисленето според *следствията* и мисленето *относно следствията*. Ангелите от нисшите Небеса мислят за причините и за целите, докато ангелите от Висшите Небеса мислят според причините и според целите и мисленето според тях е акт на Висша мъдрост, а мисленето за тях е акт на не висша мъдрост. Мисленето според целите принадлежи към Мъдростта, мислене според причините принадлежи към разума, а мислене според следствията принадлежи към знанията. От всичко това е видно, че всяко съвършенство се издига и спуска заедно със степените и според степените.

203. Тъй като вътрешното в човека, представляващо неговата воля и разум, съответства на Небесата според степените, (съзнанието на човека отвътре е Небето в умален мащаб), то и техните съвършенства са подобни на Небесните. Докато живее в материалния свят, човекът не може да забележи тези съвършенства, тъй като тогава той пребивава в нисшата степен, от която не могат да бъдат разбрани висшите степени. След смъртта си обаче човекът получава познанието за тях, защото тогава стига до тази степен, която съответства на неговата любов и мъдрост; и превръщайки се в ангел, той мисли и говори за това, което материалният човек не може да си изясни. Всичко, което принадлежи на неговото духовно съзнание, се въздига не в единичен, а в троен размер, в който и съществуват *степените за височина*, докато в единичния размер съществуват *степените за ширина*. Но се въздигат и извисяват в *степените за височина* само онези хора, които, докато са били в света, са пребивавали в Истинното и са го прилагали в живота си.

204. Обикновено ни се струва, че предишното не е толкова съвършено, колкото следващото, или че простото не е толкова съвършено, колкото сложното. Но всъщност предишното, от

което се състои следващото, както и простото, от което се състои сложното, винаги са по-съвършени. Това е така, защото предишното, или простото, пребивава в по-голяма голота, т.е. винаги е по-малко обвито в субстанции и материи, лишени от живот, поради което то е сякаш Божествено и е по-близко до Духовното Слънце, в което пребивава Бог, защото самото съвършенство пребивава в Бог и оттам – в Духовното Слънце, което е първата проява на Неговата Божествена Любов и Божествена Мъдрост; и от тях вече то пребивава в най-близките до него неща, а след това последователно преминава във всички, до най-нисшите. Ето защо нещата са толкова по-несъвършени, колкото са по-отдалечени от това Слънце. И ако това възпроизвеждащо съвършенство не би съществувало в предишното, или в простото, то нито един човек и нито едно животно не биха могли да съществуват, нито да продължават рода си от семето; не биха могли да покълват, нито да се разпространяват семената на дърветата и храстите, защото само най-предишното (т.е. първоначално) и най-простото е най-малко подложено на увреждане, а и е най-съвършено.

205. В последователен порядък първата степен представлява най-високото, а третата степен – най-ниското, а в едновременен порядък (*Simultaneo*) първата степен е най-вътрешна, а третата – най-външната. Има два порядъка: *последователен порядък** и *съвкупен порядък*. *Последователният порядък* в тези степени постъпва от най-висшето към най-нисшето, или от най-високото към най-ниското, и ангелските Небеса съществуват именно в такъв ред. В тях *Третото Небе* е най-висшето, *Второто* е по средата, а *Първото* е най-нисшето. Такова е относителното разположение на Небесата. В такъв *последователен порядък* пребивават в Небесата и състоянията на Любовта и Мъдростта в ангелите, както и състоянията на топлината и светлината и състоянията на Духовните атмосфери. В същия ред се намират там и всички съвършенства на формите и силите. А тъй като степените за височина, т.е. разделните, се намират в този последователен ред, то можем да ги сравним с колона, разделена на три степени, по които се извършва издигането и спускането и в която в най-горното отделение се намира най-съвършеното и най-пре-

красното, а в най-долното – по-малко съвършеното и по-малко прекрасното. Но *съвкупният порядък*, въпреки че се състои от същите степени, изглежда по различен начин, защото в *съвкупния порядък* най-висшето в последователния ред, както казах, е най-съвършеното и се намира в най-вътрешното. Нисшето е по средата, а най-нисшето е по периферията. Това може да се сравни с положението, в което трите степени са разгънати върху една плоскост, в средата или в центъра на която се намират частите с най-висши достойнства, около тях – частите с по-малки достойнства, и по периферията, или в покрайнините – смесени части, състоящи се от предишните, и затова и по-груби. С други думи, това е същата колона, но проектирана или сякаш срутена върху основата си, при което най-горното ѝ ниво става най-вътрешно, средното си остава по средата, а нисшето става най-крайно. **(ред, подредба, определена последователност – бел. ред.)*

206. И понеже най-висшето в последователния порядък става най-вътрешно при съвкупния ред, а най-нисшето става най-крайно, то и в Словото под *висше* се подразбира *вътрешното*, а под *нисше* – *външното*, като същото се разбира в него и под *нагоре* и *надолу* се подразбира като *нависоко* и *надълбоко*.

207. Разделните степени пребивават в съвкупния порядък. В такъв ред са двигателните влакна във всеки мускул, влакната във всеки нерв, тъканите и кръвоносните съдове във всеки вътрешен орган. Навсякъде най-отвътре се намира най-простото, което е и най-съвършено, а крайното произлиза от него. Същият е редът на тези степени във всяко семе, във всеки плод и във всеки метал или камък; такива са и всички техни части, образуващи цялото; като най-вътрешното, средното и най-крайното в тези части пребивават в същите степени, защото всички те са последователни съчетания, сплитания и наслоения, започвайки от простото, което изгражда първите им субстанции и материи.

208. С една дума, такива *степени* се съдържат във всяко следващо и по този начин и във всяко следствие, тъй като всяко следващо се състои от предходното, а това предходно – от своето

първо. Всяко следствие се състои от причина, а причината – от целта, като тази цел осъществява всичко в причината, а причината осъществява всичко в следствието, както доказах по-горе. Освен това целта представлява вътрешното, причината – средното, а следствието – последното. По-нататък ще покажа, че същото е и при степените на Любовта и Мъдростта, на топлината и светлината, както и при органичните форми, при чувствата и мислите на човека. За връзката между тези степени в последователен ред и в съвкупен ред е казано също и в трактата „Учението на Новия Йерусалим за Свещеното Писание“ (№ 38, а и на други места), където също е показано, че тези степени се намират във всичко и всички неща на Словото.

209. Крайната степен представлява съвкупност, вмес- тилище* и основа (*complexus, continens ex basis*) за предиш- ните степени. Учението за степените, представено в тази част, беше обяснено по-горе чрез различни способности от този и от дру- гия свят, като степените на Небесата, в които пребивават анге- лите, степените на съществуващите там топлина и светлина и сте- пените на атмосферите, както и различните неща в човешкото тяло, в животинското и в изкопаемото царство, но това Учение стига и по-далеч. То обхваща не само всичко материално, но и всичко гражданско, нравствено и духовно във всичко и във всяко нещо в тях. Учението за степените обхваща всичко това, защото: *Първо* – всеки предмет, който може да се пипне, притежава тро- ичност, състояща се от: цел, причина и следствие. И трите се на- мират в съотношение помежду си според степените за височина. *Второ* – всичко гражданско, нравствено и духовно представлява не нещо отвлечено от субстанциите, а самите тези субстанции. Както Любовта и Мъдростта не са нещо отвлечено, а са самите Субстан- ции (беше показано в № 40 до 43), по същия начин не е отвлечено това, което се нарича гражданско, нравствено и духовно. И въпреки че можем да мислим за тях отвлечено според субстанциите, но сами по себе си те никак не са отвлечени, например: чувства и мисли, ми- лосърдие и вяра, воля и разум, за които мога да кажа същото, какво- то и за Любовта и Мъдростта – че те съществуват не извън субек- тите, или, което е същото, не извън субстанциите, а че те са самите състояния на субектите и на субстанциите. По-нататък ще покажа,

че те са техни видоизменения. Под *субстанция* подразбирам също и *форма*, защото без форма субстанцията не може да съществува. *(съд, място, контейнер – бел.ред.)

210. За волята и разума, за чувствата и мислите, за Милосърдието и Вярата може да се мисли и действително мнозина са мислили за тях отвлечено от субстанциите, които са всъщност техните субекти, вследствие на което е било унищожено правилното разбиране за тях, а именно – че всъщност те са състояния на субстанциите и формите точно както чувстването и действието, които по никакъв начин не са отвлечени от органите на сетивата и на движението, защото, ако бяха отвлечени или отделени от тях, те биха били само фантазии, както например зрение без очи, слух без уши, вкус без език и т.н.

211. Тъй като всичко гражданско, нравствено и духовно напредва чрез степените, точно както и всичко материално, не само по линейните степени, но и по разделните, и както придвижването по разделните степени е подобно на придвижването от целите към причините и от причините – към следствията, то аз избрах да обясня настоящото положение на нещата така: последната степен е съвкупност, вместилище и основа на предишните степени, и потвържда с казаното по-горе, а именно – с предметите от областта на Любовта и Мъдростта, волята и разбирането, чувствата и мислите, милосърдието и Вярата.

212. Че последната степен е съвкупност, вместилище и основа на предишните степени, е очевидно от придвижването на целите спрямо причините към следствията. Че следствието (*effectus*) представлява от само себе си съвкупност, вместилище и основа на самите причини и цели – това е разбираемо за просветения разум, но не е в такава степен ясно, че целта с всичко, което ѝ принадлежи, и причината с всичко, което ѝ принадлежи, действително се намират в следствието и че следствието заема пълната им съвкупност. Това е видно от казаното по-горе в тази част, а именно от факта, че навсякъде едното произлиза от другото в тройна връзка (*in serie triplicata*); че следствието не е нищо друго, а е самата цел в своята последна [проява]; и че както последното представлява съвкупност, то също е вместилище и основа.

213. Що се отнася до Любовта и Мъдростта, то Любовта е Целта, а Мъдростта е Причината (*per quam*); полезността е следствието и тази полезна функция е съвкупност, вместилище и основа на Мъдростта и Любовта, при това представлява такава съвкупност и такава вместилище, че всичко, принадлежащо на Любовта и Мъдростта, действително му е присъщо, така че постигането на целта е представено едновременно (*simultaneum*) във всички тях. Трябва добре да се разбере, че всичко, принадлежащо на Любовта и Мъдростта като хомогенни и съгласувани помежду си, присъства заради полезността, както вече казах и изясних погоре (№ 189 до 194).

214. Според тези степени са свързани (*in serie*) помежду си и чувстването, мисленето и действието (*actio*), тъй като всяко чувстване принадлежи на Любовта, всяко мислене принадлежи на Мъдростта и всяко действие принадлежи на Служенето (*usus*). Според тези степени са свързани помежду си и Милосърдието, Вярата и добрите дела (*bonum opus*) тъй като Милосърдието принадлежи на чувстването, Вярата принадлежи на мисленето, а добрите дела принадлежат на действието (на дело – *bel.ped.*). Според тези степени са свързани помежду си и волята, разумът и действието; тъй като волята принадлежи на Любовта, а оттам – и на чувството, разумът принадлежи на Мъдростта, а оттам – и на Вярата, а приложение на дело принадлежи на служенето, а оттам – и на добрите дела. Така подобно на това, че на служенето е присъщо всичко, принадлежащо на Мъдростта и Любовта, на делата е присъщо всичко, принадлежащо на мисленето и чувстването, а на добрите дела е присъщо всичко, принадлежащо на Вярата и на милосърдието, точно както при всички неща, които са еднородни.

215. Че последователността във всяка свързана верига, състояща се от служене, действие, работа и приложение, има съвкупността и съдържанието на всяко предишно – това не беше известно досега. На пръв поглед изглежда, че на служенето, действащото, работата и приложението не е присъщо нищо, освен движението (*in motu*). Обаче на тях е присъщо всяко предишно, и то в такава пълнота, че нищо не отсъства; всичко това е включено в тях каквото е например виното в съда или покъщнината в дома. Това не се вижда, защото тези предмети се разглеждат само външно,

а при това виждане те се виждат само като нещо действащо и движещо се – например от китките на ръцете и самите ръце се движат, обикновено не се забелязва, че хиляди двигателни влакна съдействат за това движение и че на тези хиляди влакна съответстват още хиляди мисли и чувства, възбуждащи тези влакна; и че всичко това, като най-вътрешно действие, не се усеща с ни едно сетиво на тялото. Знаем, че нищо не действа в тялото или чрез тялото по друг начин, освен от волята чрез мисълта; и тъй като те винаги действат по такъв начин заедно, то не е възможно в някое действие да не е присъщо всичко, както и всяко нещо от волята и мисълта, защото те не могат да съществуват поотделно. Затова обикновено съдят за волевата мисъл или за намерението (*intentione*) на човека според постъпките (*ex factis*) и според делата му. На мен ми беше дадено да разбера, че ангелите само по една постъпка или по едно дело на човека разбират и виждат всичко, което принадлежи на волята и мисълта на действащия, като ангелите от Третото Небе разбират и виждат от волята самата *цел*, спрямо която някой действа, а ангелите от Второто Небе разбират и виждат *причината*, която е породила действието за постигането на целта. Поради това и в Словото толкова често се препоръчват определени постъпки и действия и се казва, че по тях се съди за човека.

216. Към ангелската мъдрост принадлежи истината, че ако волята и разумът, или чувството и мисълта, или милосърдието и Вярата не са облечени при възможност с дела и постъпки, то сами по себе си те са нещо въздушно, нетрайно или са като мяркаши се във въздуха образи, които скоро се разсейват, докато тези [добродетели] не започнат да живеят в човека и се превърнат в принадлежност на живота му, и когато той започне да ги претворява в дела на практика. Такива въздушни и разсейващи се образи отговарят и на Вярата и добрите дела, когато те са разделени помежду си, както и на Вярата и милосърдието, но без постъпки, с тази разлика, че тези, които допускат Вярата и заедно с нея – милосърдието, умеят (*sciant*) и могат да пожелаят (*reille*) да извършат Добро, докато тези, които пребивават във Вярата, но отделена от милосърдие, не умеят и не могат да пожелаят да извършат добро.

217. Степените за височина (вертикални) запазват пълнотата, силата и потенциала си, дори и в техните крайни степени (*in pleno et in potentia*). По-горе беше показано, че всяка крайна степен е съвкупност и място на всяка предходна, от което следва, че предходните степени се съдържат напълно във всяка следваща степен, тъй като те съществуват в следствието, а следствието е изпълнение на самите причини.

218. Тези степени са *възходящи* и *низходящи* и се наричат *предишни* и *следващи*, както и степени за височина и разделност; дори и при своята крайна проява са в същата си сила и това може да бъде потвърдено от всичко, което говорихме в предишния абзац из областта на чувстването и разбирането. Тук ще добавя само за *усилието*, *силите* и *движението* (*conatus, vires, et motus*) в мъртвите и в живите субекти. Както знаем, усилието от само себе си не произвежда нищо, а действа чрез силите, съответстващи нему, и чрез тях се произвежда движението, вследствие на което усилието представлява всичко в силите и чрез силите – в движението, а тъй като движението е крайният резултат от усилието, самото усилие привежда в действие своята сила чрез движението. Всички те – усилието, силата и движението, са съединени помежду си според *степените за височина*, а тези степени се съединяват помежду си не по линейност, тъй като са разделни, но по съответствия, защото самото усилие не е сила и силата от само себе си не е движение, но силата се произвежда чрез усилие и понеже тя е възбудено усилие, движението се произвежда чрез силата. Затова от само себе си няма никакво усилие, нито сила, нито движение, но те заедно са съвкупен продукт. Това изглежда някак съмнително, защото не е обяснено със сензитивни примери и в разбираемо ниво за материята. Все пак е видно, че такова е последователното движение (*progrestitio*) от усилие към сила и към действие.

219. И така, сега да приложим тези степени към живото усилие, към живата сила и към живото движение. Живото усилие в човека, който е жив субект, представлява воля, съединена с разум; живите сили в човека са това, което вътрешно изгражда тялото му и което във всичките си части се състои от двигателни влакна, различно разположени; живото движение в човека е такава дейност, която се осъществява чрез силите с волята, съединена с разума.

Вътрешното, принадлежащо на волята и разума, съответства на първата степен; вътрешното, принадлежащо на тялото, съответства на втората степен; а самото тяло като техен обем съответства на третата степен. При това вътрешното, принадлежащо на съзнанието в човека, както е очевидно, притежава силата си не по друг начин, а чрез силите в тялото, а силите – чрез действащото на самото тяло. Всички тези тройки неща действат не чрез *линейност* (*non per continuum*), а по *разделност* (*per discretum*), като действащото по разделност е действие по съответствия. И действително, вътрешното, принадлежащо на съзнанието, съответства на вътрешното на тялото, а вътрешното на тялото съответства на неговото външно, чрез което съществуват действията, поради което първите две намират силата си чрез външното на тялото. Може да изглежда, че усилието и силите в човека имат известна сила, макар и да не са се намират в действие, като например в съня или в състояние на покой, но дори и в тези случаи усилието и силите се определят в главните двигатели на тялото, т.е. в сърцето и в белите дробове, тъй като, когато тези органи престанат да действат, заедно с това се унищожават и силите, а със силите се унищожават и усилието.

220. Вследствие на това в цялото тяло силата се определя предимно от ръцете (*braehia et manus*), като във връзка със силата те се споменават и в Словото и там дясната ръка означава висше могъщество. И поради това развиване и разкриване на степените в тяхното могъщество ангелите, намиращи се около човека и в съответствие с всичко, което му принадлежи, единствено по действията, които извършва с ръцете си, знаят какъв е той относно неговия разум и воля и също относно милосърдието и вярата му, а оттам – и относно живота му: както вътрешния, принадлежащ на съзнанието в него, така и външния му живот. Често съм се удивявал как ангелите могат да съдят за това единствено по действията на тялото чрез ръцете; и тогава ми беше показано от жива опитност, при която също ми беше казано, че именно по тази причина чрез полагане на ръце се извършват посвещения и чрез докосване с ръце се осъществява връзка и лечение и т.н. Оттук си направих извода, че всичко от областта на милосърдието и Вярата се съдържа в делата и че милосърдие и Вяра без дела прилича на дъгата от

Слънцето, която изчезва и се разтваря в облаците. Затова в Словото толкова често се говори за делата – че трябва да се правят и че от това зависи спасението на човека, че действащият прилагащ на практика се нарича мъдър, а недействащият се нарича глупав. Но трябва да знаете, че в Словото под *дела* се разбира *служене*, в което се състоят истинските дела (*quae actualiter fiunt*), тъй като в тях и съобразно с тях съществува всичко в милосърдието и Вярата, които имат съответствие със служенето, и това съответствие е духовно, макар да съществува с посредничеството на субстанциите и материята, които са субект.

221. Тук могат да бъдат разкрити *две тайни*, които от горекананото могат да станат достъпни за разума. *Първата тайна* е, че Словото в буквален смисъл пребивава в цялата си пълнота и в цялото си могъщество, защото в него присъстват три смисъла, съответстващи на трите степени: небесен смисъл, духовен смисъл и материален смисъл. И тъй като трите смисъла съществуват в Него съобразно трите степени за височина, и още тъй като съединяването между тях е съединяване според съответствията, то последният смисъл, т.е. материалният, наречен иначе смисъл на буквата, представлява съвкупност, вместилище и основа на най-вътрешните значения, съответстващи нему, и цялото Слово в последния смисъл пребивава в цялата си пълнота и в цялото си могъщество. Това беше многократно показано и потвърдено в „*Учението на Новия Йерусалим относно Свещеното Писание*“ (№ 27 до 35; № 36 до 49; в № 50 до 61; № 62 до 69). *Втората тайна* е тази, че Господ е дошъл в света и е приел човешки образ, за да придобие могъщество, което да противостои срещу поробването на ада, и да въведе всичко в порядък, както е на Небето, да стане и на Земята. С този човешки образ Той се е облякъл за първи път; и човешкият образ, който Господ е приел в света, е наподобяващ на човешкия образ и на всеки човек от света, като те двата са еднакво Божествени и поради това безкрайно превъзхождат ограничените човешки образи на ангелите и хората, тъй като Той напълно е прославил материалния човешки образ до най-последното нещо в него. Именно затова Господ Възкръсна с Тялото Си както не възкръсва нито един човек. Чрез приемането на този човешки образ Той се обрече на Божествено Всемогъщество

не само срещу поробването от ада и въвеждането на Ред в Небесата, но и се обрече вечно да бъде вместилище срещу поробването от ада; обрече се и да бъде Спасение за хората. Именно такава могъщество се подразбира под това, че Той седи отдясно на Могъществото и Силата (*virtutis*) Божия. И също заради това, че Господ чрез приемането на материалния човешки образ е станал Божествено Истинен в последните, Той се е нарекъл *Слово* и заради това е казано: „Словото стана плът“, понеже Божественото истинно в хората е Словото в буквален смисъл, а Той е станал такъв, изпълнявайки всичко в Словото, казано за Него от Мойсей и Пророците. Тъй като всеки човек представлява своето добро и своето истинно и човекът е човек благодарение на тях, то Господ чрез приемането на материалния човешки образ е самото Божествено Добро и самата Божествена Истина, или, което е едно и също, е самата Божествена Любов и Божествена Мъдрост както в първите, така и в последните. Също поради това, явявайки се в ангелските Небеса като Слънце, Той след пришествието Си в света Се явява в Сияние, още по-ярко и бляскаво, отколкото е бил преди това Свое пришествие. Такава е тази тайна, която благодарение на учението за степените може да стане достъпна за разума. За Всемогъществото на Господ след пришествието Му в света ще разкажа по-нататък.

222. Във всичко сътворено, от най-голямото до най-малкото, присъстват степени от единия и от другия вид. Че всички неща, както големите, така и малките, се състоят от степени за височина и ширина, това не може да бъде обяснено с примери за видимите неща, защото малкото в тях не е достъпно за зрението, а голямото, макар и да е видимо за очите, но не е разделено на степени, поради което тази истина може да бъде доказана само чрез всеобщото, а тъй като ангелите пребивават в мъдростта от всеобщото и оттам – в знанието за частното, то се налага сега да ви представя какво разбират те във връзка с това.

223. Ангелите излагат разбирането си за това по следния начин: няма нищо толкова малко, в което да не присъстват тези степени от единия и от другия вид, например в нито едно животно, в нито едно растение, в нито един минерал, нито дори в етера или във въздуха; а тъй като етерът и въздухът представляват прием-

ници на топлината и светлината, то няма нищо толкова малко, в което да не присъстват степените както на топлината, така и на светлината; а доколкото Духовната топлина и Духовната светлина всъщност представляват приемници на Любов и Мъдрост, то следва, че в тях също няма нищо толкова малко, в което да не присъстват степените от единия и от другия вид. Ангелите показваха също, че всичко, дори и най-малкото чувство или мисъл, или схващане, в което не присъстват степените, би било нищо, тъй като то нямаше да има форма, а отгук – и качество, т.е. не би имало никакво състояние, което да подлежи на промяна и видоизменение и вследствие на това да може да съществува. Ангелите потвърждават това чрез истината, че безкрайностите в Господ Създател, Който е Бог от Вечността, представляват едно неразделно цяло. Вследствие на това както степените се намират в Него и както всичко, сътворено от Него, представлява някакъв образ на това, което се намира в Него, то и няма нищо толкова малко от ограничените неща, които да нямат тези степени. Тези степени се намират както в най-големите, така и в най-малките неща, и това е така, защото Божественото е еднакво както в голямото, така и в малкото. Че в Бога-Човек безкрайностите представляват едно разделно цяло, виж по-горе, в № 17 до 22, а че Божественото е еднакво както в голямото, така и в малкото, както и обясненията за това, виж по-горе, в № 155, 169, 171.

224. Няма нищо толкова малко, както в Любовта и Мъдростта, така и в чувството и мисълта, а и във всяка идея на мисълта, в което да няма степени от двата вида; и това е така, защото Любовта и Мъдростта са всъщност субстанция и форма, както е показано по-горе, в № 40 до 43, и такива са и чувството, и мисълта. Тъй като, както вече казах, не може да съществува нито една форма, в която да не присъстват тези степени, то следва, че те също имат такива степени, защото да вземем Любовта и Мъдростта или пък чувството и мисълта отделно от субстанцията, имаща форма, означава да ги унищожим, тъй като те не могат да съществуват извън своите субекти, понеже всички техни прояви протичат в различните състояния на тези субекти, които човек усеща.

225. Най-голямото, в което се намират степени от двата вида, е Вселената в цялостна съвкупност; материалният свят в неговата съвкупност, Духовният свят в неговата съвкупност, както и всяка империя и всяко кралство в тяхната цялост, по-нататък – всичко гражданско, всичко нравствено и всичко духовно в съвкупност, цялото животинско царство, цялото растително царство, цялото минерално царство, също и атмосферите на единия и на другия свят, както и съответната им топлина и светлина. Такива са по-малките неща, например човекът в своята съвкупност, всяко животно, всяко дърво и всяко растение в своята съвкупност и всеки камък, и всеки метал. Техните форми си приличат помежду си по това, че всички те се състоят от степени на единия и на другия вид. Причината за това е, че Божественото, от което са създадени, е еднакво както в най-голямото, така и в най-малкото, както доказах по-горе, в № 77 до 82. Вяка подробност, и най-малката, си прилича по всичко с общото и най-общото в тях по това, че то представлява част от тези степени на единия и на другия вид.

226. Вследствие на това, че както голямото, така и малкото представляват форми на степените от единия и от другия вид, те са свързани помежду си от първото до последното в тях, тъй като това сходство ги обединява. Но независимо от това в тях няма нищо, дори и най-малкото, което да е напълно еднакво с другите, откъдето в тях съществува разделност (*distinctio*) във всичко – както в единичното, така и в най-единичното. Няма нито едно най-малко в някаква форма или между някакви форми, което би било напълно еднакво с другите, и това е така, защото именно в големите неща присъстват гореказаните степени, а големите се състоят от малки. И както в големите неща съществуват такива степени, така и по тези степени непрекъснато съществува разлика между тях: от най-висшето до най-нисшето и от центъра до периферията; то и в тях няма нищо толкова малко, нито дори най-малко, имащо в себе си тези степени, което да се преповтаря с някое друго.

227. Към ангелската мъдрост принадлежи и познанието за това, че съвършенството на Вселената зависи от подобията меж-

ду общото и частичното, или между най-големите и най-малките неща по отношение на техните степени. Именно поради това едното се отнася към другото като към себеподобно, с което може да се съединява и свързва за всякакъв род ползност и с което чрез действието може да постигне всяка цел.

228. Всичко това може да звучи парадоксално, тъй като все още не е обяснено с примери от видимите неща, обаче всичко отвлечено, бидейки всеобщо, понякога може да се разбере по-добре и без примери, които винаги са в непрекъснато разнообразие, тъй като примерите понякога ограничават.

229. Някои твърдят, че съществува толкова проста субстанция, че не представлява форма, състояща се от още по-малки форми и че именно от такива субстанции чрез сцеплението им съществуват всички неща, изградени от субстанции, т.е. сложните, и накрая субстанциите, наречени материя. Но такива абсолютно прости субстанции не съществуват, защото всъщност какво е субстанцията без формата? Няма ли тя да е нещо такова, за което не можем да кажем нищо, а от такова нещо, за което не можем да кажем нищо, не можем и да изградим нищо чрез сцепление. Но по-нататък, когато говоря за формите, ще кажа и за това, че и в първосъздадените субстанции, които всъщност са най-малките и най-простите, всичко все пак се заключава в безбройното.

230. **Трите степени за височина са безкрайни и несътворени в Господ, но са крайни и сътворени вътре в човека.** Това, че в Господ трите степени за височина са безкрайни и несътворени, е поради това, че Господ е Самата Любов и Самата Мъдрост, както доказахме по-горе, и тъй като Господ е Самата Любов и Самата Мъдрост, то Той също е и Самото Служене, защото целта на Любовта е Служенето, което тя осъществява чрез Мъдростта, защото без Служенето Любовта и Мъдростта нямат определеност и крайност, или, което е едно и също, нямат свое жилище. Така че дори не можем да кажем за тях, че пребивават и че съществуват, докато в тях няма служене, в което биха пребивавали и съществували. Тези три предмета представляват трите степени за височина в субектите от живота и те помежду си се отнасят както *цел първа, цел средна*, наречена *причина*, и *цел последна*, наречена *следствие*. Че

целта, причината и следствието представляват *трите степени за височина*, вече многократно показахме и доказахме по-горе.

231. Че в човека има тези *три степени*, може да се види по издигането на неговото съзнание дори до онези степени на Любов и Мъдрост, в които пребивават ангелите от Второто и Третото Небе, тъй като всички ангели са се раждали като хора и човекът по отношение на вътрешното си съзнание е Небе в умален мащаб; и затова от създаването си той има толкова степени за височина, колкото са и Небесата, тъй като човекът е образ и подобие на Бога и в него са начертани тези три степени, защото той е в Бога-Човек, т.е. в Господ; че тези степени са безкрайни и несътворени в Бог, а в човека са крайни и сътворени, можем да видим от доказаното в *Част първа*, а именно – че Бог е Самата Любов и Самата Мъдрост в Себе Си, а човекът е само приемник на Любовта и Мъдростта от Господ, и накрая, че за Господ е характерно само безкрайното, а за човека – само крайното.

232. Тези *три степени* в ангелите се наричат *Небесна, Духовна и материална*, като *Небесната степен* е степенята на Любовта, *Духовната степен* е степенята на Мъдростта, а *материалната степен* е степенята на служенето. Тези степени се наричат така, защото Небесата са разделени на *две Царства*, едното от които се нарича *Небесно*, а другото – *Духовно*, и към тях е присъединено още едно, *трето Царство*, в което се намират хората в света и което се нарича *материално*. Ангелите, представляващи Небесното царство, пребивават в Любовта; ангелите, представляващи Духовното царство, пребивават в Мъдростта; а хората в света пребивават в служенето; и поради това тези царства са съединени помежду си. В следващата част ще обясня какво трябва да се разбира под това, че хората пребивават в служенето.

233. На Небето ми беше казано, че в Господ от вечността, който е Йехова, преди приемането Му в човешкия свят, първите две степени са пребивавали действително (*in actu*) в Него, а третата степен е пребивавала в Него като възможност (*in potentia*), както това съществува и при ангелите. След като приема човешки образ в света, Той се облича също и в третата степен, която се нарича материална, и по този начин Той е станал човек, подобно на

хората в света, с тази разлика, че третата степен, както и първите две в Него са безкрайни и несътворени, а в ангелите и хората са крайни и сътворени. Заедно с тези неща се е случило и това, че Божественото, изпълващо всички пространства с изключение на [материалното] пространство (виж № 69 до 72), е проникнало до най-последното в материята. Преди приемането на човешки облик Божественото влияние се е простирало в материалната степен само чрез посредничество на ангелските Небеса, а след приемането – непосредствено от Самото Божествено. Вследствие на това преди Пришествието всички Църкви в света са били преобразуващи Духовното и Небесното, а след Пришествието Му са станали материално-духовни и небесни и преобразуващото богослужение е било премахнато. По същата причина след приемането на човешки облик от Него и Слънцето на ангелското Небе, което, както казах по-горе, е първоначаланата проява на Неговата Божествена Любов и Божествена Мъдрост, възсиява по-ярко и блестящо, отколкото преди възплъщаването. Това се разбира от *Исаия 30:26*, в думите: „При това светлината на Луната ще бъде като светлината на Слънцето; и светлината на Слънцето ще бъде седмokratна – като светлината на седем дни“, където се говори за състоянието на Небето и на Църквата след Пришествието на Господ в света, както и в *Откр. 1:1:6* „И Лицето на Сина Человечески като Слънце сияе в силата си“ и още в *Исаия 60:20* и *Матей 17:1;2*. Озаряването на хората чрез посредничеството на ангелските Небеса, съществуващо до Господнето Пришествие, може да бъде сравнено със светлината на Луната, която свети с отразената слънчева светлина. След Неговото Пришествие в света това Озаряване става непосредствено, както се посочва в *Исаия 30:26*, че светлината на Луната ще бъде като светлината на Слънцето; и в *Псалм 72:7* с думите: „В неговите дни ще цъфти праведният; и мир ще изобилства, докато трае Луната“ – това е казано за Господ.

234. Господ от Вечността, Който е Йехова, чрез приемането на човешки образ в света се е облякъл в тази *трета степен* и причината за това е, че тази степен не би могла да възлезе в Него по друг начин, освен чрез материя, подобна на човешката; и следователно единствено чрез зачеване от Божественото и чрез раждане

от Дева, защото само по този начин материята, която сама по себе си е мъртва и е само вместилище на Божественото, би могла да се съблече и на нейно място да бъде приета от Него Божествеността. Именно това се подразбира под двете състояния на Господ в света, които се наричат *състояние на страданието* и *състояние на прославата*, за които се говори за Господ в „Учението на Новия Йерусалим за Господ“.

235. Вече беше казано достатъчно за троичното нарастване на степените за височина, но тъй като тези степени се намират във всички неща – както в големите, така и в малките (както беше посочено в предишните абзаци), то все още не можем да говорим с подробности за тях. Тук само ще спомена, че тези степени се намират във всичко и във всяко нещо в Любовта, откъдето се намират във всичко и във всяко нещо в Мъдростта, а от тях – във всичко и във всяко нещо в Служенето, но по такъв начин, че всички те са Безкрайни в Господ, но са крайни в ангелите и в човека. Само в определен ред и последователност може да се опише и развие идеята за начина, по който тези степени се намират в Любовта, Мъдростта и Служенето.

236. Тези три степени за височина се намират във всеки човек от самото му раждане и могат да се разгърнат* в него последователно; и човек пребивава в Господ и Господ в него дотолкова, доколкото те са отворени. Досега не се знаеше, че във всеки човек има три степени за височина и причината за това незнание е в неведението за съществуването на самите степени. Докато те са били непознати, са били известни само линейните степени, а въз основа на тях не е било възможно да се мисли за Любовта и за Мъдростта по друг начин, освен че в човека те нарастват линейно. И така, сега трябва да знаете, че всеки човек от раждането си има три степени за височина, т.е. *разделни*, една над друга или една в друга; и че всяка степен за височина, т.е. *разделна*, съдържа в себе си също и степените за ширина, т.е. *линейните*, по които тя нараства линейно; и че степените и от единия, и от другия вид присъстват във всичко, както в голямото, така и в малкото, както показах по-горе, в № 222 до 229 и че единият вид степен не може да съществува без другия.

**(развиват, отварят – бел. ред.)*

237. Както казах в № 232, тези степени за височина се наричат материална, Духовна и Небесна. Веднага след като се роди, човек преминава в материалната степен и тя нараства в него линейно според знанията и разбирането и достига до външното състояние на разбирането, наречено разумност. Въпреки това в него все още не се отваря втората степен – Духовната, която се отваря не просто чрез любовта към служенето, изхождащо от разбирането, а чрез Духовната любов към служенето, която е любовта към ближния. Тази степен може да нараства линейно до своето най-високо състояние, като тя се увеличава чрез опознаването на истинното и доброто, или което е едно и също, чрез Духовните истини. Въпреки това в него все още не се отваря третата степен, т.е. Небесната, която се отваря само чрез Небесната Любов на служенето, която е Любов към Бога. Любовта към Бога не е нищо друго освен задължителен живот според заповедите* от Словото, които обобщено представляват избягване на злини, защото са адски и дяволски, и правене на добрини, защото са Небесни и Божествени. По този начин и в тази последователност се отварят трите степени в човека.
*(*завети, предписания, правила, наставления, поучения – бел.ред.*)

238. Докато живее в света, човекът не знае нищо за отварянето на тези степени в него, защото тогава се намира в материалната степен, която е последната, и от нея той мисли, желае, говори и действа. Духовната степен, която е по-вътрешната от нея, се свързва с материалната не линейно, а чрез съответствията, но тази връзка чрез съответствията не може да се почувства. Когато след смъртта си човек съблече от себе си материалната степен, той влиза в тази степен, която му е била отворена в света, а именно: в Духовната степен влиза този, в когото е била отворена Духовната степен, в Небесната – този, в когото е била отворена Небесната степен. Този, който след смъртта си влиза в Духовната степен, мисли, желае, говори и действа вече не материално, а духовно, а този, който влиза в Небесната степен, също мисли, желае, говори и действа съобразно тази степен. Тъй като тези степени се свързват само чрез съответствията, то разликата (*discrimina*) в Любовта, Мъдростта и служенето относно техните степени е такава, че те трите нямат нищо общо по линейност. Оттук видяхме,

че в човека има планирани три степени за височина и че те могат да се отворят в него успешно.

239. Вследствие на това, че съществуват три степени на Любовта и Мъдростта и оттам – и три степени на служене, в човека също има и три степени на волята и разбирането, а оттам – три степени на определението за служене. Волята е съдсъд на Любовта, разбирането е съсъд на Мъдростта, а резултатът е служене чрез тях. Отгук виждаме, че при всеки човек волята и разбирането, бидейки материални, духовни и небесни, пребивават в него като възможности (*in potentia*) от самото му раждане, а стават действителни (*in actu*) тогава, когато се отворят* в него. С една дума, съзнанието в човека, състоящо се от воля и разбиране от самото си сътворяване и затова и от самото си раждане, има три степени, следователно в човека има *материално съзнание*, *духовно съзнание* и *небесно съзнание*; и чрез тях той може да се издига до ангелската мъдрост и да я постигне, докато все още живее в света, макар че навлиза в тази ангелска мъдрост едва след смъртта си, ако стане ангел, и тогава говори неясно и неразбираемо за материалния човек. Познавах един човек в света (обикновен учен) и след смъртта му също говорих с него в Небето и осъзнах, че говори като ангел и всичко, което казваше той, ще бъде неразбираемо за материалния човек. Причината за това беше, че живеейки в света, той прилагаше в живота си заповедите от Словото и почиташе Господ, затова Господ го въздигна в третата степен на Любовта и Мъдростта. Важно е да знаем, че има такова издигане на съзнанието в човека, за да можете да разберете това, което следва.

240. В човека има две дадености от Господ, по които той се отличава от животните: едната се състои в това, че той може да осъзнава какво е истинно и какво е добро, и тя се нарича *разумност* и е даденост на разбирането му; а другата даденост е възможността за това той да може да върши истинното и доброто, наричаща се *свобода*, и е възможност на волята му. Поради тази дородетел – разсъдливостта, човек може да мисли каквото желае както с Бога, така и против Бога, както с ближния, така и против ближния; и също може да пожелае и да извърши това, за което ми-

сли, но ако вижда, че това е зло, и боейки се от наказание, благодарение на добродетелата, наречена свобода, може да се въздържа от извършването му. По тези две възможности човекът е човек и се отличава от животните има ги от Господ, получава ги от Него непрекъснато и никога не се отнемат, защото, ако Той ги отнеме, в човека ще загине и човешкото (*humanum*). Така чрез тези две възможности Господ пребивава във всеки човек – както в добрия, така и в злия. Тези възможности представляват обиталище на Господ в човешкия род, вследствие на което всеки човек живее вечно – както добрият, така и злият. Но това обиталище доближава човека до Господ доколкото човекът, използвайки тези възможности, отваря своите степени, защото благодарение на тяхното отваряне той достига до по-виоки степени на Любовта и Мъдростта и по този начин е по-близо до Бога. От това виждаме, че ако тези степени са отварени, човек е в Бога и Бог е в него.

241. По-горе бе казано, че тези три степени за височина се отнасят помежду си като цел, причина и следствие и че по тези степени се движат Любовта, Мъдростта и служенето. Затова сега ще кажа нещо повече за Любовта, която е целта, за Мъдростта, която е причината, и за служенето, което е следствието. Всеки човек, който се позове на своя разсъдък, когато той пребивава в светлина, може да види, че Любовта е целта на всичко в човека, тъй като каквото човек обича, това и мисли, до това и достига чрез разсъжденията си, това и върши, а следователно това е неговата цел. Според разсъдъка си всеки може да види, че Мъдростта е причина, защото той и Любовта му, която е неговата цел, търси в разбирането средствата, чрез които би могла да постигне целта си, и по този начин човек винаги се обръща към своята мъдрост; и тези средства представляват инструменти на причината, чрез която той действа. А че самото изпълнение (или служене) представлява следствието, е очевидно без обяснения. Но при никой човек любовта му не е еднаква с любовта на друг, също не е еднаква и мъдростта, а следователно не е еднакво и служенето му. Тъй като тези три неща са еднородни, както показах в № 189 до 194, то следва, че каквато е любовта на човека, такава е и мъдростта му, такава е и служенето му. Като казвам тук *мъдростта на човека*, подразбирам това, което представлява *неговият разум*.

242. Духовната светлина се влива в човека посредством трите степени, а Духовната топлина само дотолкова, доколкото човек се отдалечава от злините като от грехове и се обръща към Господ. От доказаното по-горе е ясно, че от Слънцето на Небето, което е първото произлизащо от Божествената Любов и Божествената Мъдрост и за което посочих в *Част втора*, произлизат Светлината и Топлината: Светлината – от Божествената Мъдрост, а Топлината – от Божествената Любов, както и че Светлината е приемник на Мъдростта, а Топлината е приемник на Любовта; и че според това как човек достига до Мъдростта, така той достига и до Божествената Светлина; и според това как човек приближава до Любовта така се приближава и до Божествената Топлина. От доказаното по-горе е видно също, че има три степени на Светлината и три степени на Топлината, или, което е едно и също, три степени на Мъдростта и три степени на Любовта; и че тези три степени на Любовта и трите степени на Мъдростта са създадени в човека, за да може той да бъде приемащ Божествена Любов и Божествена Мъдрост, а по този начин – и Бог. Сега е нужно да кажем, че Духовната светлина влияе на човека по тези три степени, а Духовната топлина влияе само според това как човек отбягва злините като от грехове и се обръща към Господ; или, което е същото, че човек може да възприема Мъдростта дори в третата ѝ степен, но не може така да възприема Любовта; или което е едно и също, че разумът на човека може да се издигне в мъдрост, но не и волята на човека, освен дотолкова, доколкото той избягва злините като грехове.

243. Че разумът може да се издига до Светлината на Небето, или, което е едно и също, до ангелската Мъдрост, а че волята не може да се издига до Топлината на Небето, или до ангелската Любов, по друг начин, освен според това как човек се отдалечава от злините като от грехове и се обръща към Господ – това видях очевидно и много ясно от опитността си в Духовния свят. Многократно съм виждал и съм разбирал, че обикновенни духове, които знаят само бегло, че има Бог и че Господ се е раждал като Човек, и знаят много малко освен това, напълно схващаха ангелските тайни и мъдрости, почти колкото и самите ангели; и не само тези простовати духове, но и мнозина от дяволските представители.

Само че те разбират всичко това едва тогава, когато го чуват, а не тогава, когато мислят самостоятелно за него, тъй като, когато са чували това, то тогава в тях е слизала от горе светлина, а когато са мислели за него насаме, то в тях не може да влезе друга светлина освен тази, която съответства на тяхната топлина, или на тяхната любов. Ето защо, когато чуват и разбират от само себе си тези тайни (*arcana*), то веднага след като престанат да ги чуват, те не успяват да задържат в себе си нищо от чутото, а тези, които са дяволски представители, спирайки да ги чуват, не само ги забравят, но и ги отхвърлят и отричат напълно. Това е така, защото огънят на тяхната „любов“ и тяхната „светлина“, които са лъжовни, са ги покривали с тъмнината, която е закривала Небесната светлина, слизаща отгоре.

244. Същото се случва и в света. Всеки човек, който не е глупав и който поради това не се гордее със заблудите на своята интелигентност, всеки път, когато чува да се говори за нещо възвишено или чете за нещо такова, ако поне малко е отворен към знанието, веднага го разбира, задържа го в себе си и дори може после да го потвърди. Това е еднакво възможно както за добрия, така и за злия. Злият човек, макар и сърцето му да отрича Божественото, принадлежащо на Църквата, все пак може да го разбере, да говори и да го проповядва и дори да го твърди писмено в научен вид, но веднага след като остане сам със себе си и мислите си относно това само въз основа на адската „любов“ в себе си, веднага започва да мисли точно обратното и го отхвърля. Оттук се вижда, че разбирането може да се намира в Духовната светлина, макар че волята в този момент може и да не се намира в Духовната топлина. От това следва също, че разбирането на човека не управлява волята; или, което е едно и също, Мъдростта не създава Любов, а само дава знание и показва пътя – дава знанието за това по какъв начин трябва да живее човек и показва пътя, по който трябва да върви. От това следва също, че волята управлява разбирането и прави така, че те да действат заедно и че Любовта, която е във волята, нарича разбирането *Мъдрост*, но само когато си съответстват. По-нататък ще покажа, че волята сама по себе си не може да създаде нищо без разума и че всичко, което тя създа-

ва, го прави в съгласие с разума и че волята склонява разума да ѝ бъде съучастник чрез влиянието, а че обратното не би могло да се случи.

245. Сега ще бъде показано в какво се състои влиянието на светлината върху трите степени на живота, оформящи съзнанието в човека. Формите, представляващи в него приемници на топлина и светлина, или на Любов и Мъдрост, и които (както бе казано по-горе), съществуват в троичен ред, т.е. имат три степени, и са прозрачни от самото раждане, и предават духовната светлина както чистото стъкло пропуска материалната светлина. Вследствие на това човек относно Мъдростта може да се издига дори до третата степен. При това тези форми не се разкриват по друг начин, освен според това доколко Духовна топлина се съединява с Духовната светлина или доколко Любовта се съединява с Мъдростта. Така чрез такова съединяване прозрачните форми се отварят съобразно степените. Подобно отваряне виждаме при растенията на Земята под влияние на светлината и топлината, идващи от Слънцето в света. Зимната светлина, която е бяла като лятната светлина, не отваря нищо в семената и в дърветата и започва да им влияе едва когато зимната светлина се съедини с пролетната топлина. Това е вярно, защото Духовната светлина съответства на материалната светлина, а Духовната топлина съответства на материалната топлина.

246. Тази Духовна топлина се придобива не по друг начин, а само чрез отбягване на злините като грехове и чрез обръщане към Господ, защото, докато човек пребивава в злото, той пребивава и в любов към него, защото пребивава в пороци, въвличащи го в това зло, а любовта на злото и нейните пороци представляват „любов“, противоположна на Духовната любов и на Духовните чувства; и тази „любов“ и тези пороци не могат да бъдат избегнати от човека по друг начин, освен чрез отхвърляне на злините като грехове. А тъй като човек не може да избяга от тях по друг начин, освен чрез Бог, затова е нужно той да се обърне към Него. И когато по този начин човек ги избегне чрез Господ, тогава любовта към злото и съответстващата на тази любов топлина ще започнат да се отдалечават от него и на тяхно място в човека ще влиза любовта към Доброто и съответстващата на тази любов топлина, чрез които се

отваря висшата степен. Господ влияе отгоре Свише (*a superiori*) и отваря висшето и тогава Той съединява Любовта, т.е. Духовната топлина, с Мъдростта, т.е. с Духовната светлина, вследствие на което човекът започва да процъфтява духовно както дървото разцъфва през пролетта.

247. Чрез влиянието на Духовната светлина върху всички три степени на съзнанието човекът се отличава от животните и стои по-високо от тях чрез възможността си да мисли аналитично, да вижда истините, не само материалните, но и духовните, и виждайки ги, да ги признава, като по този начин се преобразява и възтановява. Възможността за възприемане на Духовната светлина представлява това, което се разбира под *разсъдливост*, за която споменах по-горе. Тя се намира във всеки човек, дадена му е от Господ и никога не му се отнема, защото, ако му се отнеме, човек не би могъл да се преобразява. Чрез тази даденост, наречена *разсъдливост*, човек може не само да мисли и *разсъждава*, но и да казва каквото мисли, което животните не умеят. А чрез другата си възможност, наречена *свобода*, за която също казах по-горе, той може да извърши това, което мисли с разума си. Но тъй като за тези две възможности – *разсъдливостта* и *свободата*, представляващи отличителните черти на човека, разказах в № 240, то няма повече да говоря за тях.

248. Докато не се отвори висшата степен, т.е. **духовната степен, човекът остава материален и сетивен***. По-горе показах, че и съзнанието на човека има три степени, наречени *материална, духовна и небесна*, както и че тези три степени могат да се отворят успешно в съответствие с това как живее той, затова и двете висши степени в него могат и да не се отворят и тогава човекът остава да живее в материалната степен, т.е. в последната. Също така знаем, че в света има материален човек и духовен човек, или *външен човек* и *вътрешен човек*, но не е известно това, че материалният човек става духовен чрез отваряне в него на една от висшите степени и това отваряне става чрез духовния живот, който е живот според Божествените заповеди и че ако не живее според тях, човекът си остава материален.
**(плътски, чувствен – бел. ред.)*

249. Има три вида материални (материалисти – *бел.ред.*) хора: първият вид са тези, които не знаят нищо за Божествените заповеди; вторият вид са хората, които знаят, че заповедите съществуват, но не мислят да живеят според тях; и третият вид са тези, които ги отхвърлят и презират. Що се отнася до първия вид хора, т.е. тези, които нищо не знаят за Божествените заповеди, не могат да не си останат материални, защото не могат да се научат на това от само себе си, тъй като всеки човек разбира за Божествените заповеди от другите хора, които ги познават от религията си, но не и от непосредствени откровения, както е видно от „Учението на Новия Йерусалим за Свещеното Писание“ (№ 114 до 118). Тези, които принадлежат към втория вид (които знаят, че Божествените заповеди съществуват, но не живеят според тях), също са материални и се интересуват само от нещата, които се отнасят до света и до тялото, като след смъртта си стават слуги и роби в зависимост от това по какъв начин могат да бъдат полезни на духовните хора. Така материалният човек е слуга и роб, а духовният човек е владетел и Господр. Тези, които принадлежат към третия вид хора – които отхвърлят и презират Божествените заповеди, не само че си остават материални, но стават плътски според степента на презрението и отхвърлянето. Сетивно-плътските хора са най-нисшите материални хора, които не могат да се издигнат мислено над илюзиите, заблудите и лъжовностите от усещанията на тялото си и след смъртта си такива хора отиват в ада.

250. Тъй като в света не е известно какво е духовният и какво е материалният човек и тъй като мнозина наричат духовен човек такъв, който е материален, и обратното, то се налага да разкажа поотделно и за единия, и за другия, а именно:

1. *Какво представлява материалният човек и какво представлява духовният човек;*
2. *Какъв е материалният човек, в когото е отворена духовната степен;*
3. *Какъв е материалният човек, в когото не е отворена духовна степен, но все още не е и затворена;*
4. *Какъв е материалният човек, в когото духовната степен е напълно затворена;*

5. Каква е разликата между живота на чисто материалния човек и живота на животното.

251. (1) Какво представлява материалният и какво представлява духовният човек? Човекът е човек не заради лицето и тялото си, а заради разума и волята си, затова под *материален човек* и под *духовен човек* се подразбират неговият разум и неговата воля, които са материални или духовни. Материалният човек относно разума и волята си е като един материален свят и може да бъде наречен *свят* или *микрокосмос*; а духовният човек относно разума и волята си е като един духовен свят и може да бъде наречен *духовен свят* или *небе*. Оттук е видно, че материалният човек, като по образ на материалния свят, обича това, което принадлежи на материалния свят, а духовният човек, като изграден по образа на Духовния свят, обича това, което принадлежи на същия този свят, т.е. на Небето. Духовният човек наистина обича и материалния свят, но само дотолкова, доколкото Господрят обича слугата си – заради службата и полезността, която получава от него. Според тази полезност материалният човек може да се оприличава като духовен и това става, когато направи така, че да му е приятно да служи на духовния човек, и затова такъв материален човек може да бъде наречен *материално-духовен*. Духовният човек обича духовните истини, обича не само да знае, разбира и разсъждава върху тях, но също и желае да върши това, което означава да служи (*pracstare usus*), прилагайки тези истини. Такъв вид подчиняване на единия свят спрямо другия съществува благодарение на съединяването на Духовния свят с материалния, тъй като всичко, което се явява и се извършва в материалния свят, заимства причината си от Духовния свят. Оттук можем да видим, че духовният човек е абсолютно различен от материалния и между тях връзката е само каквато е между причина и следствие.

252. (2) Какъв е материалният човек, в когото е отворена духовната степен. Видно е от гореказаното и към него мога да добавя само, че материалният човек е напълно човек, щом духовната му степен е отворена, защото тогава той може да контактува с ангелите в Небето и едновременно с това и с хората в света; по отношение и на едните, и на другите той се намира под покров

вителството на Господ. В този случай духовният човек получава повелите от Господ за себе си от Слово Му, а чрез материалния човек ги изпълнява. Материалният човек, в когото е отворена духовна степен, не знае, че самият той мисли и действа чрез своя духовен човек, и му се струва, че прави всичко от само себе си, а в действителност мисли и действа чрез Господ. Материалният човек, в когото е отворена духовна степен, не знае и това, че той пребивава в Небето чрез своя духовен човек, който в действителност пребивава сред ангелите и понякога дори те го виждат, но изчезва от погледа им, когато за известно време отклони вниманието си към материалното си съответствие. Също така материалният човек, в когото е отворена духовна степен, не знае, че неговото съзнание само по себе си е изцяло духовно и се преизпълва с хиляди тайни на Мъдростта и с хиляди блаженства на Любовта, които идват от Господ и че в тях той навлиза след смъртта си, когато става ангел. Причината, поради която материалният човек не познава тези тайни, е, че контактът между материалния човек и духовния човек се осъществява чрез съответствията и е достъпен за разума само когато истинното се вижда чрез светлината, а чрез волята се вижда само защото служенето минава през чувствата.

253. (3) *Какъв е материалният човек, в когото духовната степен не е отворена, но не е все още и затворена.* Духовната степен не е отворена, но и все пак не е затворена при тези, които в известна степен са водили милосърден живот, но слабо са познавали автентичните истини, тъй като тази степен се отваря само чрез обединението на Любовта с Мъдростта, или на топлината със светлината. Само Любовта, или само Духовната топлина, не може да я отвори, както не може да я отвори само Мъдростта или Духовната светлина. Тя се отваря при съединението на всички тях, обединени заедно. Ето защо, ако останат непознати действителните истини, от които се придобива Мъдрост и светлина, то не е по силите на Любовта да отвори тази степен, а човек я има само като възможност да бъде отворена; и именно заради тази възможност се казва, че духовната степен не е изцяло затворена. Аналог на това е как в растителното царство само топлината не може да накара нито семената, нито дърветата да растат, но може да направи това в обединение със светлината. Трябва да знаете, че

всичко истинно принадлежи на Духовната светлина, а всичко Добро принадлежи на Духовната топлина; и че Доброто отваря духовната степен чрез истините, защото само чрез тях то може да е полезно; и това служене представлява Доброто на Любовта, което заимства цялото си естество единствено чрез съединяването на Доброто с Истинното. Участи на тези, в които духовната степен не е отворена, но и все пак не е затворена, е такава, каквата е и на всички материалисти, т.е. недуховни хора, а именно – след смъртта си да попаднат в по-ниските [области] на Небето, където понякога тежко страдат; или, ако попаднат в някое висше Небе, ще се намират близо до границите му както вечерната светлина е на границата на деня с нощта, защото, както казах по-горе, в Небето и във всяко общество в Небето светлината намалява от центъра към периферията, като по средата се намират тези, които повече от останалите живеят по Божествените истини, а по границите се намират тези, които живеят само според някои истини. Такива са тези, които от религията знаят само това, че има Бог и че Господ Се е жертвал за тях, а също и че Вярата и милосърдието са същността на Църквата; и те не се стараят да узнават повече за това какво представляват Вярата и милосърдието при положение, че Вярата е Истина, а Истината е разнородна, и при положение, че милосърдието се състои в делата, които човек извършва, изхождайки от Господ, а това става при всеки, който избягва злините, защото те са грехове. Това много прилича на казаното по-горе – че целта осъществява всичко в причината, а следствието осъществява всичко в целта чрез причината. *Целта* е милосърдието т.е. Доброто, *причината* е Вярата т.е. истинното, а *следствието* са добрите дела т.е. служенето. От всичко това е видно, че милосърдието може да присъства в добрите дела само дотолкова, доколкото тя е съединена с Истината, наречена Вяра, защото единствено чрез нея милосърдието присъства в делата и определя качеството им.

254. (4) *Какъв е материалният човек, в когото духовната степен е напълно затворена?* Духовната степен се затваря при тези, които живеят в злото, и още повече в тези, които чрез злините живеят в лъжи. В този случай духовната им степен се затваря, както се свива влакното на нерва, когато до него се докосне чуждо тяло; или, както е при всяко друго двигателно влакно в мускула

и при самия мускул и даже при самото тяло, когато до него се докосне нещо рязко студено (или нещо, неприятно за сетивата). Това се случва и в човека, когато субстанциите или формите на духовната степен са от злото и лъжовното, произлизащо от злото, тъй като те са разнородни с нея. Духовната степен като съответстваща на формата на Небето не допуска до себе си нищо друго освен Доброто и освен истинното, произлизащо от Доброто, тъй като само те са еднородни с нея, докато злото и лъжовното принадлежащо на злото, са напълно разнородни с нея. Тази духовна степен се свива в себе си и така се затваря, особено при тези, които в света от любов към самите себе си пребивават в любов към господстването, а тази любов е противоположна на Любовта към Господ. Също духовната степен се затваря в тези, при които от любов към света пребивават в безумната страст да завладяват чуждото, но при тях затварянето е по-слабо. Причината тази „любов“ да затваря духовната степен е, че тя е източник на злините. Свиването, или затварянето, на тази степен прилича на завиването на спиралата в самата себе си вследствие на което, след като бъде затворена, тази степен не отразява светлината на Небето и поради това се ражда тъмнина вместо светлина; и именно заради това истината, която е като светлина в Небето, става неприятна. При всички такива хора не само тази степен се оказва затворена. Затваря се и висшата област на материалната степен, която се нарича *разумност*, дотолкова, че остава отворена само най-нисшата област на материалната степен, която се нарича *сетивна*, тъй като тя е най-близката до света и до външните усещания на тялото, според които такъв човек мисли, говори и преценява. Материалният човек, който е станал страстен чрез злото и произлизащото от него лъжовно, в светлината на Небето от Духовния свят се вижда не като човек, а като чудовище или като човек без нос, като там той се оказва без нос, защото носят съответства на възприемането на Истината, а такъв дух не е в състояние да понесе дори и един лъч от Небесната светлина. И в пещерите в такива [духове] няма друга светлина, освен едно подобие на светлинка, която излъчват тлеещите горещи въглени. Оттук се вижда кои и какви са онези, в които духовната степен е затворена.

255. (5) Каква е разликата между живота на материалния човек и живота на едно животно? За тази разлика ще ви разкажа специално в следващия абзац, където ще говоря за живота, а тук е достатъчно да кажа само, че въобще съществува такава разлика. Съществуват три степени на съзнанието в човека, т.е. три степени на разума и волята; те могат да се отварят последователно и тъй като са прозрачни, човекът може според разума си да се издига в Светлината на Небето и да вижда Истинното – не само гражданското и нравственото, а и Духовното; и от многото видени истини да ги извлече в определен ред и по този начин вечно да усъвършенства своя разум. Животните нямат двете висши степени, а само материалните степени, затова въобще не могат да мислят за нищо гражданско, нравствено или духовно. А тъй като техните материални степени не са в състояние да се отворят, както и да се издигнат в Светлината на висшето, следва, че животните и не могат да мислят в последователен ред, а мислят само в едновременен ред, което значи, че не мислят сами, а само действат според знанието, съответстващо на тяхната любов. А защото не могат да мислят аналитично и да виждат нисшата мисъл посредством някоя висша мисъл, те и не могат да говорят, а само издават звуци, съответстващи на знанието, придобито от тяхната любов. При все това обаче плътският човек, който е най-нисшият материален човек, се отличава от животните само по това, че може да заучава знания, да ги запаметява и въз основа на тях може да мисли и говори, като заимства тази възможност от свойствената за всеки човек възможност, състояща се в това, че само да поиска, човек винаги може да разбере истинното. С тази си възможност сетивния човек се отличава от животните, но мнозина, злоупотребявайки с тази възможност, поставят себе си по-ниско и от животните.

256. Материалната степен в съзнанието на човека разглеждана сама по себе си е линейна, но благодарение на съответствието си с двете по-висши степени, когато се издига, изглежда сякаш отделна (*discretum*). Тази истина е трудноразбираема за тези, които още не познават степените за височина, но въпреки това трябва да я разгледам като принадлежаща към ангелската Мъдрост, която, макар да не е достъпна за материално-

то човешко мислене, както е достъпна за ангелското мислене, все пак може да бъде разбрана с разума, ако той успее да се издигне до тази степен на светлината, в която пребивават ангелите. Когато разумът се извиси до тази степен, той се озарява в съответствие с това доколко се е издигнал. Озаряването на материалното съзнание нараства не по разделните, а по линейните степени и според това нарастване то се озарява от вътрешното чрез светлината на двете висши степени. По какъв начин става това може да разберете от знанието относно степените за височина, а именно – за това, че те се намират една над друга и че материалната степен, която е последната, представлява сякаш обща покривка за двете по-високи степени. Затова, когато материалната степен се издигне до по-висока степен, то тази по-висша степен действа от вътрешното [начало] върху външната материална степен и по такъв начин я озарява. Макар това озаряване да се осъществява от вътрешното [начало] чрез светлината на по-висшите степени, то произлиза от материалната степен, заобикаляща или обвиваща по-висшите, възприема се линейно и е толкова по-светла и по-чиста, колкото по-високо е издигането; или, което е едно и също, материалната степен се озарява от вътрешното [начало] чрез светлината на по-висшите степени по разделност, но сама по себе си се озарява линейно. Оттук е видно, че човекът, докато живее в света, или докато се намира в материалната степен, не може да се издигне до самата Мъдрост, каквато е тя при ангелите, а се издига само във външната светлина близо до самите ангели; и той може да се просвещава и озарява от светлината, която потича от тях. Но всичко това, макар и да не може да бъде по-ясно описано (каквото е то само по себе си) може да бъде по-добре разбрано чрез следствията, като от тях се стига до причините, при условие, че последните биват поне малко предварително разбрани какво представляват сами по себе си и едва тогава следствията ги разясняват.

257. Тези следствия са следните: (1) Материалния ум и съзнание могат да се издигат дори до светлината на Небето, в което се намират ангелите, и могат да разберат по материален начин това, което ангелите разбират духовно, макар и не толкова пълно; обаче материалният ум на човека сам по

себе си не може да се издигне до самата светлина в ангелите. (2) Човекът посредством своя материален ум, издигнат до светлината на Небето, може да мисли и говори заедно с ангелите – тогава мисленето и говоренето на ангелите влияе на материалното мислене и говорене на човека, а не обратното. Ето защо ангелите говорят с човека на материалния език, който е неговият природно-майчин език. (3) Това се случва чрез влиянието на духовното върху материалното, а не обратното. (4) Човешката мъдрост, докато човек живее в материалния свят, по никакъв начин не може да се издигне до ангелската Мъдрост, а само до някакво нейно подобие. Причината за това е, че издигането на материалното съзнание става линейно, т.е. от сянка към светлина или от по-грубо към по-чисто. При все това обаче човекът, в когото духовната степен е отворена, получава тази мъдрост след смъртта на тялото, като може да я достигне чрез приспиване чувствата на тялото, защото тогава в неговото съзнание висшето влияе върху духовното. (5) Материалният ум в човека е изграден от духовни субстанции и едновременно с това и от материални. Неговото мислене произлиза от неговите духовни субстанции, а не от материалните, и когато човек умира, материалните субстанции изчезват, докато духовните остават. Ето защо след смъртта, когато човек стане дух или ангел, останките от същото съзнание са във формата, в която съзнанието е било в света. (6) Материалните субстанции на това съзнание, които (както бе казано) след смъртта изчезват, представляват кожена горна обвивка на духовното тяло, което духовете и ангелите имат. Чрез тази обвивка, заимствана от материалния свят, техните духовни тела продължават да съществуват, а материалната обвивка е последен съсъд на тези духовни тела. Поради това няма духове и ангели, които да не са се родили като човеци. Разглеждам тук тези тайни от мъдростта на ангелите, за да ви изясня какво представлява качеството на материалното съзнание в човека, за което ще доразкажа и по-нататък.

258. Всеки човек е роден със способността да разбира истинното, дори и в най-вътрешната ѝ степен, в която са ангелите от Третото Небе, тъй като човешкият разум, издигайки се линейно около двете по-висши степени, се озарява от светлината на мъд-

ростта на тези степени, както казах в № 256. Вследствие на това човек умее да става разсъдлив [разумен] в съответствие с нивото си на издигане и ако той се издигне до третата степен, то става разсъдлив от трета степен; ако се издигне до втора степен, става разсъдлив от втора степен, а ако не се издига, си остава с разсъдливостта от първа степен. Казвам, че човек става разсъдлив към съответната степен, защото материалната степен представлява главен приемник на съответстващата им светлина. Причината, че човекът не става разумен до най-висшето, до което би могъл да достигне, е тази, че Любовта, която е от волята, не може да се издига по начина, по който се издига Мъдростта, която е от разума. Любовта, която е от волята, се издига само чрез избягване на злините като грехове и в същото време чрез доброто на милосърдието, което е служене, което човек извършва посредством Бога. Затова ако Любовта, която е волята, не е и в същото време издигаща се Мъдрост, която е от разума, може да се възнесе донякъде, но пада отново обратно в съответстващата си любов. От това можем да видим, че човешката любов, ако не се въздигне до духовна степен, човекът е разсъдлив в най-ниската степен. От всичко това се вижда, че човешката разумност е в цялостен вид, ако има и трите степени: разсъдливост в Небесна степен, разсъдливост в Духовна степен и разсъдливост в материална степен, а също и че разсъдливостта винаги си остава като способност на човека за издигане, независимо дали той се издига, или не.

259. Вече казах, че всеки човек е роден със способността да разсъждава, но като казвам „всеки“, тук разбирам само онзи, в който външните белези не са били повредени по някакъв начин в утробата на майката или след раждането му вследствие някаква болест или нараняване на главата или от някаква безумна любов, която отслабва и пречупва въздържаността. Разсъдливостта при такива хора не може да се издига, тъй като при тях животът, принадлежащ на волята и разума, няма тези граници, в които би могъл да бъде и които обикновено са разположени така, че човекът да може да извършва разпоредби в последователност, защото животът действа според последователни определения, макар и не чрез тях. По-долу, в № 266, ще видим също, че няма разсъдливост в децата и в младежите.

260. Природния ум (съзнание), тъй като е такава покритие и съсъд за по-висшите степени на човешкото съзнание, представлява предмет, който им противодейства, и ако по-висшите степени не се отворят, природният ум действа против тях, а ако те се отворят, той действа заедно с тях. По-горе показвах, че природното съзнание, като намиращо се в последната степен, е обвито от нея и включва в себе си Духовното съзнание и Небесното съзнание като по-висши степени. Сега следва да бъде показано, че материалният ум противодейства на по-висшето, или на вътрешното съзнание. Това е така, защото той е обвит от тях, включва и ги съдържа в себе си. Всичко това е възможно само ако той им противодейства, защото, ако не им противодейства, то вътрешното, или включеното в него, би се разпръснало и би излязло навън, а по този начин природното [материално] би се разпаднало подобно на това, което би се случило с човешкото тяло, ако външната му обвивка не оказва известно противодействие, за да могат вътрешностите, т.е. всичко вътре в него, да не излезе навън и да не се разпилее; или същото се получава, ако обвивките на двигателните влакна на мускула не противодействат на силите на тези влакна при движение, защото в противен случай не само щеше да се прекрати самото движение, но и вътрешните тъкани биха се разпръснали в различни посоки. Същото можем да кажем и за всяка последна степен относно степените за височина, а следователно и за природния ум по отношение на по-висшите степени, тъй като, както казах по-горе, човешкото съзнание има три степени: *природна*, *духовна* и *небесна*, като природният ум пребивава в последната степен. Материалният, природен ум, противодейства на духовното съзнание по причина на това, че материалното се състои от субстанции не само от Духовния свят, но и от субстанциите на материалния свят (както показвах в № 257), като субстанциите на материалния свят по своята природа са противодействащи по отношение на субстанциите на Духовния свят, тъй като субстанциите на материалния свят сами по себе си са неживи и се привеждат в действие само отвън чрез субстанциите на Духовния свят. Всичко, което е мъртво и се привежда в действие отвън, по своята природа е съпротивително и следователно по своята природа е и противодействащо. От всичко това можем да

видим, че материалният човек противодейства на духовния човек, и че между тях съществува борба – същото, което се отнася за материалния спрямо духовния човек, се отнася и за материалното спрямо духовното съзнание.

261. От казаното е очевидно, че ако духовното съзнание остава затворено, то материалното [земно] съзнание непрекъснато действа срещу всичко, което е от духовното съзнание, и то се бои последното да не му повлияе по такъв начин, който може да наруши неговото състояние, защото влиянието чрез духовното съзнание произлиза от Небето, тъй като духовното пребивава във формата на Небето, а всичко, което влияе върху материалното съзнание, произлиза от света, тъй като материалното пребивава във формата на света. Оттук следва, че при затварянето на духовното съзнание материалното противодейства на всичко небесно и не допуска в себе си нищо от Небето освен това, което би му послужило като средство да завладее или да притежава нещо, което е от света. Когато това, небесното, служи на материалното съзнание само като средство за постигане на материални цели, то също се превръща в материално, макар и да продължава да изглежда като небесно. Тъй като целта определя свойството, затова в този случай и небесното става такова, каквото е заученото знание в материалния човек, което не носи никакъв живот вътре в себе си. Но тъй като небесното не може да се съединява с материалното по начин, по който да действа заедно с него, то се отделя от материалното и при чисто материалистичните хора се премества отвън и заобикаля материалното, което остава вътре в него. Вследствие на това такъв човек, когато се намира в общество, може да говори за небесното и да проповядва за него и дори да му подражава с делата си, а когато остане насаме със себе си, веднага започва да мисли против него, за което ще разкажа по-нататък.

262. Материалното съзнание, или, което е едно и също, материалният човек, поради вроденото му противопоставяне действа против своето духовно съзнание, или против своята духовна личност, обича себе си и поставя света над всичко останало. Тогава той намира удоволствие в злото от всякакъв род: в прелюбодеянието, в измамата, в отмъщението, в хулите и подобните на тях; признава

материята за основа на Вселената и твърди това чрез своя заблуден ум, а всички добри и истинни неща от Небето и Църквата той или ги изкривява, или потиска, или ги отблъсква; или накрая те изчезват от него, или се отвръща от тях, или започва да ги ненавижда. Всичко това се случва в неговия дух, а след това – и в тялото, и то в степента, в която той без опасения за репутацията си, а оттам – и за своята чест и полза за себе си, може да говори с другите за тези неща направо. Когато човек стане такъв, то постепенно и все по-плътнo затваря своето духовно съзнание, то се затваря най-вече при утвърждаването на злото чрез лъжата. Това не може да бъде изкоренено от него след смъртта, а се изкоренява единствено при живе в света чрез покаяние.

263. Напълно различно е състоянието на материалното съзнание при човека, при който духовното съзнание е отворено. Материалното съзнание се довежда до покорство пред духовното и се подчинява нему, тъй като тогава духовното съзнание действа отгоре, или, което е едно и също, отвътре в материалното съзнание и отстранявайки това, което му противодейства, започва да действа заедно с него. Вследствие на това постепенно намалява превеса от материалното противодействие. Затова трябва да знаете, че във всички неща във Вселената – както в най-големите, така и в най-малките, както в живите, така и в мъртвите, винаги присъстват действието и противодействието, благодарение на което навсякъде съществува равновесие, но то се нарушава в мига, в който действието вземе превес над противодействието или пък обратното. Същото важи и за материалното, и за духовното съзнание. Когато земното съзнание, изхождайки от удоволствията на своята любов и от удоволствията на своята мисъл, които сами по себе си са зли и лъжовни, по този начин противодейства и отстранява от себе си това, което принадлежи на духовното съзнание, а и му пречи да влезе в него; и всичко това се случва по начин, по който действието на последното да се състои само в това да се съгласува с противодействието на материалното съзнание. Така се установява действието и противодействието на материалното, противоположни на действието и противодействието на духовното, вследствие на което става затваряне на духовното съзнание,

наподобяващо завиване на спирала навътре в себе си. Но ако духовното съзнание се отвори, тогава действието и противодействието на материалното съзнание се преобразява, тъй като тогава духовното, действайки отгоре или отвътре и заедно с това действайки чрез това, което е подчинено нему отвътре или отвън в материалното съзнание, издига спиралата, по която действа и противодейства материалното съзнание. А както знаем, материалното съзнание от раждането се намира в противоположност на духовното и заимства това свойство от родителите чрез наследствеността. Такава е промяната на състоянието, наречено преобразяване и претворяване. Състоянието на материалното съзнание преди преобразяването може да бъде сравнено със завиваща се спирала, обърнатата надолу, а състоянието след преобразяването – с развиващата се спирала, обърнатата нагоре. Затова човекът преди преобразяването се обръща [и гледа] надолу към ада, а след преобразяването се обръща [и гледа] нагоре към Небето.

264. Злото произлиза от злоупотребата с възможностите, свойствени на човека, наречени *разсъдливост* и *свобода*. Под *разсъдливост* се подразбира възможността на човека да разбира какво е истинно и да го различава от лъжата; също да разбира доброто и да различава от него злото. Под *свобода* се разбира възможността на човека да мисли за истинното и Доброто, респективно за лъжовното и злото, да ги желае и извършва. От гореказаното вече можем да видим, както и малко по-нататък, че тези две възможности присъстват във всеки човек от създаването му, респективно – и от раждането му, те са дадени на човека от Бог и не му се отнемат. От тях произлиза илюзията, че човекът мисли, говори, желае и действа сякаш автономно от само себе си. Господ обитава в човек чрез тези възможности [дадености] и чрез този съюз между тях човек живее вечно. Чрез тях, но не и без тях, човекът може да се преобразява и претворява и накрая тези възможности отличават човека от животното.

265. Че източникът на злото произлиза от злоупотребата с тези възможности, ще ви разкажа в следната последователност: *(1) Лошият човек, както и добрият, се наслаждава на тези две възможности.*

(2) Лошият човек злоупотребява с тях за утвърждаване на злото и лъжовното, а добрият човек ги употребява за утвърждаването на Доброто и истинното.

(3) Злото и лъжовното, утвърдени в човека, остават в него и се превръщат в характеристика на любовта му и чрез това – на живота му.

(4) Това, което се превръща в основна характеристика на любовта и живота на човека, преминава и в поколението му.

(5) Всички видове зло, както вроденото, така и придобитото, пребивават в материалното съзнание.

266. (1) Лошият човек, също както добрият, се наслаждава на тези две възможности. Че материалното съзнание чрез своето духовно може да се издига до Светлината, в която се намират ангелите на Третото Небе, и да вижда истинното, да го признава и след това да говори за него – това беше показано по-горе. От това виждаме, че както материалното съзнание може да се издига по този начин, така и злият човек, както и добрият, използват възможността, която се нарича *разсъдливост (разумност)*; и както материалното съзнание може да се издигне до такава степен, от това следва, че дори злият също може да говори и да мисли истинно. А че той може да планира това и да го извърши, макар че не го желае, това се доказва от причините и от опита. Причините с това, че всеки може да желае и да върши това, което мисли, а ако не желае или не върши, то е само заради това, че не обича това желание, а и не обича да извършва това. Възможността той да желае и да извърши това представлява *свободата*, която във всеки човек е дадена от Бог, а относно това, че човек желае, а не извършва, макар и да може, произлиза от обичта му към злото, която се противопоставя на Доброто и истинното. Той може да ѝ се противопостави, както се противопоставят мнозина. Няколко пъти намирах потвърждение на това от опита ми в Духовния свят. Там чувах за зли духове, които вътрешно са били дяволи и в света са отхвърляли истинното на Небето и Църквата, но които според нагласата им към знания (нагласа се намира всеки човек като дете) и бидейки подбуждани от славата, обвиваща всяка любов сякаш с огнено сияние, са успявали да постигнат тайните

на ангелската мъдрост толкова добре, колкото и добрите духове, които вътрешно са ангели. Тези дяволски духове сами ми казаха, че могат също да желаят и да действат съобразно Истината, но не искат, и когато им беше казано, че те ще могат да направят това само ако започнат да избягват злините като грехове, то те отговаряха, че това е възможно, но че не го желаят. От това е видно, че и злият, както и добрият, притежава възможността, наречена *свобода*. Ако се замисли, всеки ще види, че това е така; че човек може да желае това, идва от факта, че Господ, от Когото е дадена тази възможност, непрекъснато предоставя тази възможност и на човека; защото, както беше казано по-горе, Господ обитава в тези всички възможности във всеки човек и следователно обитава във възможността му да желае, кой докъдето е стигнал. Що се отнася до възможността за разбиране, то тя присъства в човека само тогава, когато неговото материално съзнание е в подходящата възраст; а дотогава тя ще седи в него като семе на неузрял плод, непокълнато в земята и непускащо филизи, тази възможност не съществува също в тези, за които казах по-горе, в № 259 (децата и младежите).

267. (2) *Лошият човек злоупотребява с тези възможности, за да утвърждава злото и лъжовното, а добрият ги употребява, за да утвърждава Доброто и истинното.* Изхождайки от възможността на ума, наречена *разсъдливост*, и от възможността за използване на волята, наречена *свобода*, човек може да утвърждава всичко, което желае, тъй като земният човек може да извиси своя разум до най-висшата светлина, която би могъл да желае; а този, който се намира в злото, а оттам – и в лъжовното, може да издигне своя разум не по-високо от най-високата област на собственото си съзнание и рядко успява да го издигне до областта на духовното съзнание. Причината за това е, че той пребивава в удоволствията от любовта на материалния ум; и ако се извиси над него, тези удоволствия на любовта загиват, а ако се издигне още по-нависоко и види истини, противоположни на удоволствията в живота или на принципите на собственото му разбиране, то той или ги изопачава, или ги пренебрегва и поради презрението си към тях ги изоставя или ги задържа в паметта си само за да могат да му

служат като средства за „любовта“ на живота му, или за гордостта на собственото му разбиране. Че материалният човек може да утвърждава всичко, което пожелае, е очевидно от многото ереси в християнския свят, всяка от които се доказва от своите представители. Кой не знае, че злото и лъжовното от всякакъв род може да бъде потвърдено? По този начин може да бъде потвърдено и злите го „доказват“, че нямало Бог, че материята представлявала всичко, че се е самосътворила, че религията е само средство за подчиняване на простите души, което идва от неразбирането на човека да омаловажава всичко и че Божественото Провидение само поддържа Вселената във вида, в който е била сътворена; също така че убийството, прелюбодеянието, кражбата, измамата и отмъщението са позволени, като всичко това е „доказано“ от Макиавели (*Niccolò Machiavelli* – бел.ред.) и неговите последователи. Материалистът може да твърди както това, така и много други подобни неща; може да изпише цели книги със своите „доказателства“ и когато тези лъжи са вече утвърдени, те започват да мъждукат със своя подправена светлина, а истината се представя толкова мъгляво, че едва може да се различи и прилича на призрак в нощта. С няколко думи, вземете каквото и да е, дори най-лъжовното [твърдение], представете го като факти и предложете на способен човек (*ingenioso*) да го доказва и той ще го потвърди с нещо, което абсолютно ще затъмни светлината на истинността в него; после махнете тези доказателства и разгледайте самото [твърдение] със своя разум и ще забележите лъжата в цялото ѝ безобразие. Оттук се вижда, че човек може да злоупотребява с тези две възможности, дадени му от Господ, и чрез тях да утвърди всякакъв род злини и лъжи, докато това не може да направи никое животно, защото не притежава тези възможности. Затова и животните са такива през целия си живот с цялото си знание, което съответства на вътрешната им любов – съвсем не както при хората.

268. (3) *Злото и лъжовното, утвърдено в човека, си остава в него и се превръща в характеристика на любовта му и на живота му.* Утвърждаването на злото и лъжовното не е нищо друго освен отдалечаване от Доброто и истинното; а когато първите се увеличават, те отхвърлят всичко добро, тъй като злите отдалечават

и отхвърлят от себе си Доброто, а лъжите отдалечават и отхвърлят от себе си Истината; поради това затвърждаването на злото и лъжата затварят Небето, а всяко Добро и Истинно влияние идва от Бога посредством Небето. Когато Небето е затворено, човек се намира в ада при своето си общество, в което господстват съответстващите му злини и лъжи, и той не може да излезе от там. Беше ми дадено да разговарям с такива [хора], които преди много векове са утвърждавали в себе си лъжовното според религиозните си вярвания и видях, че те все още живеят с тях, както тогава, когато са били в света, а това е, защото всичко, което човек утвърждава в себе си [приживе], се превръща в основната характеристика на неговата любов и на живота му, тъй като става и характеристика на неговите воля и ум, понеже волята и умът на всеки представляват неговия живот. А когато това стане част от живота на човека, то става характеристика не само на неговото съзнание, но и на цялото му тяло. От това се вижда, че човекът, утвърдил в себе си злото и лъжовното, става такъв от глава до пети; а когато целият е такъв, той повече не може чрез никакви обрати и връщания назад да бъде възвърнат в противоположното състояние, за да бъде изведен от ада. От това, както и от предходното в тази част, може да се види откъде злото води своето начало.

269. (4) *Това, което се превръща в характеристика на любовта и живота на човека, преминава и в поколението му.* Знаем, че човек се ражда в злото и го получава като наследство от родителите си. Някои смятат, че го получава като наследство от Адам чрез родителите, но това е погрешно. Човекът унаследява това от бащата, от когото получава и душа, която се облича в тяло чрез майката, защото семето принадлежи на бащата и е първият съсъд на живота, но такъв съсъд, каквото е и в бащата, защото това е формата на неговата любов, тъй като любовта на всеки във всичко, както в голямото, така и в малкото, е подобна сама на себе си. В семето се съдържа стремежът към човешка форма, в която то навлиза постепенно. От това следва, че злото, което наричаме *наследственост*, произлиза от бащите и от тях – от дядовците и предците им, и последователно преминава през потомците. На това ни учи и опитът. Така във всяко поколение съществува сходство с нагласите

на първия му родственик, като сходството е по-силно в семейството и особено когато членовете му живеят под един покрив; и това сходство е толкова огромно, че всяко поколение се разпознава не само от предразположенията в характера, а и по чертите на лицето. Но за предаването [по наследство] на любовта към злото от родителите към децата им ще разкажа по-нататък, където ще говоря за съответствието на съзнанието, т.е. на волята и разума му спрямо тялото, т.е. с неговите части и органи. Тук го споменавам само за да се знае, че злото в децата се предава последователно от родителите и че натрупвайки се все повече и повече първо в единия, после в другия и т.н., накрая то се увеличава до такава степен, че човекът от раждането си е целият в злото и това се влошава според степенята на затваряне на духовното му съзнание, тъй като по този начин и земно-материалното му съзнание дозатваря всичко, което идва от горе. Човек се освобождава от такова наследствено състояние единствено като постепенно се отдалечава от злините като от грехове пред Господ; и само по този начин и по никакъв друг постепенно се отваря духовното му съзнание; и само чрез това отваряне материалното съзнание се привежда в съответната му форма.

270. (5) *Цялото зло и произлизащите от него лъжи, както вродените, така и придобитите, пребивават в материалното съзнание.* Злото и произлизащото от него лъжовно пребивават в материалното съзнание, защото това съзнание пребивава във формата, или в образа на света, докато духовното съзнание пребивава във формата и в образа на Небето. И тъй като злото не може да оцелее в Небето, то духовното съзнание не е отворено от раждането, а съществува само като възможност да бъде отворено. При това материалното съзнание заимства своята форма частично от елементите на материалния свят, докато духовното заимства изцяло от субстанциите на Духовния свят и тази форма винаги се запазва от Господ непокътната, за да може човекът да стане човек. Според това как се ражда, човекът е почти животно, а впоследствие става човек. Материалното съзнание, заедно с всичко, което се намира в него, се състои от спираловидни кръгове, завити от дясно наляво, а духовното съзнание – от спирали, завити от ляво надясно. Тези две съзнания са противоположно ориентирани едно спрямо друго и това е знак, че в материалното съзнание (ум) е присъщо злото, и

че то само по себе си неизбежно действа против духовното съзнание; спиралата от дясно наляво е извита отгоре надолу към ада, а спиралата на духовното от ляво надясно се извива отдолу нагоре към Небето. Аз видях, че това е вярно, от опит, защото злият дух не може да обръща тялото си от ляво надясно, но може да се обръща само от дясно наляво, докато добрият дух трудно завърта тялото си от дясно наляво, а лесно се обръща от ляво надясно. Тези завъртания зависят от това какви са вътрешните нагласи на съзнанието.

271. Навсякъде и във всичко злото и лъжовното са напълно противоположни на Доброто и Истинното, тъй като злото и лъжите представляват дяволското и адското, докато Доброто и Истинното представляват Божественото и Небесното. Доброто и злото са противоположни помежду си, както и лъжливото и злото спрямо Истинното и Доброто, и всеки, който чуе това, се съгласява. Тези, които се намират в злото и изхождайки от своите чувства и разсъждения, възприемат, че злото е нещо „добро“, тъй като това зло е приятно за техните сетива, особено за зрението и слуха им, приятно е и за техните мисли и разбирания (макар и самите да признават, че злото и Доброто са напълно противоположни помежду си); когато са ангажирани в злото, заради удоволствието от него те казват, че злото за тях „добро“ и това било „доброто зло“. Така например, който злоупотребява със свободата и мисли и върши зли неща, именно това според него е „свобода“, а противоположните на нея, състоящи се в това, да мисли за Доброто (заради самото Добро), той нарича робство, но всъщност това представлява истинската Свобода, а противоположното е всъщност робството. Например, който обича да прелюбодейства, нарича прелюбодейянието „свобода“, а въздържанието от прелюбодейяние нарича „робство“, тъй като той получава удоволствие от сладострастието, а целомъдрието му е неприятно. Който обича да господства (заповядва), изхождайки от любовта към себе си, в тази любов той чувства удоволствие от живота, превъзхождащо всички други удоволствия, и поради това всичко, което принадлежи на тази самовлюбеност, той нарича „добро“, а всичко, което ѝ противоречи, обявява за зло, но всъщност е точно обратното. Същото мога да кажа и за всяко друго зло; и затова,

макар че всеки признава, че злото и Доброто са противоположни, тези, които пребивават в злото, споделят точно обратната идея за тази противоположност. Правилно разсъждават само тези, които пребивават в Доброто, тъй като никой, който още е в злото, не може да види Доброто, а само който е в Доброто, може да види злото. Злото се намира под него, като пещера, а Доброто се намира над него, както планина.

272. Но тъй като много хора не знаят в какво се състои злото, и че то е абсолютно противоположно на Доброто, а всъщност е необходимо да го знаят, то трябва да изясня това в следната последователност: (1) *Земно-материалното съзнание, пребиваващо в злото и лъжовното, е форма и образ на ада.* (2) *Земно-материалното съзнание, което е форма и образ на ада, намалява в три степени.* (3) *Трите степени на земно-материалното съзнание, което е форма и образ на ада, са противоположни на трите степени на духовното съзнание, което е форма и образ на Небето.* (4) *Земно-материалното съзнание, което е като ада, във всичко е противоположно на духовното съзнание, което е като Небето.*

273. (1) *Земното-материалното съзнание (ум), пребиваващо в злото и лъжовното, е форма и образ на ада.* Тук няма как да бъде описано какво е материалното съзнание в своята субстанциална форма вътре в човека, или, с други думи, в какво се състои то в своята форма, изградена от субстанциите на този и на другия свят, в мозъка, където това съзнание пребивава в своята първопричинност. Впоследствие ще ви представя общото разбиране за тази форма, когато ще говоря за съответствията между съзнанието и тялото. Тук ще кажа само за неговите форми относно състоянията и промените в тях, от които се образуват знанията, мислите, намеренията, благоволенията и всичко, принадлежащо на тях, защото земно-материалното съзнание, пребиваващо в злото – и оттам в лъжовното, относно тях представлява форма и образ на ада. Тази форма представлява веществената форма като почва, тъй като не е възможна промяна в състоянията без веществената форма (основа, почва), както не е възможно да съществува зрението без очите или слухът без ушите. И така, що се отнася до тази форма или образ, според която материалното съзнание представлява само по

себе си ада, то тази форма и този образ са следните: преобладаващата любов с нейните пороци, която представлява всеобщото състояние на това съзнание, е подобна на дявола в ада, а мислите на лъжовното, произлизащи от тези привързаности, са всъщност представители на този дявол. В Словото под *дявола и неговите представители (шайка)* се подразбира едно и също; и те действително са едно и също нещо, тъй като в ада преобладаваща любов е тази към господството, изхождаща от любовта към себе си, и там тя се нарича *дявол*, настроена е към лъжовното заедно с мислите, произлизащи от нея, и се нарича *банда*. Подобно е при всяко общество в ада и те се отнасят едно към друго както родът към неговите видове. В такава форма се намира и материалното съзнание, пребиваващо в злото и оттам – в лъжата, и затова материалният човек също преминава след смъртта си в подобното нему общество в ада; и тогава във всичко и във всяко нещо той действа заедно с това общество, защото той влиза там при своето подобие, т.е. в състоянието на своето съзнание. Също така има и друга „любов“, която се нарича *сатана*, и тя е подчинена на първата „любов“, която нарекохме *дявол*. Това идва от „любовта“ към завладяване на чуждото имущество, каквото и да е то и с каквито и да е средства, а алчно коварство и лукавство представляват средствата на сатана. Тези, които се намират в този ад, се наричат *сатани*, а тези, които се намират в предходния ад, се наричат *дяволи*, както и тези, които действат съвместно с тях, си заслужават съответното име. Ето защо адовите с цялата си сложност се наричат *дяволски* или *сатанински*. Това, че всички адове според двата вида на любовта (към господството или завладяването – *бел. прев.*) въобще са разделени на два ада, следва от онова, че и всички Небеса са разделени на две Царства – Небесно и Духовно, според двата вида Любов в тях. И затова дяволският ад съответства на противоположното му Небесно царство, а сатанинският ад съответства на противоположното му Духовно царство. Относно това, че Небесата се делят на две – Небесно и Духовно Царства, е видно от книгата „*Небе и ад*“ в № 20 до 28 ^[26 - 28]. Че земно-материалното съзнание, за което говоря, е с характеристики и форма на ада, следва от това, че всяка духовна форма във всичко, както в голямото, така и в малкото, е подобна сама на себе си, вследствие

на което всеки ангел е Небе в умалена форма, както е показано в книгата „Небе и ад“, в № 51 до 58, следователно и всеки човек или дух, бил той дявол или сатана, е ад в умалена форма .

274. (2) *Земно-материалното съзнание, което е форма и образ на ада, намалява (низхожда) по три степени.* Че във всичко, както в най-голямото, така и в най-малкото, съществуват степени от двата вида, наречени степени за височина и степени за ширина, виж по-горе, в № 222 до 229. Материалното съзнание също притежава тези степени в себе си, както в най-голямото, така и в най-малкото. Тук ще говоря относно степените за височина. Земно-материалното съзнание според двете си дадености, наречени разсъдливост и свобода, се намира в такова състояние, че може да се издига по трите степени и да се спуска по трите степени. То се издига от Доброто и Истинното, а се спуска от злото и лъжовното; и когато се изкачва, нисшите степени, водещи към ада, се затварят, а когато слиза, се затварят висшите степени, водещи към Небето. Причината за това е, че те се намират в противодействие помежду си. При новороденото трите висши и трите нисши степени не са нито отворени, нито затворени, понеже като новороден, човекът все още пребивава в неведение както за Доброто и Истинното, така и за злото и лъжовното; но според това, къде ще постави себе си – спрямо едното или другото, тези степени се отварят или затварят в него или към едната, или към другата посока. Когато в него се отварят степените към ада, тогава най-високото, или вътрешното място в човека, се заема от Любовта, принадлежаща на волята; второто, или средно място, се заема от разбиранията чрез изопачаване, изхождащо от тази Любов; а най-ниското място се заема от изводите, направени от любовта към придобивките и печалбата. Тук е същото както при степените за височина, за които беше казано, че се намират помежду си в същата последователност: цел, причина и следствие, или както цел първа, цел средна и цел крайна. Пропадането по адските степени е насочено към тялото и затова те загрубяват при слизание и стават материалистични и плътски. За да се образува втората степен са нужни истините от Словото, а тези истини се изопачават от първата степен, която е любовта към злото превръщайки се в слуги и работници. Оттук може да се види в какво се превръщат истините на Църквата и от Словото в тези, които

се намират в любовта към злото, или в тези, при които материалното съзнание представлява форма на ада. При тях тези истини се оскверняват като средство, служещо на дявола, а той представлява любовта към злото и тя господства в това земно-материално съзнание, представляващо ада, което беше казано по-горе, [№ 273].

275. (3) *Трите степени на земно-материалното съзнание, което е форма и образ на ада, са противоположни на трите степени на духовното съзнание, което е форма и образ на Небето.* По-горе казах, че има три степени на съзнанието, наречени *материална, духовна и небесна* и че човешкото съзнание, състоящо се от тези степени, се устремява и обръща към Небето. От това можем да видим, че когато човек се насочва надолу и се обръща към ада, земно-материалното съзнание също, се състои от три степени и по отношение на всяка една степен то е противоположно на всяка от степените на духовното съзнание, което е Небето. Че това наистина е така, аз успях да видя много ясно в Духовния свят именно защото има три Небеса, разделени на три степени за височина, както има три ада, разделени на по три степени за височина и дълбочина, и също че адовете във всичко и във всяко нещо са противоположни на трите Небеса. Най-долният ад е противоположен на най-високото Небе, средният ад е противоположен на средното Небе, а най-високият ад е противоположен на най-последното Небе. Същото мога да кажа и за земно-материалното съзнание, което по форма е адско. Духовните форми са подобни и последователни в себе си – както в голямото, така и в малкото. Че небесата и адовете се намират в такава противоположност помежду си, следва от това, че техните видове любов са противоположни. Любовта към Бога и следователно Любовта към ближния представляват най-вътрешната степен на Небесата; любовта към себе си и любовта към света представляват най-вътрешната степен на ада; Мъдростта и разбирането, произлизащи от присъщата им Любов, представляват средната степен на Небесата, а глупостта и безумието, обратни на Мъдростта и разбирането и също произлизащи от присъщата им „любов“, представляват средната степен на ада. Изводите от тези две степени, натрупващи се в паметта като знания или определящи се чрез тялото като действия, представляват последната степен в Небесата, а изводите също

от своите две степени, превръщащи се в знания, или в действия, представляват крайната степен на ада. По какъв начин Доброто и Истинното от Небето се превръщат в зло и лъжовно от ада, т.е. в противоположности на първите, това можете да видите от следния опит: веднъж чух, че някаква Божествена истина е изтекла от Небето към ада, а също така чух как по пътя на слизането си тя се изопачава в лъжи постепенно, така че в най-долния ад Истината се превърна в своята абсолютна противоположност, от което стана ясно, че адовете със своите степени представляват абсолютни противоположности на Небесата, относно всичко Добро и Истинно; и че Доброто и истинното се превръщат там в зло и лъжовно чрез влиянието на формите, преобърнати в своите противоположности (*in contrarium versas*). Защото знаем, че всичко, което влияе, се разбира и се усеща съобразно възприеманите форми и тяхното състояние. Че тези форми [в ада] са обърнати в противоположности, това видях от следния опит: дадено ми беше да видя адовете в относителното им положение спрямо Небесата и тези, които бяха там, ми изглеждаха в обърнато положение, с главата надолу и с краката нагоре, но ми беше казано, че те виждат себе си в изправено положение в сравнение с другите са антиподи. От това, което показва този опит, можем да видим, че трите степени на земно-материалното съзнание, което е форма и образ на ада, са противоположни на трите степени на духовното съзнание, което е форма и образ на Небето.

276. (4) *Земно-материалното съзнание, което е ад, във всичко е напълно противоположно на духовното съзнание, което е Небе.* Когато любовите са противоположни помежду си, тогава са противоположни и възприятията, тъй като от любовта като изграждаща самия живот на човека се ражда и всичко останало, както ручей се ражда от своя извор; всичко, произлизащо не от любов, в материалното съзнание е разделено от всичко, произлизащо от любов; всичко, произлизащо от любов към господството, заема място в средата, а останалото се намира по периферията; и ако последното представлява Истините на Църквата и Словото, то те по-нататък се наслаждат по периферията и накрая се изхвърлят навън. Тогава такъв човек на земно-материалното съзнание усеща злото като добро и вижда лъжата като истина и обратно. Той смята коварството

за мъдрост, безумието за разумност, лукавството за благоразумие, хитростта за изобретателност; а Божественото и Небесното, принадлежащо на Църквата и богослужението, той приема за нищо; плътското и светското приема за най-важно и до такава степен преобръща живота си, че всичко, принадлежащо на главата, той обръща към подметките на краката и го стъпква с пети, а принадлежащото на подметките на краката обръща към главата и така човекът от жив става мъртъв. Жив можем да наречем този, чието съзнание е Небесно, а мъртъв е този, чието съзнание представлява ада.

277. Всичко, което принадлежи на трите степени в земно-материалното съзнание, се включва към делата, извършвани чрез тялото. От познаването на тези степени, за които говорих в тази част, се разкрива тайната, че всичко в съзнанието т.е. във волята и разума в човека, се включва в действията и делата му точно така, както и всичко видимо и невидимо се включва в семето, в плода или в яйцето, а самите дела се виждат само отвън, а вътрешно те са неизчислими, тъй като силите на двигателните влакна на тялото участват в произвеждането на тези сили; и всичко в цялото съзнание се стреми към събуждане и определяне на тези сили, действайки навсякъде по трите степени, както казах по-горе. Както в действията участва всичко от цялото съзнание, то в тях участва и всичко от волята, или всички чувства на любов в човека, представляващи първата степен; участва дори и всичко от разума, или всички мисли от неговите разбирания, представляващи втората степен; накрая участва и всичко от паметта, или всички идеи на мисленето, които са най-близко до неговите думи, заимствани от паметта и представляващи третата степен. От всичко това, фокусирайки се във външните действия, не можем да видим предхождащите ги вътрешни движения, но те са винаги там. Че всичко последно представлява смесица, съд и основа на предишното, това го виждаме от гореказаното в № 209 до 216, а че степените за височина намират пълна реализация в своите последни форми, бе показано в № 217 до 221.

278. Че действията на тялото, видими за очите, изглеждат прости и еднообразни, такива, каквито са на пръв поглед семната, плодовете и яйцата или както орехът и бадемът в черупката си, но че вътрешно те съдържат в себе си всички предишни еле-

менти, от които имат възможност за съществуване, това е, защото всичко последно винаги бива облечено и с тази си обвивка се отделя от предишното; и че всяка степен също е обвита в покривало, отделящо я от другата степен, поради което първата степен не се вижда от втората, а тя не се вижда от третата степен. Така например любовта на нашата воля, представляваща първата степен в съзнанието, не се усеща в мъдростта на разума т.е. втората степен, освен само като нещо приятно, когато мислиш за него. И тази първа степен, която е любовта на волята ни, се усеща в знанието на паметта, т.е. в третата степен, само като удоволствие да познаваш този предмет и да говориш за него. Оттук следва, че всяко движение, каквото е действието на тялото, включва в себе си всички компоненти от гореказаното, макар че на външен вид изглежда просто като единично.

279. Това се потвърждава от следното: ангелите, намиращи се около човека, разбират в подробности всичко, преминаващо от съзнанието в действията му; духовните ангели разбират всичко, което преминава към тях чрез разума, а небесните ангели разбират всичко, което преминава към тях, чрез волята на човека; и това действително е така, макар и да изглежда парадоксално. Но трябва да се знае, че всичко в съзнанието, което принадлежи на предишния или на следващия елемент, заема в него средата, а всичко останало се намира около него по-близо или по-далеч според родството с главния елемент. Ангелите казват, че всяко деяние на човека им дава знание за това какъв е той и в известен смисъл каква е любовта му според това каква е любовта в неговите чувства, и оттам – в мислите му. С няколко думи, всяко действие или дело на духовния човек представлява за ангелите вкусен плод, полезен и красив, който при разрязване и опитване носи удовлетворение от вкуса, полезността и приятността му. Че ангелите разбират така действията на човека, виждаме от казаното по-горе, в № 220.

280. Същото може да се каже и за говора на човека. Ангелите само по звука на гласа му познават любовта на човека; по произнасянето и артикулацията на звуците познават мъдростта му, а по смисъла на думите му – неговите знания. Те казват, че тези

три характеристики присъстват във всяка дума, тъй като всяка дума представлява сякаш тяхно следствие (*conclusum*) и винаги има в себе си звук, произношение на звука и смисъл. Ангелите от Третото Небе ми казаха, че от всяка дума в последователната реч на човека те познават какво е общото състояние на душата му (*animi*), а и някои специфични нейни състояния. В „*Учението на Новия Йерусалим за Свещеното Писание*“ неведнъж беше показано, че в Словото и всички изречения в него присъстват и духовното, което принадлежи на Божествената Мъдрост, и небесното, което принадлежи на Божествената Любов; и когато човек чете Светото Слово, ангелите, които са около него, разбират и едното, и другото.

281. От всичко казано тук следва изводът, че в делата на човека, чието материално съзнание слиза по трите степени в ада, се заключава всичко зло и лъжовното на това зло, а в делата на човека, чието съзнание се издига към Небето, се заключава всичкото му добро и истинно. И едното, и другото се разбират от ангелите само от говора и от действията на човека. Затова и в Словото се казва, че трябва да съдим за човека по делата му и че той ще даде отчет за тях с думите си.

Част четвърта
Методът на Сътворението

282. Бог от Вечността, Който е Йехова, е сътворил Вселената и всичко в нея от Самия Себе Си, а не от нищо. Добре познато е и се знае в света, както и от вътрешното си познание мъдрите признават, че Един е Бог, Творецът на Вселената. От Словото знаем, че Името на Бога, Твореца на Вселената, е *Йехова* и Той Единствен „Е“ и „Съм“ (*Абсолютно и Единствено Битие и Реалност – бел. ред.*). Че Самият Йехова е Бога от Вечността, е доказано на много места в Словото и в „Учението на Новия Йерусалим за Господ“ и Той се нарича така, защото е приел Човешки образ, за да ни спаси от ада. Именно тогава е заповядал на учениците Си да Го наричат Господ; и затова в Новия завет вече се нарича *Господ*, а не *Йехова*. Това е видно от *Второзаконие*¹ 6:5: „Да възлюбиш Йехова, Бога Твоего, с всичкото си сърце и с всичката си душа, и с всичката си сила“, а в Новия Завет от *Матей* 22:37: „А Исус му рече: да възлюбиш Господа, Бога Твоего, с всичкото си сърце, с всичката си душа и с всичкия си ум“, както и в други цитати в Новия завет, които евангелистите заимстват от Стария завет.

283. Всеки, който мисли ясно и разумно, вижда, че Вселената е сътворена не от нищо, защото знае, че няма как нещо да може да бъде създадено от нищо, тъй като нищото си е нищо и ако кажем, че нещо е направено от нищо, получаваме противоречие. Всяко противоречие е в конфликт със светлината на истинното, която произлиза от Божествената Мъдрост, а това, което не произлиза от

¹ В този цитат от *Второзаконие*, преводът е от Библията, ползвана от Е.Сведенборг на староеврейски език, където пише „Йехова“, а не „Господа“ – бел. ред.

Божествената Мъдрост, не произлиза също и от Божественото Всемогъщество. Всеки, който е с чисти намерения и разумно мислещ, вижда, че всичко сътворено произлиза от такава субстанция, която е Субстанция сама в себе си, тъй като само такава Субстанция е Самото Битие, чрез което всичко съществува и може да приеме форма. А тъй като единствено Бог е Субстанция Сама в Себе Си, от която произлиза и Самото Битие, то е ясно, че нищо не може да се формира без Него. Много са онези, които виждат тази истина, разумът също я посочва, но никой не се е осмелил да я потвърди, опасявайки се да не стигне до извода, че сътворената Вселена е Самият Бог, ако приема, че Вселената е от Бога; както се опасява и да не си помисли, че материята е произлязла от само себе си, и че затова най-вътрешното на материята е това, което наричаме Бог. Така мнозина, макар да виждат, че всичко съществува от Бога и от Неговото Битие, не са посмели да отидат по-далеч от тази първа мисъл, опасявайки се да не се заплетат до т.нар. „Гордиев възел“, от който после да не могат да се освободят. Причината за това, ако се случи действително, е, че те разсъждават за Бог и за Сътворението на Вселената от Него, изхождайки от времето и пространството, които са характеристики на материята, а всъщност е абсолютно невъзможно някой да разбере Бога и Сътворението на Вселената, изхождайки от материята, докато всеки, който има достатъчно вътрешна светлина в разума си, може да разбере материята и сътворяването ѝ от Бога, а именно, че Бог е отвъд времето и пространството, за което казах, в № 7 до 10; че Божественото изпълва всички пространства, без да е в пространството, в № 69 до 72; и че Божественото се намира във всяко време, без да е във времето, в № 73 до 76. По-нататък ще изясня, че въпреки че Бог е сътворил Вселената и всичко в нея от Самия Себе Си, никъде в самата сътворена Вселена няма нещо, което да е Самият Бог, както и ще поясня и много други твърдения, които представят тази истина в подходяща светлина.

284. В *Част първа* на тази книга казах, че Бог е Божествената Любов и Божествената Мъдрост и че Той е Живот, както и че Той е такава Субстанция и Форма, които са единственото Битие; в *Част втора* разказах за Духовното слънце и за Духовния свят, както и за материалното слънце и за материалния свят; и че от тези две Слънца Бог е сътворил Вселената и всичко в нея; в *Част трета*

говорих за степените, по които е сътворено всичко и всяко нещо, а тук, в *Част четвърта*, ще разкажа за Създаването на Вселената от Бога. Тук изяснявам това, защото ангелите се оплакаха на Господ, че когато гледат към света, не виждат нищо друго освен мрак и не виждат никъде и в никого сред хората никакво разбиране за Бога, за Небето и за Сътворението на материята; и следователно не виждат нищо, на което да се основе тяхната мъдрост.

285. Бог от Вечността, т.е. Йехова, не би могъл да сътвори Вселената и всичко в нея, ако не е Човек. Тези, които мислят за Бога като за Човек по земен начин, не успяват да разберат как Бог, бидейки Човек, би могъл да сътвори Вселената и всичко в нея, мислейки си самостоятелно така: „По какъв начин, докато създава Вселената, Бог, бидейки като Човек (т.е. с човешки качества), би могъл да преминава от едно пространство в друго; или по какъв начин от Своето място е произнасял Словото и чрез това Слово е създавал Творенията?“. Такива мисли се въртят в главата на тези, които разсъждават за Бога-Човек като за личност от земния свят и от материята с нейното пространство и време, но все пак виждат ясно, че Бог не би могъл да сътвори Вселената, ако не беше Човек. Ако преосмислят земните си разбирания и се фокусират върху ангелските разбирания относно Бога като Човек, а и премахнат оттам идеята за пространство и време, тогава ще се доближат до истината. Действително, някои учени установяват, че духовете и ангелите се намират извън пространството, като разбират духовното без пространство, тъй като това е подобно на мисълта, която пребивава в човека, но чрез нея човекът може да бъде навсякъде, дори и в най-отдалеченото място. Именно такава е състоянието на духовете и на ангелите, които също са хора, дори и що се отнася до тялото; и те наистина се явяват на това място, в което е и мисълта им, тъй като в Духовния свят пространството и разстоянията са само илюзия и представляват едно цяло с мисълта, произлизаща от техните чувства. Оттук можем да видим, че Бог се вижда като Слънце и се намира над Духовния свят, и за Него не може да съществува никаква илюзия за пространството и никакво схващане, изхождащо от пространството; и само чрез такъв начин на мислене можем да разберем, че Той е сътворил Вселената не от нищото, а от Самия Себе Си; и че не можем да мислим за Неговото Човешко Тяло като за голямо или малко, или

въобще като за тяло с някакъв размер, защото тези размери се отнасят към пространството, а от това следва, че Бог е един и същ, както в първото, така и в последното, както в най-голямото, така и в най-малкото нещо; и че Човешкият Му Образ се явява най-вътрешното във всичко сътворено, но то не изхожда от пространството. Че Божественото е еднакво както в голямото, така и в малкото, казах в № 77 до 82; и че Божественото изпълва всички пространства, но Самото То е отвъд пространството, казах в № 69 до 72, от което следва, че тъй като Божественото не се намира заедно с пространството, то и не е със същата продължителност, каквато е вътрешното на материята.

286. Че Бог не би могъл да сътвори Вселената и всичко в нея, ако не беше Човек – тази истина може да бъде разбрана от всеки разумен човек именно защото той не може да отхвърли в себе си (*ipud se*) това, че в Бога пребивават Любовта и Мъдростта, че в Него са Милосърдието и Милостта и че Той е Самото Добро и Самата Истина в Тяхната същност, тъй като Те произлизат от Него и тъй както не можем да отречем Тяхното съществуване, така не можем да отречем и това, че Бог е Човек, тъй като Те не могат да съществуват отделно от човека, понеже човекът е техният субект и да ги отделим от субекта им означава да ги унищожим. Помислете си за Мъдростта, после си я представете извън човека и кажете дали тя ще представлява нещо; или се опитайте да си представите Мъдростта като нещо ефирно или като нещо от пламък – и ще видите, че е невъзможно. При такива предположения излиза, че Мъдростта трябва да има някаква форма, каквато е и в човека, и за да може да пребивава в нея, тази форма трябва да е без недостатъци. С други думи, форма на Мъдростта е човекът; и тъй като човекът е форма на Мъдростта, то той ще е и форма на Любовта, Милосърдието, Милостта, както и на всичко Добро и Истинно, тъй като всичко изброено е едно цяло с Мъдростта. Че Любовта и Мъдростта не могат да съществуват по друг начин, освен във форма, за това виж по-горе, в № 40 до 43.

287. Това, че Любовта и Мъдростта са същността на човека, се вижда и по ангелите на Небето, които са като човека, но в съвършено красива форма според това доколко пребивават в Любовта и Мъдростта на Бога. Това може да видите в Словото, където

се казва за Адам, че е бил сътворен по образ и подобие Божие (*Битие 1:26*), тъй като той е бил създаден във формата на Любовта и Мъдростта. Всеки земен човек по отношение на тялото си се ражда в човешка форма именно поради това, че неговият дух, който наричаме също и душа, представлява човекът. А самият този дух е човекът, защото е приемник на Любовта и Мъдростта от Бога; и според това доколко духът или душата възприемат Любовта и Мъдростта, дотолкова той остава човек дори и след смъртта на земното тяло, представляващо само негова обвивка; а когато той не възприема достатъчно от Любовта и Мъдростта, се превръща в нещо като чудовище, което запазва малко от човешкия си облик поради невъзприемчивостта си.

288. Тъй като Бог е Човек, то и цялото ангелско Небе в своята съвкупност като едно цяло наподобява човек, който се разклонява на региони и области, съответстващи на човешките крайници, органи и вътрешности в тялото. Така има общества от Небето, които представляват и наподобяват области като частите на мозъка, областта на всички органи на лицето и на всички вътрешности на тялото, като тези области се делят помежду си така, както са разделени съответните части на тялото. По този начин ангелите знаят към коя област в Този [Небесен, Космичен] Човек се намират. Цялото Небе представлява подобно Изображение, защото Бог е Човек и Бог е Небе, а ангелите, от които се състои Небето, представляват приемници на Любовта и Мъдростта от Бога, а приемниците са и такива образи. Че Небето пребивава във формата на всичко, което се съдържа в човека, е показано в края на много от главите в томовете „*Небесни Тайни*“ (*Arcana Coelestia*).

289. От всичко това можем да видим колко са безмислени идеите на онези, които мислят за Бога безлично, т.е. не като за Човек с Божествени Атрибути и съществуващи в Бога като Човек, а отделени от Него, са лишени от основание. Че Бог е Самият [Абсолютен] Човек, от Който всеки друг човек е сътворен и е дотолкова човек, доколкото възприема Любов и Мъдрост, е видно от по-горе, в № 11 до 13, като и тук потвърдих същото, за да можете да разберете следващото обяснение за сътворението на Вселената от Бога вследствие на това, че Той е Човек.

290. Господ от вечността, или Йехова, е създал от Самия Себе Си Слънцето на Духовния свят и чрез него е сътворил Вселената и всичко в нея. В *Част втора* на тази книга говорих за Слънцето на Духовния свят и показах следното: че Божествената Любов и Божествената Мъдрост се явяват за Духовния свят като Слънце (№ 83 до 88); че от това Слънце произлизат духовната топлина и духовната светлина (№ 89 до 92); че това Слънце не е Бог, а е само проява на Божествената Любов и Божествената Мъдрост на Бога-Човек, както и топлината и светлината са произлизащи от това Слънце (№ 93 до 98); че Слънцето на Духовния свят се намира на средна височина и е толкова отдалечено от ангелите, колкото и материалното Слънце – от хората (№ 103 до 107); че в Духовния свят Изток е там, където Господ се явява като Слънце, и останалите посоки се определят спрямо Него (№ 119 до 123, 124 до 128); че ангелите непрекъснато са обърнати с лице към Господ като към Слънце (№ 129 до 134, 135 до 139); че Господ е сътворил Вселената и всичко в нея посредством това Слънце, което е първото, произлизащо от Божествената Любов и Божествената Мъдрост (№ 151 до 156); че Слънцето на материалния свят е чист огън и че материята като водеща началото си от него, също е мъртва, че Слънцето на материалния свят е сътворено, за да бъде Сътворението окончателно завършено (в № 157 до 162); че без тези две слънца, едното живо, а другото – неживо, Сътворението би било невъзможно (№ 163 до 166).

291. Освен гореизброеното и показаното в *Част втора* там казах и това, че Слънцето не е Бог, а е само проява (еманация) на Божествената Любов и Божествената Мъдрост. То е наречено *проява*, защото е създадено от Божествената Любов и Божествената Мъдрост, които в самите себе си са субстанция и форма, и Божественото се проявява чрез това Слънце. Но тъй като човешкият разсъдък е такъв, че никога не се успокоява, докато не види обекта от някаква причина и следователно докато не разбере по какъв начин съществува самия обект, то и тук той ще поиска да узнае по какъв начин е създадено Духовното Слънце, което не е самият Бог, а само Негова проява; ето защо тук ще кажа нещо и за това. Аз много разговарях с ангелите по този въпрос и те ми казаха, че разбират това ясно в Духовната си светлина, но трудно

ще го представят на човека в неговата земно-материална светлина, тъй като е прекалено голяма разликата между единия и другия свят, а оттам – и между единия и другия начин на мислене. Впрочем те казаха, че това може да бъде обяснено със сходството в сферата на чувствата и провокираните от тях мисли, която сфера съществува около всеки ангел и чрез която останалите ангели, по-близки или по-далечни, регистрират присъствието му. Тази заобикаляща сфера* не е самият ангел, а произлиза от всичко в неговото тяло – подобно на поток субстанциите изтичат непрекъснато и изтичайки, го обгръщат. При това онези от тях, които се допират до тялото и се движат (*continue actuatae*) благодарение на двата източника на живот в тялото – сърцето и белите дробове, въздействат върху околната атмосфера; и така другите могат да усетят тяхното присъствие. По този начин няма една сфера на чувствата и друга за произлизащите мисли, която да е нещо изтичащо и непрекъснато, защото всички чувства всъщност са само състояния на мисловните форми в ангела. След това те ми казаха, че такава сфера съществува около всеки ангел, защото я има и около Господ и тази сфера също произлиза от Него; и именно тя е тяхното Слънце, или Слънцето на Духовния свят.
*(*aura – бел. ред.*)

292. Често ми се даваше да разбера, че такава сфера съществува около всеки ангел и дух и че подобна сфера съществува около мнозина от тяхните общества, като ми беше показана в различните си видове в Небето и в ада: в Небето тя е като леко пламъче или блестящо бяло облаче, докато в ада е като мрачен огън или гъст и черен облак. Можех и да усещам тези сфери с различни миризми съответно като аромат или смрад. От всичко това се уверих, че всеки както в Небето, така и в ада, бива заобиколен от своя сфера, състояща се от субстанции, изтичащи и отделящи се от неговото тяло.

293. Също така разбрах, че тази сфера се излъчва не само от ангелите и от духовете, но и от всичко и от всяко нещо в Духовния свят, а именно: от дърветата и от плодовете им, от цветята и от техните цветове, от тревите и от техните класове, дори от почвата и от всяко нещо в нея. От всичко това виждах, че както в живите, така и в мъртвите неща общото е, че всяко е обгърнато от това, което се намира вътре в него и че то непрекъснато излиза навън

подобно на изпарение. От опитите на мнозина учени знаем, че подобно нещо съществува и в материалния свят, като например това, че от човека непрекъснато излизат вълни от енергии, както и от животните, дърветата, плодовете, растенията, цветята, а дори и от металите и камъните. Всичко това идва в материалния свят от Духовния свят, а той пък го заимства от Божественния.

294. Това, от което се състои Слънцето на Духовния свят, произлиза от Бога, но Слънцето не е Самият Бог, то не е живо от само себе си и е лишено от самостоятелен живот; също и това, което се излъчва от ангела и от човека, т.е. аурата около тях, не е самият ангел или самият човек, а само съществува чрез тях, но е лишена от самостоятелен живот. Аурата образува едно цяло с ангела или с човека и е съгласувана с тях, като заимства от формите на тялото им, които са форми на водения от тях начин на живот. Съществува тайната, че ангелите могат да виждат в духовните идеи и мислите, като ги изразяват с думи, докато хората не могат това чрез земно-материалното си мислене, тъй като хиляди духовни идеи образуват една материална, а една материална идея не може да бъде разрешена в една-единствена духовна идея, а само в множество духовни идеи. Причината за това е, че те се различават помежду си според степените за височина, за които разказах в *Част трета*.

295. Че разликата между мислите на хората и мислите на ангелите е такава, разбрах от следния опит: помолих ги да си помислят за нещо духовно и после да ми кажат това, което са намислили; и когато се опитаха, се оказа, че не могат да го направят – те не могат да изразят с думи мислите си. Същото се случи и с тяхното духовно общуване чрез разговор и чрез писане. В техния духовен разговор нямаше нито една дума, поне малко подобна на някоя дума от земния разговор; духовното им писане също нямаше нищо общо със земното писане, освен съществуването на букви, всяка от които обаче съдържаше в себе си целия смисъл. Най-удивително беше това, което ми разказаха – че в това духовно състояние, в което се намират, когато говорят и пишат, им се струва, че мислят както мисли и човекът в земно-материалното си състояние, а всъщност тези състояния нямат нищо общо. Оттук се

вижда, че материалното и духовното се различават по степените за височина и ангелите контактуват помежду си само чрез съответствията.

296. В Господ съществуват три неща, които са Самият Господ: Божествена Любов, Божествена Мъдрост и Божествено Служене; те се проявяват по следния начин: извън Слънцето на Духовния свят Божествената Любов се проявява чрез Топлината, Божествената Мъдрост се проявява чрез Светлината и Божественото Служене се проявява чрез атмосферата, която представлява място на всичките. Че от Слънцето на Духовния свят произлизат Топлината и Светлината и че Топлината произлиза от Божествената Любов на Бога, а Светлината произлиза от Божествената Мъдрост, за това виж в № 89 до 92; 99 до 102 и № 146 до 150. Тук ще кажа само, че третият елемент, произлизащ от Духовното слънце, е атмосферата, представляваща вместилище на топлината и светлината, и че атмосферата произлиза от онова Божествено в Господ, което наричаме *служене*.

297. Всеки, който мисли озарено, вижда, че целта на Любовта е да служи, а служенето е изпълнение на Любовта. Всъщност Любовта не може да завърши процеса самостоятелно, освен чрез приложението и посредством Мъдростта, от което следва, че служенето е вместилище на Мъдростта и на Любовта. Че те трите са последователни по степените за височина и че последната степен представлява пълната съвкупност, вместилище и основа на предишните степени, това беше показано в № 209 до 216 и на други места по-горе. Оттук можем да видим, че те трите: Божествената Любов, Божествената Мъдрост и Божественото Служене, пребъдват в Бога и са Самата Същност на Бога.

298. Човекът, разглеждан по отношение на своите външни и на своите вътрешни аспекти, представлява форма на служенето и всички служби във Вселената съответстват [кореспондират] със службите в самия човек. Това ще бъде изцяло доказано в следващите абзаци, а тук само го споменавам, за да може да е ясно, че Бог като Човек е единствената форма на всички служби, от която водят началото си всички други служби (функции) в сътворената Вселена; и че по този начин сътворената Вселена, разглеждана

по отношение на Служенето, е Образ на Бога. *Служене* се нарича това, което съществува в определен порядък при самото сътворение от Бога-Човек, т.е. от Бога. Не се нарича *служене* това, което произлиза от самостоятелните прояви на човека, което е адът, който е противоположен на Божествения Порядък.

299. Грите елемента: Любов, Мъдрост и Служене, съществуват в Бога и са Самата Същност на Бога, а Той е навсякъде, тъй като е Вездесъщ. Бог не може да се прояви изцяло Такъв какъвто е в действителност т.е. в Абсолютната Си Форма като Слънце, нито пред ангелите, нито пред хората. Той изявява Себе Си чрез това, което може да бъде възприето от тях, а именно – проява на Любовта чрез Топлина, относно Мъдростта чрез Светлина и относно Служенето чрез атмосферата. Господ може да проявява Себе Си относно служенето чрез атмосферата, понеже атмосферата е място на Топлината и Светлината, както служенето е място на Любовта и Мъдростта, тъй като Светлината и Топлината, произлизащи от Божественото Слънце, не могат да се разпространяват в нищото или в празното, а само в нещо, което ги съдържа, или в някакъв субект; и такова вместилище и субект е именно атмосферата, която съществува около Слънцето, поема го в себе си и го предава към Небето, където се намират ангелите, и оттам го предава към света, където се намират хората; и по този начин осъществява навсякъде присъствието на Господ.

300. Че в Духовния свят, също както и в материалния, има атмосфери, това показва в № 173 до 178 и в № 179 до 183, където казва, че атмосферите в Духовния свят са духовни, а в материалния свят – материални. Според това откъде води началото си духовната атмосфера, обкръжаваща най-близо Духовното Слънце, можем да видим, че всяка нейна частица по своето естество е такава, каквото е самото Слънце в своето естество. Ангелите, като не мислят изхождайки от пространството, обясняват това чрез своите духовни мисли, както и че единствената субстанция, от която съществува всичко, изгражда и Слънцето на Духовния свят. И както Божественото е извън пространството и е едно и също, както в най-голямото, така и в най-малкото, то такава е и Слънцето като първата проява на Бога-Човек. И по-нататък ангелите го обясняват

така: тази единствена субстанция, т.е. слънчева, разпространявайки се чрез посредничеството на видовете атмосфери по степените за ширина (т.е. линейни), и едновременно по степените за височина (т.е. разделни, вертикални), представлява цялото разнообразие, което съществува във всичко от сътворената Вселена. Обаче ангелите предупредиха, че докато не се откажем от идеята за пространството, по никакъв начин няма да можем да разберем това, което казват; и ако останем в тази идея, илюзиите непременно ще ни доведат до измамности, които всъщност не бива да присъстват в разбирането ни за това, че Бог е Самото и Абсолютно Битие и Реалност, от Която произлиза всичко останало.

301. Освен това от ангелското разбиране, което не изхожда от пространството, ясно личи, че в сътворената Вселена няма нищо живо освен Единия Божествен Човек, т.е. Господ и че нищо не се движи по друг начин освен чрез Живота, получен от Него; и също, че нищо не съществува, освен чрез Слънцето, произлизащо от Господ, и истината е, че ние живеем, движим се и съществуваме в Бога.

302. Атмосферите, които са три, както в единия, така и другия свят, т.е. в Духовния и материалния, при последното си [състояние] завършват в такива субстанции и материи, които са земни. Че има три атмосфери както в Духовния, така и в материалния свят, които се различават помежду си по степените за височина и които, разпростирайки се (*progređiendo*) надолу, намаляват по степените за ширина, това бе казано в *Част трета*, в № 173 до 176, а когато степените се смаляват, разпростирайки се към по-ниско, те стават все по-свити и бездейни; и накрая в последното си [състояние] вече са толкова свити и пасивни, че вече не са атмосфери, а се превръщат в субстанции на покоя, и в материалния свят вече са толкова неподвижни, колкото са на Земята, и се наричат *материя*. От произхода на тези субстанции и материи следва: *първо*, че материите също имат три степени; *второ*, че те взаимодействат помежду си чрез заобикалящите ги атмосфери; и *трето*, че те са приспособени да създават всички служби (функции) в техните многообразни форми.

303. Всеки може да допусне, че субстанциите, или материите такива, каквито съществуват в почвите на Земята, са създадени от Слънцето чрез неговите атмосфери, само ако разсъди, че съществуват непрекъснати посредници (*mediationes*), започвайки от първия и свършвайки с последния и че нищо не може да бъде създадено от друго, освен от своето предходно, докато накрая се стигне до Първичното, което е Слънцето в Духовния свят, което Слънце е от Бога-Човек, т.е. от Господ. По този начин, както атмосферите представляват предходното, чрез което това Слънце проявява себе си в последното, и както това предходно в следствието си и в разпростирането си непрекъснато намалява до най-крайното, и когато в най-последното приключи тяхното действие и разпространение, те се превръщат в такива субстанции и материии, каквито са от Земята, а благодарение на атмосферите, от които са произлезли, те съхраняват в себе си стремежа и усилието да служат до последно. Тези хора, които от сътворението на Вселената и всичко в нея, започвайки от първичното, не надживеят посредствеността си, не могат да представят друго освен различни хипотези, фрагментарни и несвързани с породилата ги Първопричина; и ако с ума си проникнем в същността на такива концепции, ще видим, че те приличат повече на купчина развалини, отколкото на нещо построено и завършено.

304. От това всеобщо начало съществува и всичко в сътворената Вселена и така във всяко нещо има преминаване от Първото към последното, което пребивава в състояние на относителен покой, така че всяко нещо има в себе си едновременно завършеност, но и възможност за продължаване на своето съществуване. Същото е и в човешкото тяло – при мускулните влакна има преход от техните първи и най-фини форми към сухожилията, или по-грубите форми; при тъканите на кръвоносните съдове и на хрущялите и костите също има такъв преход. Той съществува и при състоянията на човека, които са чувстване, мислене и нагласи, във всяко от които също има преход от първичното, в което те пребивават – светлина, и което преминава към последното – тъмнина. Същото е и при прехода от първичната топлина, което преминава към последното, в което топлината отсъства. И каквито са тези преходи, такива са и преходите на Любовта и

на всичко в нея, както и преходите на Мъдростта и на всичко в нея, с няколко думи, такива са преходите във всичко в сътворената Вселена, съгласно казаното в № 222 до 229, а именно – че има степени в двата вида: в най-голямото и в най-малкото сътворено нещо. И това е така, защото Духовното слънце е този източник на субстанция, от която съществува всичко, и това се вижда в духовното разбиране на ангелите (виж в № 300).

305. В субстанциите и материите, от които се състои Земята, няма нищо изцяло Божествено, те само произлизат извлечени от Божественото. Според това как са създадена земната материя, за което говорих по-горе, можем да видим, че в субстанциите и материите в тях няма нищо, което да е напълно Божествено само по себе си и че те са лишени от първоначалното подобие на Божественото. Те представляват крайна граница на атмосферите. Затова и топлината в тях завършва със студ, светлината – с мрак, а всяко действието – с покой. Обаче всички те, като продължение от субстанциите на Духовния свят, са запазили в себе си нещо от Божественото, което винаги е присъствало при създаването им, а именно – онази сфера (№ 291 до 298), която обкръжава Бога-Човек, т.е. Господ, и от която чрез продължение от Слънцето и атмосферите са били създадени Земните субстанции и материи.

306. Произходът на земните почви от Духовното слънце посредством атмосферите не може да се опише лесно с думи, произлизащи от земно-материалното мислене, докато с думите на духовното мислене процесът би могъл да се опише по-пълно, тъй като духовното мислене е неизхождащо от пространството, вследствие на което неговите думи не могат да бъдат включени в нито един материален език. Духовното мислене, език и писменост са толкова различни от материалното мислене, език и писменост, че въобще нямат нищо общо и контактуват помежду си само чрез съответствията (№ 295), така че трябва да се задоволим и с това, че поне по този начин можем да получим някакво материално обяснение за създаването на земната материя.

307. Всички служби, които представляват крайната цел на Творението, съществуват във форма, която получават от субстанции и материи, каквито са на Земята и от нея. Всичко, казано дотук, а именно – за Слънцето, за атмосферите, за земни-

те материи, представлява само средство за постигане на крайните цели (*ad fines*), като крайните цели на Творението представляват това, което се създава от Господ посредством Духовното Слънце през атмосферите и от почвите и тези *цели* се наричат *служби**; и в цялото свое пространство те са всички субекти от растителното царство, от животинското царство и накрая е човешкият род и произлизащото от него ангелско Небе. Всички те се наричат служби, защото всички те представляват приемници на Божествената Любов и Божествената Мъдрост; и всички те имат предвид Бога Творец, от Когото съществуват, и самите те обединяват Него и Великото Му Дело; и чрез това съединяване те съществуват от Него непрекъснато, точно както са и сътворени. Казвам, че те имат предвид Бога Творец, от Когото съществуват, и самите те обединяват Него и Великото Му Дело, но тук говоря от външно гледище на нещата и разбирам, че Боът Творец прави така, че сякаш те самите Го имат предвид и се съединяват с Него, но по какъв начин става това – ще научим по-нататък. По-горе казах някои неща за това, а именно: че Божествената Любов и Божествената Мъдрост не могат да съществуват иначе, освен в нещата, сътворени от тях (№ 47 до 51); че всички неща в сътворената Вселена всъщност са приемници на Божествената Любов и Божествената Мъдрост (№ 55 до 60) и че службите на всички сътворени неща се издигат по степените до човека, а през човека – до Бога Творец, от Когото те съществуват (№ 65 до 68).

* (*функции, ползи, да послужат, полезности*)

308. Няма човек, който да не види ясно, че службите представляват целите на Сътворението, само ако помисли, че нищо друго не би могло да получи съществуването си от Бога Творец; и следователно нищо друго не би могло да бъде сътворено, освен за полза и да послужи. Няма човек, който да не вижда ясно и това, че за да могат те наистина да са полезни, е необходимо да служат на другите, но и че служене на себе си също представлява служба и за другите, защото трябва първо да си полезен на себе си, за да можеш след това да си полезен и на другите. Който вижда това, може да види и другото – че служенето като такова не може да получи съществуването си от човека, а съществува от Бога Творец, т.е. от Господ, тъй като всичко, което Той е създал, е полезно.

309. И като споменах за формите на служене, ще ги разгледам в следната последователност:

- (1) Земната материя се стреми да пренесе напред създаването на полезните служби във формите или форми на полезни служби.
- (2) Във всички форми присъства някакъв образ и подобие на сътворената Вселената.
- (3) Във всички форми на полезност присъства някакъв образ и подобие на човек.
- (4) Във всички форми на полезност присъства някакъв образ и подобие на Безкрайното и Вечното.

310. (1) *Земната материя се стреми да пренесе напред създаването на полезните служби във формите или форми на полезни служби.* Че в материята се съдържа такъв стремеж, е видно от начина на нейното създаване, т.е. от това, че субстанциите и материите представляват завършек и крайна граница за атмосферите, които идват от Духовното слънце като полезни служби (№ 305 и 306). Тъй като земните субстанции и материи имат начало от такъв източник и тъй като техни съставни части се държат свързани от натиска на заобикалящите ги атмосфери, то вследствие на това те притежават стремеж за непрекъснато създаване на полезни форми. Този стремеж към създаване на полезни форми заимстват от своя първоначален източник, а като крайни граници на атмосферите винаги са в хармония с него. Като казвам, че този стремеж и склонност са присъщи на Земята, имам предвид, че те са присъщи на техните субстанции и материи, където и да се намират: в самата Земя или в изпаренията (*exhalatae*) от нея в атмосферата. Знаем, че атмосферите са изпълнени с такива отлагания, а че такъв стремеж и склонност са присъщи на субстанциите и материите в почвите, е ясно и от това, че семената се разтварят посредством топлината до най-вътрешното си [състояние] и се пропиват с най-фини субстанции; и те не може да не са произлезли от духовното начало, тъй като само по този начин биха имали способността (*potentia*) да са полезни и да послужат, вследствие на което съществува и тяхната продуктивност (*prolificum*), от която чрез съединяване с материите, произлизащи от материалното начало, могат да създадат полезни форми и

после да ги извадят на светло от себе си като от утроба, за да поникват и да прорастват. По-нататък този стремеж непрестанно се разпространява от почвата през корените към последното в тях и от последното към първото, в което служенето е било първоначално. По такъв начин служенето преминава в различни форми и тези форми от служенето, което сякаш е тяхната душа, при преминаването си от първото към последното и от последното към първото заимстват свойството, че всичко и всяко нещо в тях е полезно по някакъв начин. Казвам, че служенето е сякаш душа, защото самата форма на служенето прилича на някакво тяло. Че в тях съществува още един стремеж, по-вътрешен, а именно – стремежът към създаването на полезности през растителността към животинското царство, това следва също и от факта, че много видове животни се хранят с растения. Също така в тях има още един стремеж – най-вътрешният – стремежът към създаване на полезности за човешкия род; и това произтича от следното, а именно:

Съществува такова последно състояние и в това крайното, всичко предходно се включва в съвкупност и определен ред, както показах по-горе на различни места.

Във всичко съществуват степени от двата вида – в най-големите и в най-малките неща (№ 222 до 229) и следователно тези степени се съдържат и в този стремеж.

Всички полезни функции и служби са създадени от Господ, напредвайки към последното, затова и в последното трябва да се съдържа обратният стремеж към Него.

311. Всички тези стремежи не са живи, тъй като всъщност са усилие на последните енергии на живота, от които те произлизат, и те влагат усилия и средства да се възвърнат към първоначалото си състояние. В последното и най-отдалечено състояние атмосферите се превръщат в такива сили, че от тях субстанциите и материите в почвата придобиват определени форми и се задържат в тези форми както отвън, така и отвътре. Тук не мога да доказвам по-подробно това, тъй като изложението ще стане много обширно.

312. Първото творение на тази земна материя, след като е била новосъздадена и пребивавала в своята първична простота, е било да роди семената. Това представлява нейният първи стремеж.

313. (2) Във всички форми на полезност присъства някакъв образ и подобие на Творението. Полезните форми биват три вида: полезни форми в минералното царство, полезни форми в растителното царство и полезни форми в животинското царство. Полезните форми в *минералното царство* е невъзможно да се опишат, тъй като не са видими за очите. Първата част от тези минерални форми в това царство са субстанциите и материите, от които се състои Земята в най-малкия ѝ мащаб; втората част от тези форми са умножени от тях и съществуващи в безкрайно разнообразие; третата част от тях са остатъци от растения, превърнати на прах, и частици от умрели животни, както и части от непрестанни изпарения и отлагания на това, което се смесва с почвата и представлява повърхностните ѝ слоеве. Тези три подстепенни на формите в *минералното царство* по някакъв начин представят Творението именно с това, че като се задействат от Слънцето през атмосферите и чрез топлината и светлината в тях, те създават техните полезни форми, които са и целта на Творението. Именно този образ на Сътворението се състои в онези съкровени стремежи, за които казах по-горе, в № 310.

314. Образът на Сътворението в полезните форми в *растителното царство* се представя в това, че те съдържат в себе си преход от първоначалното към последното и от последното към първоначалното. Първото в тях са семената, а последното са стъблата, облечени в обвивки, чрез които, както чрез последното в стъблата, те се стремят да създадат нови семена, които, както вече казах, представляват тяхното първо. Стъблата, облечени в обвивки, тук са аналог на земното кълбо, покрито с почвен слой, от който са сътворени и се образуват всички функции и служби. Известно е, че поникването започва чрез първите (*libras*), вторите (*philyras*) и третите (*tunicas*) обвивки, преминава през кората на корените, по стъблата и клоните, в семките на плодовете и от тях – в новите семена. Образът на Сътворението в полезните форми се проявява в преходите от първото към последното и от последното към първото, както и в това, че целта на всеки преход е създаването на плодове и семена, които са истинската полезна функция. От всичко това е видно, че Сътворението на Вселената в своята постепенност се движи от своето Първоначално, което е

Господ, обгърнат от Слънце, към своето крайно и последно, което са почвите, и от тях – чрез функциите отново възвръщане към Първопричината на всичко – Бог. Видно е, че целта на цялото Творение е тази полезна функция.

315. Необходимо е да се знае, че топлината, светлината и атмосферите на материалния свят не създават абсолютно нищо от картината на Творението. Това изцяло се извършва от Топлината, Светлината и атмосферите на Духовното слънце и те го влагат в полезни форми на растителното царство. Топлината, светлината и атмосферите на материалния свят само отключват семената, съдържат се в набъбването им като акт на покълване и ги обвиват в такива материи, от които те получават устойчивост. Всичко това се извършва не чрез силите на материалното Слънце, които сами по себе си са нищо, а чрез силите на Духовното слънце, посредством които непрекъснато им въздействат, без ни най-малко самите те да участват пряко в действието, което предизвикват, и в това се състои връзката на това дело с образа на Творението. Образът на Творението сам по себе си е Духовен в своите прояви и своите полезни служби в материалния свят, а поради своята устойчивост и непрекъснатост се налага да се овеществава, т.е. да се обединява и свързва с веществата на този свят.

316. В полезните форми на животинското царство съществува сходно подобие на Творението, а именно: от семето, положено в утробата, или в яйце, се създава тяло, което представлява последна форма на семето и което на подходяща възраст създава ново семе. Тази последователност е сходна с функциите на полезни форми в растителното царство, в което семената също са зародиш, утробата е почвата, състоянието преди раждането е когато семето е в почвата, в която пуска корен, а състоянието след раждането до собствената му плодотворна сила е аналог на растежа на дървото до състоянието му на плодородие. От тази съпоставка е видно, че както има подобие на сътвореното в растителните форми, така го има и в животинските именно поради прехода му от първото към последното и от последното към първото. Същият образ на Творението съществува във всичко и до всяка отделна част в човека, тъй като такава именно е преминаването на Любовта чрез Мъдрост към

служене и полезност, а следователно и преминаването на волята чрез разум към действие на Милосърдието чрез Вяра, приложени в дела. Волята (намерението) и разумността, Милосърдието и Вярата – това са първите елементи, от които съществува всичко останало, а действията и делата са следствието, от което чрез радостта на служенето се извършва връщане към първоначалните, или, както е казано по-горе, към волята, разумността, Милосърдието и Вярата. Че това връщане се осъществява чрез приятността от служенето, това е ясно от удовлетворението, което се усеща от тези действия и дела, които се отнасят до Любовта във всеки, защото те винаги се свързват с първото в самата Любов, от която произлизат всички действия, и така в тях се извършва единение на първото с последното. Това удовлетворение от действията и делата представлява удовлетворение от служенето. Също такъв преход от първото към последното се осъществява и в най-чистите органични форми на чувствата и мислите в човека. В неговия мозък тези форми приличат на звездни форми (*stellares*) и се наричат така (*cineritiae*); като от тях през мозъчно-костната (*medullaris*) субстанция преминават нервни влакна през шията по цялото тяло и там се разпространяват до последното, след което през кръвоносните съдове отново се връщат към първото. Такъв преход съществува и във всички чувства и мисли, представляващи промените и видоизмененията в състоянието на формите и субстанциите. Влакната, излизаци от тези форми и субстанции, представляват аналогия на атмосферите, изтичащи от Духовното слънце и съдържащи в себе си Топлина и Светлина. Действията, произлизащи от тялото, представляват аналогия на субектите, създадени от почвите чрез атмосферите, които като удовлетворение от служенето се връщат към началото, от което са произлезли. Но че тези преходи са точно такива и че те съдържат в себе си образ на Творението, това може много трудно да бъде обхванато с ума, тъй като хиляди и безброй сили, участващи в действието, изглеждат като единица, а единственото удовлетворение от служенето не е никаква идея на мисълта, а внася в нея само определени чувства без конкретно умозаклучение. От всичко казано и показано по-горе по този въпрос можем да видим, че полезните функции на всичко сътворено се увеличават към човека по степените за височина и чрез човека към Бога Творец, от Когото е

всичко (в № 65 до 68) и че целта на Творението се осъществява в последните неща и се състои във връщането на всичко отново към Твореца, за да може по този начин да съществува Единението (в № 167 до 172). В следващата част ще внесе повече яснота по този въпрос и там ще говоря за съответствието на волята и разума със сърцето и белите дробове.

317. (3) *Че във всички форми присъства някакъв образ и подобие на човека*, е показано по-горе (№ 61 до 64), а че всички служби, от първото до последното и от последното до първото, имат отношение към всичко съществуващо в човека и му съответстват, а и по този начин човек в известен смисъл е самата Вселена [в умален вид], и обратно – че Вселената относно службите в известен смисъл е самият човек, за това ще разкажа по-нататък.

318. (4) *Във всички форми съществува някакъв образ на Безкрайното и Вечното*. Образът на Безкрайното и Вечното в тези форми се проявява като усилие и възможности към полезните форми да запълнят със себе си пространството на земното кълбо, дори и пространствата на много други такива планети и така до безкрайност. Тъй като от всяко семе пониква дърво, храст или цвете, заемащи известно пространство, и всяко дърво, храст и цвете отново дават семена, и то по няколко хиляди, а те, бидейки посети и пораснали, на свой ред също заемат известно пространство. И ако от всяко семе винаги поникваше ново растение, то за няколко години те биха запълнили цялото земно кълбо; и ако биха продължили да произвеждат семена, биха запълнили множество планети – и така до безкрайност. Това е очевидно само ако пресметнем какво ще се получи, ако умножим плодовете на едно семе първо по хиляда, после още по хиляда десетократно, двадесетократно и стократно. Образът на Вечността е подобен на образа на Безкрайността в семената и се съдържа в това, че те се размножават всяка година; и това никога не спира и не е спирало от самото Сътворение на света, и няма да престане никога. Тези две свойства служат като явно доказателство и верен признак за това, че всичко във Вселената е сътворено от Безкрайния и Вечен Бог. Освен тези двата образа на Безкрайното и Вечното, същият образ на Безкрайното и Вечното се проявява и в разнообразието,

според което никога не се случва нито една субстанция и нито едно състояние на нито един предмет от цялата сътворена Вселена да са еднакви на подобните им. И нищо нито в атмосферите, нито в почвите, нито в някои други форми, произлизащи от тях, т.е. абсолютно нищо, което запълва Вселената, не би могло да бъде напълно еднакво с другото. Очевидността на тази истина е особено забележима в разнообразието на човешките лица, които са такива, че да няма и да не може да има дори в цялата Вселена и в цялата Вечност нито едно от тях, което да е абсолютно еднакво с друго; като от това разнообразие можем да направим същото заключение освен за лицата, и за духа, който сам по себе си представлява лице.

319. Всичко в сътворената Вселена, разглеждано по своите ползности, представлява образ на човека; и това свидетелства, че Бог е Човек. Древните са наричали човека *Микрокосмос* вследствие на това, че Бог представлява *Макрокосмос*, т.е. Вселената в целия ѝ обем. Но днес не можем да разберем защо древните са му дали това наименование, тъй като в човека не може да се види нищо от Вселената или от Макрокосмоса освен това, че що се отнася до тялото му, той се храни и живее от нейното животинско и от нейното растително царство; и още, че той поддържа жизнеността си от нейната топлина и вижда чрез нейната светлина, а чрез нейната атмосфера има слух и дишане. Но всичко това все още не прави човека Микрокосмос в този смисъл, в който Вселената и всичко в нея представлява Макрокосмос. Тези, които са нарекли човека Микрокосмос, или „малка Вселена“, а именно – древните, са взели тази истина от познаването на съответствията, в която са пребивавали най-древните хора, а също и от контактите си с ангелите, тъй като ангелите на Небето от всичко, което виждат наоколо, знаят, че всичко във Вселената, разглеждано през службите, представлява образ на човека.

320. Но че човекът наистина е Микрокосмос, или „малка Вселена“, вследствие на това, че сътворената Вселена по отношение на служенията е образ на човека, тази идея не може да влезе в ничия мисъл и оттам и в ничие знание [тук на Земята], също и в ничие схващане за Вселената, разглеждана от Духовния свят,

поради което и не може да бъде потвърдена от никого, освен от някой ангел, който живее в Духовния свят, или поне от някого, на когото е дадено да пребивава в Онзи свят и да види какво е там; а тъй като на мен това ми беше дадено, то въз основа на видяното от мене аз имам възможността да ви разкрия тази тайна.

321. Трябва да знаете, че Духовният свят, според външната илюзия за него, много прилича на материалния свят: там също като в материалния свят пред погледа се простира земя с планини, хълмове, долини, равнини, поля, езера, реки, извори, т.е. с всички творения на минералното царство, като там също има градини и гори, а в тях – дървета и храсти от всякакъв вид с техните плодове и семена; има също растения, цветя, треви и всякаква друга зеленина, т.е. всички творения на растителното царство; и накрая – всякакви животни, птици и риби, т.е. всички творения на животинското царство, като там човекът е ангел и дух. Тук споменавам предварително тези неща, за да ви покажа, че Вселената в Онзи свят е съвсем подобна на Вселената в материалния свят с тази разлика, че всичко, което се намира там, не е толкова неподвижно и устойчиво както в материалния свят, тъй като там няма нищо материално, но всичко е духовно.

322. Че Вселената в Онзи свят представлява образ на човека, можем да видим ясно от това, че всички творения, изброени в № 321, са живи и съществуват около ангелите и около ангелските общества, сякаш са произлезли и сътворени от тях, като всички те пребивават редом с тях и не се отделят от тях. Че всички неща в Онзи свят изглеждат, като че ли са сътворени от ангелите, това се вижда тогава, когато ангелът се отдалечава или когато ангелското общество се премести на друго място, защото тогава и нещата около тях престават да бъдат видими на старото място; и когато на това място дойдат други ангели, то всичко наоколо вече изглежда съвсем различно: градините вече не са със същите дървета, а тези дървета – със същите плодове, цветята в лехите вече не са същите, по нивите растат други треви и зеленина, различни са и животните, и птиците. Всички тези неща съществуват и се променят по този начин, защото на това място всички те се виждат благодарение на чувствата и мислите на ангелите, тъй като всички те представляват съответствия и като такива са едно цяло с това, на което

съответстват, като са негов представителен образ. Този образ се появява в тях не когато се разглежда само според формата си, а само когато се разглежда според ползната си служба. На мен ми беше дадено да видя, че когато ангелите отместят погледа си от Господ, като погледнат всички неща около себе си и ги гледат според съответните им ползности, то те виждат и разпознават в тях самите себе си.

323. А тъй като всичко, намиращо се около ангелите и съществуващо по този начин в съответствие с техните чувства и мисли сякаш представлява Вселената, понеже има и почви, и растения, и животни, и тъй като всичко това е представителен образ на самите ангели, то е ясно защо древните са наричали човека *Микрокосмос*.

324. Това многократно е потвърдено в трудовете „*Небесни тайни*“ (*Arcana Coelestia*) и „*Небе и ад*“, както и на много места тук, където говорих за съответствията. Там показах, че няма такова нещо в сътворената Вселена, което да няма съответствие с нещо в човека – не само с неговите чувства и мисли, но също и с органите и вътрешностите в тялото му, но не като субстанции, а като ползности. Затова в Божието Слово, където се говори за Църквата и за човека в нея, толкова често се споменават дървета, а именно маслина, лоза, кедр, а също и градини и гори, както и животните по Земята, птиците в небето и рибите в морето; и всичко това се споменава като съответствие на духовното състояние на човека, представляващо едно цяло с него според съответствията, както казах по-горе. Ето защо, когато човек чете Божието Слово, ангелите получават знания не за предметите, а за Църквата или за човека от Църквата по отношение на техните състояния.

325. Тъй като всичко във Вселената представлява подобие на човека, то Адам по отношение на своята мъдрост и разбиране се описва, както и градините на Едем с техните дървета от всякакъв вид, като реки със скъпоценни камъни и злато, с животни; и той им дава имена, като под това се подразбира именно, че те са били в него и затова той се нарича *човек*. Почти същото се казва и за Асириеца в *Йезекиил* (31:3 – 9), с което се обозначава Църквата по отношение на разбирането; както и за Тир в *Йезекиил* (28:12 – 23),

където се обозначава Църквата по отношение на познаването на Доброто и Истината.

326. От това можем да видим, че всичко във Вселената, разглеждано според полезността му, наподобява образ на човека, което показва, че Бог е Човек, тъй като всичко, изброено по-горе, съществува около човека-ангел, но не от самия ангел, а от Господ чрез ангела, защото то съществува благодарение на влиянието на Божествената Любов и Божествената Мъдрост върху ангела като техен приемник; и по този начин всичко се възпроизвежда пред очите му подобно на сътворението на Вселената. Заради това ангелите знаят, че Бог е Човек и че сътворената Вселена, разглеждана по отношение на нейната полезна функция, представлява Негов Образ.

327. Всички неща, сътворени от Господ, са за полезност и са в такъв ред, степен и отношение, в каквито се намират спрямо човека и през човека спрямо Господ, от Когото [те] съществуват. По-горе, в № 308, казах, че от Бога Творец не може да съществува нищо друго, освен полезности; в № 65 до 68 – полезността на всички сътворени неща се увеличава по степени от последното към човека и през човека – към Бога Творец, от Когото произлизат; в № 167 до 172 – целта на Сътворението се осъществява в последното [нещо] и се състои в това, че всичко трябва да се възвърне към Бога Творец и по такъв начин да се осъществява единението им; в № 307 – службите на всичко са полезни толкова, колкото е предвидено от Твореца; в № 47 до 51 – Божественото задължително съществува във всички неща, сътворени от Него; в № 58 – всички неща във Вселената всъщност са съдове и приемници според тяхната служба и според степента си; в № 59 – Вселената, разглеждана според полезността си, е Образ Божи. По-горе казах и много други неща, от които също е видна истината, че всичко, сътворено от Бога е с полезна функция; и то в такъв ред, в такава степен и в такова отношение, в каквито се намират спрямо човека и през човека – спрямо Господ, от Когото произлизат. Сега остава да разкажа за особеностите на полезните служби.

328. Под човека, за когото се отнасят полезностите, трябва да разбираме не само индивидуалния човек, но и всяко общество

– голямо или малко, а именно: република, царство и държава, както и най-голямото общество, т.е. човечеството, тъй като всички те представляват човека. Също така и в Небесата цялото ангелско Небе пред Господ е като един Човек, както и всяко общество на Небето, а затова и всеки ангел представлява човек. Че това е така, се вижда в книгата „*Небе и ад*“, в № 68 до 103, от което става ясно какво трябва да подразбираме отгук нататък под *човека*.

329. От целта на Сътворената Вселена можем да видим какво представляват полезните функции. Цел на Творението на Вселената се състои в това, да може да съществува ангелското Небе; и тъй като целта е ангелското Небе, то цел е и човекът, както и човешкият род, понеже от него произлиза ангелското Небе. Отгук следва, че всички сътворени неща са посреднически (междинни) и че те представляват сами по себе си полезности, и именно – в такъв ред, в такава степен и в това отношение, в каквито се намират спрямо човека и през човека – спрямо Господ.

330. Понеже целта на Творението е ангелското Небе, а следователно и човешкият род, то всички останали сътворени неща представляват междинни цели, които, като свързани с човека, са три вида: неговото тяло, неговата разумност и неговата духовна същност, които го съединяват с Господ. Отгук следва, че човекът не може да се съедини с Господ, ако не е духовен, а не може да бъде духовен, ако не е разумен, и не може да бъде разумен, ако не е здраво тялото му. Това има аналогия с една къща: тялото на човека е аналог на основите, разумното му състояние е аналог на самата постройка на къщата, духовното състояние е аналог на това, което се намира в къщата, а съединяването с Господ е аналог на обитателите на дома. Отгук е видно в какъв ред, в каква степен и в какво отношение полезните функции като междинни цели в Творението са свързани с човека и че именно те служат на човека да поддържа тялото си, да усъвършенства разума си и да възприема духовното от Господ.

331. Полезностите за поддържане на тялото представляват храна, дрехи, жилище, почивка и удоволствия, както и защита, съхраняване на състоянието му. Полезностите, сътворени за храна на тялото, са всички субекти, принадлежащи на растителното

царство, годни за ядене и за пиене, а именно: плодове, зърнени храни, семена, зеленчуци и билки; също така всичко, годно за храна от животинското царство¹, а именно: бикове, крави, телета, елени, овце, кози, агнета и млякото от тях; както и птици и риби от всякакъв вид. Полезните функции на дрехите са от тези две царства, както и за жилище, за почивка и за удоволствие, за защита и съхраняване на състоянието, които няма нужда да изброявам тук, защото те са ви известни. Има и много неща, които не са полезни за човека, но се употребяват и дори употребата им се насърчава. Съществуват и злоупотреби дори и с полезните неща, но тези злоупотреби не унищожават полезността им, както злоупотребата с Истината не унищожават самата Истина, а само онези, които я изопачават.

332. Полезностите за усъвършенстване на разумното в човека включват всичко, което той научава от нещата, за които говорим тук, и което се нарича наука, или познание; и още включват предметите за изучаване, отнасящи се към всичко материално, икономическо, гражданско и нравствено и което научава всеки или от родителите и наставниците си, или от книгите, от общуването с другите или чрез собствените си размишления. Разумното дотолкова усъвършенства човека, доколкото то представлява висшата степен на служене; и дотолкова то присъства в човека, доколкото той го прилага в живота си. Тук не бих могъл да изброявам тези полезности, защото са прекалено многобройни и имат най-разнообразно отношение към общото благо.

333. Полезностите за възприемане на духовното от Господ включват всичко, което се отнася към религията и чрез нея – към Богопоклонението, и по този начин към всичко, което води човека до признаване и познаване на Бога и до признаване и познаване

¹ Е. Сведенборг, както и ранните му последователи са били вегетарианци. Свидетелство за това е членуването на последователите му във Вегетарианско движение във Великобритания от началото на 19 в. Това се потвърждава и от неговия хазяин в Лондон, който казва за Сведенборг, че не се е хранил с месо – *бел. прев.*

не на Доброто и Истината, а следователно – и на Вечния живот. Всичко това се научава от родители, наставници, от проповедите и книгите, особено чрез изучаване на живота, съответстващ на наученото, а в християнския свят – чрез изучаването и проповедите на Божието слово и чрез него – на Господ. Тези ползности могат да бъдат описани и чрез предметите, които служат и са полезни за тялото, а именно: чрез храна, дрехи, жилище, почивка и удоволствие, защита и съхранение на състоянието му, само че приложени към душата, а именно: храната – към Доброто на Любовта; дрехите – към истините на Мъдростта; жилището – към Небето; почивката и удоволствията – към Блаженствата на живота и към небесната радост; защитата – към защитаването от нападките на злото; и самосъхранението – към Вечния живот. Всичко това също се дарява от Господ съобразно това доколко човек признава, че по този начин всичко необходимо за тялото произлиза от Него и че човекът е само като слуга и управител, поставен да се грижи за имуществото на своя Господр.

334. Че всичко това е дадено на човека за полза и радост като свободен дар, е очевидно и от състоянието на ангелите в Небето, които имат тяло, разумност и духовност, както и хората на Земята. Те се хранят даром, защото храната им се дава ежедневно; даром се обличат, защото дрехите също им се дават; даром живеят, защото къщите също им се дават, и по този начин те не се грижат за всичко изброено, но според това доколко са разсъдливи и духовни те получават удоволствия, защита и съхраняване на състоянието си. Тук разликата е в това, че ангелите виждат, че всичко това е от Господ, тъй като се създава за тях съобразно състоянието на тяхната любов и мъдрост, както показах по-горе, в № 322. Хората обаче не виждат това, тъй като при тях реколтата се дава ежегодно и не е според тяхната любов и мъдрост, а според това доколко ще се погрижат за придобиването ѝ.

335. Тук, като говоря за ползностите като такива, защото те имат отношение към Господ чрез човека, но не може да се каже, че полезните функции съществуват от човека за Господ, а от Господ за човека, понеже всички ползности пребивават в Господ като безкрайно обединени с Него и никоя от тях не присъства в

човека от друго място, освен като дар от Господ, тъй като човекът не може да направи нищо добро от само себе си, а само чрез Господ; и доброто, което правим, е именно това, което наричаме полезна служба. Естеството на духовната Любов е да правиш добро на другите не заради себе си, а заради тях самите, като същото е и естеството на Божествената Любов, но в безкрайно по-голяма степен. Това естество на Любовта е подобно на любовта на родителите към децата, тъй като родителите правят добро на децата си от любов, не заради себе си, а заради децата си, пример за това е майчината любов. И въпреки че обикновено хората си мислят, че Господ, като изискващ обожание, преклонение и прослава, обича обожанието, преклонението и прославата заради Самия Себе Си, но в действителност Той ги обича заради самите хора, тъй като само когато човекът е в тези три състояния, Божественото може да му влияе и човек може да го възприема, а само по този начин той се отдалечава от своето присъщо състояние, което пречатства Божието влияние и възприятие, тъй като от собственото му състояние, представляващо любовта към самия себе си, сърцето загрубява и се затваря. Това присъщо за човека състояние се отдалечава от него само чрез признаването на това, че той от само себе си не може да прави нищо друго, освен зло, а чрез Господ не може да прави нищо друго освен добро. Чрез това признаване сърцето му се смекчава и умилява, вследствие на което се появява богочитание (*adoratio*) и преклонение (*cultus*). Така Господ служи на Себе Си чрез човека и това служене на Самия Себе Си се състои в това Той чрез Любовта да може да ни благослови, а тъй като именно в това се състои Неговата Любов, то възприемането на тези благословения от човека представлява основната приятност от Неговата Любов. Затова никога не бива да мислим, че Господ присъства само в тези, които Му оказват богочитание, защото Той присъства единствено в тези, които изпълняват заповедите Му и по този начин Му служат; и присъства единствено във вторите, а не в първите, за което виж по-горе, в № 47 до 49.

336. Злите служби [функции] не са били сътворени от Бога, а са се появили заедно с ада. Всичко добро, съществуващо на дело, се нарича служене, както и всичко зло, съществуващо на дело, също се нарича служене, но първото е добро

служене, а второто е зло служене. А тъй като всичко добро произлиза от Господ, а всичкото зло произлиза от ада, то следва, че само доброто служене е сътворено от Господ, а злото служене – съответно от ада. Под *служене*, за което се говори в тази част, подразбирам *всичко, което се проявява на Земята*, а именно: всички видове растения и животни и всичко в тях, като всичко, което е полезно за човека, произлиза от Господ, а всичко, което вреди на човека, произлиза от ада. Под *полезните служби, произлизащи от Господ*, подразбирам също и *всичко, с което се усъвършенства разумното* в човека, вследствие на което човекът възприема духовното от Господ, а под *зли служби* подразбирам *всичко, което разрушава разумното в човека*, вследствие на което човекът не е в състояние да стане духовен. Причината, поради която всичко вредно за човека се нарича служба, е тази, че злите служби съществуват както за да се върши зло (*ad malefacendum*), така и за да се прекъсва злото (*ad malignitates absorbendus*), т.е. за да може човек да се избави от него. Затова и думата *служба* се употребява в двойк смисъл, подобно на думата *любов*, а любов се нарича както добрата любов, така и злата любов, като всяка служба приема сила от нея.

337. Че добрите служби съществуват от Господ, а злите – от ада, ще докажа в следната последователност: (1) Какво се разбира под *зли служби* на Земята. (2) Всички зли служби съществуват в ада, а всички добри служби съществуват в Небето. (3) Духовният свят непрекъснато оказва влияние върху материалния свят. (4) Влиянието на ада създава всички зли служби в местата, където се намира нещо, което им съответства. (5) По-ниските духовни степени, отделени от своите по-висши, осъществяват тези определени служби. (6) Ниската духовна степен създава злите служби чрез влиянието в две форми – растителна и животинска. (7) Тези две форми придобиват способността да се размножават, както и придобиват средствата за размножаване.

338. (1) *Какво се разбира под „зли служби“ на Земята?* Под *зли служби* се подразбира всичко вредно в двете царства, както в животинското, така и в растителното, също и всичко вредно в минералното царство. Не е нужно да изброявам тук всичко вред-

но, тъй като това би означавало да изброявам само имена. Такъв списък с имена, без да се посочва каква точно е вредата им, е далеч от задачата на настоящата книга, но за пълнота ще назова само някои от тях: в животинското царство това са отровните змии, скорпиони, крокодили, бухали, ястреби, мишки, скакалци, жаби, паяци, както и мухи, хлебарки, въшки, молци; с една дума – всичко, което опустошава листата, плодовете, семената, храната и водата и нанася вреда на домашните животни и на хората; в растителното царство това са всички вредни и отровни треви, плодове, кореноплодни и храсти; в минералното царство такива са отровните почви. От това кратко описание е видно какво се разбира под зли служения на Земята. С няколко думи, злите служения представляват всичко, което е противоположно на добрите служения, за които говорих по-горе.

339. (2) *Всичко, което включват злите служби, съществува в ада, а всичко, което включва добрите служби, съществува в Небето.* Преди да изложа подробно, че всички зли служби, съществуващи на Земята, съществуват не от Господ, а от ада, трябва да кажа нещо за Небето и за ада, защото без да имате тези познания, лесно можете да припишете и добрите, и злите функции на Господ и също можете да си помислите, че всички те съществуват от самото Сътворение, или можете да ги припишете на материята, а създаването им да припишете на Слънцето, а от такива заблуди човек не може да излезе по друг начин, освен като разбере, че няма нещо от материалния свят, което да не е заимствало причината за съществуване, а и самото си съществуване, от Духовния свят и че Доброто произлиза от Бога, а злото – от дявола, т.е. от ада, като под *Духовен свят* разбирам както *Небето*, така и *ада*. Небето включва всички добри служби, а адът – злите, за които говорих тук, в № 338, където ги изброявах, и към които принадлежат всички видове диви животни; с други думи – всичко вредно и смъртоносно за хората. Всичко това се намира в ада и е точно толкова реално, колкото е на Земята и под Земята. Казах, че всички изброени неща се намират както на Земята, така и в ада, но в ада те съществуват по друг начин, а именно: там те представляват точни съответствия на пороците, които, излъчени от адските зли видове „любов“, се проявяват

в такива форми пред другите. Вследствие на съществуването на тези неща адът е изпълнен с техните зловония, а именно: от трупове, от изпражнения и от гниене, които се услаждат на дяволските духове, както и с животни, излъчващи зловоние. Оттук можем да видим, че всички такива неща в материалния свят са произлезли не от Господ, както и че не са създадени в началото, както и че не са създадени от материята чрез нейното Слънце, а че всички те произлизат от ада; а че всички те не са създадени от материята чрез нейното Слънце, е ясно и от това, че Духовното влияе върху материалното, а не обратното; а че те произлизат не от Господ, е очевидно от факта, че адът не произлиза от Господ, а следователно не от Него произлиза и всичко, което се намира там и което съответства на самото зло.

340. (3) *Духовният свят непрекъснато влияе върху материалния.* Който не знае, че съществува Духовен свят и че той се различава от материалния както предишното от следващото или както причината от следствието, той няма да разбере това влияние. Така всички, които са писали за произхода на растенията и животните, не са можели да не припишат създаването им на материята, а ако припишеха създаването им на Бога, то е поради мисълта, че в началото Бог е вложил в материята сила за създаването на всичко това, затова и не са знаели, че в материята не е вложена никаква сила сама по себе си, която е мъртва и способства за създаването на тези неща дотолкова, доколкото четката помага на художника като оръдие на неговия труд, и се движи дотолкова, доколкото се привежда в действие отвън. Тук истината е, че има духовно начало, произлизащо от Слънцето, в което пребивава Господ, и простиращо се до последното и най-крайно в материята, където създава формите на растенията и животните и представлява всичко чудесно, съществуващо в тези две форми, като ги изпълва с материите от Земята, за да могат тези форми да са устойчиви и постоянни. Но както е известно днес, че има Духовен свят и че има духовно, съществуващо от Слънцето, в което пребивава Господ и което произлиза от Господ, също и че то привежда в действие материята, точно както живото въздейства върху мъртвото, както и че в Духовния свят има всичко, което има и в материалния. От всичко това следва, че растенията и животните са възприели

своето съществуване не от друго място, а от Господ чрез Духовния свят и че те непрекъснато съществуват чрез Него; също и че по такъв начин Той постоянно разпростира Своето влияние върху материалния свят. По-нататък ще потвърдя с примери, че това действително е така, а всичко вредно на Земята произлиза под влияние на ада и това става по същия закон, по който злите влияния от ада се разпростират върху хората, като за този закон се говори в трактата „Ангелската Мъдрост относно Божественото Провидение“.

341. (4) *Под влияние на ада се създават всички зли служби в местата, където се намира поне нещо, което им съответства.* На злите служби като отровните треви и опасните животни съответстват всички трупове, гнилости, изпражнения, кал, разложение от урина, затова в местата, където се намира нещо такова, растат тревите и дребните животни, които изброих по-горе, като в горещия климат се раждат в голямо количество змии, гущери, крокодили, скорпиони, плъхове и т.н. Всеки знае, че блатата, застоялата вода, тинята и гнилата земя са изпълнени с такива твари и че в такива места вредните насекоми подобно облаци се издигат в атмосферата, както и вредните червеи подобно на войска опустошават земята и изяждат тревите до корен. Веднъж самият аз забелязах в градината си как прахта на площ един аршин се превърна в миниатюрни летящи насекоми и когато замахнах срещу тях с пръчка, те се издигнаха като облак. Че всякаквите трупове и гнилости съответстват на тези вредни и безполезни насекоми и че те са еднородни помежду си – това виждаме на практика, но още по-ясно ни става, ако знаем, че в ада, където също има такива насекоми, се намират и същите гнили и смрадливи неща дотолкова, че и адовете се именуват по тях, а именно: трупни, кални, уринови и т.н.; и всички те са затворени, за да не излиза от тях това зловоние, защото то е такова, че когато ги отварят за малко, колкото да вкарат там нови дяволи, зловонията предизвикват гадене, тежест в главата и дори припадъци, тъй като освен че е силна, смрадта им е и отровна; и прахта там е същата и затова се нарича проклета (*damnatus*), от което е видно, че навсякъде, където има такова зловоние, съществуват и такива вредни твари, тъй като те са съответни помежду си.

342. Но сега възниква въпросът: дали тези вредни твари в описаните места се раждат от яйца, донесени тук по въздуха, или от дъжда и от прииждащите води, или пък водят началото си от самата влага и зловоние? Предположението, че такива вредни животни и насекоми като изброените по-горе се размножават от яйца, донесени в тези места по някакъв начин, не се потвърждава на практика. Така например има червеи, които се излюпват в най-дребната семчица или пък вътре в ореха, в дърветата, в камъните и дори в листата; върху тревите и в самите тях има от най-дребните насекоми и те съответстват на тези треви; множеството мушички, които се появяват през лятото в къщите, по полето и в гората, не предполагат никаква яйцеобразна материя, от която биха могли да се зародят. Такива са и тези, които изпояждат поляните и цветарниците и в някои горещи места изпълват и заразяват въздуха, като не споменавам за онези, които невидими летят и плават във вонящите води, в прокисналото вино и в заразения въздух. Всички тези примери водят повече към това, че самите миризми и изпарения от тревите, от земята и от застоялата вода създават такива твари, които, след като са създадени по този начин, продължават да се размножават с яйца; или може да са живородени, тъй като всяко живо същество наред с всички свои вътрешности получава също и детеродни органи и възможност за размножаване, за което виж по-долу, в № 347. Към всички тези примери се добавя и неизвестното досега опитно доказателство, че всичко това съществува по начин както в адовете.

343. Че гореописаните адове не само имат контакт, но са и свързани със съответстващи им неща на Земята и това е така, защото адовете не са отделени от хората, а се намират около тях, или, по-точно казано, те са точно в тези хора, които са зли, и така адовете са в пряк контакт със Земята, понеже човекът по отношение на своите чувства и пороци и породените от тях мисли, а оттам и – на действията, които всъщност са или добри, или зли служения, се намира или сред ангели в Небето, или сред дяволи в ада; а тъй като всичко, което съществува на Земята, съществува и в Небесата и в ада, то следва, че всичко изброено се заражда чрез влияние оттам, когато средата, т.е. условията, стане подходяща и се намира в съответствие с пред-

разположенията и пороците, като представлява тяхно съответствие. Затова и когато предразположенията и пороците, които сами по себе си са духовни, срещнат на Земята еднородни или съответстващи им такива, то духовното влиза в тях и им дава душа, а материалното, което също присъства на Земята, им дава тяло, понеже всяко духовно се стреми да се облече в тяло. Адовете се намират около човека и затова и имат допир със Земята, защото Духовният свят не се намира някъде в пространството, а там, където съществува предразположение към това, което му съответства.

344. Веднъж слушах как двама президенти на някакво английско висше общество – Hans Sloane и Martin Folkes, разговаряха помежду си в Духовния свят за съществуването на семената и на яйцата и за създаването от тях на различни растения и животни на Земята, при което първият приписваше създаването им на материята и твърдеше, че от самото сътворение в тях е вложена способността и силата да създават растения или животни с посредничеството на слънчевата топлина, а вторият твърдеше, че тази сила постоянно се дава на материята от Бога Творец. За да решат този спор, на Н. Sloane му беше показана една прекрасна птичка и му бе казано да я разгледа и да открие в нея някаква разлика със същата птичка на Земята. Той я взе в ръце, разгледа я и каза, че тя по нищо не се различава от птиците на Земята. При това той разбра, че тази птичка беше не нещо друго, а чувството на един ангел, представено извън него като птица и че тя ще изчезне и ще се унищожи заедно с това чувство, което и стана. От този пример Н. Sloane се убеди, че материята с нищо не участва при създаването на растенията и животните, а ги създава това, което влияе от Духовния свят върху материалния, и каза, че ако тази птица до най-малките ѝ части се изпълни със съответствената материя от Земята и по такъв начин придобие устойчивост, то тя би могла да съществува също толкова дълго, колкото и всички птици на Земята и че следователно същото важи и за тези твари, които произлизат от ада. При това той каза, че ако предварително е знаел това, което научи сега за Духовния свят, нямаше да приписва на материята нищо освен това, че тя служи на духовното, произлизащо от Бога и че тя само придава устойчивост на това, което ѝ влияе.

345. (5) *По-ниските духовни нива, отделени от своето по-висше, осъществяват тези определени служби. В Част трета* казах, че духовното се разпространява от своето Слънце чак до последното в материята и това разпространение се извършва по три степени: *небесна, духовна и материална*. Също и в човека от самото Сътворение, а затова и от самото му раждане, съществуват трите степени – и те се отварят в него според това как живее. Това става по такъв начин, че с отварянето на небесната степен, която е висшата и най-вътрешната в човека, той става *небесен*, с отварянето на духовната, или средната степен, човекът става *духовен*, а с отварянето на материалната степен, или нисшата и най-външната, човекът става *земно-материален*. Ако човекът е само материален, той обича единствено това, което принадлежи на тялото и на света, и в степенята, в която обича тях, в същата степен не обича нито небесното, нито духовното, затова не се обръща към Бога и в същата степен става зъл. Оттук е видно, че по-ниското духовно, което се нарича духовно-материално, може да се отдели от своето по-висше [небесно]; и то действително се отделя в хора, в които съществува адът, но не може да се отдели от небесното и да се обърне към ада нито от само себе си, нито в животните, нито в почвите, но се отделя и обръща само в някои хора. От това следва, че само по-ниското духовно, отделено от своето по-висше, каквото е в тези, които са в ада, създава на Земята гореизброените зли служби. Че всяко вредно нещо на Земята заимства началото си от човека и оттам – от ада, това може да бъде потвърдено от ситуацията в Ханаанската земя, за която се разказва в Божието Слово, че когато синовете на Израил са живеели по заповедите, то земята им е давала плод и стадата им са се множили, а когато започнали да живеят против заповедите, то земята станала неплодна и както се казва, прокълнатата и вместо житни растения раждала тръни, стадата се изродили и на тяхно място се появили зверове. Същото се е случило със скакалците, жабите и въшките в Египет.

346. (6) *Ниската духовна степен създава злите служби чрез влиянието в две форми – растителна и животинска. От двете царства в Природата е известно, че само две всеобщи форми се създават от Земята и се наричат животинско и растително царство*

и че всички субекти в двете царства имат много общо помежду си. Например в животинското царство всички същества имат сетивни органи и органи за движение, крайници и вътрешности, които се задействат от мозък, сърце и бели дробове. В растителното царство също всички субекти пускат в земята корени, образуват ствол, клони, листа, цветове, плодове и семена. И двете царства, както животинското, така и растителното, относно създаването на формите заимстват началото си от влиянието и въздействието на Духовното Слънце на Небето, в което пребивава Господ, и по никакъв начин – от влиянието и въздействието само на материята и материалното Слънце, освен устойчивостта, както казах по-горе. Всички животни – малките и големите, заимстват началото си от духовното, наречено в последната си степен материално, и единствено в човека има от всички степени, които са три и наречени: *небесна, духовна и материална*. А всяка степен за височина, т.е. разделна, започвайки от съвършеното в себе си, намалява до несъвършеното в себе си; и както светлината намалява до тъмнина по линейност, така става и при животните. В тях също има съвършени, по-малко съвършени и несъвършени. Съвършените животни са слонове, камили, коне, мулета, бикове, овце, кози и други, представляващи едър и дребен добитък; по-малко съвършените са птиците, а несъвършените са рибите и влечугите които като намиращи се на нисшата степен, се намират сякаш на сянка, а първите са сякаш на светло. Но и висшите животни, като живеещи от последната степен на духовното, която се нарича материална, могат да се обръщат единствено към Земята и към субектите на нея за хранене, а към себеподобните си – за размножаване, като душата във всички тези твари представлява само материални чувства и възбуждане на сетивата. Субектите на растителното царство са също съвършени, по-малко съвършени и несъвършени, като съвършените са плодните дървета, по-малко съвършените са лозата и всички други храсти, а несъвършените са тревите. Но растенията заимстват от духовното, от което произлизат, единствено това, което служи за храна, а животните заимстват от духовното, от което произлизат, това, че самите те представляват чувства и сетива, както казах по-горе.

347. (7) *И двете форми освен че получават съществуване, получават и възможност за размножаване.* В № 313 до 318 показвах, че на всичко на Земята, принадлежащо към растителното или към животинското царство, е присъщ някакъв образ на Сътворението, както и част от образа на човека и на Безкрайното и Вечното. Пак там показвах, че този образ се проявява в това, че всички те могат да се размножават до безкрайност и вечно, затова и получават всички възможности за своето размножаване: субектите на животинското царство – чрез семето, което се развива в яйцето или в утробата, а субектите на растителното царство – чрез семената, покълващи в земята. Оттук можем да видим, че несъвършените животни и растения, а понякога и вредните такива, произлизат от непосредственото влияние на ада, след това те се размножават с посредничеството на семена, яйца или други и едното не изключва другото.

348. Че всички служби, както добрите, така и злите, произлизат от духовното начало, т.е. от Слънцето, в което пребивава Господ, това може да бъде обяснено със следния пример. Веднъж чух, че Господ чрез Небесата изпратил нещо добро и истинно в ада; и когато по съответните степени били приети там, до най-ниската му дълбочина, те се превърнали в зло и лъжовно, противоположни на изпратените добро и истинно. Причината за това превръщане била тази, че възприемащите субекти там винаги обръщат всичко, което им влияе, само в това, което е сходно с тяхната форма, по същия начин, по който бялата светлина от Слънцето приема тъмни и дори черни цветове в тези обекти (*in objectis*), чиито вътрешни субстанции имат такава форма, която потъмнява и погасява светлината, или както застоялата вода, изпражненията и трупите превръщат топлината на Слънцето в зловоние. Оттук можем да видим, че Господ не е сътворил и не твори никакви други служби, освен добрите, а че злите служения се произвеждат от ада.

349. **Всичко видимо в сътворената Вселена свидетелства за това, че материята не е създала и не създава нищо, а че всичко се създава и е създадено чрез Божественото от Себе Си и чрез Духовния свят.** Мнозина в света благодарение на илюзията казват, че материалното Слънце чрез светлината и топлината

създава всичко, което виждаме по полетата, ливадите, градините и горите; също, че Слънцето чрез своята топлина извежда червея от яйцето и влага плодовитост в животните на Земята и в птиците на Небето и дори – че то дава живот и на човека. Тези, които казват това само според илюзията, могат да го говорят, но не и да приписват всичко това на материята, за което не са и помислили, щом говорят по този начин. Според същата заблуда те казват, че Слънцето изгрява и залязва, че създава дните и годините, че то се намира на такава и такава височина; и всеки може да говори така, само не и да приписва всичко това действително на Слънцето; обаче казвайки това, никой не смята, че Слънцето е неподвижно и че Земята се върти около него. А тези, които твърдят това, че именно Слънцето чрез топлината и светлината си създава всички неща, които виждаме на Земята, приписват всичко на материята, дори и Сътворението на Вселената, и стават материалисти, а накрая достигат до атеизъм. Всички те, макар и да казват след това, че Бог е сътворил материята и е вложил в нея способността да създава, говорят всичко това, опасявайки се единствено да не накърнят репутацията си, и под *Бог Творец* подразбират единствено *материята*, а някои подразбират и най-вътрешното ѝ [състояние] и тогава в него влагат онова, Божественото, за което им говори Църквата.

350. Някои приписват на материята много от видимите предмети и могат да бъдат оправдани за това по две причини: *Първата причина* е, че те не знаят нищо нито за Духовното слънце на Небето, в което пребивава Господ, нито за влиянието на това Слънце, нито за Духовния свят и за неговото състояние, нито за присъствието му в човека; и затова те няма как да не смятат, че духовното е най-чистото състояние на материалното, а оттам твърдят и че ангелите се намират или в етера, или в звездите, а за дявола – че той трябва да е или само злото в човека, или, ако действително съществува, той трябва да се намира във въздуха или в дъното земята; а също и че човешките души след смъртта отиват или вдън земя, или на някое друго място, или в друго пространство до Деня на Страшния Съд; и прочие фантазии вследствие непознаването на Духовния свят и на неговото Слънце. *Втората оправдателна за тях причина* се състои в това, че те не биха могли да знаят по какъв начин Божественото е създало

всичко видимо на Земята, в което има толкова зло, колкото и добро. Ето защо те са избягвали да приписват на Бога произхода на всичко, опасявайки се да му припишат и произхода на злото или да залитнат в материализъм, според който Бог и материята са едно и също нещо, а също и да ги смесят помежду им. Тези две причини действително оправдават онези, които смятат, че материята е създала видимите неща чрез вложената в нея от самото сътворение способност за създаване. Обаче, когато са повярвали в материята и са станали атеисти, те вече не могат да бъдат извинени с тези причини, защото са можели да повярват също така и в Божественото; и въпреки че тяхното неведение може да служи за частично извинение, то не може да премахне от съзнанието им утвърдената лъжа, защото лъжата е свързана със злото, а чрез това – и с ада. Затова и всички, които са повярвали в материята до такава степен, че са отделили от нея Божественото, не признават нищо за грях. Но както всеки грях си е грях против Божественото, а те отделят Божественото, а така и го отхвърлят, то всички тези хора, непризнаващи, че духът им може да сгреша, след смъртта си, когато останат само духове, биват свързани с ада и се впускат във всичко беззаконно според пороците си, които приживе са оставили отпечатък в тях.

351. Тези, които вярват Божествената намеса във всичко в материята, могат от многото, което е видно, да повярват в Божественото в такава степен, та дори и повече от нея, в каквато и тези, които вярват в материята. Тъй като всички, вярващи в Божественото, виждат и вникват в дивното творение, което присъства в растенията и животните, те например виждат в растенията, че семенцето, попаднало в земята, пуска корен и стъбло, от което последователно излизат клонки, листа, цветове, плодове и нови семена, така че всяко семе сякаш знае цялата тази последователност на процеса, по който то трябва да се възобнови. И кой ли разумен човек може да си помисли, че Слънцето, което е чист огън, знае всичко това и може да предаде на своята топлина и на своята светлина способността за създаване и че може самото то да сътвори всичките тези чудеса, знаейки за упоменатите по-горе служби? Всеки, в когото разумността е на висота и който вижда и преценява всичко това, не може да не смята, че всичко произлиза

от Този, Който притежава безкрайната Мъдрост, т.е. от Бога. А всички, непризнаващи Божественото, не виждат това и не мислят така, защото не искат, а именно затова и принизяват разумното в себе си в чувственост, която черпи всичките си схващания от света, в който господстват сетивата на тялото, и утвърждавайки сетивните заблуди, казват: „Нима не е ясно, че само Слънцето чрез своята топлина и светлина създава всичко това?“ и питат как така съществува нещо, което не може да се види? Тези, които утвърждават себе си в полза на Божественото, вникват в дивното творение на животинския свят; и като пример ще спомена поне яйцето: че в него е скрито пиленце под формата на зародиш, който притежава всичко необходимо, за да се излюпи то, а след излюпването може последователно да расте и да се развива до момента, в който стигне до формата на родител. И ако вникнат в тази форма, то тя е такава, че не е възможно да не предизвика изумление; а ако размислят дълбоко, ще видят, че както в най-малките ѝ частички, така и в най-големите ѝ, както в невидимите, така и във видимите, пилето си има сетивни органи, т.е. за зрение, за слух, обоняние, вкус и осезание, както и двигателни органи или мускули. И тъй като всички тези животни летят или ходят, имат също и всички вътрешности наред със сърцето и белите дробове, задействани от мозъка; и дори най-нисшите насекоми имат всичко това. Всичко това е известно от анатомията, представена от някои учени, особено от Свамердам (Swammerdam) в негов книги за материята [Biblia Naturae]. Тези, които приписват всичко на материята, като виждат всичко това, знаят само, че то действително съществува, и казват, че е създадено само от материята. Те говорят така поради това, че са отвърнали своя дух от мисълта за Божественото, а отвърщайки се по този начин от разбирането за Него, при вида на чудесата на материята не могат да мислят разумно, а какво остава – за духовно, затова и мислят само сетивно и материално; и по този начин те мислят само в материята и изхождайки от материята, затова въобще не се издигат над нея, точно както всички, които са в ада. С такова мислене те се отличават от животните само по това, че имат разум, т.е. способността, с която биха могли да разбират; и следователно биха могли да мислят по друг начин само ако пожелаят това.

352. Тези, които при вида на чудесата на материята се отвръщат от Божественото и поради това стават плътски, ни най-малко не смятат, че зрението с очите обикновено е доста грубо, защото множество малки насекоми за него изглеждат като едноединствено тъмно тяло, въпреки че всяко от тези насекоми си има своя специфична система за сетивност и движение; затова то има мускулни влакна и кръвоносни съдове, има сърце, бели дробове, вътрешности и мозък; и всичко това в тях е изтъкано от най-фино вещество на материята, при това така, че всички тези органи съответстват на някакъв вид живот, от който всички, дори и най-малките, независимо от останалите, се привеждат в движение. А тъй като зрението с очите е толкова грубо, дори много такива насекоми с всичките си безбройни части в тях се виждат като едноединствено малко тъмно тяло. И тъй като сетивно-материалните хора мислят и съдят само според това зрение, то е видно до каква степен на огрубяване достига съзнанието им и оттам – в каква степен на тъмнина се намират те относно всичко духовно.

353. Всеки, ако пожелае, може от видимото в материята да утвърди в себе си разбирането за Божественото; и всеки, който мисли за Бога, изхождайки от живота, може да повярва твърдо в това разбиране. Така той действително намира всички необходими потвърждения, виждайки как всички небесни пернати знаят каква е тяхната храна и къде да я намерят, познават себеподобните си по гласа и по външния вид, а сред чуждите за тях различават кои са им приятели и кои – врагове, съвкупляват се и умеят да строят гнезда, да снасят в тях яйца и да ги мътят, като знаят времето на излюпване и изкусно ги излюпват; обичат ги нежно, топят ги под крилете си, намират им храна и се грижат за тях до момента, в който малките не бъдат в състояние да се грижат сами за себе си и да правят всичко по същия начин, създавайки свое семейство за продължаване на рода. Всеки, който желае да разсъждава за влиянието на Божественото върху материалния свят посредством Духовния свят, може във всичко това да види такова влияние, че в сърцето си да каже: „Такива знания на пернатите не могат да са породени от влиянието на Слънцето и на неговата светлина върху тези същества, тъй като това Слънце, от което материята води своето начало и своето

естество, е чист огън, поради което и лъчите на неговата светлина са абсолютно мъртви“, от което той може да види по-нататък, че всичко това произлиза единствено от влиянието на Божествената Мъдрост, дори и върху последното в материята.

354. Също така от видимото в материята всеки може да се увери в разбирането за Божественото, наблюдавайки как гъсениците според някакво приятно за тях усещане желаят да сменят своето земно състояние с друго, по някакъв начин сходно с небесното състояние, а и се стремят към него. Именно заради това гъсениците изпълзват в такива места, където са все едно в утроба; и за да се родят отново, минават през многобройни стадии, като накрая се превръщат в пеперуди; и след цялата тази метаморфоза, получавайки според вида си повече или по-малко красиви крила, те излитат във въздуха като в свое небе – и там играят весело, бракосъчетават се, снасят яйца, подготвят потомството си и се наслаждават на приятния нектар на цветята. Така всеки, който поне малко вярва в Божественото, не може да не види във всяко такова нещо как тези гъсеници са някакъв аналог на земното състояние на човека, а някакъв аналог на неговото небесно състояние са пеперудите. Но всички, които вярват единствено в материята, виждат всичко това, го наричат „инстинкт на материята“, защото в душата си отхвърлят всяко небесно състояние на човека.

355. Всеки може да разбере Божественото от видимото в материята, ако обърне внимание също на това, което се знае за пчелите, а именно – че те умеят да правят восък, а от билките и цветята да изсмукват мед, умеят да градят килийки, подобно на къщички, и да ги разполагат като в град с улици, по които влизат и излизат; те от далечно разстояние само по аромата могат да разпознаят цветята и тревите, от които трябва да събират прашец, за да произвеждат мед, за да се хранят; после, след като го съберат, пчелите отлитат отново в посоката на улея на своя дом и там те се осигуряват с храна и с жилище за следващата зима, като сякаш я предвиждат и знаят за нея. Освен всичко това те издигат за своя Господрка царица, от която се размножава потомството им, изграждат за нея подобие на дворец и го пазят със стражи, заедно с които при настъпване на времето за оплождане царицата ходи

от килийка на килийка и поставя яйцата, а свитата ѝ ги запечатва, за да не се повредят на въздуха; и така се появява нов рояк, който, когато достигне подходящата възраст да прави същото, бива изгонен от кошера; тогава той се събира накуп, всички заедно се съединяват, за да не се разпръснат, и така отлитат да си търсят ново жилище. А през есента пчелите обикновено изгонват безполезните търтеи и ги лишават от крила, за да не могат да се върнат отново и да се хранят с храната, в събирането на която не са участвали. Освен всичко това при пчелите има и много подобни неща, от които можем да видим, че именно поради сближаването, което те донасят на човешкия род, под влиянието на Духовния свят при тях съществува подобен вид управление както при хората на Земята, а дори и както при ангелите в Небесата. И тогава кой със здрав разум няма да види, че това пчелите получават не от материалния свят, тъй като какво общо може да има Слънцето, от което произлиза материята, с такива прояви като този вид управление, толкова точно подражаващо и наподобяващо на ангелското управление. От всички тези явления и от много други подобни, срещани при животните, почитателят и поклонникът на материята утвърждава себе си в нейна полза, въпреки че от същото това подобие поклонникът и почитателят на Бога се утвърждават в разбирането за Божественото, тъй като духовният човек във всичко вижда Духовното, докато материалният човек във всичко вижда материалното; и така всъщност всеки вижда това по своему. Що се отнася до мен, всички тези примери за мен винаги са били свидетелство за влиянието на Духовното върху материалното или на Духовния свят върху материалния, както и за влиянието, произлизащо от Божествената Мъдрост на Бога. Помислете за себе си – вие бихте ли могли да мислите аналитично за коя да е форма на управление, за който и да е граждански закон, за която и да е нравствена Добродетел или за която и да е Духовна истина, ако не съществуваше влиянието на Божествената Мъдрост върху вас чрез Духовния свят? Ако трябва да кажа за себе си, аз зная, че по никакъв начин не бих могъл и не мога без това влияние, тъй като вече в продължение на 19 години непрекъснато отбелязвам това влияние с ясното разбиране и усещане за него, поради което и ви го предавам като свидетел от личен опит.

356. И въобще може ли нещо материално да има за цел служенето, и още повече – да въвежда в него ред и да му придава форма? Не е ли това дело на Мъдростта? И затова би ли могъл някой да изгради в такъв ред и да образува в такива форми цялата Вселена освен Самият Бог, притежаващ Безкрайната Мъдрост? Така че кой друг или какво друго може да предвиди и да провиди всичко необходимо на човека за храна и облекло, получавано от растенията и от животните? Едно от многото подобни чудеса не е ли и това, че такива нищожни насекоми като копринените буби обличат и украсяват с великолепните си произведения и жени, и мъже – от царците и царете до прислужниците и слугите; или като пчелите, от чийто восък сияят в светлини, храмове и дворци. Както всичко това, така и много други подобни примери не доказват ли явно, че чрез Духовния свят Господ от Самия Себе Си създава всичко, съществуващо в материята?

357. Тук е нужно да добавя, че в Духовния свят видях тези, които поради видимото в света са повярвали само в материята така, че са станали атеисти. Техният разум в духовната светлина се оказва отворен отдолу и затворен отгоре единствено поради това, че в мислите си са били обърнати надолу към Земята, а не нагоре към Небето; а сетивно-плътското, намиращо се в тях и представляващо нисшето в съзнанието, изглежда като покривало, което при едните прилича на пламък от адски огън, а при другите е черно като сажди. И така, всеки да се пази и да не вярва твърдо в материята, но нека да затвърждава в себе си разбирането за Божественото – и така задължително ще открие всичко необходимо, което ще го убеди в това разбиране.

Част пета
Целта на Сътворението

358. Господ сътворява и формира две Свои жилища в човека, които се наричат *воля* и *разум* – *волята* е за Божествената Любов, а *разумът* за Божествената Мъдрост. Вече говорих за Божествената Любов и за Божествената Мъдрост на Бога Творец, Който е Господ от Вечността, както и за сътворението на Вселената. Сега ще кажа нещо и за сътворението на човека. Казано е, че човекът е създаден по образ и подобие на Бога (*Битие 1:26*), като тук под *образ на Бога* подразбирам *Божествената Мъдрост*, а под *подобие* подразбирам *Божествената Любов*. Тъй като Мъдростта не е нищо друго, освен образ на Любовта, защото Любовта се проявява само в Мъдростта като видима и познаваема, затова и Мъдростта се явява неин образ. Също така Любовта представлява Битието на живота, а Мъдростта – съществуването на живота от нея. Подобие и образът на Бога се проявяват ясно в ангелите, тъй като Любовта сияе върху лицата им поради тяхното вътрешно [състояние], а Мъдростта сияе в красотата им, като тази красота представлява формата на тяхната любов. Аз видях и разбрах това.

359. Човекът може да бъде образ на Бога и Негово подобие само когато Бог е в него и се явява център на неговия живот в най-вътрешният му [състояние]. А че Бог пребивава в човека и се явява неговият живот в най-вътрешното му [състояние], това следва от доказаното в № 4 до 6, а именно, че Бог е Самият Живот, а хората и ангелите в същността си са приемници на Живота от Него. Също така от Божието Слово знаем, че Бог пребивава в човека и създава в него Свое обиталище; и обикновено проповедниците внушават, че хората са се подготвяли да приемат Бога, за да може Той да влезе в тях и да пребивава в сърцата им, а те да бъдат Негово обиталище. Всеки благочестив човек се моли за това, а някои проповедници казват още по-открито, че когато са в

святата ревност, тогава Светия Дух пребивава в тях и че чрез Него те мислят, говорят и проповядват. Че Светият Дух е Господ, а не някакъв друг Бог, представляващ някакво друго лице, е показано в „Учението на Новия Йерусалим за Господ“ (№ 51 – 53), където в *Йоан 14:20*, както и в *15:24 [15:4]* и *17:23* Господ е казал: „В онзи ден вие ще познаете, че Аз Съм в Отца си“, „Пребъдете в мене и Аз във вас“, „Аз в тях и Ти в мене“.

360. Господ е Божествената Любов и Божествената Мъдрост и Те двете са Самата Негова Същност, като това е необходимо, за да може Той да обитава в човека, давайки му живот, както и да сътвори и съгради Свои възприемлища и обиталища в човека: едното за Любовта, а другото за Мъдростта. Тези възприемлища и обиталища в човека се наричат *воля* и *разум*, като възприемлището и обиталището на Любовта се нарича *воля*, а възприемлището и обиталището на Мъдростта се нарича *разум*. Че и двете принадлежат на Господ в човека и че от тях двете съществува целият живот на човека, това ще видим по-нататък.

361. Тези две възможности – волята и разумът, присъстват във всеки, като се различават помежду си както се различават помежду си Любовта и Мъдростта; и това е колкото известно, толкова и неизвестно в света: известно е по принцип като общо познание, но е неизвестно на мисълта и още по-малко – когато тази мисъл трябва да бъде изказана. И така, за кого не е известно по принцип, че волята и разумът в човека са две различни неща? Всеки достига до тази истина, като говори за нея и дори я споделя с други: „Този и този е добър според волята, а не е добър според разума; или е добър и според разума си, и според волята; или този е добър само според разума, а според волята си е лош“, но когато същият човек започне да размишлява за разума и волята, вече не ги вижда като две отделни неща и не ги различава, а непременно ги смесва и причината за това е, че мисълта на човека съвпада със зрението на тялото му; затова и той толкова трудно възприема – защото волята и разумът са различни неща, тъй като мисълта съвпада със сетивната нагласа на тялото в човека. Ето защо повечето хора, които умеят да мислят и да говорят добре, не могат добре да пишат, както е обикновено при някои жени. Същото трябва да

кажа например и за следното: който по принцип не знае, че когато човек живее в добро, той бива спасен, а който живее в зло, бива осъден, както и че когато човек, който живее в добро, достига до средите на ангелите и там вижда, чува и говори като човек и че има съвест този, който постъпва справедливо заради самата Справедливост и е пряк заради самата Прямота. И веднага щом човекът, постигащ тези истини, се отдалечи от общото познание и започне да го преценява с мисълта си, той забравя какво е съвест и че душата може да живее, да чува и говори като човек, също че добрият живот не се състои само в това, да даваш на бедните. И ако с този начин на мислене човек започне да пише за това, то чрез илюзорността и измамността на чувствата ще го потвърди с гръмки и нищо незначещи думи; както мнозина „учени“, които много мислят, и особено тези, които много пишат, като при тях общото възприемане отслабва, замъглява се и дори се нарушава, докато простодушните хора ясно виждат кое е добро и истинно; с изключение на тези, които си мислят, че са по-знаещи от останалите. Това всеобщо възприемане съществува под влияние на Небето и влиза в мисълта от самото зрение, а мисленето, отделено от общото възприемане, влиза във въображението от зрението и от личността на човека. Всеки може сам да изпита, че това е така: на някого, който споделя общото възприемане, кажете някоя истина – и нека той я види; после му кажете, че ние съществуваме, живеем и се движим от Бога и в Бога; и когато види и това, кажете му още, че волята е приемник на Любовта, а разумът е приемник на Мъдростта, като му го дообясните, и той ще види и това; кажете му, че Бог е Самата Любов и Самата Мъдрост – и той ще види и това, а после го попитайте какво е това съвест – и той ще ви каже. Ала кажете всичко това на някой учен, който мисли не според общото възприемане, а от началата и идеите, заимствани от света чрез зрението, и той няма да види нищо. Така ще разберете кой от тях е по-мъдър.

362. Волята и разумът като приемници на Любовта и Мъдростта се намират в мозъка като цяло и във всяка негова част и оттам – и в тялото като цяло и във всяка негова част. Ще докажа това в следната последователност: (1) Любовта и Мъдростта, а и произхождащите след тях воля и разум, представляват

самия живот на човека. (2) В своите първични начала животът на човека се намира в мозъка, а вторичните начала на животът са в тялото. (3) Какъвто е животът в началата, такъв е живота като цяло, а и във всяка негова част. (4) Животът от тези начала съществува във всяка част от цялото и от цялото във всяка негова част. (5) Каквато е любовта, такава е и мъдростта, а такъв е и самият човек като цяло.

363. (1) *Любовта и Мъдростта, а и произхождащите след тях воля и разум, представляват самия живот на човека.* Едва ли някой знае какво представлява животът и когато някой размишлява за него, той му изглежда като нещо ефимерно, нещо, за което не съществува конкретна представа; и това е така, защото никой не знае, че Сам Бог е Животът и че Неговият живот е Божествената Любов и Божествената Мъдрост; и Животът присъства в човека така, както той възприема Бога. Знаем, че светлината и топлината произлизат от Слънцето и че всички неща във Вселената ги възприемат в себе си; и доколкото ги възприемат в себе си, дотолкова те се топят и осветяват. Същото важи и за Слънцето, в което пребивава Господ и чиято топлина е Любовта, а светлината – Мъдростта, както показах в *Част втора*. По този начин животът съществува благодарение на тези Две прояви на Господ като Слънце. Че Любовта и Мъдростта, произлизащи от Господ, представляват Живота, можем да разберем и по човека, а именно: когато Любовта в него намалява, той стига до безчувствие, а когато в него намалява Мъдростта, той стига до оглупяване; а ако и двете отсъстват напълно, то той би умрял. Има много неща, които принадлежат на Любовта, наричат се по различен начин и произлизат от нея: чувства, пороци и възжеления със съпътстващите ги наслади и удоволствия; също така има и много неща, които принадлежат на Мъдростта: знание, размишление, спомен, мислене, насока на мисълта (*intentio*). Също така има и много неща, които принадлежат и на двете заедно – както на Любовта, така и на Мъдростта: съгласие, решение и намерение за действие и др.; и макар че принадлежат и на двете, те се именуваат някак според това кое от тях доминира и до кое са по-близко. И накрая от тези два Начални Принципа произлизат и сетивата: зрение, слух, обоняние, вкус и осезание със съпътстващите ги удовлетворения и

приятности. Благодарение на илюзията ние само си мислим, че виждаме с очите, а всъщност чрез нашите очи вижда разумът, затова и се казва, че когато човек има разум, той вижда. Илюзия е и това, че чуваме с ушите, а всъщност през ушите ни слуша разумът, затова и се казва, че разумът възприема чутото и се покорява. Илюзия е и това, че подушваме с ноздри и вкусваме с език, като всъщност обонянието и осезанието също са следствие от постиженията на разума. Разумът също различава вкусовете и затова се казва, че нещо се познава по дъха или по мириса, или по вкуса и т.н. Източник на всичко това са Любовта и Мъдростта, от което и виждаме, че те са Животът на човека.

364. Всеки вижда, че разумът е възприемащият Мъдростта, но далеч не всеки вижда, че волята е възприемник на Любовта, защото волята сама по себе си не създава нищо, а върши всичко чрез разума; и още, защото Любовта на волята, преминавайки в Мъдростта на разума, първо минава през чувствата и след тях продължава по-нататък, а самото чувство се усеща само по известни състояния на приятност, състоящи се в това човек да мисли, говори и действа, като на нея не се обръща внимание, но че тя действително произлиза от Любовта, се вижда от факта, че всеки желае това, което обича, а не желае онова, което не обича.

365. (2) *В своите първични начала животът на човека се намира в мозъка, а вторичните начала на живота са в тялото.* Да се намира в началата означава да се намира в първоначалното свое [състояние], а да се намира във вторичните начала, значи да се намира в това, което е изградено след първоначалното, а под *живот* в началата се подразбират *волята* и *разумът*. Тези две начала се намират в мозъка като първично начало, а в тялото – като вторично. Че началата, или първоначалното [състояние] на живота, се намират в мозъка, е видно: *първо* – по самото усещане, тъй като, когато човек напъга ума си (*mens*) да мисли, той усеща, че мисли чрез мозъка, при това той сякаш обръща навътре в себе си зрението на очите си; напъга челото си и усеща, че вътре в него се случва нещо, особено в предната част и малко над нея; *второ* – по образуването на човека в утробата на майката, а именно – от това, че мозъкът в главата се оформя преди всички други части и

дълго време остава по-голям от тялото; *трето* – главата се намира над тялото, което е под нея, и по законите на реда по-високото командва по-ниското, а не обратно; *четвърто* – при увреждането на мозъка в утробата на майката или след раждането от рани или болести, или от прекалено напрежение мисълта отслабва и понякога целият ум става безумен; *пето* – всички сетива на тялото са външни, а именно: зрение, слух, обоняние, вкус, всеобщото усещане на осезанието, както и дар слово; и всички те се намират в предната част на главата, наречена лице, и непосредствено се свързват чрез нервни влакна с мозъка, заимствайки от тях усещанията и движенията; *шесто* – затова и чувствата, принадлежащи на Любовта, се проявяват в определено изражение на лицето, а мислите, принадлежащи на Мъдростта, се проявяват в определена светлина в очите; *седмо* – от анатомията знаем също, че всички нервни влакна през тила слизат в тялото; и нито едно влакно не се качва от тялото през тила към мозъка, а там, където се намират влакната в своите начала, или в своята първоначалност, се намира и целият живот в неговите начала, или в неговото първо начало, тъй като кой може да отрече, че началата на живота са там, където са началата на нервните влакна. *Осмо* – попитайте някого, който споделя общото възприемане, къде е неговата мисъл или откъде той мисли, и той ще отговори, че тя е в главата. После намерете някой, който смята, че съществува душа в парче желязо или в сърцето, или на друго място, и го попитайте дали чувствата и продиктуваните от тях мисли в своето първоначално [състояние] не се намират в мозъка, и той ще ви отговори или че не са там, или че не знае къде са. Причината за подобно незнание видяхме по-горе, в № 361.

366. (3) *Какъвто е животът в началата, такъв е животът като цяло, а и във всяка негова част.* За да можете да разберете това, ще ви кажа къде се намират тези начала в мозъка и по какъв начин произлизат оттам. От анатомията знаем къде се намират тези начала в мозъка, това ни е известно от факта, че имаме два мозъка, че те са разположени в главата и в гръбначния стълб и се състоят от два вида вещество, наречено кортикално [сиво] вещество и мозъчно [бяло] вещество; че сивото вещество е изградено от безброй жлези, а мозъчното – от безброй влакна; и

тъй като тези жлези представляват главичките на влакънцата, то те представляват и тяхно начало, защото от тях започват влакната и разклонявайки се, постепенно се сплитат в нерви. След това като такъв сплит, или нерв, те слизат до сетивните органи в тялото, като самите те образуват органите. Попитайте за това някой, който познава анатомията, и ще се убедите, че е така. Това сиво (жлезисто) вещество изгражда повърхността на мозъка и на ивичестите тела, от които се състои продълговатият мозък, и представлява сърцевината на малкия мозък, както и сърцевината на гръбначния мозък. Мозъчното вещество, или влакнесто, също започва оттам; и оттам то достига навсякъде, до най-отдалечените части. Това можем да видим и нагледно; и всеки, който го знае от анатомията или пък го е чул от някого, който познава тази наука, може да забележи, че началата на живота непременно трябва да се намират там, където започват влакната и че влакната не могат да се създадат сами от себе си, а трябва да произлизат оттам. Тези начала, или зачатъци, на влакната представляват жлези и са почти безброй, като бихме могли да сравним броя им с множеството на звездите във Вселената, а броя на влакънцата, излизащи от тях – с множеството на лъчите, излизащи от звездите и пренасящи към Земята топлината и светлината. Многобройността на тези жлези също би могла да бъде сравнена с многобройността на обществата – ангелски и небесни, които също са безбройни и се намират в такъв ред, в какъвто ми беше казано; а множеството влакънца, излизащи от тези жлези, може да бъде сравнено с духовното истинно и духовното добро, които подобно лъчи излизат от тях. Затова и човекът сякаш представлява Вселената и Небето в умален вид, както на различни места по-горе вече беше казано и доказано. Оттук можем да видим, че какъвто е животът в началата, такъв е и в производните от началата; или какъвто е животът в своето първоначално [състояние] в мозъка, такъв е и във всичко, произлизащо от него в тялото.

367. (4) *Че животът в тези начала съществува във всяка част в цялото и от цялото във всяка негова част*, това е така, защото цялото, което представлява мозъка и заедно с него и цялото тяло, се състои първоначално само от влакна, произлизащи от своите начала, които се намират в мозъка, тъй като както беше показано по-горе, в № 366, те произлизат единствено оттам,

вследствие на което цялото съществува от всяка своя част. Животът чрез тези начала се намира също и от цялото във всяка негова част – това е така, защото цялото доставя на всяка част както това, което ѝ се полага, така и всичко, което ѝ е необходимо; и по този начин всяка отделна част става част от това цяло. С няколко думи всяко цяло се състои от части, а всички части продължават съществуването си от цялото. Че такова е взаимодействието между тях, а оттук – и съединяването им, се вижда на много места в тялото; и то прилича на това, което се случва в един град, в една република или монархия, където общото съществува чрез хората, които са неговите части, а частите т.е. хората, продължават да съществуват чрез общото. Същото е и при всяко нещо, което притежава някаква форма, но предимно в човека.

368. (5) *Каквато е Любовта, такава е и Мъдростта, а такъв е и самият човек като цяло.* Такива са и волята и разумът, понеже волята възприема Любовта, а разумът възприема Мъдростта, както вече показах, и тези две способности представляват целия човек и всички негови качества. Любовта е многосъставна, и то така, че различното в нея е безгранично, както можем да видим в човешкия род на Земята и на Небесата, тъй като от хората и ангелите никой не е дотолкова подобен на другия, че да няма никаква разлика, и те се различават по Любовта, защото всеки се състои от своята си любов. Обикновено хората си мислят, че тази разлика идва от Мъдростта, но нали Мъдростта също произлиза от Любовта и е нейна форма, понеже Любовта е битието на живота, а мъдростта е съществуването на живота от това битие. В материалния свят смятат също, че разбирането представлява човека, но такова мнение се дължи на това, че така, както разумът може да се възвисява в светлината на Небето, както показах по-горе, то човекът може да изглежда мъдър, въпреки че всичко, което преизпълва разума, т.е. което не принадлежи на Любовта, принадлежи на човека само благодарение на илюзията. Ето защо и твърдението, че човекът е такъв, какъвто е неговото разбиране, е заблуда, понеже всичко, с което е изпълнен умът, имащ любов към знанието и мъдростта, ако едновременно с това няма любов към прилагането в живота на това, което знае и от което е умен. Затова и всичко това още тук, на Земята, изчезва от човека или остава

извън паметта му или по периферията на паметта, с потенциална възможност за изчезване, като след смъртта то изчезва от него и остава само това, което съответства на любовта на собствения му дух. И тъй като Любовта представлява живота на човека, или тя е самият човек, то всички общества на Небето и всички ангели са разпределени според предразположенията, които принадлежат на любовта им, и никое общество и никой ангел не заема определеното си място според това, което е в ума му и отделно от неговата любов. Същото можем да кажем и за адовете, и за обществата в тях, с тази разлика, че разпределянето в тях е според любов, която е противоположна на Небесната Любов. От всичко това можем да видим, че каквато е Любовта, такава е и Мъдростта, а такъв е и самият човек.

369. Въпреки че човекът понякога признава, че действително е такъв, каквато е преобладаващата му любов, прави това само по отношение на своето съзнание и на своя дух, а не и относно тялото си като цяло. От многото опитности в Духовния свят разбрах, че действително от главата до петите, или от първото в главата до последното в тялото, целият човек винаги е такъв, каквато е неговата любов. Тъй като всичко в Онзи свят е форма на своята любов, като ангелите са форми на Небесната любов, а дяволите са форми на адската любов, то последните са обезобразени и по лице, и по тяло, а първите са прекрасни и по лице и по тяло. Но когато любовта им е нападната от нещо, лицето им се изменя, а ако нападението е прекалено голямо, те напълно изчезват; и това се случва обикновено в Онзи свят именно защото тялото им е едно със съзнанието им. Причината за това е видна от гореказаното, а именно – че всичко в тялото произлиза от началата, или е сплетено от тях чрез влакна. Началата възприемат Любовта и Мъдростта, а когато са такива, те не могат и да не произлизат от тях; и затова накъдето се движат началата, натам ги следват и производните от тях и те не могат да се отделят от тях. Затова всеки, който извисява своето съзнание до Господ, също и целият се издига до Господ, а който спуска своето съзнание в ада, той целият се спуска там; и затова целият човек съобразно любовта на своя живот попада в Небето или в ада. На ангелската мъдрост принадлежи знанието, че съзнанието в човека е човеш-

ко вследствие на това, че Бог е Човек, като тялото представлява външната част на съзнанието, която усеща и се движи, и така те всъщност са едно, а не две.

370. Трябва да отбележа, че самите форми на крайниците, органите и вътрешностите на човека относно самото съчетание на началата се състоят от влакна, произлизащи от своите начала в мозъка, а получават своята твърдост от субстанциите и материите, намиращи се в Земята, а от Земята отиват във въздуха и в етера и влизат в тялото чрез кръвта. Затова, за да може тялото на човека да продължава да съществува в определени форми, е необходимо то самото да се храни с материална храна – и по този начин непрестанно да се възобновява.

371. Съществува съответствие между волята спрямо сърцето и между разбирането спрямо белите дробове. Това ще бъде показано в следната последователност: (1) Всичко в ума се отнася към волята и разбирането, а всичко в тялото се отнася към сърцето и белите дробове. (2) Волята и разбирането съответстват спрямо сърцето и белите дробове, а следователно съществува съответствие между всичко в ума спрямо всичко в тялото. (3) Волята съответства на сърцето. (4) Разбирането съответства на белите дробове. (5) Чрез тези съответствия могат да бъдат разкрити много тайни за волята и разбирането, а следователно и за Любовта и Мъдростта. (6) Съзнанието в човека е неговия дух, а духът е същинския човек, като тялото е външната обвивка, чрез което съзнанието, или духът, усеща и се движи в своя свят. (7) Съединяването на духа с тялото в човека се осъществява чрез съответствието на неговите воля и разум с неговите бели дробове и сърце, а разделянето между тях произлиза от несъответствието.

372. (1) *Всичко в ума се отнася към волята и разбирането, а всичко в тялото – към сърцето и белите дробове.* Под ум се подразбира не нещо друго, а волята и разбирането, които в пълния си обем се състоят от всичко онова, което човек чувства и мисли, или от всичко това, което представлява неговото предразположение и неговото мислене. Това, което човек чувства, принадлежи на волята му, а това, което човек мисли, принадлежи на разума

му. Че всичко, което представлява мисленето на човека, се явява неговото разбиране, е известно от това, че човек мисли чрез разума си, но че всичко, което представляват предразположенията на човека, се явява неговата воля – това не е толкова известно, тъй като мислейки, човек не обръща внимание на предразположенията си, а само на това, че мисли; както когато слушахме човек да говори, не обръщаме внимание на езика му, а на самите думи, като предразположението е в мисълта дотолкова, доколкото и звукът е в думите. Затова и по тона на разговора се познава предразположението на говорещия, а по смисъла на думите се познава мисълта му. Предразположението принадлежи на волята, защото всяко предразположение принадлежи на Любовта, а възприемател на Любовта е волята, както вече показах. Който не знае, че предразположението принадлежи на волята, той смесва предразположението с разума и казва, че то е едно и също с мисленето, а всъщност те са напълно различни неща, които само действат заедно. Че обикновено ги смесват, е видно например от следните думи: „Аз мисля да направя това, или аз искам да го направя“, а че са две отделни неща, е видно например от следните думи: „Аз искам да си помисля за това“ и когато вече помисли, то вече е присъщо на мисленето на разума, а предразположението на волята е като звука, присъщ на думата, както казах по-горе. Че всичко в тялото се отнася към сърцето и белите дробове, ни е известно, но не ни е известно още и това, че сърцето и белите дробове съответстват на волята и разума, затова ще поговорим за тях.

373. Тъй като волята и разбирането представляват възприематели на Любовта и Мъдростта, то те двете всъщност са органични форми, но организирани от най-чистите субстанции. Те като приемници трябва да бъдат такива и няма нужда тяхната вътрешна организация да се вижда с очите, защото тя е по-навътре от зрението на очите, дори и усилено с микроскоп. По-вътрешна е организацията на най-дребните насекоми, които също имат сетивни и двигателни органи, тъй като те чувстват, пълзят и летят; имат мозък, сърце, белодробни канали и вътрешности; и въпреки това никой не може да отрече, че всичко в тях е организирано до най-малката подробност. Тогава как бихме могли да кажем, че двата приемника на Любовта и Мъдростта, наречени воля и разбиране,

не са органични форми; по какъв начин Любовта и Мъдростта, представляващи Живота от Господ, биха могли да действат не в субекта или в нещо, което не съществува като субстанция и форма; тогава по какъв начин в тях би могла да пребивава мисълта и по какъв начин някой би могъл да говори от мисълта, която не пребивава в него? Мозъкът, в който съществува мисълта, не е ли нещо пълно, повсеместно организирано така, че дори и невъоръженото око да може да различи в него органични форми, особено в сивото вещество като приемник на волята и разбирането в техните начала, където те се виждат като малки жлези, за което виж по-горе, в № 366. Само ще помоля читателя да не мисли за това, изхвърчайки от идеята за празното пространство (*вакуума* – бел. прев.), за което виж, в № 82.

374. (2) *Волята и разбирането съответстват спрямо сърцето и белите дробове, а следователно съществува съответствие между всичко в ума спрямо всичко в тялото.* Това е истина, която е нова за света; и досега тя не беше известна поради незнанието за това, какво представлява духовното и по какво се различава от материалното. Неизвестно беше и това какво представлява съответствието, тъй като съответствие съществува само на духовното спрямо материалното и то определя тяхното съединяване. Казах, че досега не беше известно какво представлява духовното и в какво се състои съответствието му с материалното, затова не беше известно и самото съответствие, но трябва да кажа, че и едното, и другото е могло да бъде известно, тъй като кой не знае, че чувстването и мисленето са духовни, а оттам и всичко, принадлежащо към чувстването и към мисленето, е също духовно? Също така кой не знае, че движението и словесното общуване са материални, а оттам и всичко, принадлежащо на движението и на словесното общуване, е също материално? Също така кой не знае, че чувстването и мисленето, бидейки самите те духовни, правят така, че човекът се движи и говори? А знаейки всичко това, кой би могъл да не знае какво означава духовното да съответства на материалното? Не от мисленето ли говори езикът и не от сетивата ли, съединени с мислите, се движи тялото? Всъщност тези неща са различни помежду си, защото можем да мислим, но да не говорим, и можем да пожелаем, но да не действаме; и се

знае, че не самото тяло мисли и желае, а че мисълта преминава в говорене, а волята преминава в действие. Също така чувството не се ли отразява върху лицето, а самото чувство не е ли духовно и не е ли материална промяната на лицето, която се нарича *изражение*? От това всеки може да види, че между тях съществува съответствие и че затова и има съответствие между всичко, принадлежащо на съзнанието, към всичко, принадлежащо на тялото, тъй като всичко в съзнанието се отнася към чувствата и към мислите, или което е едно и също, към волята и разбирането, а всичко в тялото се отнася към сърцето и към белите дробове. Оттук е ясно, че би трябвало да има съответствие на волята със сърцето, а и на разбирането – с белите дробове. Това е останало неизвестно, въпреки че би могло да бъде известно. Но човекът е станал толкова външен, че не е искал да признава нищо освен материалното и в него се е съдържало цялото удовлетворение на любовта, а оттам и цялото удовлетворение на разбирането, и затова му е било неприятно да издига мислите си над материалното към нещо по-духовно, различно от материята, и пак заради това той не е могъл, изхождайки от материалната си любов и от удовлетворението от нея, да мисли иначе, освен че духовното е най-чисто материално, а че съответствието е нещо, влияещо по непрекъснатост, тъй като абсолютно материалистичният човек не може и да си помисли за нещо различно от материалното, защото според него всички тези неща не съществуват. Другата причина, поради която посочените истини не са били известни досега, е, че всичко в религията наречено духовно, е било изместено на заден план от догмите, приети в целия християнски свят, според които всичко богословско, или всичко духовно, утвърдено на съборите и от различни свещеници, е изисквало сляпо доверие като нещо, надхвърлящо разума, поради което някои са оприличавали духовното с птица, издигаща се над въздуха в етера докдето погледът не стига; а всъщност тя прилича на райска птичка, която пърха пред погледа ни и дори докосва очите ни с красивите си крилца и която иска да бъде видима, като под *погледа на очите* подразбирам *умственото зрение*.

375. Съответствието на волята и разбирането със сърцето и белите дробове не може да бъде потвърдено с едни и същи изводи, изхождащи единствено от ума, а може да бъде потвърдено с

факти, тъй като всички причини за нещата, въпреки че могат да бъдат разбрани чрез разсъждения, няма да са толкова ясни, колкото ако бъдат разбрани въз основа на факти. Във фактите присъстват причините и чрез тях те се откриват; и тъй като духът бива удовлетворен както при наличието на причините, така и при откриването на фактите за тях, затова и по-нататък ще ви предоставя фактите за споменатото съответствие. Но за да не си помисли някой, че съответствията произлизат от общоприетите хипотези за душата, аз ви съветвам преди това да си препрочетете казаното малко по-горе за това в № 363 и 364, както и че Любовта и Мъдростта, а оттам и волята и разбирането, представляват живота на човека (в № 365); че животът на човека се намира в началата в мозъка, а в производните от началата в тялото виж № 366; че какъвто е животът в тези начала, такъв е и във всичко като цяло и във всяка негова част (в № 367); че животът по тези начала се намира от всяка част в цялото и от цялото във всяка негова част; и че каквато е Любовта му, такава е и Мъдростта му, а оттам такъв е и човекът като цяло виж № 368.

376. За потвърждение по този въпрос мога да приведа за пример едно преобразуване на съответствието на волята и на разбирането със сърцето и с белите дробове, което наблюдавах в Небето при ангелите. Чрез някакво дивно и неописуемо с думи сливане в извивки ангелите образуваха подобие на сърце и на бели дробове с всичките им най-вътрешни сплитания, намиращи се в тези органи, и веднага след това се получи изливане от Небето [върху това изображение], тъй като Небето се стреми да влиза в такива форми вследствие на влиянието на Любовта и Мъдростта от Господ. По такъв начин ангелите си представят съединяването на сърцето с белите дробове и заедно с това – съответствието им с Любовта на волята и с Мъдростта на разбирането. Това съответствие и съединяване те нарекоха: „Небесно съпружество“ и казаха, че същото става както в цялото тяло, така и във всички негови крайници, органи и вътрешности по отношение на това, което в тях принадлежи на сърцето и на белите дробове. Където сърцето и белите дробове не работят заедно, а всяко от тях в последователност, там не може да има никакво движение на живота от волевото начало и никакво чувство на живота от умственото начало.

377. Тъй като в следващия абзац непосредствено се говори за съответствието на сърцето и на белите дробове с волята и с разбирането и как върху това съответствие се основава съответствието на всичко в тялото, било то крайници, сетивни органи или вътрешности, и тъй като досега съответствието на материалното с духовното не е било известно, но е подробно показано в двете ми книги, в едната от които се разказва за Небето и ада, а в другата – за духовния ангел на Словото в *Битие* и *Изход*, озаглавена „*Небесни тайни*“, то тук искам да изброя къде какво е написано и показано в споменатите две книги за Съответствието. В книгата „*Небе и ад*“ виж за съответствието на всичко на Небето с всичко в човека в № 87 до 102; за съответствието на всичко на Небето с всичко на Земята в № 103 до 115. В книгата за Духовния смисъл на Словото в *Битие* и *Изход*, озаглавена „*Небесни тайни*“, виж за съответствието на лицето и неговото изражение с предразположенията на духа (*mentis*) в № 1568, 2988, 2989, 3631, 4796, 4797, 4880, 5165, 5168, 5695, 9306; за съответствието на тялото относно неговите движения и действия с умствено и с волево начало – № 2988, 3632, 4215. За съответствието на сетивата въобще – № 4318 до 4330; за съответствието на очите със зрението – № 4403 до 4420; за съответствието на ноздрите с обонянето – № 4624 до 4634; за съответствието на ушите със слуха – № 4652 до 4660; за съответствието на езика с вкуса – № 4791 до 4805; за съответствието на китките на ръцете, предмишниците и раменете с краката – № 4931 до 4953; за съответствието на детеродните органи – № 5050 до 5062; за съответствието на вътрешните органи, по-специално на стомаха, гръдните жлези, пътищата и каналите на хранителните вещества – № 5171 до 5180, 5189; за съответствието на далака – № 9698; за съответствието на корема, бъбреците и пикочния мехур – № 5377 до 5396; за съответствието на черния дроб, чернодробния, жлъчния и задстомашния канал – № 5183 до 5189; за съответствието на червата – № 5392 до 5395, 5379; за съответствието на костите – № 5560 до 5564; за съответствието на кожата – № 5552 до 5543; за съответствието на Небето с човека – № 911, 1900, 1982, 2996, 2998, 3624 до 3649, 3741 до 3742, 3884, 4091, 4279, 4423, 4524, 4525, 6013, 6057, 9279, 9632; че всичко, което се намира в материалния свят в неговите три цар-

ства съответства на всичко в Духовния свят – № 1632, 1881, 2758, 2890 до 2893, 2897 до 3043, 3213 до 3227, 3483, 3624 до 3649, 4044, 4053, 4196, 4366, 4939, 5116, 5377, 5428, 4477, 8211, 9280; че всичко в Небесата представлява Съответствие – № 1521, 1532, 1619 до 1625, 1807, 1808, 1971, 1974, 1977, 1980, 1981, 2299, 2601, 3213 до 3226, 3349, 3350, 3475 до 3485, 3748, 9481, 9570, 9576, 9577. Също там навсякъде се говори за Съответствието на буквалния смисъл на Словото с неговия духовен смисъл, за което виж и в „Учението на Новия Йерусалим за Господ“, в № 5 до 65.

378. (3) *Че волята съответства на сърцето* – това не може да се види с пределна яснота, освен от фактите относно самата воля, както обясних по-горе, а именно: с пределна яснота тези неща се виждат от това, че всички чувства, принадлежащи на Любовта, предизвикват изменения и паузи в биенето на сърцето, което се забелязва по пулса на артериите, пулсиращи едновременно със сърцето: измененията на ударите на сърцето съобразно чувствата на Любовта са безбройни, а промените в пулса му, които се усещат само с пръсти, се състоят в това, че сърцето бие бавно или бързо, силно или слабо, меко или твърдо, равномерно или неравномерно и т.н. То бие по различен начин при радост, при печал, при спокойно разположение на духа, при гняв, при безстрашие, при страх, при възпалителни и при невъзпалителни състояния и т.н. Ето защо вследствие на това, че ударите на сърцето, наречени разширяване и съкращаване, се променят и варират според чувствата на любов, много от древните, а след тях и много от най-новите учени са приписвали на сърцето различно местоположение и различни местоположения на чувствата в сърцето; и затова в масова употреба влизат следните изрази относно сърцето: *cor magnanimum* [великодушно], *timidum* [плахо], *triste* [тъжно], *molle* [меко], *durum* [твърдо], *magnum* [голямо], *pusillum* [малко], *integrum* [пълно], *fractum* [разбито], *lapideum* [каменно], *pinguis* [удебелено, мазно], *mitis corde* [меко сърце], *dare cor ad faciendum* [действено сърце], *dare cor unum* [щедро сърце], *cor novum* [ново сърце], *reponere in corde* [заменяемо сърце], *recipere corde* [получаващо сърце], *obfirmare se corde* [твърдо сърце], *amicus cordis* [приятелско сърце] и т.н.; заради това за принадлежащите към Любовта и към нейните чувства казват също: *concordia* [съгла-

cie], *discordia* [*несъгласие*], *vecordia* и др. Това се казва и в Словото, тъй като то е написано изцяло по съответствията. А понеже, както казах по-горе, волята е възприемник на Любовта, то всичко, което се говори тук за Любовта, се отнася и за волята.

379. Известно ни е, че както човекът, така и всяко животно притежава жизнена топлина, но не ни е известно откъде идва тази топлина. Всеки, който говори за нея, говори само по догадки; и затова всички, които не са знаели за съответствията на материалното с духовното, са приписвали началото на тази топлина или на Слънцето, или на движението на частиците в предмета, а някои – на самия живот; но тъй като последните не са знаели какво представлява животът, то само на думи са се досещали за това начало. Но който знае какво е Любовта и как нейните предразположения имат съответствие със сърцето и с излизащите от него съдове, той може да знае, че началото на жизнената топлина е Любовта. Тъй като Любовта произлиза като топлина от Духовното Слънце, в което пребивава Господ, то ангелите я усещат като топлина; и именно това е Духовната топлина, която в своето естество е Любов, като тя, влияейки върху съответствието, влива топлината в сърцето и в кръвта и по този начин ги оживотворява. Човекът съобразно любовта си и с нейната степен се стопля и се възпламенява или с намаляването ѝ започва да охлажда и да те вцепенява. Това ни е известно, тъй като може да се почувства и да се види – усеща се по затоплянето на цялото тяло, а се вижда по зачервяването на лицето, а в обратния случай – по изстудяването на тялото и пребледняването на лицето. Също понеже Любовта е животът за човека (виж в № 1), сърцето представлява и първото, и последното в неговия живот; и точно по тази причина, и защото душата въздейства със своя живот чрез кръвта, то в Словото кръвта се нарича душа – *Битие 9:4* и в *Левит 17:14*. Но за това, какво се подразбира под *душа* в различен смисъл ще бъде казано по-нататък.

380. Цветът на кръвта е червен поради съответствието на сърцето с Любовта и с чувствата. В Духовния свят съществуват различни цветове, като за основа на всички служат червеният и белият цвят, а другите са различни комбинации от тях и от проти-

воположните на тях, а именно – от тъмносиния и огнено-черния цвят. Там червеният цвят съответства на Любовта, а белият – на Мъдростта, като червеният цвят съответства на Любовта, защото води началото си от огъня на Духовното Слънце, а белият съответства на Мъдростта, защото води началото си от светлината на същото Слънце; а понеже Любовта съответства на сърцето, то няма как кръвта да не е червена – и така тя обозначава кое е нейното начало. Поради това в Небесата, където господства Любовта към Бога, Светлината има пламенен цвят и ангелите носят пурпурни одежди, а в Небесата, където господства Мъдростта, Светлината има бял цвят и ангелите носят бели и лимонени одежди.

381. Небесата се делят на *Две царства*, като едното се нарича *Небесно царство*, а другото – *Духовно царство*. В Небесното царство господства Любовта към Бога, а в Духовното царство господства Мъдростта, произлизаща от тази Любов. Царството, в което господства Любовта, се нарича *сърдечна част* на Небето, а царството, в което господства Мъдростта, се нарича *белодробна част* на Небето. При това трябва да знаете, че цялото ангелско Небе в целия си обем представлява един Човек и пред Господ е видимо като един човек, затова едното царство е сърцето му, а другото – белите дробове, както и сърдечното и белодробното движение е всеобщо в цялото Небе, а оттам в частност във всеки ангел. Тази всеобщост на сърдечното и белодробното движение произтича от Единния Господ, тъй като от Него като Единствен произлизат Любовта и Мъдростта. В Слънцето, в което се намира Господ, съществуват тези две движения и оттам те съществуват в ангелското Небе, а оттам – и в цялата Вселена. Че това е така, можем да се уверим, ако пренебрегнем пространството и изхождаме от Всеприсъствието. Че Небесата са разделени на две царства, Небесно и Духовно, можете да видите в книгата „*Небе и ад*“, в № 20 до 28, а че цялото ангелско Небе в пълния си обем представлява един човек – тук, в № 59 до 87.

382. (4) *Разбирането съответства на белите дробове*. Това следва от казаното по-горе за съответствието на волята със сърцето, тъй като след като двете – волята и разбирането, преобладават в духовния човек, или в неговото съзнание, така и двете – сърцето и

белите дробове, господстват в материалния човек, или в тялото му; и както вече казах – във всичко, принадлежащо на тялото. Оттук следва, че ако волята съответства на сърцето, то разбирането съответства на белите дробове. Действително, всеки може да го наблюдава дори по себе си както в мисленето, така и в говоренето, а именно: а) *по мисленето* – че никой не може да мисли без помощта и съгласуването с дишането, защото когато човек мисли спокойно, той и диша тихо, а когато мисли усилено, то и диша учестено; и в абсолютна съгласуваност с мисленето белите дробове се повдигат и спускат, или се свиват и разширяват; и следователно в абсолютна съгласуваност с влиянието върху мисълта от страна на чувството на любовта, било то бавно, бързо, страстно, спокойно или проникващо, и дори до такава степен, че ако съвсем задържим дишането си, тогава спираме и да мислим, или мисленето ни ще се извършва само в духа и само дотолкова, доколкото ни е останало незабележимо и затаено дишане; б) *по говоренето* – че от устата ни не излиза и най-малката дума без спомагателното движение на белите дробове, тъй като звукът, образуван от изговарянето на думата, излиза от белите дробове през трахеята и гръкляна. Затова и говорът винаги е съобразен с напълването на този орган с въздух и с отварянето на прохода му, като понякога се извисява до вик или се снижава според свиването му, а когато отворът му съвсем се затвори, то човек престава и да говори, и да мисли.

383. Разбирането съответства на белите дробове и вследствие на това мисленето съответства на дишането в тях, като в Словото мисленето се обозначава като *душа* или *дух* на разума, а именно – в *Матей 22:37*: „Да възлюбиш Господ Бога твоего със всичкото си сърце, със всичката си душа и със всичкия си ум“; и *Йезекиил 36:26*: „И ще ви дам и ново сърце, и нов дух ще вложа вътре във вас“. По-горе показах, че сърцето означава Любовта на волята, затова и в Словото Мъдростта на разбирането също се обозначава като душа и дух. Че под *Дух Божи*, или *Светия Дух*, се разбира *Божествената Мъдрост*, а оттам и *Божествената Истина*, от която човекът получава озарение, можем да видим в „*Учението на Новия Йерусалим за Господ*“, където е казано в *Йоан 20:22* „И като рече това, духна и казва им: „Приемете Светия Дух“; както

и в *Битие 2:7*: „И Господ Бог създаде човека от пръст из земята, и вдъхна в ноздрите му дихание и живот; и стана човек жива душа“; в *Иезекиил 37:9*: „Тогава ми рече: „Пророкувай за духа; пророкувай, сине човешки, и речи на духа: „Така казва Господ Йехова: „Дойди, дух от четирите ветрища, и духни върху тия убити, за да оживеят“. Същото се казва и на други места и затова и Сам Господ се нарича *Вдъхване в ноздрите* и *Дихание на Живота*. И както диханието преминава през ноздрите, с него се обозначава възприемането, а за умния човек се казва: *acutae naris*, а за неразумния: *esse obejae naris*. Затова в еврейския език и в някои други езици имат една дума за *дух* и за *вятър*. Думата *дух* произлиза от думата *одушевяване*, затова и за умирация се казва, че душата му се отделя или че предава Богу дух. Затова и хората мислят, че духът, както и душата, са въздух; или че са нещо въздушно като издишване от белите дробове. Оттук можем да видим, че под думите: „Възлюбих Господ с цялото си сърце и от цялата си душа“, се подразбира да Го обичаме с *цялата си любов* и с *целия си ум*; а под думите: „Давам ти ново сърце и нов дух“, се подразбира *нова воля* и *нов разум* и *разбиране*. Тъй като *дух* означава *разум*, също е казано в *Изход 31:3*: за *Веселеил*: „И изпълних го с Божия дух в мъдрост, в разум, в знание и във всякакво изкуство“; и за *Исус Навин* във *Второзаконие 34:9*: „А Исус, Навиевият син, беше пълен с мъдър дух“, а в *Исаия 29:24*: е казано: „Също и ония, които са се заблудили духом, ще се вразумят“, както и на много други места (*Дан. 5:11 – 14*, *Исаия 29:24*).

384. От това, че всичко в съзнанието се отнася към волята и разбирането, а всичко в тялото – към сърцето и белите дробове, в главата се намират два мозъка и те са разделени помежду си, както волята и разбирането. Малкият мозък е специално предназначен за волята, а главният мозък – за разума и разбирането, затова и сърцето и белите дробове са отделени в тялото от другите негови части с диафрагмата и са обвити с естествена защита, наречена подребрие, и се намират в специално място, наречено гръден кош, но тези двойствени органи са свързани с останалите части на тялото, наречени крайници, органи и вътрешности; и затова всички части на тялото са чифтни, а именно раменете и ръцете, краката, ушите и ноздрите, бъбреците, яйчниците и тестисите, а вътреш-

ностите, които не са чифтни, имат две страни – дясна и лява. Например мозъкът има две полукълба, сърцето има две камери – и навсякъде дясната част се отнася към доброто на истинното, а лявата – към истинното на доброто; или което е едно и също, така дясната – към доброто на Любовта, от която произлиза истинното на Мъдростта, а лявата – към истинното на Мъдростта, произлизащо от доброто на Любовта. Оттам е взаимното съединяване между доброто и истинното; и тъй като чрез това съединение те изглеждат като едно цяло, то и всички двойки органи в човека във всички свои предразположения, движения и чувства работят в единство и в съединение.

385. (5) *Чрез тези съответствия могат да бъдат разкрити много тайни за волята и разбирането, а следователно и за Любовта и Мъдростта.* В света е много слабо известно какво представлява волята и какво представлява Любовта. Човекът не може да обича и от любов да желае самия себе си, докато може да възприема и да мисли сам със себе си, точно както и няма власт над биенето на сърцето, но може да накара белите дробове да дишат. И по този начин в света е много слабо известно какво представляват волята и любовта, но е известно какво представляват сърцето и белите дробове. Последните са видими за очите и могат да бъдат изследвани; и действително, те вече са изследвани и описани от анатомията, докато волята и разумът, като невидими за очите не могат да бъдат изследвани. И затова, като знаем за съответствията между тях и че чрез съответствията те действат като едно цяло, то така можем да разгадаем много тайни, които не могат да бъдат открити по никакъв друг начин, а именно: за съединяването на волята с разбирането и обратно – на разбирането с волята; за съединяването на Любовта с Мъдростта и обратно – на Мъдростта с Любовта; също за произхода на чувствата от Любовта и за взаимната връзка между тях, както и за влиянието им върху познанията и мислите и според съответствията – върху движението и сетивата на тялото. Тези и много други тайни могат да бъдат разкрити и доказани и според влиянието на сърцето върху белите дробове и обратно – на белите дробове върху сърцето; и оттам чрез – артериите върху крайниците, органите и вътрешностите в тялото.

386. (6) Съзнанието в човека е неговият дух, а духът е същинският човек, като тялото е само външната обвивка, чрез която съзнанието, или духът, усеща и се движи в своя свят. Че съзнанието в човека е неговият дух и че духът е самият човек – това трудно могат да повярват онези, които смятат, че духът е като вятър и че душата е нещо ефимерно, подобно на диханието, излизащо от белите дробове. Те казват: „Как душата може да бъде човек, след като е душа?“, така мислят и говорят и за Бога, тъй като Той също се нарича Дух, като са заимствали идеята за духа и душата от факта, че в някои езици думите за дух и за вятър са една и съща дума, както и че се казва, за умирацията предава Богу дух или че душата му го напуска; и още от това, че животът се връща заедно с духа или с душата в белите дробове, което се наблюдава при тези, които са се задушили или са припаднали. И тъй като в такива случаи те усещат само вятър или въздух, то и си мислят, съдейки по зрението и по другите сетива, че след смъртта духът и душата не са човека. От това сетивно разбиране за духа и за душата тръгват различни хипотези, а от тях и вярванията, че човекът ще стане човек едва след деня на Страшния съд, а дотогава се намирал някъде, очаквайки да се съедини с тялото, за което е казано в приложенията към „Библията за Страшния съд“, в № 32 до 38. Тъй като съзнанието в човека е неговият дух, то ангелите, които са такива духове, също могат да бъдат наречени *съзнания*.

387. Съзнанието в човека е неговият дух и духът е човекът, затова то включва в себе си всичко, което принадлежи на волята, и всичко, което принадлежи на разбирането на човека като пребиваващо в своето начало в мозъка и оттам – в произхода си от началата в цялото тяло и по този начин представляващо всичко в човека относно неговите форми. Вследствие на това съзнание, или, което е едно и също, волята и разумът, действа свободно чрез тялото и чрез всичко в него. И действително – нима тялото не изпълнява веднага това, което мисли и което иска неговото съзнание? Не е ли то, което възбужда ушите за чуване или насочва очите за виждане, движи езика и устните при произнасянето на думите, движи ръцете и пръстите да правят всичко, което иска, и насочва краката накъдето иска да отиде? И така, тялото не е ли някакъв вид послушен изпълнител на това съзнание? А би ли могло то да остане

такова, ако в него не пребиваваше съзнание в своя произход от началата? Тялото не мисли ли в съгласие с разсъдъка, сякаш е отделно същество, не слуша ли то съзнанието само от покорност и не изпълнява ли желанията му – и по този начин представлява заедно с него две [същности], едното от които е по-висше от другото и заповядва, а другото – изпълняващо? А тъй като това не е съобразено с разсъдъка, то следва, както казах в № 365, че животът на човека в своите начала се намира в мозъка, а в произхода си от началата се намира в цялото тяло – и в № 366, и в № 367. Че такъв е животът в началата, такъв е и в цялото тяло и във всяка негова част; също и че животът по тези начала се намира в цялото от всяка част и във всяка част от цялото. Че всичко в съзнанието се отнася към волята и към разбирането и че волята и разбирането представляват възприемници на Любовта и Мъдростта от Господ, които заедно представляват живота на човека – всичко това бе показано по-горе.

388. От казаното тук можем да видим също, че съзнанието в човека е самият човек, тъй като първата тъкан на човешката форма, или самата човешка форма с всичко в нея, както като цяло, така и в частност, съществува от началата, съдържащи се в мозъка чрез нервите, които излизат оттам, както показах по-горе. В тази форма човек влиза след смъртта и тя се нарича *дух* и *ангел* и представлява човека в цялото му съвършенство на духовния човек. Материалната форма, придадена на човека и обличаща го в материалния свят, сама по себе си не е човешка форма, а е придадена на човека и го облича вследствие на духовната му форма, за да може той да произвежда в материалния свят служби на ползност, както и за да може чрез нея да донесе със себе си от най-чистите субстанции на света нещо устойчиво и в тях да съхранява духовното, а по този начин да може да продължава да живее без прекъсване. Към ангелската мъдрост се отнася истината, че съзнанието на човека не само в общото, но и във всяка частност, непрекъснато се стреми да съществува в човешка форма вследствие на това, че Самият Бог е Човек.

389. За да бъде човекът личност, трябва да има както в главата, така и в тялото всички части, които съществуват и в съвършения човек, тъй като в него няма нищо, което да не влиза в човеш-

ката форма и да не я изгражда. Тази форма е формата на самата Любов и на самата Мъдрост, а такава форма сама по себе си е Божествената форма. Всички прояви на Любовта и Мъдростта съществуват в нея като безкрайни в Бога-Човек и като крайни в Неговия Образ, или в човека, ангела и духа; и ако в нея липсва някоя част, съществуваща в човека, то ще му липсва и съответната проява на Любовта и Мъдростта, чрез която Господ може да пребивава в човека от първите до последните му [части] и чрез което от Своята Божествена Любов чрез Своята Божествена Мъдрост той може да види полезностите в сътворения свят.

390. (7) *Съединяването на духа с тялото в човека произлиза от съответствието на волята и разбирането му със сърцето и белите дробове в него, а разединяването между тях – от несъответствието.* Досега не беше известно, че съзнанието на човека, под което се подразбират неговата воля и разбиране, представлява духът като цяло и че духът е човекът. И тъй като не беше известно също и това, че духът на човека има пулс и дишане като тялото, то след като вече знаем всичко това, следва, че пулсът и дишането на духа в човека съответстват на пулса и дишането в неговото тяло. Както казах по-горе, съзнанието представлява духа, затова заедно с прекратяването на съответствието на тези две движения се получава разделяне, което е смъртта. Това разделение, или смърт, се получава, когато от някаква болест или по друга причина тялото попада в такова състояние, при което не може да се движи заедно със своя дух, като по този начин е унищожено съответствието, а оттам и съединението. Обаче това се случва не само когато престане дишането, но и когато сърцето спре да бие, защото докато сърцето бие, любовта остава в своята жизнена топлина и съхранява живота. Това се наблюдава при припадък, при забавяне на дишането или при състоянието на ембриона в утробата на майката. С няколко думи, при човека целият живот на тялото зависи от съответствието на пулса и дишането в него спрямо пулса и дишането на неговия дух; и когато това съответствие се прекрати, то се прекратява и животът на тялото, а духът се отделя и продължава живота си в Духовния свят, като този живот толкова много прилича на живота му в материалния свят, че човек дори понякога не разбира, че е престанал да е жив, като два дни след смъртта на

тялото по-голямата част от духа вече е в Духовния свят. Аз съм разговарял с такива [хора] два дни след смъртта им.

391. Че духът също има пулс и дишане, както и тялото на човека в света, можем да се убедим от самите духове и ангели, когато ни се дава възможност да разговаряме с тях. На мен ми се даде такава възможност и тогава те ми казаха, че също са хора, както и хората в света, и дори имат тяло, само че духовно, и също усещат биенето на сърцето в гърдите си и пулса в артериите, както и хората, които все още са живи в материалния свят. Аз разпитах за това мнозина от тях и всички ми казаха едно и също. Че духът на човека диша в неговото тяло, ми се даде да узная от собствен опит. Веднъж на ангелите им бе разрешено да управляват дишането ми и да го намалят по собствено желание, а накрая дори дотолкова да го отстранят, че в тялото ми остана само дишането на духа ми; и тогава усещах единствено него. Това беше подобно на състоянието, когато ми бе дадено да преживея състоянието на умиращите, за което виж в книгата „*Небе и ад*“, в № 449. На няколко пъти ме довеждаха до състояние да диша само моят дух, което, както го усетих тогава, се съгласуваше с всеобщото дишане на Небето. И така неведнъж съм попадал в състояние, еднакво с това на ангелите, и тогава бях издиган при тях в Небето, където винаги пребивавах в духа си, но извън тялото, при което разговарях с тях, като дишах както в света. От това и от други явни доказателства можах да се убедя не само че духът на човека диша в тялото му, а и че духът диша и след напускане на тялото, но че дишането му е толкова незабележимо, че човек трудно може да го усети, и то единствено по начина, по който причината влияе върху следствието и както мисленето влияе на белите дробове, а чрез тях – на говоренето. Оттук е видно също и това, че при човека връзката на духа с тялото съществува чрез съответствието на сърдечното движение и на белодробното движение както в духа, така и в тялото.

392. Причината, поради която тези две движения – на сърцето и на белите дробове, съществуват и продължават да съществуват без прекъсване, се състои в това, че ангелското Небе като цяло и в частност пребивава в тези две движения на Живота. Това е така, защото Господ ги привнася в Небето чрез Слънцето, в което се намира Самият Той и което съществува чрез Него, тъй като

Слънцето извършва тези две движения от Господ, защото всичко в Небето и всичко на Земята зависи от Господ чрез Слънцето, които са така свързани, че представляват вид взаимовръзка, при която всичко, до най-последното, зависи от Първото. Тъй като животът на Любовта и Мъдростта произлиза от Господ, а всичко във Вселената приема от този Живот, то е ясно, че именно там е началото на всичко. А че тяхното разнообразие зависи от възприемането на Любовта и Мъдростта – това е следствието от всичко казано.

393. Сега ще разкажа повече за съответствието на тези движения, а именно – какво е то при тези, които дишат заедно с Небето, и какво – при тези, които дишат заедно с ада; какво е то и при тези, които говорят заедно с Небето, а мислят заедно с ада, и следователно какво е то при лицемерите, подмазвачите, шарлатаните и други такива.

394. От съответствието на сърцето с волята и на белите дробове с разбирането можем да узнаем всичко, което въобще е възможно да се знае за волята и разбирането, или за Любовта и Мъдростта, а по този начин – и за душата на човека. Мнозина учени в света са се занимавали да изследват душата, но тъй като не са знаели нищо за Духовния свят и за състоянието на човека след смъртта, то и не са могли да открият нищо, освен хипотези, и то не за самата душа и какво представлява тя, а само за въздействието ѝ върху тялото, а именно: за душата те не са успели да получат никаква друга идея, освен че тя е най-чистото нещо в етера и сякаш самата тя се състои от етер, но не са се осмелили много-много да разпространяват тази идея, за да не ѝ припишат нещо материално, тъй като са знаели, че душата е духовна. По този начин, изхождайки от тази идея за душата и едновременно знаейки, че душата взаимодейства с тялото и създава в него всичко, което се отнася към сетивата и до движението, те са се опитвали, както казах, да изследват въздействието на душата върху тялото; и едни от тях са казвали, че то е вследствие на някакво влияние, а други – че това въздействие съществува вследствие на хармонията. Но по този път не било открито нищо, което да успокои духа, търсещ да види това така ли е наистина; и затова на мен ми се даде да говоря с ангелите и да получа по този въпрос

озарение от тяхната мъдрост, от която почерпих и сведението, че душата на човека след смъртта представлява духът му и че този дух е човекът в неговата съвършена форма, чиято душа е воля и разум, като душата в последните е Любов и Мъдрост, произлизащи от Господ и че тези две начала представляват за човека целия му живот, който произлиза от Самия Господ, също и че Господ прави така, че животът да изглежда принадлежащ на самия човек, като тази илюзия съществува, за да може човек да възприема Господ; а за да не приема живота си като свой собствен и това да го отдалечи от Него, Господ е дал напътствието, че всичко в Любовта, което се нарича Добро, и всичко в Мъдростта, което се нарича Истина, произлиза от Него, а не от самия човек. А тъй като тези две начала представляват живота, то и всичко в живота произлиза пак от Него.

395. Тъй като душата относно своята същност е Любов и Мъдрост и тъй като Те двете съществуват в човека от Господ, то и в човека са сътворени две обиталища, в които Господ пребивава, като едното е за Любовта, а другото е за Мъдростта, като мястото за Любовта се нарича воля, а мястото за Мъдростта се нарича разум. По-горе, в № 17 до 22, казах, че Любовта и Мъдростта представляват едно разделено цяло в Господ, а в № 34 до 39 – че Божествената Любов принадлежи на Неговата Божествена Мъдрост, а Божествената Мъдрост – на Божествената Любов. И тъй като те двете произлизат от Бога-Човек, или от Господ, то в човека двете обиталища, наречени воля и разум, са сътворени от Него така, че дори и да са две отделни, те във всяко движение и във всяко усещане сякаш са едно цяло, понеже волята и разбирането в тях не могат да се разделят. А за да може човекът да се превърне в такова възприемлище и обиталище, то по необходимост за тази цел е направено така, че разумът на човека да може да се издига над собствената си любов до светлината на онази мъдрост, в любовта на която самият той не се намира, и чрез тази светлина да може да види и да се научи по какъв начин трябва да живее, за да достигне тази любов, за да може да се наслаждава на блаженството на Вечността. А когато човекът е злоупотребил с дадената му възможност да издига разума си над собствената си

любов, то е разрушил в себе си възможността си да бъде приемник и обиталище на Господ, или на Любовта и на Мъдростта от Господ, като е превърнал волята си в обиталище на любовта към себе си и към света, а разбиранията си – в потвърждение на този вид себелюбие. Точно тук е началото на онова, което превръща волята и разбирането в обиталище на адска любов, а чрез утвърждаването на тази любов – в обиталище на адово мислене, което в ада се счита за мъдрост.

396. Любовта към себе си и към света всъщност са адски видове любов, като човек, попадайки в тях, може да разруши волята и разума в себе си, защото любовта към себе си и любовта към света по своето сътворение имат нещо небесно, тъй като те са любови, принадлежащи на материалния човек и служещи на духовната Любов така, както основата служи за построяването на къща. Човекът от любов към себе си и към света желае добро за тялото си, иска да се храни, да бъде облечен, да има жилище и да мисли за собствен дом, да търси за себе си това, което му се полага, дори почести в замяна на своята служба в зависимост от достойнствата на задълженията, които изпълнява, за да му оказват нужното почитание; също желае да живее безгрижен живот и да възстановява силите си по приятни начини чрез светски удоволствия. Всичко това може да желае, но с една-единствена цел – да бъде полезен, тъй като така ще бъде в състояние да служи на Господ и на ближния, но ако няма в себе си любовта към полезно служене на Господ и на ближния, а само едната любов – любовта към полза на себе си и любов към света, то неговата любов от Небесна става адска, защото човекът фокусира своето съзнание и своя дух само със собствено си [състояние] и персона, което само по себе си е изцяло зло.

397. И за да не се случи така, че човек с разбирането си да е в Небето, което е възможно за него, а с волята си да се намира в ада и по този начин съзнанието му да бъде разделено, защото след смъртта от разума и разбиранията му ще се отдели всичко, което е надхвърляло неговата любов, и така накрая при всички хора след смъртта им волята и разумът представляват едно [изравнено

цяло]. При тези, които са на Небето, волята им обича доброто и разумът им мисли истинно, а при тези, които са в ада, волята им обича злото и разумът им мисли неистинно. Същото е при човека в света, когато мисли от своя си дух и остане сам със себе си. Но има много хора в тяло, които мислят различно в зависимост от това дали са сами, или не. Причината за това е, че те успяват да издигнат разума над волята си, а любовта – над своя дух. Казвам това, за да е ясно, че волята и разумът са два отделни предмета, но сътворени така, че да представляват едно и че до това единство достигат ако не приживе, то след смъртта.

398. А както Любовта и Мъдростта (оттам волята и разбирането) представляват това, което се нарича *душа*, и както в следващите редове ще разкажа по какъв начин душата въздейства върху тялото и създава всичко в него, и както това може да се узнае от съответствието на сърцето с волята и на белите дробове – с разбирането, то тези съответствия ни разкриват следното: (1) Любовта или волята са самият живот на човека; (2) Любовта или волята непрестанно се стремят да влязат в човешка форма и във всичко, от което се състои тази форма; (3) Любовта или волята без „съпружеството“ си с мъдростта или разума не могат да направят нищо със своята човешка форма; (4) Любовта или волята подготвят дом, или „брачното ложе“ за бъдещия си съпруг, който е Мъдростта, или разумът; (5) Любовта или волята подготвят всичко в своята човешка форма, за да бъдат в състояние да действат в единение с Мъдростта, или с разбирането; (6) Когато се „бракосъчетаят“, то първият съюз става чрез предразположението (и стремежа) към знанията, от което произтича и предразположението към Истината; (7) Второто съединяване става чрез предразположението към пронизателността, от което произтича и възприемането на Истината; (8) Третото съединение става чрез предразположението към това човек да вижда Истината, от което произлиза мисълта; (9) Любовта или волята заедно чрез тези три съединения пребивава в своя сетивен и действен живот; (10) Любовта или волята води Мъдростта, или разбирането, при всяко нещо към своя дом; (11) Любовта или волята не приемат нищо, освен ако не са в съединение с Мъдростта, или с разбирането; (12) Любовта или воля-

та, „бракосъчетана“ с Мъдростта, или разбирането, прави така, че Мъдростта, или разбирането, желаят да се съединят с нея; (13) Мъдростта, или разбирането, могат да се издигат чрез Любовта или волята и да възприемат това, което принадлежи на Светлината на Небето, и да го разберат; (14) Любовта или волята по такъв начин може да се извиси и да усеща това, което принадлежи на топлината на Небето, само ако обича в тази степен своя „съпруг“ – Мъдростта; (15) Иначе Любовта или волята отклонява Мъдростта, или разума, от извисяването, за да могат да действат заедно с нея; (16) Любовта или волята се пречиства чрез Мъдростта в разбирането, ако те се извисяват заедно; (17) Любовта или волята се замърсява в разбиранята и от разбиранята ни, освен ако те не се извисяват заедно; (18) Любовта, пречистена чрез Мъдростта в разбирането, става Духовна и Небесна; (19) Любовта, замърсена в разбиранята и от тях, става ограничена, чувствена и плътска; (20) И при това положение все пак остава възможността за различаване, наречена *разсъдливост*, и възможността за действие, наречена *свобода*; (21) Духовната и Небесната Любов са Любов към ближния и Любов към Господ, а материалната и чувствената любов са любов към света и към самия себе си; (22) Това, което се случва с волята и разума при тяхното съединение, се случва и при съединението на милосърдието и вярата.

399. (1) *Любовта или волята са самият живот на човека* и това следва от съответствието на сърцето с волята, за което говорих в № 378 до 381, защото, както сърцето работи в тялото, така волята работи в съзнанието; и както цялото тяло, що се отнася до неговото съществуване и движение, зависи от сърцето, така и всичко в съзнанието, що се отнася до неговото съществуване и живот, зависи от волята. Тук, като казвам *от волята*, подразбирам *от Любовта*, тъй като волята е приемник на Любовта, а Любовта е самият живот, за което виж в № 1, 2 и 3, и като самия живот тя произлиза от Бога. От сърцето и от неговото присъствие в цялото тяло чрез артериите и вените можем да видим, че Любовта или волята е животът на човека, защото всичко е съответстващо помежду си и работи в единство само с тази разлика, че едното е материално, а другото – духовно. По какъвто начин сърцето работи в тялото, което знаем от анатомията, а именно – че то е живо

и се намира под разпореждането на живота, когато в него работи сърцето чрез излизашите от него кръвоносни съдове, знаем и че то не е живо и не се намира под разпореждането на живота, когато в него не работи сърцето чрез неговите кръвоносни съдове, като сърцето представлява първото и последното, работещо в тялото. Че то е първото, е видно при ембрионите, а че то също е и последното, е видно при умиращите; а че то работи и без съдействието на белите дробове, е видно от случаите на спиране на дишането или на припадък. От всичко това можем да видим, че както спомагателният живот на тялото зависи единствено от сърцето, така и животът на съзнанието зависи единствено от волята; и също, че по същия начин волята живее и при прекратяване на мисленето, както сърцето живее при спиране на дишането от белите дробове, което е видно в ембрионите, в умиращите, при спирането на дъха и при припадъците. Оттук следва, че Любовта или волята са самият живот на човека.

400. (2) *Любовта или волята непрестанно се стремят да влязат [да се въплътят] в човешка форма и във всичко, от което се състои тази форма, и това се вижда от съответствието на сърцето с волята, тъй като ни е известно, че всичко, принадлежащо на тялото, се образува в утробата на майката, и то се образува чрез нервните влакна, излизачи от мозъка, и чрез кръвоносните съдове, излизачи от сърцето и че от тяхното сплитане се състоят всички органи и вътрешности. Оттук е видно, че всичко в човека съществува от живота на волята или от Любовта – от своите начала, произлизачи от мозъка чрез влакната; а всичко в тялото съществува от сърцето чрез артериите и вените. Оттук също е ясно, че животът или Любовта, а следователно и волята, непрестанно се стреми да влезе в човешка форма, а тъй като човешката форма се състои от всичко, което се намира в човека, следва, че Любовта или волята непрекъснато се стремят и полагат усилия да образуват всичко това; и този стремеж и усилия към човешката форма съществуват поради това, че Бог е Човек, а Божествената Любов и Божествената Мъдрост са Самият Живот на Бога, от Когото произлиза всяка наченка на живот. Всеки може да разбере, че ако не беше този Живот, който е самата есенция на Бога-Чо-*

век, и не е действал в това, което само по себе си няма живот, то по никакъв начин не би се образувало нищо от това, което се намира в човека, където работят хиляди [части] като едно цяло и в единство се стремят да влязат в образ и подобие на този Живот, от който произлизат, за да може човекът да стане възприемател и обиталище на Господ. Оттук можем да видим, че Любовта и от Любовта – волята, а от волята – сърцето, непрестанно се стремят към човешка форма.

401. (3) *Любовта или волята без „съпружеството“ си с Мъдростта, или разума, не може да направи нищо чрез своята човешка форма.* Това е видно отново от съответствието на сърцето с волята. Човекът като ембрион живее със сърцето, а не с белите дробове, тъй като в това състояние кръвта от сърцето не влияе върху белите дробове и не им дава възможност да дишат, а влияе чрез отвора в лявата сърдечна камера. Затова ембрионът тогава не може да направи никакво движение и е като завързан и също не е в състояние да усеща нищо, тъй като сетивните му органи все още са затворени. Същото се случва и с Любовта или с волята, от която, въпреки че е жив, човекът живее смътно, без сетива и без движение. Отварянето на белите дробове става едва при раждането и след това човек започва да усеща и да се движи, да желае и да мисли. От всичко това можем да видим, че Любовта или волята без „съпружеството“ си с Мъдростта, или разума, не може да направи нищо със своята човешка форма.

402. (4) *Любовта или волята подготвя дома, или „брачното ложе“, за бъдещия си съпруг, който е Мъдростта, или разумът.* Това се вижда от факта, че във всичко като цяло в Сътворението и във всяка негова част съществува съпружество на Доброто и Истината, защото Доброто принадлежи на Любовта, а Истината – на Мъдростта. Те се намират в Господ, а всичко е сътворено от Него. По какъв начин такава „съпружество“ съществува и в човека можем да видим в огледалния образ на съединението на сърцето с белите дробове, защото, както казах в № 378 до 384, сърцето съответства на Любовта, или на Доброто, а белите дробове – на Мъдростта, или на Истината. От съединението между тях можем да видим по какъв начин Любовта или волята

образува за себе си Мъдрост, или разбиране, и след това я приема, т.е. встъпва с нея в „съпружество“, което го обвързва с това, че приготвя за него дом, или „брачно ложе“, и го приема, свързвайки го със себе си чрез чувствата, а накрая – произвеждайки с него Мъдрост в този дом. Това не може да се опише напълно по друг начин, освен на духовния език, тъй като и Любовта, и Мъдростта, а затова и волята, и разумът, са духовни. Дори и да може да се говори за тях на земно-материален език, то ще е мъгляво за разбиране по причина на неясното познаване на това какво е Любов, какво е Мъдрост, какво е това предразположение към Доброто, предразположение към Мъдростта или предразположение към Истината. Обаче може да се разбере в какво се състои обвързването и съпружеството на Любовта с Мъдростта, или на волята с разума от паралела според съответствието им със сърцето и с белите дробове, тъй като и в едните, и в другите се случва едно и също с такова абсолютно сходство, че цялата разлика е само в това, че едните са духовни, а другите – материални. По този начин и по белите дробове е видно това, че сърцето първо образува бели дробове, а след това вече се свързва с тях: образува ги в ембриона, а се свързва с тях при раждането. Сърцето прави това в своя дом, който е гръдният кош, където протича тяхното съжителство и който е отделен от останалите части на тялото с мембрана, наречена диафрагма, и с плевра, наречена подребреница. Същото се случва и с Любовта и Мъдростта, или с волята и разума.

403. (5) *Любовта или волята подготвя всичко в своята човешка форма, за да бъде в състояние да действа в единение с Мъдростта, или с разбирането.* Когато говоря за воля и разум, трябва добре да знаете, че волята е целият човек, тъй като волята с разбирането се намира както в началата на мозъка, така и във всички производни от началата в тялото; и затова тя се намира в тялото като цяло и във всяка негова част (показно в № 365 до 367). Оттук можем да видим, че волята е личността като цяло дори по отношение на самата си човешка форма, както общата, така и частната, а разбирането е партньор и съжител, както белите дробове и сърцето. Затова трябва да внимаваме да не подхранваме в себе си идеята, че волята е нещо отделно от човешката форма, тъй като те са едно и също нещо. Оттук можем да видим не само по какъв на-

чин волята подготвя за разбирането „брачно ложе“, но също и по какъв начин тя подготвя и всичко в своя дом, който е цялото тяло на човека, за да действа в съединение с разбирането, а именно: тя подготвя това така, че всичко и всяко нещо в тялото е съединено с разбирането по същия начин, по който всичко и всяко нещо в него е съединено с волята; или че всичко и всяко нещо в тялото се намира под разпореждане на разума по същия начин, по който всичко и всяко нещо в тялото се намира под разпореждане и на волята. По какъв начин всичко в тялото се подготвя за съединяване с разбирането, както и с волята, можем да видим като при огледален образ в анатомията на тялото. От тази наука е известно по какъв начин е свързано всичко в тялото и също по какъв начин в цялото тяло се извършват действия, както благодарение на дишането с белите дробове, така и благодарение на биенето на сърцето. От анатомията знаем, че сърцето се съединява с белите дробове чрез части, които продължават във вътрешността на белите дробове и че всички вътрешности в цялото тяло се съединяват с гръдния кош чрез определени връзки. Те се съединяват така, че когато белите дробове дишат, то всичко и всяко нещо, както като цяло, така и в частност, получава някаква част от това дихателно движение. Когато белите дробове се повдигат, то ребрата издуват гърдите, подребраницата се разширява и диафрагмата се отмества, а заедно с тях и всички долни части на тялото, съединени с нея чрез връзки, получават някакво въздействие от това дихателно движение. Тук няма да споменавам за многото други подобни неща, за да не замъгля целта на книгата с непознати термини за тези, които не познават анатомията. Но попитайте специалистите в тази наука наистина ли всичко в цялото тяло, започвайки от гърдите и свършвайки с най-далечните части, е така свързано помежду си, че при движението на белите дробове вследствие дишането всичко и всяко нещо в тялото се привежда в действие, синхронно с движението на белите дробове и ще разберете. Сега вече виждаме в какво се състои съединението, което волята подготвя за разума по отношение на всичко и на всяко нещо в човешката форма; само трябва да разгледаме споменатата връзка в тялото, да я осветим от гледна точка на анатомията, и след това по тази взаимовръзка да разгледаме съвместното действие на различните части с дишането на белите дробове и с биенето на сърцето; след което на място-

то на белите дробове мислено поставете разума, а на мястото на сърцето мислено поставете волята – и ще разберете.

404. (6) *Когато се „бракосъчетаят“, то първият съюз става чрез предразположението [и стремежа] към знанията, от което произтича и предразположението към Истината.* Под бракосъчетание се подразбира състоянието на човек след раждането, започвайки от състоянието на неведение, достигайки до състоянието на разбиране, а после от това състояние – до състоянието на мъдрост. Първото състояние, или състоянието на абсолютно неведение, тук не се включва в бракосъчетаването, тъй като тогава все още няма никакво мислене в разума, а само едно мъгляво предразположение, принадлежащо на Любовта или на волята, и това състояние е само подготовката за „брака“. Във второто състояние, или в състоянието на детството на човека, присъства предразположение към знания. Това е известно, тъй като чрез него детето се научава да говори, да чете – и след това постепенно на всичко, което се отнася към разума. Не подлежи на съмнение, че всичко това го прави Любовта, принадлежаща на волята, защото не е възможно да бъде по друг начин. Такова предразположение към знания съществува в всеки човек след раждането му; и благодарение на него човек научава всичко, от което постепенно се образува, увеличава се и се усъвършенства неговият разум, а това всеки знае от личен опит. Че от същото произлиза и предразположението към Истината, това също е ясно – според предразположението към знание човек става разумен и с това предразположение той вече се стреми не толкова към опознаване, колкото към разсъждаване и към заключения относно всичко, което принадлежи на Любовта, било то предмет на икономиката, гражданствеността или нравствеността. Когато това негово предразположение се издигне дори до духовното, то се превръща в предразположение към Духовните Истини. Предразположението към знание е първият, или началният момент на това състояние, което можем да видим от това, че предразположението към Истината е също и предразположение към знанието, само че по-фино, тъй като произлиза от предразположението към желанието да узнаеш Истината; и след като я откриеш, поради приятността на това предразположение, да почерпиш от Нея.

(7) Второто съединяване става чрез предразположението (и стремежа) към проникателността, от което произтича и възприемането на Истината; и това е ясно за всеки, който пожелае да види това с разумно вглъбяване, тъй като тогава става ясно, че предразположението към Истината и постигането на истинното са две възможности на разума, които при някои се сливат в едно, а при други – не. В едно се сливат при тези, които искат да постигнат Истината с разум и разбирането си, а не се сливат при тези, които искат само да знаят относно Истината. Също е ясно и че само според това всеки осъзнава Истината дотолкова, доколкото се стреми към възприемането ѝ, тъй като, ако отнемете от човека стремежа към Истината, той няма да може да я възприеме; и обратно – заедно със стремежа към възприемане на Истината се явява и възприемането му съобразно степента на този стремеж. При човека със здрав разум никога няма пречка при осъзнаване на Истините, дори и ако има поне малко стремеж за възприемането им. Всеки човек притежава възможността за различаване на Истината, наречена разсъдливост, и това бе показано по-горе.

(8) Третото съединение става чрез предразположението [и стремежа] към това човек да вижда Истината, от което произлиза мисълта. Че стремежът към знание и предразположението към възприемане и възможността за виждане на предмета на знанието не са едно и също нещо, както и са различни стремежът към Истината, възприемането на Истината и мисленето за нея – всичко това се вижда смътно от онези, които не могат да възприемат как работи съзнанието, докато това е ясно за тези, които могат да възприемат работата на съзнанието. Причината това да е само смътно видимо за онези, които не могат да възприемат това как работи съзнанието, е тази, че всичко е в мисълта на тези, които пребивават едновременно в стремеж към Истината и във възприемане на самата Истината, а това, което е едновременно, не може да е различно. В чистото мислене човекът пребивава тогава, когато е предразположен към възприемане – и така влиза в разбирането на Истината; тогава той пребивава в мисленето на своя дух, което е размишление и което съвпада с мисълта на тялото. Но такава съвпадение не е явно, тъй като размишляването е над мисленето

и то наблюдава това, което принадлежи на мисленето от паметта като нещо нисше спрямо себе си, изхождайки от онова, което то съди или оправдава. Самото предразположение към Истината се забелязва не в друго, а в определен стремеж на волята вследствие на нещо приятно, вътрешно присъщо на размишлението като негов живот, но човек обръща малко внимание на тази приятност. От всичко това можем да видим, че тези три състояния: предразположение и стремеж към Истината, възприемане на Истината и мислене за Нея, произлизат от любовта към реда и съществуват единствено в разума, защото, когато Любовта влезе в разума и разбиранията, което става в състоянието на тяхното „бракосъчетаване“, то в началото тя произвежда предразположение и стремеж към истинското знание, след това – предразположение и стремеж към проумяване на наученото, и накрая – предразположение към това да види с мислите от ума на тялото това, което самият той е проумял, тъй като мисленето не е нищо друго, а вътрешно зрение и то съществува още преди това състояние като необходима даденост на материалното съзнание. Но както мисленето от възприемането на Истината, или, което е едно и също, мисленето като процес от стремежа към Истината съществува едва след това – такова мислене е вече на Мъдростта, а първото е мислене само от паметта през виждането на материалното съзнание. Всички други действия на Любовта или на волята, които са извън разбирането, идват не от стремежа към Истината, а от стремежа към Доброто.

405. Разсъдливият човек може да разбере, че тези три състояния следват последователно в разума от Любовта като принадлежност на волята, но не може да види ясно това, затова и не може да се увери в него, но както Любовта, принадлежаща на волята, представлява едно със сърцето, и както Мъдростта, принадлежейки на разбирането, действа заедно с белите дробове (както показ по-горе), то никъде не можем да намерим по-ясно обяснение и потвърждение на казаното в № 404 за предразположението към Истината, за възприемането на Истината и за мисленето, както в белите дробове и тяхното устройство, затова и сега ще се наложи да го опиша накратко. При раждането сърцето от своята дясна камера влива кръв в белите дробове; и след като тя премине през тях, се връща в лявата камера и по този начин белите дробове се

отварят. Всичко това сърцето прави посредством артериите и белодробните вени. Белите дробове имат разклонения (*bronchia*), които стават все повече и повече и накрая преминават в мехурчета, в които белите дробове поемат въздуха и по този начин дишат. Около разклоненията и техните следващи разклонения също има артерии и вени, които се наричат *bronchiales* и излизат от аортата, като тези артерии и вени са различни от белодробните артерии и вени. Така виждаме, че кръвта се влива в белите дробове по два пътя и по два пътя излиза от тях, поради което белите дробове могат да дишат не в едновременен ритъм със сърцето; и както ни е известно, биенето на сърцето и вдишването на белите дробове не се извършва със същия ритъм. Затова както сърцето и белите дробове имат съединение с волята и разбирането, както показах по-горе, и както съединението по съответствие се състои в това, че съответстващите си неща представляват едно, то по влиянието на кръвта от сърцето върху белите дробове може да се види и че волята влияе върху разума и произвежда това, което казах в № 404 – за предразположението към Истината и за възприемането на Истината и мисленето. Всичко това ми бе разкрито от Съответствията, както и много други неща, които не мога да опиша накратко. Тъй като Любовта или волята съответства на сърцето, а Мъдростта, или разумът съответстват на белите дробове, то следва, че кръвоносните съдове на сърцето и белите дробове съответстват на предразположението към Истината, а разклоненията в белите дробове съответстват на възприемането и мисленето, породено от тези предразположения. Който разгледа всички сплитания в белите дробове по техните начала и направи от тях паралел с Любовта на волята и с Мъдростта на разума, той ще види в тях изобразено казаното по-горе, в № 404, и по този начин може да затвърди в себе си всичко това до пълна убеденост, но тъй като само някои хора познават от анатомията строежа на сърцето и на белите дробове, то да доказвам нещо чрез непознатото значи само да продължавам да замъглявам предмета, затова повече няма да говоря за този паралел.

406. (9) *Любовта или волята заедно чрез тези три съединения пребивава в своя сетивен и действен живот. Любовта без разбирането, която е любов без мисъл с разума, не може нито да*

усеща, нито да действа в тялото, защото е като сляпа; или, което е едно и също, стремеж без мисъл остава сякаш в тъмнина, защото разумът е светлината, чрез която Любовта вижда, и Мъдростта на разума съществува действително от светлината, произлизаща от Господ като Слънце. Вследствие на това, понеже любовта е сляпа и нищо не вижда без светлината на разума, то без светлината на разума всички сетива на тялото биха останали слепи и глухи; и не само зрението и слуха, но и останалите сетива, защото както казах по-горе, всяко постигане на Истината принадлежи на любовта чрез разум и разбиране, а всички сетива на тялото заимстват своите знания от знанията на своето съзнание. Същото трябва да кажем и за всички действия на тялото, тъй като всяко действие от любов без разумност е като движението на човека в нощната тъмнина, защото без разума си човек не знае какво прави и в такава действие няма никакъв смисъл, нито Мъдрост, затова и то не може да се нарече живо действие, тъй като всяко действие заимства своето съществуване от любовта и своето качество – от разумността. При това всяка сила на Доброто съществува чрез Истината, тъй като всяко добро действа в своята истина и принадлежи на Любовта, а истинното – на разума. Оттук можем да видим, че Любовта или волята именно чрез тези три съединения (посочено по-горе, в № 404), пребивава в своя сетивен и действен живот.

407. Истинността на всичко това се потвърждава до очевидност от съчетанието на сърцето с белите дробове. Оттук е и съответствието на волята със сърцето, на разума – с белите дробове, и то по такъв начин, че както Любовта и разумът действат духовно, така и сърцето и белите дробове действат материално; и именно затова всичко, казано по-горе, може да се види в тяхната работа и да бъде удобно и нагледно за възприемане. Човек не е нито в сетивен, нито в действен живот (т.е. нито усеща, нито действа) дотогава, докато сърцето и белите дробове не започнат да работят заедно; и това се вижда от състоянието на ембриона в утробата на майката, а после от състоянието на новороденото, тъй като, докато човек е в зародиш, белите му дробове са затворени, вследствие на което в него няма нито сетива, нито действия, а именно: сетивните органи остават затворени, а ръцете – вързани, както и краката, а след раждането белите дробове се отварят, като отварянето им

става поради постъпването в тях на кръв от сърцето и след това човекът започва да усеща и да се движи. Че човекът не се намира нито в сетивния, нито в действияния живот, ако сърцето и белите дробове не работят заедно, се вижда също и от състоянието при загуба на съзнание, по време на което работи само сърцето, без белите дробове, тъй като тогава дишането спира и човекът нито усеща, нито се движи. Същото се получава и при удавяне или в друго състояние, при което се затваря гръклянтът и така се прекъсва дишането на белите дробове. Знаем, че тогава човекът изглежда като мъртъв и нито усеща, нито се движи, въпреки че сърцето му бие, а се връща в сетивния и в двигателния живот едва когато се отстранят причините за преграждането на пътя за дишането. Дотогава кръвта, макар че се движи в белите дробове, се движи само по артериите и белодробните вени, а не и през *bronchiales*, които дават на човека възможност да диша. Същото трябва да кажем и за влиянието на Любовта върху разбирането.

408. (10) *Любовта или волята въвежда Мъдростта, или разбирането, на всичко в своя дом. Като под дом на любовта, или на волята, се разбира целият човек по отношение на всичко в неговото съзнание, а тъй като всичко в съзнанието съответства на всичко в тялото, както показах по-горе, то под дом се разбира също и целият човек по отношение на всичко в тялото му, а именно – крайници, органи и вътрешности. Че белите дробове се въвеждат във всичко в тялото, точно както разумът се въвежда във всичко в съзнанието, можем да видим от показаното по-горе, в № 402, а именно от това, че Любовта или волята подготвя дома, или брачното ложе, за бъдещия си съпруг – Мъдростта или разбирането, а също и от № 403 – че Любовта или волята подготвя всичко в своята човешка форма, или в своя дом, за това да бъде в състояние да действа в съединение с Мъдростта или с разума. От казаното в посочените абзаци се вижда, че всичко и всяко нещо в цялото тяло е така съединено помежду си с връзки, излизаци от ребрата, прешлените, гръдната кост, диафрагмата и коремната кухина под нея, че няма нищо в цялото тяло, което да не се увеличи и да не се привежда в някакъв вид движение от дишането на белите дробове. Че последователните им движения влизат дори и в най-вътрешните части на органите и вътрешностите – това мо-*

жем да видим от анатомията. Споменатите по-горе връзки влизат в обвивките на всички вътрешности, а от тях чрез израстъци – до всички най-вътрешни части, както артериите и вените достигат навсякъде чрез своите разклонения, от което можем да видим, че дишането на белите дробове в най-съвършено съединение със сърцето достига до всичко и до всяко нещо в тялото. И за да бъде това съединение пълно, то и самото сърце подлежи на дихателното движение, защото се намира в лоното на белите дробове и лежи над диафрагмата, от която артериите му заимстват част от белодробното движение. Стомахът също влиза в тази връзка поради свързаността на хранопровода с гръкляна. Привеждам всички тези анатомични указания, за да можем от тях да видим в какво се състои съединението на Любовта или волята с Мъдростта, или с разума, и съединението на тях двете – заедно с всички части на съзнанието, тъй като тези предмети са сходни помежду си.

409. (11) *Любовта или волята не приемат нищо, освен ако не е в съединение с Мъдростта, или разбирането*, защото, щом Любовта няма никакъв сетивен и никакъв двигателен живот, отделена от разбирането, и щом любовта представлява разбирането във всичко в съзнанието, както е в № 407, 408, то следва, че Любовта или волята не върши нищо по друг начин, освен в съединение с разбирането, защото какво може да направи една любов без разум и няма ли всяко такова нейно действие да се нарече безразсъдно? Само разумността научава човека на това какво и по какъв начин трябва да се прави, докато Любовта без разум не знае това. Ето защо между Любовта и разума съществува съпружество и макар да са две отделни неща, те действат като едно. Такова е и съпружеството на Доброто с Истината, тъй като Доброто принадлежи на Любовта, а Истината – на разума. Такова съпружество съществува и във всяко едно нещо в цялата Вселена, във всичко, сътворено от Господ, а именно: полезността на всяко нещо се отнася към доброто, а формата на тази полезност – към Истината. Поради това съпружество в цялото тяло и във всяка негова част съществуват дясна страна и лява страна, като дясната се отнася към Доброто, от което произлиза истината, а лявата се отнася към истината, произлизаща от Доброто и по този начин и към тяхното съединение. Затова и всичко в човека е чифтни органи: два мо-

зъка, две полукълба на главния мозък, две камери в сърцето, два дяла на белите дробове, две очи, две уши, две ноздри, две рамене, две ръце, два лакътя, два крака, два бъбрека, два тестиса, два яйчника и т.н.; където няма сдвоеност, има дясна и лява страна; и това е така, защото Доброто е свързано с истината, за да може чрез него да съществува, а истината е свързано с Доброто, за да може чрез него да има реалност. Същото трябва да кажа и за ангелските Небеса и за всяко общество в тях. Повече за това можем да видим по-горе, в № 401, където показах, че Любовта или волята без съпружеството си с Мъдростта или с разбирането не може да направи нищо в своята човешка форма. За съединението на злото и лъжливото, което е противоположно на съединението на Доброто и Истината, ще разкажа на друго място.

410. (12) Любовта или волята, „бракосъчетана“ с Мъдростта или разбирането, прави така, че Мъдростта или разбирането желаят да се съединят с нея, като първата половина на твърдението се вижда от съответствието им със сърцето и белите дробове. Изследванията на анатомията показват, че сърцето може да извършва своите жизнени движения дори и в същото време белите дробове да не работят; и това се наблюдава при припадък и при удавяне, както и при ембриона в утробата и при пилето в яйцето. От изследванията по анатомия научаваме още, че сърцето, докато работи самó, съдейства за изграждането на белите дробове и ги приспособява така, че да могат да извършват дишането и че сърцето съдейства за изграждането на всички останали органи и вътрешности, за да имат възможност да извършват различни служения [полезности], а именно: органите на лицето служат на сетивата, органите на движението служат на действията, а и всичко останало в тялото е създадено да служи за полезности, съответстващи на предразположенията на Любовта. Оттук е видно, първо, че както сърцето съдейства за изграждането на всички тези части за различни необходимости, така и Любовта произвежда подобно нещо в своето вместилище, наречено воля, за различни предразположения, представляващи нейна форма, която, както показах по-горе, е човешката форма. А както първите, или най-близките предразположения на Любовта, представляват предразположението на човек да научава, да възприема и да вижда предмета на

своето знание и възприемане, то следва, че разумът се образува от Любовта именно за тези предразположения и че тя действително влиза в тях, когато човек започва да усеща и да се движи, както и когато започва да мисли. Че разумът по никакъв начин не съдейства на Любовта в тази ѝ работа, е видно от паралела със сърцето и белите дробове. От всичко това можем да видим, че Любовта или волята съединява себе си с Мъдростта или с разума, а не Мъдростта, или разумът, съединява себе си с Любовта или с волята. Вижда се също, че знанието, придобивано от любовта за себе си, от предразположението към знанието и от възприемането на истинното, придобивано от нея от предразположението към разглеждането на това, което тя узнава и проумява, по никакъв начин не принадлежи на разума, а принадлежи единствено на Любовта. Както мисленето и възприемането, така и произлизащите от тях знания действително се влияят от Духовния свят и биват възприемани не с разума, а с Любовта, съобразно с нейните предразположения в разума. Илюзорността в този случай е такава, че сякаш ги възприема разумът, а не Любовта или волята, но тази илюзия е следствие на измамност. По илюзия ни изглежда така, сякаш разумът съединява себе си с Любовта или с волята, но това също е измамност. В действителност Любовта или волята съединява себе си с разума, вследствие на което това съответствие се превръща във взаимност от живота, а чрез него – и от потенциала (*a potentia*) на Любовта. Същото съществува и при съчетанието на Доброто и истинното, тъй като Доброто принадлежи на Любовта, а истинното – на разума, и от Доброто произлиза всичко, а именно: то приема истинното в своя дом и се съединява с него, понеже се съгласува с него. Доброто може да допуска също и несъгласувано с него истинно, но го допуска поради предразположението си към научаване, проумяване и мислене и докато то не е определило себе си за такива служения, които представляват неговата цел и които за него представляват добро. Взаимното съединение, или съединението на Истинното с Доброто, зависи от живота на човека в Доброто. Ето защо Господ наблюдава всеки човек и всеки дух и ангел единствено по неговата любов, или по неговото добро, а не по разума му, или по неговото истинно, отделено от неговата любов или от неговото добро, тъй като, както е показано

по-горе, животът на човека е неговата любов, а животът бива съобразен единствено с това как човекът е успял да извиси своите предразположения чрез истините, или как е изпълнил истините чрез Мъдростта си, защото предразположенията на Любовта се извисяват чрез истините, и – оттам чрез Мъдростта, и тогава Любовта работи в съединение с Мъдростта и сякаш прави нещата от нея. В действителност тя действа от себе си, но чрез нея, както чрез своя форма, която абсолютно нищо не заимства от разума, а заимства всичко от определена нагласа на Любовта, която се нарича *предразположение*.

411. Любовта нарича *свое добро* всичко, което е благоприятно за нея, и нарича *свое истинно* всичко, което като средство води до това добро; и тя обича всички такива средства и ги прави принадлежност на своето предразположение и така самото то става предразположение в определена форма. Затова Истинното не е нещо друго, а форма на предразположението, принадлежащо на Любовта; и цялата човешка форма не е нещо друго, а форма на всички предразположения към Любовта, а нейната красота е това възприемане, което тя придобива чрез истините, възприемани с вътрешното и с външното зрение и слух: точно тях Любовта разпределя във формата на своите предразположения, като тези форми са изключително разнообразни, макар и сходни поради това, че имат обща човешка форма. Всички тези форми са прекрасни за нея и тя ги обича, докато всички останали са безобразни и противни. Оттук се вижда също, че Любовта съединява себе си с разума, а не обратното и че взаимността на съединението произлиза също от Любовта. Именно това подразбирам тук под казаното, че Любовта или волята прави така, че Мъдростта или разумът взаимно да се съединят с нея.

412. Всичко казано тук може да бъде потвърдено и изобразено в съответствието на сърцето с Любовта и на белите дробове – с разума, за което вече разказах по-горе, тъй като, щом сърцето съответства на Любовта, то и частите, определящи неговото действие, или артериите и вените, съответстват на предразположенията, а белите дробове – на предразположенията към Истинното; и както белите дробове имат въздухопроводи, по които се извършва

дишането, то те съответстват на възприемането и знанията. Обаче е необходимо да отбележите за себе си, че артериите и вените в белите дробове всъщност не са предразположения и дишането всъщност не е възприемане и мислене, а само техни съответствия вследствие на това, че те действат с тях съответно или едновременно и че сърцето и белите дробове всъщност не са Любов и Разум, а само техни съответствия, и първите могат да бъдат забелязани чрез последните. Който познава от анатомията строежа на белите дробове, той лесно може, като го сравни с разума, да види, че разумът сам по себе си не прави нищо, не разбира нищо и не мисли за нищо, а всичко създава, възприема и измисля от предразположенията, принадлежащи на неговата любов, които в разума се наричат *предразположение да знаеш, да разбереш и да видиш* това, което е научно и разбрано, както казах по-горе. Тъй както всички състояния на белите дробове зависят от кръвта, идваща от сърцето, от кухата вена и от аортата, и всички дихания в разклоненията на белите дробове съществуват съобразно техните състояния, то ако кръвта престане да влияе, дишането спира. Много други неща могат да се разкрият чрез устройството на белите дробове и чрез сравняването им с разума, на когото те съответстват. Не всички познават анатомията, а да доказвам нещо посредством нещо непознато би означавало само да замъглявам предмета, затова няма да говоря повече за него. От това, което лично на мен ми е известно от строежа на белите дробове, напълно се убедих, че Любовта чрез своите предразположения се съединява с разума, а не разумът се съединява с някое предразположение на Любовта, и още, че взаимното им съединяване е с цел Любовта да може да има чрез разума сетивен и действен живот. При това е необходимо да отбележите, че човекът има двойствено дишане: едното принадлежи на неговия дух, а другото – на неговото тяло и че диханието на духа се осъществява посредством нервни влакна, излизащи от мозъка, а диханието на тялото се осъществява посредством кръвоносни съдове, излизащи от сърцето, от кухата вена и от аортата. Освен всичко е очевидно и това, че дишането се произвежда от мисълта, и е очевидно още, че мисленето се произвежда от предразположението като принадлежност на Любовта, тъй като мисленето без предразположенията е като дишане без сърце, което е невъзможно. Оттук е видно, че

предразположението, принадлежащо на Любовта, съединява себе си с мисленето, принадлежащо на разума, както казах по-горе, и е наподобяващо това как сърцето се съединява с белите дробове.

413. (13) *Мъдростта, или разбирането, могат да се издигат чрез Любовта или волята и да възприемат това, което принадлежи на Светлината на Небето, и да го разберат*, което беше показано по-горе, където говорех, че човек може да възприема тайните на Мъдростта, когато ги чува и че тази негова способност се нарича разсъдливост и я има във всеки човек от Сътворението. Чрез тази способност, която е възможността на човека да проумява и да прави заключения за справедливото и правилното, за Доброто и Истината, човекът се отличава от животните; и тук за нея се подразбира, че разумът може да се извисява и да възприема от Небето това, което се вижда в Светлината на Небето. Това можем да го видим изобразено в строежа на белите дробове, съответстващи на разумността, като разгледаме строежа им, състоящ се от множество разклонени дихателни канали, достигащи до най-малките мехурчета, които при дишането приемат въздуха. Заедно с тях действа и мисленето по съответствие, като мехурчестата субстанция е такава, че може да се разширява и съкращава в две състояния: в едното – в единство със сърцето, а в другото – относително разделена от него, а именно: в състоянието на единство със сърцето посредством белодробните артерии и вени, излизаци от самото сърце, а в състоянието на отделеност от него – посредством артериите и вените, излизаци от кухата вена и от аортата, които се намират извън сърцето. Всичко, което описах за белите дробове, е така, защото разумът може да се издига над собствената любов, съответстваща на сърцето, и да възприема Светлината от Небето, обаче както и да се издига, разумът не може да се отдели от собствената си любов, а взема от нея това, което се нарича предразположение към знание и възприемане на нещата, което характеризира почестите, славата и изгодата в света. В обикновения човек предметът на знанието е присъщ на Любовта като нейна повърхност и затова Любовта му сияе само с повърхността си, а в мъдрия тя засява в пълнота. Описах тук всичко това, което се отнася за белите дробове, като потвърждение, че разумът може да се издига, както и да възприема и получава светлината на Небето,

тъй като съществува такова съответствие, по което можем да правим изводи от разума за белите дробове и от белите дробове – за разума, и да се убеждаваме в това.

414. (14) *Любовта или волята може да се извиси и да усещаша това, което принадлежи на топлината на Небето по такъв начин, само ако обича в тази степен своя „съпруг“ – Мъдростта; че разумът може да се издига до Светлината на Небето и да черпи оттам мъдрост, показах по-горе в предишната част и на други места; показах също и че Любовта или волята също може да се издига, ако обича това, което принадлежи на Небесната Светлина или на Мъдростта. Но Любовта или волята не може да се извиси от нещо, което принадлежи на почестите, славата и изгодите като предполагаеми цели, а се издига единствено от Любовта към служенето, и то служене не за себе си, а за ближния. И тъй като такава Любов се дава само от Небето от Господ, а се дава от Господ само тогава, когато човек избягва злините и греховете, само тогава Любовта или волята може да се издигне, и то чрез тези средства, но не и без тях. И така Любовта или волята се издига до Топлината на Небето, а разумът и разбирането – до Светлината на Небето; и ако се издигнат заедно, там между тях се осъществява съпружество, наречено *небесно съпружество*, защото то е съпружество на Небесната Любов и Мъдрост. Затова казвам, че Любовта се издига също и в случая, когато Тя обича Мъдростта – своя „съпруг“, в необходимата степен, а именно: Любовта към ближния от Господ е Любовта на Мъдростта, или истинската любов на човешкия разум. Това е сходно и със светлината, и с топлината в света, като понякога има светлина без топлина, а и светлина с топлина, като светлината е без топлина през зимата, а е с топлина през лятото; и когато топлината и светлината са заедно, тогава всичко цъфти. Светлината в човека, съответстваща на зимната светлина, е Мъдростта без своята Любов, а светлината в човека, съответстваща на лятната светлина, е Мъдростта със своята Любов.*

415. Това единение и разединение на Любовта и Мъдростта можем да видим изобразено както в съединението на белите дробове със сърцето. Сърцето може да се съединява с разклоняващите се мехурчета чрез кръвта, излизаща непосредствено от него,

и също чрез кръвта, която излиза не от него, а от кухата вена и аортата, които са извън сърцето, вследствие на което дишането на тялото може да се отделя от дишането на духа; и когато кръвта влияе направо от сърцето, двата вида дишане не могат да се разделят, а тъй като по съответствие мислите работят заедно с дишането, то е ясно, че поради двата вида дишане в белите дробове спрямо сърцето човекът може по различен начин да мисли и от мисленето си – да говори и да действа, когато е с други и когато е сам със себе си, а именно – когато не се бои да не изгуби нещо поради мнението на другите. Освен това, когато е насаме, той може да говори против Господ и против ближните, против духовното в Църквата и против всичко нравствено и гражданско, както и да работи против тях, отмъщавайки, злословейки и прелюбодействайки, а пред другите, когато се бои да не развали мнението на другите за себе си, той може да говори, да проповядва и да действа като човек напълно духовен, нравствен и граждански. Оттук можем да видим, че Любовта или волята може като разума да се издига и да възприема светлината или Любовта на Небето само ако тя обича Мъдростта в съответната степен, а ако не я обича, то може да се отдели от нея.

416 (15) *Иначе Любовта или волята отклонява Мъдростта или разума от извисяване, за да може да действат заедно с нея.* Има материална любов и духовна Любов, като човекът, пребиваващ в материалната любов, а едновременно и в Духовната, е разсъдлив, докато човекът, живеещ само в материалната любов, въпреки че може да мисли от разсъдъка си съвсем като духовен, е неразумен човек. И макар че може да издига разума и разбирианията си до небесната светлина и по този начин и до Мъдростта, всъщност това, което представлява Мъдростта, или Небесната светлина, не е сходно и не принадлежи на неговата Любов; и макар че Любовта му се издига, тя го прави единствено от предразположението си към почести, слава и изгода. И когато види, че с издигането си не получава нищо такова или когато човек мисли само за себе си, изхождайки от своята материална любов, то тя престава да обича това, което принадлежи на светлината на Небето, или на Мъдростта, и тогава тя отклонява своя разум от достигнатата висота, за да може той да действа заедно с материалната

любов. Например когато чрез издигането си разумът пребивава в Мъдростта, тогава Любовта вижда какво е справедливост и какво е искреност, какво е целомъдрие или истинска любов, като материалната любов може да види всичко това поради способността си да вижда и възприема нещата в Светлината на Небето; тя може дори да говори, да проповядва и да описва всичко, видяно там, представяйки го като добродетели – нравствени, а едновременно и духовни. А щом разумът напусне това си извисено състояние, то Любовта, ако тя е абсолютно материална, повече не вижда тези добродетели и вместо справедливост предполага несправедливост, вместо чистосърдечност – лукавство, вместо целомъдрие – сладострастие и т.н. И ако тя си помисли за това, което е говорила тогава, когато разумът ѝ е бил извисен, то може дори да се надсмее над всичко и да го нарече самозаблуда. Оттук можем да видим как трябва да разбираме това, че ако Любовта не обича своя „съпруг“ – Мъдростта, в необходимата степен, тя го отклонява от извисяване, за да може той да действа заедно с нея. Че Любовта може да се извисява, ако обича Мъдростта в определена степен, е видно по-горе от № 414.

417. По този начин, понеже Любовта съответства на сърцето, а разумът и разбирането – на белите дробове, то всичко, което казах сега, може да бъде потвърдено от тяхното съответствие, а именно – от начина, по който разумът може да се извисява над собствената си любов дори до мъдрост и от начина, по който в това си извисяване той бива отклонен от същата тази любов, ако тя е напълно материална. Човекът има два вида дишане – дишане на тялото и дишане на духа, и те могат да се разделят и да се съединяват, като се разделят при абсолютно материалните хора, по-специално при лицемерите, и много рядко се разминават при духовните и искрените; затова и абсолютно материалният човек и лицемерът, при когото умът е извисен, вследствие на което в паметта му остават много неща, принадлежащи на Мъдростта, пред другите може да говори мъдро посредством запаметените мисли, но когато остане насаме, той започва да мисли не от паметта си, а посредством своя дух, и по този начин – от своята любов. Така е и при дишането му, понеже мисленето и дишането действат съответно, като по-горе беше показано, че устройството на белите

дробове е такава, че те могат да дишат от кръвта, идваща направо от сърцето, и от кръвта, идваща от артериите, намиращи се извън сърцето.

418. Съществува всеобщо схващане, че сякаш същността на човека е Мъдростта, и затова, когато някой говори мъдро или поучава мъдро, другите си мислят, че той наистина е мъдър; и тогава дори самият той мисли така за себе си. Това е, защото, говорейки и поучавайки в обществото, той мисли от паметта; и ако е абсолютно материален, мисли от повърхността на своята любов, а тази повърхност се състои от предразположенията към почести, слава и изгода, а когато остане сам, започва да мисли от вътрешната любов на своя дух – и мисли не мъдро, а дори безумно. Оттук можем да видим, че за никого не можем да съдим по мъдрите му думи, а по живота му, т.е. не по мъдрото говорене, откъснато от живота, а по мъдрото говорене в съединение с живота, като под *живот* се разбира *Любовта*, а че *Любовта* е животът, беше казано още в началото.

419. (16) *Любовта или волята се пречиства чрез Мъдростта в разбирането, ако те се извисяват заедно.* Човекът, когато се роди, не обича никого освен себе си и света, тъй като не вижда нищо друго, а следователно и душата му не е заета от нищо друго. Тази любов е земно-физическа и може да бъде наречена материална, освен това тя е осквернена още от самите родители, в които е отделена от Небесната любов. Тази материална любов не би могла да се отдели от своята нечистота, ако човекът нямаше способността да извисява разума и разбирането си до Светлината на Небето и да вижда как трябва да живее, за да може *Любовта* в единство с разума да се извиси до Мъдрост, тъй като посредством разума *Любовта* (т.е. човекът), вижда някакво зло, което я замърсява и осквернява, а и вижда също, че ако избягва и се отвръща от тези злини като от грехове, то ще заобича онова, което е противоположно на злото, т.е. ще заобича всичко Небесно, като вижда също и средствата, чрез които може да избегне и да се отвърне от тези злини като от грехове. *Любовта* (т.е. и човекът) вижда всичко това чрез използването на способността си да извисява разума си до Светлината на Небето, при което получава Мъдрост. Само

тогава, когато Любовта поставя за себе си на първо място Небето, а на второ – света, и освен това на първо място поставя Господ, а на второ – себе си, тя отделя нечистото от себе си пречиствайки го, се извисява в Топлината на Небето и се съединява с онази Светлина на Небето, в която пребивава разумът. По този начин се осъществява съпружеството, наречено *съпружество на Доброто и Истината*, или на *Любовта и Мъдростта*. Всеки може да разбере с разума и да възприеме с разсъдък си, че доколкото някой избягва и се отвръща от кражбата и измамите, дотолкова той обича искреността, прямотата и справедливостта; и доколкото някой избягва и се отвръща от отмъщението и омразата, дотолкова той обича ближния; а също и доколкото някой избягва и се отвръща от прелюбодеянието, дотолкова той обича целомъдрието, и т.н. И дори едва ли някой може да възприеме Небесното и Господнето, присъщо в искреността, прямотата, справедливостта, Любовта към ближния, целомъдрието и други предразположения на небесната любов, преди да е премахнал от себе си техните противоположности. Едва след отстраняване на тези противоположности човек попада в Добродетелите и чрез Тях ги намира и ги вижда; тъй като между Тях и техните противоположности има нещо като, която преграда, въпреки че допуска Любовта до светлината на Небето, ако тя не обича „съпруга“ си [Мъдростта] в нужната степен, то тази любов не може да приеме Небесната Светлина, а напротив – още по-усилено отхвърля и порицава, колкото повече се извисява в своята горделивост, зальгвайки се с това, че Мъдростта на ума може да ѝ служи като средство за почести, за слава и за изгода в света, като в този случай материалната любов поставя на първо място себе си и света, а на второ – Господ и Небето; а тъй като поставя Тях на второ място и ги обича само доколкото те ѝ служат като средство за облаги, така тя ги изоставя и ги отхвърля, когато престанат да ѝ служат, и непременно постъпва с тях по този начин, ако не преди, то след смъртта си. Това показва Истината относно това, че Любовта или волята се пречиства в разбирането само тогава, когато те се извисяват заедно.

420. Това се изобразява в белите дробове, артериите и вените, които съответстват на предразположенията, принадлежащи на

Любовта, а и в дишането, което съответства на възприемането и мисленето, принадлежащо на разума и разбирането, както показва по-горе. Че кръвта от сърцето се пречиства в белите дробове от различни примеси и пак в тях се храни от вдишвания въздух с това, което ѝ е нужно, видях това от многото ми опитности. Че кръвта се храни от вдишвания въздух с това, което ѝ е нужно, можем да го видим по изобилието от различни аромати и изпарения, които се носят непрекъснато от зеленината, от цветята и от всякаквите растения, както и по множеството соли от различен род, разтворени във водата и изпаряващи се от земята, от реките и езерата, както и по обилното количество миризми и изпарения от животните и от човека, с които се изпълва въздухът и че всичко влиза в белите дробове заедно с вдишвания въздух, което не може да се отрече, както не може да се отрече и това, че от всичко това кръвта извлича каквото ѝ е нужно, а нужно ѝ е това, което съответства на предразположенията на нейната любов, поради което тя се намира в мехурчетата и във вътрешността на белите дробове. Освен това кръвта, изливаща се в лявата камера на сърцето, бива вече изменена в артериална и обогатена, с което се потвърждава също и това, че чрез разнородното тя се пречиства, а чрез еднородното се насища. Че кръвта в белите дробове се пречиства и подхранва в съответствие с предразположенията на душата – това все още не е известно в света сред хората, но се знае в Духовния свят, тъй като на ангелите в Небесата се услажда единствено този аромат, който съответства на Любовта на тяхната Мъдрост; докато на духовете в ада им се услажда единствено този аромат, който е противоположен на Любовта на тяхната мъдрост, и тази аромат е зловонен, а първият – благоуханен. От това трябва да следва, че и при хората в света кръвта се насища по този начин според съответствие с предразположенията на тяхната любов, тъй като каквото обича духът в човека, от това се нуждае и неговата кръв и то привлича всичко това чрез дишането. От това съответствие следва също, че човекът относно своята любов се пречиства, когато обича Мъдростта, и се замърсява, когато не я обича, понеже всяко пречистване в човека произлиза от истинното, принадлежащо на Мъдростта, а всяко замърсяване произлиза от лъжата, противоположна на истинното на Мъдростта.

421. (17) *Любовта или волята се замърсява в разбиранията и от разбиранията ни, освен ако те не се извисяват заедно,* защото, както показах в № 419 и 420, оставайки нечиста, тя (материалната любов) обича нечистото, а именно: отмъщение, ненавист, измами, хули, прелюбодеяния, които в случая се явяват нейни предразположения, наречени *пороци*; и отхвърля всичко, което е милосърдно, справедливо, искрено, истина и целомъдрие. Казах, че Любовта се замърсява в разбиранията и от тях и действително тя се замърсява в разбиранията, хранейки в себе си предразположения към всичко нечисто, а се замърсява от разбиранията, превръщайки в служба на самата себе си всичко в ума, което принадлежи на Мъдростта, и още повече, ако тя го извърщава, лъжетворява и прелюбодейства. За състоянието на сърцето или на кръвта, идваща от него в белите дробове, което съответства на това замърсяване, не е необходимо да разказвам повече от това, което беше казано, в № 420, а тук добавям само, че вместо да се пречисти, кръвта се замърсява, и вместо да се подхранва с благовония, се захранва със зловония по същия начин, по който това се случва в Небето и в ада.

422. (18) *Любовта, пречистена чрез Мъдростта в разбирането, става Духовна и Небесна.* Човек се ражда земно-материален, но съобразно с извисяването на разбирането му в Светлината на Небето, както и съобразно това как любовта, съединена с разума, се извисява в Топлината на Небето, той става духовен и небесен и подобен на Едемската градина, която пребивава в светлината на Пролетта и едновременно в топлината на Пролетта. Но не разумът и разбирането стават Духовени и Небесени, а Любовта и когато стане такава, то тя прави Духовен и Небесен и своя „съпруг“ – разума. Любовта става Духовна и Небесна, когато живее съобразно истините на Мъдростта, на Които я научава и които ѝ посочва разумът, а тези истини тя черпи единствено чрез разум и разбиране, а не сама от себе си. Любовта не може да се извиси, ако не познава Истината, а тя може да знае истините само чрез разума, който е извисен и озарен и само тогава, според това доколко тя ги обича, превръщайки ги в дела, тя също се извисява. И има такива хора, които разбират и говорят истините на Мъдростта, но въпреки това не ги желаят и не ги превръщат в дела. Така

Любовта се извисява единствено когато превръща в дела истините, които принадлежат на светлината и които тя възприема и за които говори. Това може да се види от следното разсъждение: какво представлява човек, който възприема и говори истините на Мъдростта, а живее според обратното, т.е. желае и мисли обратното? Че Любовта, пречистена чрез Мъдростта, става Духовна и Небесна, е заради наличието на три степени в живота в човека, наречени *материална, духовна и небесна* (*Част трета* на тази книга), и още заради това, че човек може да се извисява от едната към другата степен, но не се извисява само чрез Мъдрост, а чрез живота си, съобразен с тази Мъдрост. Тъй като животът на човека е според неговата Любов, както той обича Мъдростта според това, как живее чрез нея, а живее според Мъдростта дотолкова, доколкото пречиства себе си от всичко нечисто, което е грях, и доколкото действа така, дотолкова той обича тази Мъдрост.

423. Че Любовта, пречистена чрез Мъдростта в разума, става Духовна и Небесна, това не може да се види лесно от съответствието със сърцето и белите дробове, тъй като по никакъв начин не може да се види каква е кръвта, която поддържа дробовете да вдишват. Тази кръв може да бъде изпълнена с нечистотии, но не може да се различи от чистата кръв. Такова е и дишането при земно-материалния човек, което е същото като дишането на духовния, но в Небето това се различава ясно, защото там всеки диша съобразно „съпружеството“ на Любовта и Мъдростта в себе си, и там ангелите се разпознават по това съпружество, както и по своето дишане. Именно поради това, когато някой дойде на Небето, без да пребивава в такова съпружество, веднага в него настъпва стесняване на гърдите и душата му се бори да диша както в предсмъртното състояние; и след това той бива стремително низвергнат навън и не се успокоява, докато не попадне отново сред тези, с които се намира в еднакво дишане, тъй като тогава по съответствие той се намира с тях в еднакво предразположение и чрез него – в еднакво мислене. От това можем да видим, че в тези хора, които са духовни, кръвта е по-чиста и се пречиства според това какво е съпружеството на Любовта и Мъдростта в тях. Най-чиста е кръвта в тези, които се намират в най-близко съответствие с това съпружество, и тъй като тя влияе върху кръвта на тялото,

то следва, че и тази, последната, се пречиства чрез нея. Обратното е при тези, в които Любовта се замърсява в ума. Но, както вече казах, по никакъв начин не можем да проследим това пречистване чрез изследване на кръвта и можем да съдим за него само по предразположенията на Любовта, като съответстващи на кръвта.

424. (19) *Любовта, замърсена в разбиранията и от тях, става материална, чувствена и плътска.* Материалната любов, отделена от Духовната Любов, е противоположна на последната по причина на това, че материалната любов е любов към себе си и любов към света, а Духовната Любов е Любов към Господ и любов към ближния, като Любовта към себе си и към света е насочена надолу и навън, а Любовта към Господ е насочена нагоре и навътре. Ето защо, когато материалната любов е отделена от Духовната, то тя не може да се извиси от собственото си [състояние] в човека и си остава потопена в него; и доколкото го обича, дотолкова е прилепена към него; и тогава, ако умът се извисява и от небесната светлина вижда нещо, принадлежащо на Мъдростта, то материалната любов го отклонява и го съединява със себе си в своето собствено състояние – и там или отхвърля това, което принадлежи на Мъдростта, или го изопачава, или го държи близо до себе си само за да говори за него и за да спечели добро мнение за себе си. И така, както материалната любов се извисява по степените и се превръща в Духовна и Небесна, по същия начин тя може и да слиза по степените и да се превръща в чувствено-сезитивна и плътска; и тя слиза дотолкова, доколкото обича да господства не от любов към служенето, а единствено от любов към себе си, и тази любов е именно която се нарича дяволска. Тези, които пребивават в тази любов, могат да говорят и да действат също като онези, които пребивават в Духовната Любов; могат да правят всичко като тях или по памет, или по ум, самостоятелно (*a se*) извисен в Светлината на Небето, и затова всичко, което те говорят или правят, много прилича на плодовете, които отвън са красиви, а отвътре са напълно гнили, или прилича на бадем, чиято черупка е неповредена, а отвътре е целият изяден от червей. В Духовния свят такива външности се наричат фантазии (*фантоми – бел. ред.*), благодарение на които блудниците, наричани там *сирени*, се

правят на красиви и се гласят в подобаващи премени, но веднага след като такава фантазия-фантом бъде прекъсната, те отново се превръщат в страховити привидения. Такива са и дяволите, които се правят на ангели на светлината, понеже когато тази плътска любов се отказва с ума си от извисяване, което става, когато дяволът остане насаме и мисли, изхождайки от своята си „любов“, тогава той мисли за материята обратното на Бога, а за света – обратното на Небето, за лъжливото и злото на ада – обратното на Истината и Доброто на Църквата и по този начин мисли обратно на Мъдростта. От всичко това можем да видим какви са хората, които се наричат плътски и че те се наричат така не според ума и разбиранията, а според Любовта, т.е. те са „духовни“ само по ум, но когато говорят в обществото, а са материални и плътски, когато мислят или говорят насаме от духа си; и понеже са такива отвътре в духа си, то според разбиранията, ума и волята си след смъртта си те се превръщат в такива духове, които се наричат *плътски*. И тогава онези от тях при които в света е господствала любовта към самия себе си и заедно с това са поставяли ума и своите разбираня над останалите, в Онзи свят по тяло приличат много на египетските мумии, а по характер са груби и тъпоумни. Но кой днес в света се досеща, че Любовта към самия себе си води до това? Обаче съществува Господстваща Любов, която произлиза от Любовта към служенето и не за самия себе си, а за общото благо; и въпреки че човек трудно може да ги различи, тези любви са различни като ада и Небето. За разликата между тези два вида любов виж в книгата „*Небе и ад*“, в № 531 до 565.

425. (20) *И при това положение все пак остава възможността за различаване, наречена разсъдливост, и възможността за действие, наречена свобода.* За тези две способности на човека разказах по-горе, в № 264 до 267. Човекът има тези способности, за да може от земно-материален да стане духовен или да се възроди, защото, както казах по-горе, Любовта в човека представлява това, което я превръща в духовна и я възражда, но тя не може да се превърне в духовна и да се възроди по друг начин, освен чрез познанието посредством разбирането си за това кое е добро и кое – зло, и оттам – кое е истина и кое е лъжа. А когато

човек ги опознае, той може да избере едното или другото, и ако избере Доброто, с разума си вече може да открие средствата, чрез които да възприеме Доброто. Всички средства, чрез които човек може да възприеме Доброто, са видни: да опознаеш и да разбереш тези средства става посредством разсъдливостта, а да ги пожелаеш и да ги задействаш става посредством свободата, като вследствие на свободата човек пожелава да ги опознае, да ги възприеме и да ги задържи в мисълта си. За тези възможности, наречени *разсъдливост* и *свобода*, не знаят нищо онези, които според учението на Църквата смятат, че всичко духовно или богословско надхвърля разума и че трябва да се вярва без разум, и те не могат да не отрекат възможността, наречена разсъдливост; както и онези, които според учението на Църквата смятат, че никой не може да прави добро сам по себе си, затова не бива да се прави добро по своя воля, заради спасение, и те не могат да не отрекат и двете възможности като принадлежащи на човека. Ето защо всички онези, които твърдо вярват в това, след смъртта съобразно вярата си се лишават и от едната, и от другата възможност, както и от възможността да живеят в Небесната свобода, а вместо това попадат в адовата свобода и вместо от разсъдливостта да живеят в ангелската Мъдрост, те попадат в адовото безумство. Обаче, което е по-странно, те признават съществуването и на двете възможности, но само за правенето на злини и за лъжливи мисли и не знаят, че свободата да правиш зло всъщност е робство, а разсъдливостта, използвана за лъжливо мислене – безумство. Но следва добре да се запомни, че и двете възможности – както свободата, така и разсъдливостта, принадлежат не на човека, а на Господ в човека, и са като негови собствени, но че той не може нито да си ги присвои, нито да му бъдат дадени като негова собственост, а присъстват в него винаги чрез Господ и Той никога не ги отнема от човека, защото без тях човек не може да се спаси, без тях той не може и да се възроди, както вече казах; и затова Църквата учи човека, че не може нито да мисли истинно от само себе си, нито от само себе си да прави добро. Но човекът има нужда да вярва и чувства не иначе, а точно по този начин – че мисли истинно като че ли сам от себе си и прави добро като че ли от себе си, то е очевидно, че той предполага това. А ако престане

да мисли по този начин, той няма да мисли истинно и да прави добро от себе си, а съответно и няма да има никаква Религия, или ще мисли истинно и ще прави добро сякаш са негово притежание – и съответно ще припише на себе си това, което е Божествено. Че човекът трябва да мисли истинно и да прави добро сякаш сам от себе си, е видно от началото до края в книгата „Учението за Живота на Новия Йерусалим“.

426. (21) *Духовната и Небесната Любов са Любов към ближния и Любов към Господ, а материалната и чувствената любов са любов към света и към самия себе си. Под Любов към ближния се разбира Любов към служенето, а под Любовта към Господ се разбира Любовта към извършването на самото служене, както вече показах. Тази любов е Духовна и Небесна, защото това да обичаш да служиш и да служиш от любов към служенето се различава от Любовта към самия себе си в човека, тъй като, който обича духовно да послужи, той има предвид не себе си, а останалите извън себе си, за благо на които е предразположен да мисли. Противоположна на тези видове любов е Любовта към себе си и Любовта към света, тъй като последните имат предвид не служенето за другите, а само на себе си; и всички, които служат по този начин, изкривяват Божествения ред и поставят себе си на мястото на Бога, а света – на мястото на Небето, поради което и самите те се отвръщат от Господ и от Небето, което означава, че се обръщат към ада. Повече за тези видове любов можете да видите по-горе, в № 424. Но човекът не чувства и не усеща в себе си разлика между Любовта към извършването на служенето заради самото служене и между Любовта към извършването на служенето заради себе си, и поради това не [винаги] знае, когато служи на някого, дали служи заради самото служене, или само заради себе си, но трябва да знае, че ще служи заради самото служене дотолкова, доколкото избягва да прави зло, защото, когато избягва злото, той служи не от себе си, а от Господ. И както злото и Доброто са противоположни, то човек живее в Доброто дотолкова, доколкото не живее в злото; и никой не може да бъде едновременно и в Доброто, и в злото, защото никой не може да служи на двама Господри [Матей 6:24, Лука 16:13]. Казвам*

това, за да знаете, че въпреки че човек не може да усети чувствено дали служи заради самото служене, или само заради себе си, т.е. дали това служене е духовно, или чисто материално, но може да разбере дали смята, че злото е грях, или не. Ако мисли, че злото е грях, и затова не върши зло, то неговото служене е духовно; и тогава, ако се отрича, избягва греховете и едновременно с това започва да усеща любов към служенето заради самото служене – той ще установи това по духовното удовлетворение, което изпитва от служенето.

427. (22) *Това, което се случва с волята, с разбирането при тяхното съединение, се случва и с милосърдието и вярата при тяхното съединение.* Небесата се различават по двата вида Любов – Небесната и Духовната. Небесната Любов е Любовта към Бога, а Духовната е Любовта към ближния. Те се различават по това, че Небесната любов е Любовта към Доброто, а Духовната е Любовта към Истината, защото тези, които обичат с Небесната Любов, служат от Любов към Доброто, а тези, които обичат с Духовната Любов, служат от Любов към Истината. Съпружеството на Небесната Любов е с Мъдростта, а съпружеството на Духовната Любов е с разумността, тъй като характерно за Мъдростта е да прави Добро, изхождайки от Доброто, а характерно за разумността е да прави Добро, изхождайки от Истината, и затова Небесната Любов твори Доброто, а Духовната Любов твори Истина. Разликата между тези две любви може да бъде описана единствено по следния начин: тези, които обичат с Небесна Любов, имат мъдрост, запечатана в техния живот, а не в тяхната памет, затова и те не говорят за Божествените истини, но ги творят; докато тези, които обичат с Духовна Любов, имат мъдрост, запечатана в тяхната памет, затова и те говорят за Божествените истини и ги превръщат в действие, изхождайки от началата, съдържащи се в паметта им. Тези, които обичат с Небесната Любов, вследствие на това, че Мъдростта е запечатана в живота им, като чуват нещо, веднага разбират дали то е истинно и когато ги запитат дали това е истинно, те отговарят само с „да“ или „не“, което се вижда и от думите на Господ в *Матей 5:37* „Но речта ви да бъде: Да, да; Не, не“. И затова те не искат да чуват за Вярата, като казват: „Какво е Вярата? Не е ли тя мъдрост?

И какво е милосърдието? Не е ли тя изпълнението?"; и когато им кажат, че Вярата се състои в това човек да мисли за онова, което не разбира, то те се отвръщат и казват, че това всъщност е безумие. Те се намират в Третото Небе и всъщност са най-мъдрите от всички. Такива стават тези, които в света, като чуват Божественото, веднага го прилагат в живота, отвръщайки се от злото като адово и обожавайки единствено Господ. Всички такива хора пребивават в невинност и другите ги смятат за деца; и понеже те не говорят нищо за истините на Мъдростта, и понеже в думите им няма никакво тщеславие, то другите ги мислят също и за прости, въпреки че такива хора само по звука на гласа на говорещия разбират всичко за неговата любов и само по начина на произнасяне на думите разбират всичко за него и за неговата разумност. Всички такива хора пребивават в съпружеството на Любовта с Мъдростта от Господ и представляват сърдечната част от Небето, за която вече разказах.

428. А тези, които обичат с Духовната любов, която е Любовта към ближния, нямат Мъдростта, която е запечатана в живота им, а имат само разумност, тъй като, както казах по-горе, работата на Мъдростта е да твори Добро от предразположението си към Доброто, а работата на разумността е да твори Добро от предразположението си към Истината. Също така те не знаят какво е Вярата и когато им се говори за нея, те подразбират Истина, а когато им се говори за милосърдието, те подразбират да творят Истина; пък когато им се каже, че трябва само да се вярва, те казват, че това са празни приказки, защото кой не вярва на Истината? Те говорят така, защото виждат Истината в Светлината на своето Небе; и това да вярват в онова, което не виждат, те наричат или глупост, или слабоумие. Всички такива хора представляват белодробната част от Небето, за което вече разказах.

429. А тези, които обичат с духовната любов, но на земно-материално ниво, нямат нито Мъдрост, нито разумност, запечатани в живота си, а само малко неща от Вярата, почерпени от Словото, доколкото в тях те са съединени с милосърдието. Последните като непознаващи милосърдие и това дали Вярата представлява Истината, не могат да бъдат на Небето между онези, които пребивават в Мъдростта и разумността, а се намират с онези, които

пребивават само в знанието. Обаче тези от тях, които са избягвали злото като грях, се намират в последното Небе и пребивават там в такава светлина, каквата е лунната светлина през нощта. Тези, които не са се утвърдили във вярата на незнанието, но при това са имали някакво предразположение към Истината, се научават от ангелите и в зависимост от възприемането си на истините; и после, според това как живеят по тези истини, те се издигат до обществата на онези, които пребивават в Духовната Любов, а оттам – и в разумността, и се превръщат в Духовни, а останалите си остават духовни, но на земно-материален план. А тези, които са живели според вярата, отделена от милосърдието, се отдалечават и се отстраняват в пустинята, тъй като не се намират в никакво добро и оттам – в никакво съпружество на Доброто с Истината, в което пребивават всички, които се намират на Небесата.

430. Всичко, което казах в тази част за Любовта и за Мъдростта, може да се каже и за Милосърдието и за Вярата само ако под *милосърдие* се подразбира *Духовна любов*, а под *Вяра* – *Истината*, чрез която съществува *разумността*. По същия начин, когато се говори за волята и за разума, също може да се подразбира *Любов* и *разумност*, тъй като волята е приемник на *Любовта*, а *разумът* е приемник на *разумността*.

431. Към всичко, казано тук, ще отбележа и още едно нещо: в Небето всички, които служат от предразположение към служенето, от онова общуване, в което пребивават, заимстват това, че са по-мъдри и по-щастливи от останалите, и за тях да служат означава искрено, прямо, справедливо и вярно да извършват Делото, с което се занимават; и именно това те наричат *Милосърдие*, а всичко останало наричат *дълг* и вършене на добро и казват, че когато всеки искрено, прямо, справедливо и вярно извършва това дело, с което се занимава, то и всичко общо ще съществува и ще се поддържа от него в това добро и че именно това означава да пребиваваш в Господ, тъй като всичко, което идва като влияние от Господ, представлява служене и влияе от частното към общото и от общото към неговите части, като частите там са ангелите, а общото е обществото на ангелите.

432. Какво представлява началото на човека при зачеването му? Кое е началото, или първоначалното [състояние] на човека в утробата на майката след зачеването – това никой не може да знае, тъй като то не е видно от никого, защото началото представлява духовна субстанция, която не се вижда с очите в материалната светлина. И тъй като мнозина в света днес устремяват духа си да изследват най-първоначалното на човека, или семето, произлизащо от бащата, от което започва зачеването, и тъй като мнозина от тях са попаднали в заблудата, че в своето най-първо, или при самото си зачеване, човекът съществува като цялост, а след това само се доразвива, то на мен ми беше разкрито какво представлява това начало и това първо по своята форма. То ми бе открито от ангелите, които също са го получили като откровение от Господ, понеже това спада към тяхната мъдрост. А тъй като тяхното удовлетворение от Мъдростта се състои в това да споделят с други онова, което знаят, то те с даденото им позволение представиха пред очите ми в светлината на Небето вида на началната форма на човека, която беше следната: видях неголямо изображение, сякаш виждам мозъка с едно фино очертание отпред, напомнящо, лице без други добавки. Тази първоначалност в горната изпъкнала част се състоеше от докосващи се помежду си кълба и сфери, като всеки сфероид се състоеше от други, още по-малки, и всеки от тези последните – от още по-малки, и така до три степени, като отпред в плоската част се намираше онова очертание, което приличаше на лице. Изпъкналата част бе покрита с най-фина мембрана, или плевра, която беше прозрачна, и тази изпъкналост, представляваща мозъка в умален мащаб, беше разделена на две легла, както мозъкът в нормален мащаб е разделен на две полукълба. Казано ми беше, че дясното легло е възприемлище на Любовта, а лявото – възприемлище на Мъдростта и че те чрез вълшебно сплитане са сякаш съучастници или съжители. Освен това под увеличената Небесна светлина ми беше показано, че съставните части на този умален мозък, които са по-вътрешни, относно положението и гънките си се намираха в реда и във формата на Небето, а по-външните съставни части се намираха в противоположния ред и форма. След като разгледах това, което ми беше показано,

ангелите ми казаха, че двете вътрешни степени, намиращи се в реда и във формата на Небето, всъщност са възприемлицата на Любовта и на Мъдростта от Господ; и както Любовта и Мъдростта са самият човек, както Любовта и Мъдростта по своето естество представляват Господ и както тази първоначалност на човека е тяхно възприемлище, то оттук следва, че за нея е характерен непрекъснатият стремеж да придобие човешка форма; и затова той след зачеването постепенно навлиза в нея.

Показалец на всичко, което се съдържа в тази книга:

- 1. Любовта е самият живот за човека.
- 4. Сам Господ, следователно, Бог е самата Любов, защото Той е и самият Живот, а ангелите и човеците са приемащи Живота от Него.
- 7. Божественото не е в пространството.
- 11. Бог е самият Човек (*ipse Homo*).
- 14. Битието (*Esse*) и Съществуването (*Existere*) в Бога-Човек са едно разпознаваемо цяло (*distinctus unum*).
- 17. В Бога-Човек безкрайностите също са едно различимо Цяло.
- 23. Един е Богът-Човек, от Който произлиза всичко.
- 28. Самото Естество на Божественото е Любов и Мъдрост.
- 34. Божествената Любов принадлежи на Божествената Мъдрост, а Божествената Мъдрост принадлежи на Божествената Любов.
- 40. Божествената Любов и Божествената Мъдрост са Субстанция и Форма.
- 44. Божествената Любов и Божествената Мъдрост в себе си са Субстанция и Форма и така те са Самото (*Ipsum*) и Единственото (*Unicum*).
- 47. Божествената Любов и Божествената Мъдрост неизменно присъстват и имат форма във всичко, сътворено от тях.
- 52. Всичко във Вселената е създадено от Божествената Любов и от Божествената Мъдрост на Бога-Човек.
- 55. Всички неща в Сътворената Вселена представляват само приемници на Божествена Любов и Божествена Мъдрост на Бога-Човек.
- 61. Всички сътворени неща имат взаимовръзка по някакъв начин и наподобяват образа на човека.
- 65. Предназначението на всички сътворени неща се увеличава постепенно от последното нещо към човека и от човека – към Бога Творец, от Когото всички те произлизат.
- 69. Божественото, бидейки отвъд пространството, изпълва със Себе Си всички пространства на Вселената.
- 73. Божественото присъства във всяко време, но е отвъд времето.
- 77. Божественото и в най-големите, и в най-малките неща е едно и също.

- 83. Божествената Любов и Божествената Мъдрост в Духовния свят се виждат като Слънце.

- 89. От Слънцето, което съществува благодарение на Божествената Любов и Божествената Мъдрост, произлизат Топлината и Светлината.

- 93. Слънцето в Духовния свят не е Бог, но то произлиза (*procedens*) от Божествената Любов и Божествената Мъдрост на Бога-Човек, а същото се отнася и за топлината и светлината.

- 99. Духовната Топлина и Светлина, проявени от Господ като Слънце, представляват едно цяло, както Божествена Любов и Божествена Мъдрост.

- 103. Ангелите виждат Слънцето в Духовния свят на средна височина така, както хората в материалния свят виждат Слънцето.

- 108. В Духовния свят разстоянието между Слънцето и ангелите се възприема дотолкова, доколкото се възприема Божествената Любов и Божествената Мъдрост.

- 113. Ангелите пребивават в Господа и Господ е в тях и тъй като ангелите са само приемници, то Самият Господ е Небето.

- 119. В Духовния свят Изток е там, където е Господ, Който се явява Слънце, и по него се определят другите посоки.

- 124. В Духовния свят местообиталищата не са от Господ като Слънце, а се определят според възприемчивостта на ангелите.

- 129. Ангелите непрекъснато са обърнати с лице към Господ като Слънце, така че отдясно им е юг, ляво – север, а запад остава зад тях.

- 135. При ангелите всичко вътрешно – както разумът, така и тялото са обърнати към Господ като Слънце.

- 140. Всеки дух, какъвто и да е, според качествата си се обръща към своята преобладаваща любов.

- 146. Божествената Любов и Божествената Мъдрост, произлизащи от Господ като от Слънце и произвеждащи Топлината и Светлината на Небето, представляват Божествено Проявление, която е Светият Дух.

- 151. Господ е сътворил Вселената и всичко в нея чрез посредством Духовното Слънце, което е първоначалната проява от Божествената Любов и Божествената Мъдрост.

- 157. Слънцето в материалния свят е чист огън и затова е неживо, следователно материята, произлизаща от Слънцето, също е нежива.

- 163. Без двете Слънца едното живо, а другото – мъртво не би могло да има Творение.

- 167. Целта на Творението се осъществява в последното и се състои в това – всичко сътворено да се завърне отново към Твореца и по този начин да се получи единение с Него.

- 173. В Духовния свят има атмосфери, води и почви както и в материалния свят, но първите са духовни, а вторите – материални.

- 179. Любовта и Мъдростта имат степени, а оттам степени имат топлината и светлината, като и атмосферите.

- 184. Степените биват два вида: за височина и ширина.

- 189. Степените за височина са хомогенни помежду си и произлизат една от друга в последователността, каквато е между цел, причина и следствие.

- 195. Първата степен присъства във всички следващи степени.

- 199. Всички съвършенства нарастват и се издигат по степени и съгласно степените.

- 205. В последователен порядък първата степен представлява най-високото, третата степен – най-ниското, а в едновременен порядък (*Simultaneo*) първата степен е най-вътрешна, а третата – най-външната.

- 209. Крайната степен представлява съвкупност, вместилище и основа (*Complexus, continens ex basis*) за предишните степени.

- 217. Степените за височина (вертикални) запазват пълнотата, силата и потенциала си дори и в техните крайни степени.

- 222. Във всичко сътворено, от най-голямото до най-малкото, присъстват степени от единия и от другия вид.

- 230. Трите степени за височина са безкрайни и несътворени в Господ, но са крайни и сътворени в човека.

- 236. Тези три степени за височина се намират във всеки човек от самото му раждане и могат да се разгърнат в него последователно; и човек пребивава в Господ и Господ в него дотолкова, доколкото те са отворени

- 242. Духовната светлина се влива в човека посредством трите степени, а Духовната топлина само дотолкова, доколкото човек се отдалечава от злините като от грехове и се обръща към Господ.

- 248. Докато не му се отвори висшата степен, т.е. духовната степен, човекът остава материален и сетивен.

- 256. Материалната степен в съзнанието на човека разглежда се сама по себе си, е линейна, но благодарение на съответствието си с двете по-висши степени, когато се издига, изглежда сякаш отделна

- 260. Природния ум (съзнание), тъй като е такова покритие и съсъд за по-висшите степени на човешкото съзнание, представлява предмет, който им противодейства, и ако висшите степени не се отворят, природният ум действа против тях, а ако се отворят, той действа заедно с тях.

- 264. Злото произлиза от злоупотребата с възможностите, свойствени на човека и наречени *разсъдливост* и *свобода*.

- 271. Навсякъде и във всичко злото и лъжовното са противоположни на Доброто и Истинното тъй, както злото и лъжовното представляват дяволското и адското, а Доброто и Истинното представляват Божественото и Небесното.

- 277. Всичко, което принадлежи на трите степени в земно-материалното съзнание, се включва към делата, извършвани чрез тялото.

- 282. Бог от Вечността, Който е Йехова, е сътворил Вселената и всичко в нея от Самия Себе Си, а не от нищо.

- 285. Бог от Вечността, т.е. Йехова, не би могъл да сътвори Вселената и всичко в нея, ако не е Човек.

- 290. Господ от вечността, или Йехова, е създал от Самия Себе Си Слънцето на Духовния свят и чрез него е сътворил Вселената и всичко в нея.

- 296. В Господ съществуват три неща, които са Самият Господ: Божествена Любов, Божествена Мъдрост и Божествено Служене; те се проявяват по следния начин: извън Слънцето на Духовния свят Божествената Любов се проявява чрез Топлината, Божествената Мъдрост се проявява чрез Светлината и Божественото Служене се проявява чрез атмосферата, която представлява място на всичките.

- 302. Атмосферите, които са три, както в единия, така и другия свят, т.е. в Духовния и материалния, при последното си [състояние] завършват в такива субстанции и материи, които са земни.

- 305. В субстанциите и материите, от които се състои Земята, няма нищо изцяло Божествено, те само произлизат извлечени от Божественото.

- 307. Всички служби, които представляват крайната цел на Творението, съществуват във форма, която получават от субстанции и материи, каквито са в Земята и от нея.

- 319. Всичко в сътворената Вселена, разглеждано по своите полезности, представлява образ на човека; и това свидетелства, че Бог е Човек.

- 327. Всички неща, сътворени от Господ, са за ползност и са в такъв ред, степен и отношение, в каквито се намират спрямо човека и през човека – спрямо Господ, от Когото [те] съществуват.

- 336. Злите служби [функции] не са били сътворени от Бога, а са се появили заедно с ада.

- 349. Всичко видимо в сътворената Вселена свидетелства за това, че материята не е създала и не създава нищо, а че всичко се създава и е създадено чрез Божественото от Себе Си и чрез Духовния свят.

- 358. Господ сътворява и формира две Свои жилища в човека, които се наричат *воля* и *разум* – *волята* е за Божествената Любов, а *разумът* за Божествената Мъдрост.

- 362. Волята и разумът като приемници на Любовта и Мъдростта се намират в мозъка като цяло и във всяка негова част и оттам – и в тялото като цяло и във всяка негова част.

- 371. Съществува съответствие между волята спрямо сърцето и между разбирането спрямо белите дробове.

- 394. От съответствието на сърцето с волята и на белите дробове с разбирането можем да узнаем всичко, което въобще е възможно да се знае за волята и разбирането, или за Любовта и Мъдростта, а по този начин – и за душата на човека.

- 432. Какво представлява началото на човека при зачеването му?

Речник на латинските думи дадени като пояснения в скоби

А

- Amor – Любов, № 1.
Affectio – предразположение, № 1.
Agere, actio – да действаш, действие, № 2.
Afficere – да предразположиш, да предизвикаш предразположение,
№ 5, 33
Amores – любви, № 5.
Affinitas – сродство, № 7.
Alluentia – приток, вливане, № 42.
Amoenitas – удоволствие, № 33.
Anima – Душа, № 14.
Analogon – аналогия, № 56.
Apparentia – илюзорност, видимост, № 7.
Apparere – изглежда, видимо е, № 5.
Applicatio – приложение, № 57.
Appetitus – желание, № 61, чувствена подбуда № 346.
Appropriare – да присвоиш, № 116.
Arbitrium – произвол, № 117.
Amor dominandi, iraperandi – Любовта към господстване,
към властване, № 142.
Abominatio – мерзост, № 157.
Ascensus – издигане, извисяване, № 235.
Arcanum – тайна, № 243.
Auspicium – виждане, № 252.
Abusus – злоупотребяване, № 264.
Adoratio, adorare – Богочитание, да почиташ като Бог,
да се кланяш на Бог, № 335.

В

- Beatitudo – блаженство, № 47.
Benefacere – да правиш добро, № 102; благотворене.

С

- Cogitare, cogitatio – да мислиш, мислене, мисъл, № 1.
Correspondere, correspondentia – да съответстваш, съответствие, № 3.
Compretendere – да разбираш, № 8.
Cultus-Divinus – богослужение, № 123; богопоклонение, № 333;
cultus – поклонение, № 154.
Concentum – съгласуване, № 26.
Creatrix – творческо начало, № 33.
Continentia – съдържащо, № 46.
Conjunctio – съединение, обединение № 47, 390.
Cognitio – знание, познание, № 50.
Continuum – продължение, № 55; линейност.
Contignum – съприкосновение, № 56.
Conviniens – сходен, № 56.
Conjunctivum – съединимост, № 56.
Connubium – брак, № 61.
Conutus – стремеж, № 61; усилие, № 218.
Communis – общ, № 64.
Caligo – мрак, № 69, (tenebrae – тъма).
Charitas – милисърдие, благотворителност № 83.
Convertio – обръщане, № 138.
Continui gradus – степени линейни, непрекъснати, № 184.
Congregatum – събрано, № 184.
Compositum – сложно, № 184.
Causa causadi – причина на следствието от причината, № 197.
Coexistere – да съществуваш съвместно, № 185.
Conclusum – съждение, заключение, извод, № 239, № 274.
Concupiscentia – порочност, № 246.
Cupiditas – порок.
Connatus – природен, № 262.
Confirmare – да потвърждаваш, да утвърждаваш, да доказваш, № 267.
Circumgiratio – извивка, завой, № 270.
Communicatio – общуване, № 343.
Conjugium – съпружество, № 402.
Contiguus – докосващ се, № 343.

D

Delitium – наслада, № 47.

Dulcedo – сладост, № 47.

Disjunctio – разединение, № 47.

Dissolutio – разтрогване, № 48.

Discreti gradus – разделени степени, № 184.

Distinctus (англ. език *distinguishable*) – разпознаваем, различим, отличителен, №14, 83.

Dimensio – измерение, вид пространство, размер № 184.

Discretum – разделност, обособеност, автономност № 219.

Determinatio – определеност, решение, № 239.

Desino, nere – да свърша, да спра, да пресана, № 302.

E

Effectus – действие, № 2.

Esse – да бъдеш, битие, Реалност № 4, 14.

Essentia – естество, есенция, № 5.

Existere – съществуване, да съществуваш, проява, изява, № 14, № 167.

Error – заблуда, грешка № 14.

Essentialia – съществено, № 28.

Exhalatum – изпарение, № 40.

Effigies – вид, изображение, № 52, 288.

Elevatio – издигане, въздигане, № 138, 231.

Experientia – опит, № 182.

Ens – същество, № 229.

Effluvium – течение, № 293 (Emanatio – изливане, изтичане).

F

Fallacia – измамност, заблуда, заблуждение, № 4.

Fallacia sensuum – измамни чувства.

Fixus – устойчив, неподвижен, фиксиран, № 7, № 160.

Forma – форма, № 15.

Facultas – способност, № 39.

Fides – вяра, № 41.

Fanstitas – благополучие, № 47.

Felicitas – щастие, № 47.

Falsitas – лъжовност, лъжливост, № 108.

Falsificatus – олъжетворен, № 187.

Fluxus – течение, № 270.

G

Gradus – степен, № 2.

H

Halitus – изпарение, издишване, № 42.

Humanum – човешко, човечност, № 240.

I

Idea – идея, № 1.

In se – в себе си, само в себе си, сам по себе си, № 4.

Intellectus – разум, № 5 (*ум*).

Influere – да влияеш, № 5.

Intelligere – да разбираш, № 9.

Infinita – безкрайности, № 17.

Indefinita – безпределно, № 29, 155.

Intelligendi facultas – разсъдителна способност, № 39.

Imago – образ, № 39.

Initium – начало, № 44.

Illustratio – озарение, № 100.

Intuitus – виждане, № 152.

Indolis – свойство, № 192, склонност.

Idem – едно и също, № 77, еднакво.

Illustrare, illuminare – да озаряваш, да осветяваш, № 256.

Intellectualis – разумен, умствен, № 264.

Intelligentia – интелигентност.

Ingeniosus – способен, № 267 (*умен*).

Ingeniositas – ум, № 276, (*способност*).

J

Jucunditas – приятност, № 33.

L

Loquela – език, разговор, № 26.

Liberum – свобода, № 58, 116.

Lumen – осветяване, № 69; светлина, № 72.

Lux – светлина, № 116.

Liberum arbitrium – свободен, произволен, № 117.

M

Mens – ум, № 28; по-често: съзнание, № 68; дух, № 82.

Materia – материя, вещество, № 5.

Malefacere – да вършиш зло, № 182.

Meditatio – средство, № 303.

Medium – среда. (*средно*)

N

Nutus – благоволение, произвол, № 24, 25.

Nisus – стремеж, № 60.

O

Objectum – обект, № 7, 40.

Orgo – порядък, № 29.

Opus – дело, № 36.

Origo – начало, № 56; произход, № 264.

P

Percipere – да опознаваш, № 2; да схващаш, № 27.

Perceptio – разбиране, № 2.

Prolificatio – плодотворене, № 61.

Particularis – частен, № 64.

Proprius – собствен № 69.

Progressio vitae – преходи, в течение на живота, № 73.

Progressivus – преходен, № 75.

Procrdens – произлизащо, № 93.

Proprium – собственост, горделивост, № 114; собствено – № 285; свойствено – № 255.

Probus – добър, № 213.

Potentia – могъщество, № 217; възможност, № 233.

Prudentia – благоразумие, № 267.

Principium – начало, произход; или

Principiata – проилизане от началото, № 362.

Q

Quale – качество, № 15.

A quo omnia – от което е всичко, № 27.

Ut ex quibus – от своите начала, № 28.

Qualitas – качественост, свойство (склонност) № 310.

R

Recipies – възприемник, № 4.

Receptio – възприемане, № 6.

Rationale, rationalitas – разсъдливост, рационалност, № 14.

Ratio – разсъдък, № 23, смисъл, № 27.

Residere – да имаш седалище, № 25; да пребиваваш.

Reciprocus – взаимен, № 35, 49 (mutuus).

Rexormari – да се преобразиш, № 37.

Regenerari – да се възраждаш, № 37.

Repraesentativus – преобразователен, № 52.
Recipientia – възприемлица, № 55.
Reciprocum – взаимност, № 57.
Reagentia – противодейственост, № 58.
Reactio – противодействие, № 68.
Ratiocinari – да мъдруваш, да съдиш, № 69, 254.
Ratiocinatio – умуване, заключения, изводи, № 188.
Receptaculum – възприемлище, № 223 (recipientia).
Reformatio – преобразуване, № 263.
Regeneratio – възраждане, № 263.
Revelatio – откровение.

S

Sapientia – Мъдрост, № 5, 29.
Substantia – субстанция, същност, № 5, 40.
Spiritus – дух, № 7.
Series – ред.
In serie – по ред, № 9.
Sapere – да бъдеш мъдър, знаещ, (умен, № 145);
да имаш познания, № 12, 14, 30, 69, 117;
да разбираш, (sapere prae aliis).
Sensus – усещане, № 22; чувство.
Successivus – последователен, № 29.
Simultaneus – съвкупен (едновременен), № 29.
Similitudo – подобие, № 18.
Subjectum – субект, № 40.
Sensualiter – чувствено, № 46.
Series – връзка, № 46; поредност.
Scientia – знание, наука, № 67.
Stata (tempora et spatia) – устойчиви, определени
(времена и състояния), № 70.
Status – състояние, № 70.
Singularia – единично, № 225.
Spectare – да имаш предвид, да визираш, № 227, 246, 137.
Substantiata – състоящи се от субстанции, № 229.
Sentire – да чувстваш, да усещаш, № 89.
Sistere – да проявяваш, № 227; да представяш.
Spiritualis mens – съзнание, собствено духовно, № 252.
Scientifica – научно, № 261.
Substantialis – субстанциален.
Substantiatus – състоящ се от субстанции, № 273.

Subsistentia – продължаване на съществуването, живота, № 304.

T

Trahere – да заимстваш, № 70; да вземеш, да извлечеш.

U

Universum – вселена, № 4.

Usus – служение, № 20; употреба, предназначение, функция № 170, 331; изпълнение, функция, № 213, 241.

Universale – всеобщо, № 23.

Unio – единение, № 35.

Usus facere – да служиш, № 142.

V

Voluntas – воля, № 25.

Velle – да желаш, № 30; да искаш, № 57.

Varius – различен, разнообразен, № 54.

Vis – сила, № 65.

Virtus – сила, № 221; доблест, добродетел.

Vox – изразяване, № 250; слово, дума, № 281.

Някои думи със сравнително значение:

№ 2

Interior – вътрешно, по-вътрешно.

Exterior – външно, по-външно.

№ 13

Intimum – най-вътрешно.

Primus – първи.

Ultimus – последен.

In maximus et in minimus – и в голямото, и в малкото.

№ 65

Supremus – (най) висшия (№ 186) superior.

Medius – среден.

Infimus – (най) нисшия.

№ 119

Prior – предшествващ, предходен.

Posterior – последващ.

№ 176

Externus – външен.

Internus – вътрешен.

№ 184

Prior – предшествващо; anterior – предшествващ.

Posterior – последващо.

Postremus – крайно.

Prius – най-първо.

Incrementa – прибавяне.

Incrementia – нарастване.

Decrementa – намаляване.

Decrementia – отлагане.

№ 200

Primus – първи.

Supremus – висш, височайш.

Infimus – най-нисш.

Intimus – най-вътрешен.

Extimus – най-краен.

Summus – височайш; superior – върхов.

Imus – най-нисък.

Inferior – нисш; infimus – най-нисш.

Extremus – краен.

Ambitus – обкръжение (complexus – комплекс, съвкупност).

Ascensus – възход, издигане, изкачване.

Descensus – слизане, низхождане.

№ 209

Complexus – обем (ambitus).

Basis – основа, база (fundamentum).

№ 215

Intentio – намерение.

Actio – действие.

Opus – дело.

Exercitium – упражнение, опит.

Motus – движение.

Factum – факт, действие.

№ 221

Revelare – да разобличаваш, да разкриваш

(aperire – да откриваш).

Емануел Сведенборг

**АНГЕЛСКАТА МЪДРОСТ
ЗА БОЖЕСТВЕНАТА ЛЮБОВ И
БОЖЕСТВЕНАТА МЪДРОСТ**

Превод от руски език: *Мирена Велчева*

Редактор на руския превод: *Спаска Миховска*

Редакционен превод от английски език: *Калин Кирилов*

Отговорен коректор и редактор: *Стела Рускова*

Предпечат: *Ангел Иванов*

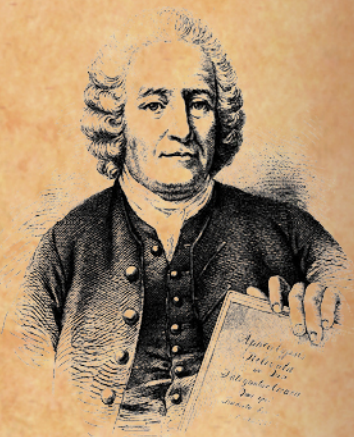
Ръководител екип: *Христо Вътев*

www.petardanov.com

www.beinsa.bg

www.изгрев.com

2021 г.

Бог е Самото и Абсолютно Битие и Реалност, от Която произлиза всичко останало.

Каквато е любовта, такава е и мъдростта, а такъв е и самият човек като цяло.

Човекът има два вида дишане – дишане на тялото и дишане на духа.

Любов е да правиш на другите добро не заради себе си, а заради тях самите, като същото е и естеството на Божествената Любов, но в безкрайно по-голяма степен.

Не тялото мисли в човека, а неговият дух, т.е. не материалното в него, а духовното.

Ангелите само по звука на гласа познават любовта на човека, по произнасянето на звуците познават мъдростта му, а по смисъла на думите му – неговите знания.

Любовта към Господ и любовта към господстването от любов към себе си са точно противоположни.

Ако трябва да кажа за себе си, аз зная, че по никакъв начин не бих могъл и не мога без това [Божествено] влия-ние, тъй като вече в продължение на 19 години непрекъснато отбелязвам това Влияние с ясното разбиране и усещане за Него, поради което и ви го предавам като свидетел от личен опит.